

College Anthem

दे मुझे स्वर भारती दे, गीत देश जगा सकूँ ।
दे विधाता ज्ञान वह, भारत भविष्य बना सकूँ ॥
दे मुझे स्वर भारती

सत्य की ही राह पर, चलने की शक्ति दे मुझे,
झूठ, भ्रष्टाचार से, लड़ने की शक्ति दे मुझे,
मात-पितु, गुरु बड़ों का, मैं नाम जग में बढ़ा सकूँ ।
दे विधाता ज्ञान वह, भारत भविष्य बना सकूँ ॥
दे मुझे स्वर भारती

भावना राष्ट्रीय हो, रहें भाई-चारे से सभी,
दूसरे के दर्द-दुख से, मुँह नहीं मोड़ें कभी,
मदद की दे भावना, दूजे के दुख को मिटा सकूँ ।
दे विधाता ज्ञान वह, भारत भविष्य बना सकूँ ॥
दे मुझे स्वर भारती

एम.के.ई.एस. विद्यालयों से प्राप्त शिक्षा महान हो,
जो भी शिक्षित हो यहाँ, वह नेक इक इंसान हो,
भेद-भाव न उपजे मन में, सब को मैं अपना सकूँ ।
मैं बनूँ इंसान अच्छा, जग में कीर्ति कमा सकूँ ।
भारत भविष्य बना सकूँ, भारत भविष्य बना सकूँ ॥

CERTIFICATE

Management system as per
ISO 9001 : 2015

The Certification Body TÜV NORD CERT GmbH hereby confirms as a result of the audit, assessment and certification decision according to ISO/IEC 17021-1:2015, that the organization

**MALAD KANDIVLI EDUCATION SOCIETY'S
THE BOMBAY SUBURBAN GRAIN DEALER'
JUNIOR COLLEGE OF COMMERCE, ARTS AND SCIENCE**
Bhadran Nagar, Road No. 1, Off S. V. Road,
Malad (West), Mumbai - 400 064, Maharashtra,
India

operates a management system in accordance with the requirements of ISO 9001 : 2015 and will be assessed for conformity within the 3 year term of validity of the certificate. This certificate is valid in conjunction with the main certificate.

Scope -

Imparting Education to Higher Secondary Students of Maharashtra State Board - Mumbai Division in the Commerce and Arts Stream.

Certificate Registration No. **44 100 19392213/01**
Audit Report No. **2.5-4821/2010**

Valid from **31.01.2022**
Valid until **30.01.2025**
Initial certification **31.01.2019**

Certification Body
at TÜV NORD CERT GmbH

Mumbai, **23.01.2022**

TÜV NORD CERT GmbH

Langemarckstrasse 20

45141 Essen

www.tuev-nord-cert.com

TUV India Pvt. Ltd., 801, Raheja Plaza – 1, L.B.S. Marg,

Ghatkopar (W), Mumbai - 400 086, India

www.tuv-nord.com/in

Deutsche
Akkreditierungsstelle
D-ZM-12007-01-00

THE BOMBAY SUBURBAN GRAIN DEALERS' JUNIOR COLLEGE

VISION

- Education for all.
- Education for the youth.
- Education for the future of our country.

MISSION

The Mission of our Institution is to serve the society at large, and students belonging to linguistic minority in particular, with commitment, dedication and devotion. The institution aims at providing overall education from K.G. to P.G. to PH.D.

GOALS

- To impart quality and valuable service in the field of Education.
- To attain Community and Social Development.
- To ensure and inculcate perfect discipline among students.
- To aim at overall personality development of the students.
- To inculcate moral values among students.
- To enable them to face the challenges of the competitive world.
- To help them in discovering their latent talents.
- To instill awareness about social and ecological issues and help them in being socially conscious citizens.

QUALITY POLICY

We at, Nagindas Khandwala College of Commerce, Arts and Management Studies, Shantaben Nagindas Khandwala College of Science and The Bombay Suburban Grain Dealers' Junior College of Commerce, Arts and Science are committed to impart Quality Education to youth, enabling them to develop the right attitude, professional competence and inculcating right ethical values.

This shall be achieved by :

- Providing excellent infrastructure and conducive learning environment.
- Building a harmonious work culture and motivating everybody to contribute the best.
- Pro-actively responding to changing needs of industry, parents and society by embracing latest technological trends in the field of education.
- Complying with requirements of ISO 9001 : 2015 Standard and striving for continually improving the operations of the Institution.

From the Editor's Desk...

As the bond between every reader and us grows stronger every year, we are ready this year with an annual edition of "Sankalp" ... A lively expression of the student's expedition from the unplumbed to the ascertained —

'Sankalp' is not just a magazine, it's an illuminating chronicle of our college that provides an insight into the ethos of the college. Through this magazine we are pleased and honored to share with you the messages of stalwarts of the institution and luminaries from the field of education. You will also discover a wealth of contribution from students in the form of useful and interesting write-ups and other materials. It is not just the text but the splendour of pictures and images within the pages that speaks volumes about the enriching events, activities and celebrations held in the college throughout the year.

The editorial committee takes this opportunity to express heartfelt gratitude to our Director, Dr. (Mrs). Ancy Jose, Principal Prof. Dr. Moushumi Datta, Vice Principal Mrs. Anuja John, Supervisor, Mr. Sanjay Joshi for their continuous guidance and support.

I heartily wish all the readers my best wishes and hope this souvenir will enjoy your critical acclaim and prove itself to play a vital role in the all-round development of the young talent.

Mrs. Sonal Upadhyay
Editor

Editorial Committee

EDITOR-IN-CHIEF

Principal Prof. Dr. Moushumi Datta

VICE PRINCIPAL

Mrs. Anuja John

SUPERVISOR

Mr. Sanjaykumar Joshi

EDITOR

Mrs. Sonal Upadhyay

MEMBERS

Mrs. Reni Anish

Mrs. Shilpa Kulkarni

SECTION EDITORS

Ms. Meeta Tapadar - English

Mr. Rajesh Shinde - Marathi

Mrs. Deepa Mehta - Gujarati

Mrs. Madhavi Mishra - Hindi

Mr. Sumeet Bapat - French

COVER PAGE DESIGN

Kamat Shivnarayan Sitaram SYJC Com. A

PRINTER

Arihant Enterprises - Mumbai.

Managing Committee Members of Malad Kandivli Education Society

Shri Hasmukh D. Rambhia	Hon. President-Trustee	Shri Digant H. Upadhyaya	Hon. Trustee / Secretary
Shri Rajesh Himatlal	Hon. Trustee	Dr. Bharat Morarji Gala	Hon. Vice-President
Shri Naresh N. Khandwala	Hon. Trustee	Shri Shantibhai D. Patel	Hon. Secretary
Shri Vibhas N. Khandwala	Hon. Trustee	Shri Dilip N. Gala	Hon. Secretary
Dr. Bharat N. Khandwala	Hon. Trustee	Shri Haresh H. Vira	Hon. Treasurer
Shri Yogesh A. Sagar	Hon. Trustee	Shri Bharat P. Gupta	Hon. Treasurer
Shri Chandrakant R. Gala	Hon. Trustee		

Members

Shri Laxmichand U. Vira	Shri Jagdish K. Gupta	Shri Deepak D. Kapadia
Shri. Vipul H. Vora	Shri Amrut S. Gada	Shri Nanu N. Sodha
Shri Kiran L. Patel	Shri Bharat S. Mehta	Shri Sanjay B. Shah
Shri Hemant K. Kapadia	Smt. Sujata R. Singhi	Shri Arvind K. Tibrewala
Shri Pankaj D. Patel	Shri Ramjibhai H. Shah	Smt. Sonal D. Upadhyaya
Shri V. G. Parekh	Shri Dharendra K. Vedant	Smt. Tina M. Shah
Shri Vipul J. Chheda	Shri Darshan H. Desai	Shri Chirag S. Sodha
Shri Jigar H. Rambhia	Shri Shalabh S. Garg	Shri Vipul M. Desai
Shri Mahesh D. Dedhia	Shri Chimanbhai N. Patel	Shri Vinit P. Gupta
Shri Suresh S. Patel	Shri Siddharth A. Parekh	Dietitian Foraum Savla
Shri Bharat Morarji Shah	Shri Jitendra B. Vaghadia	Shri Dhruv J. Desai
Shri Deepak D. Rambhia	Shri Manish K. Mathukia	Shri Vivek Lalit Chheda
Shri Devang Shantilal	Shri Narhariprasad K. Koya	M/s. Lallubhai Amichand Ltd.,
Shri Pravin M. Shah	Smt. Kokeela Shantilal	Rep. Shri Mahesh B. Shah
Shri Lakhamshibhai B. Shah	Shri Anil B. Patel	Rep. Shri Dharendra R. Shah
Shri Saurabhabhai S. Mehta	Shri Ram V. Khandwala	M/s. The Bombay Suburban Grain &
Dr. Shyam C. Agrawal	Shri Hemal B. Khandwala	Provision Dealers' Association
Smt. Priti Devang	Shri Narayan H. Ladha	Rep. Shri Kirti U. Poladia
Shri Suresh U. Gupta	Shri Chandrakant B. Desai	Rep. Shri Lalit V. Chheda.
Shri Pradeep S. Jain	Shri Hasmukh B. Desai	

Life Members of Malad Kandivli Education Society

Shri Chandrakant B. Desai

Shri Laxmichand U.Vira

Dr. Shailendrakumar J. Garg

Shri Mahesh V.Ajugia

Shri Kantilal J. Mathukia

Shri Naresh N. Khandwala

Shri Sharad L.Patel

Dr. Pradeep S. Bhatt

Smt.Varsha J.Mehta

Shri Deepak D. Kapadia

Shri Subhash U. Gupta

Shri Yogesh Sagar

Shri Hasmukh B. Desai

Shri Hareesh H. Vira

Shri Krishnakant M. Vani

Shri Avinash B. Parekh

Shri Nalin R. Parekh

Dr. (Mrs.) Hema A. Dave

Shri Shantilal J. Patel

Shri Vrajilal D.Gohil

Shri Ashok P. Gupta

Dietitian Foraum Savla

Shri Chirag S.Sodha

Shri Chetan P.Nandu

Shri Vivek L.Chheda

Shri Suresh U. Gupta

Shri Nanu N. Sodha

Shri Sanjay B. Shah

Shri Shantibhai D. Patel

Shri Narayan H. Ladha

Shri Arvind K. Tibrewala

Shri Hasmukh D. Rambhia

Shri Vipul M. Desai

Shri Vrushabh M.Vira

Shri Vinit P.Gupta

Shri Milan N.Gala

Shri Dhruv J.Desai

Institution Heads of Malad Kandivli Education Society

Smt. Usha V. Vaghela - Head Mistress & Ex-Officio

Shri Mithilesh B. Mishra - Head Master & Ex-Officio

Smt. Ami Desai - Head Mistress & Ex-Officio

Smt. Jannet Fernandes-Head Mistress & Ex-Officio

Prof. Dr. Moushumi Datta - Principal & Ex-Officio

CA, Dr. Varsha Ainapure Director MKES Business School

Dr. (Mrs.) Ancy Jose - Director MKES Group of Institutions

Degree College Committee

Shri Hasmukh D. Rambhia - Chairman

Shri Naresh N. Khandwala

Dr. Bharat M. Gala

Shri Chandrakant R. Gala

Shri Vibhas N. Khandwala

Shri Digant H. Upadhyaya

Shri Shantilal D Patel

Shri Dilip N. Gala

Shri Haresh H. Vira

Shri Bharat P. Gupta

Shri Suresh U. Gupta

Shri Deepak D. Rambhia

Shri Bhupendra L. Gangar

Shri Deepak Nagji Savla
Rep. The BSGD Association

Prof. Dr. Moushumi Datta - Principal

Dr. (Mrs.) Ancy Jose
Director - Secretary

Dr. Mona Mehta - Invitee
Vice - Principal (Self - Finance)

Smt. Anuja John - Invitee
Vice Principal Junior College

Junior College Committee

Shri Hasmukh D. Rambhia - Chairman

Dr. Bharat M. Gala

Shri Chandrakant R. Gala

Shri Digant H. Upadhyaya

Shri Bhupendra L. Gangar - Rep. The BSGD Asso.

Shri Deepak Nagji Savla - Rep. The BSGD Asso.

Smt. Anuja John - Vice Principal Jr. College

Shri Sanjaykumar G. Joshi - Supervisor Jr. College

Shri Vishwas Khairmode - Teaching Representative

Shri Girish R. Rathod - Non-Teaching Representative

Prof. Dr. Moushumi Datta - Principal - Secretary

Dr. (Mrs.) Ancy Jose - Director

Shri. Shantilal D. Patel - Invitee

Shri Dilip N. Gala - Invitee

Shri Haresh H. Vira - Invitee

Shri Bharat P. Gupta - Invitee

Shri Vipul J. Chheda - Invitee

THE BOMBAY SUBURBAN GRAIN DEALERS' JUNIOR COLLEGE

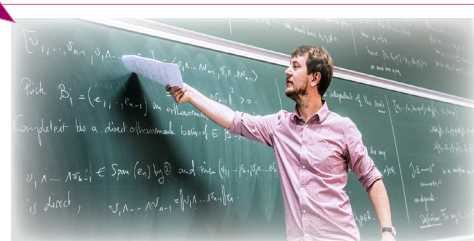
Teaching Faculty

Dr. (Mrs.) Ancy Jose - M.Sc., Ph.D., D.Litt. - Director

Prof. Dr. Moushumi Datta - Principal

Mrs. Anuja John - M.A. B.Ed. - Vice Principal

Mr. Sanjaykumar Joshi - M.A. (Geo.), M.A. (Mar.), B.Ed. - Supervisor

English

Mrs. Usha Kotian	M.A., M.Ed
Mrs. Anuja John	M.A., B. Ed
Mrs. Sonal Upadhyay	M.A., B. Ed
Ms. Meeta Tapadar	M.A., B. Ed
Ms. Sejal Upadhyay	M.A., B. Ed
Ms. Vama R. Gabhawala	M.A., B. Ed
Ms. Radhika Angawalkar	M.A., B.Ed
Ms. Steji Johnson	MPhil. M.A.

Marathi

Mr. Rajesh Shinde	M.A.(MAR.), M.A.(ECO.), M.Ed, D.S.M.
-------------------	---

Hindi

Mr. Vishwas Khairmode	M.A., B. Ed.
Mrs. Aishwarya Pendse	M.A., B. Ed.
Mr. Dinesh Kumar Singh	M.A. (Hin), M.A. (His), M.P.Ed., B.Ed.
Mrs. Madhavi Mishra	M.A. (Hin), B. Ed., M. Phil.

Gujarati

Mrs. Deepa Mehta	M.A. (GUJ.), B.Ed, NET, M.A.(HINDI)
------------------	--

French

Mr. Sumeet Bapat	B.E.(MECH.), Advanced Dip. in French
------------------	---

Physical Education

Mr. Dinesh Kumar Singh	M.A. (Hin) M.A. (His), M.P.Ed., B.Ed.
Mr. Santosh B. Yadav	M.P.Ed PG in Yoga

Environment Education

Mrs. Deepa Mehta	M.A. (GUJ.). B. Ed, NET, M.A. (Hindi)
Mrs. Sonali Mishra	M.Sc., B.Ed.
Mrs. Shraddha Pawar	M.Sc., B.Ed.
Mrs. Shilpa Kulkarni	M.Sc., B.Ed.

Geography

Mr. Sanjaykumar Joshi	M.A. (Geo.), M.A. (Mar), B.Ed.
Mr. Ashley Fernandes	M.A. (Geo.)

Political Science

Mrs. Anagha Kadam	M.A., B.Ed
-------------------	------------

Sociology

Mrs. Siddiqua Kazi	M.A., B.Ed.
--------------------	-------------

Philosophy

Mrs. Anagha Kadam	M.A., B.Ed.
-------------------	-------------

Teaching Faculty

Logic

Ms. Dhimahi Raval	M.A.(Philosophy),
-------------------	-------------------

Psychology

Ms. Ashwini Tuscano	M.A., B.Ed.
---------------------	-------------

Economics

Mrs. Suneeta Maurya	M.A., B.Ed.
---------------------	-------------

Mr. Rajesh Shinde	M.A.(ECO.), M.A.(MAR.), M.Ed., D.S.M.
-------------------	--

Mr. Ashirwad Koli	M.A.(ECO.), M.A.(GEO.), B.Ed.
-------------------	-------------------------------

Mrs. Kanchan Verma	M.A.(ECO.), M.A.(ENG.), B.Ed.
--------------------	-------------------------------

Mrs. Kalpana Jha	M.A., B.Ed., LL.B
------------------	-------------------

Ms. Trisha Bhatt	M.A., B.Ed.
------------------	-------------

Ms. Sindhu MR	M.A., B.Ed. NET,SET
---------------	---------------------

Commerce

Mrs. Minaxi Bathla	M. Com., B.Ed.
--------------------	----------------

CA. Mr. Kailashchandra Agrawal	FCA, M. Com., B.Ed.
--------------------------------	---------------------

Ms. Myrna Alex	M. COM., M.A. (ED.), B. ED., PGDBA, NET
----------------	--

Mrs. Reni Anish	M.Com., B.Ed.
-----------------	---------------

Mrs. Madhavi Gadani	M.Com., B.Ed.
---------------------	---------------

Ms. Grenita D'Souza	M.Com., B.Ed.
---------------------	---------------

Ms. Anjali Vaidya	M.Com., B.Ed.
-------------------	---------------

Mrs. Namrata Palekar	M.Com., B.Ed.
----------------------	---------------

Mrs. Mamta A. Samdaria	M.Com, B.Ed.
------------------------	--------------

Mrs. Jyoti Talukdar	M.Com, ECCED, B.Ed
---------------------	--------------------

Mrs. Sangita K. Patel	M.Com, B.Ed.
-----------------------	--------------

Mrs. Maharasi S.	M.Com, B.Ed
------------------	-------------

Physics

Mr. Santosh Wagh	M. Sc., B.Ed
------------------	--------------

Mr. Mukeshkumar Yadav	M. Sc., B.Ed
-----------------------	--------------

Chemistry

Mr. Rahul Tripathi	M. Sc., B.Ed
--------------------	--------------

Mrs. Miti Desai	M. Sc., B.Ed
-----------------	--------------

Biology

Mr. Philip Chavallor	M. Sc., M.Ed., M. Phil.
----------------------	-------------------------

Mrs. Shilpa Kulkarni	M. Sc., B.Ed
----------------------	--------------

Mathematics

Mrs. Shyamala Joshi	M.Sc. , B.Ed.
---------------------	---------------

Mr. Francis Julious	M.Sc. , B.Ed.
---------------------	---------------

Mr. Sarfraz Mansury	M.Sc. , B.Ed.
---------------------	---------------

Mrs. Sarita Yadav	M.Sc. , B.Ed.
-------------------	---------------

Mrs. Satya Tiwari	M.Sc. , B.Ed.
-------------------	---------------

Mrs. Gayatri Vishwakarma	M.Sc. , B.Ed., LL.B.
--------------------------	----------------------

Mr. Satish Dubey	M.Sc. , B.Ed.
------------------	---------------

Mrs. Letha Nair	M.Sc. , B.Ed.
-----------------	---------------

Ms. Shraddha Singh	M.Sc. , B.Ed.
--------------------	---------------

Mrs. Priya Nixon	M.Sc. , B.Ed.
------------------	---------------

Information Technology

Mrs. Neha Wagh	M.C.A., B.Ed.
----------------	---------------

Mrs. Sheetal Zingade	M.Tech.- Comp. Sci. & Tech
----------------------	----------------------------

Mr. Suraj Upadhyay	M.Sc. (Comp. Science)
--------------------	-----------------------

Ms. Priya Poojari	M.Sc.(IT)
-------------------	-----------

Mrs. Swati Panvelkar	MCA
----------------------	-----

Computer Science

Mrs. Sheetal Zingade	M.Tech.-Comp.Science & Tech.
----------------------	------------------------------

Electronics

Mrs. Dipika Aherrao	M.Tech.-Elec. & Comm.
---------------------	-----------------------

Non-Teaching Faculty

Administrative Staff

Library Staff

Non-Teaching Staff

Administrative Staff (Aided & Unaided)

Mr. Girish Rathod (Registrar)
 Mrs. Lopa Barot (Office Superintendent)
 Mr. Chandrashekhar Penta (Junior Steno)
 Mr. Kiran Rathod (Head Clerk)
 Mrs. Swati Bapardekar (Senior Clerk)
 Mr. Narsinh Maheshwari (Senior Clerk)
 Mrs. Kalpana Divekar (Senior Clerk)
 Mrs. Hema Desai (Junior Clerk)
 Mrs. Smita Patke (Junior Clerk)
 Mr. Anil Mathurkar (Junior Clerk)
 Mrs. Vinita Masurkar (Junior Clerk)
 Mr. Ganiraja Perumal (Junior Clerk)
 Ms. Bhakti Valia (Junior Clerk)
 Mr. Vaman Wade (Junior Clerk)
 Mrs. Jagruti Rathod (Junior Clerk)
 Ms. Rutuja Surve (Junior Clerk)
 Mrs. Prachiti Narvekar (Junior Clerk)

UNAIDED SECTION :

Mr. Prashant Narvekar (Junior Clerk)
 Mrs. Sushmita Thakur (Junior Clerk)
 Mr. Kundan Karalkar (Junior Clerk)
 Ms. Swati Sawant (Junior Clerk)
 Mr. Anand Gavhane (Junior Clerk)
 Ms. Sayalee Pirankar (Admin & Accounts Assistant)
 Ms. Aditi Lad (Admin & Accounts Assistant)
 Mr. Abhishek Keni (Comp. Lab Assistant)
 Mr. Jignesh Bariya (Comp. Lab Assistant)
 Mr. Hemant Adbal (Comp. Lab Assistant)
 Mr. Prashant Mhatre (Networking Person Jr. Clerk)
 Mr. Rishikesh Rane (Lab Assistant)
 Mr. Vikas Shigvan (Lab Assistant)
 Mr. Amey Pirankar Admin & Accounts Assistant
 Mr. C.A Vijay Dedhia - Senior Manager Accounts

Library Staff

UNAIDED SECTION :

Ms. Sonali Vhatkar (Librarian)
 Ms. Ujjwala Patole (Library Clerk)
 Ms. Kasandra Gudinho (Library Clerk)

Mr. Dinesh Jadhav Support Staff

AIDED SECTION :

Mr. Shantaram Lanjekar (Library Attendant)
 Mr. Vikas Jawle (Library Attendant)
 Mr. Dilip Patel (Library Attendant)

Library Attendant AIDED SECTION

Mr. Shivram Tupe
 Mr. Mukesh Balmiki
 Mr. Arun Jadhav

Mr. Anil Sonawane
 Mr. Srikrishna Sable
 Mr. Suresh Surawade

Support Staff (Aided & Unaided)

AIDED SECTION :

Mr. Waman Holkar
 Mr. Anant Harekar
 Mr. C. Sathasivan
 Mr. Sanjay Lakeshri
 Mr. Rajesh Jadhav
 Mr. Pradeep Bhor

AIDED SECTION :

Mr. Prakash Ghag
 Mrs. Suman Balmiki
 Mr. Adarsh Gije
 Mr. Sachin Sagvekar
 Mr. Mahesh Zhala
 Mr. Satish Mane

UNAIDED SECTION :

Mr. Dinesh Koli
 Mr. Shashikant Shinde
 Mrs. Kalpana Wagh
 Mrs. Sayli Bane
 Mr. Shashikant Shendge
 Mr. Jayesh Sable
 Mr. Amar Mahakal

C O N T E N T S

1	Director's Achievements & Message	15 - 16
2	Principal's Achievements & Message	17 - 18
3	Annual Report	19 - 21
4	Association Reports	22 - 72
5	Toppers	73 - 75
6	Stellar Performances	76 - 80
7	Wall of Fame	81 - 85
8	English Section	86 - 95
9	Marathi Section	96 - 108
10	Gujarati Section	109 - 122
11	Hindi Section	123 - 144
12	French Section	145 - 155

DIRECTOR'S ACHIVEMENTS

- The Honorary Degree of Doctor of Letters (D. LITT.) by the University of Asia on 3rd October, 2018.
- 'Nari Ratna Samman - 2018' award by National Human Rights & Social Justice Commission on International Women's Day on 8th March, 2018 at NHRSJC, Mumbai, Maharashtra.
- 'Bharat Ratna Rajiv Gandhi Gold Medal Award' for Excellence in Education Field 2017 by Global Economic Progress & Research Association.
- 'Literary Award - Education Category' by 3rd Asiad Literature Festival.
- Nominee of Governor for SNDT University for appointments and promotions.
- 10th Innovative Education Leadership Award on 16th February 2018.
- Rashtriya Shiksha Shiromani Award - 2017 for outstanding achievements in the field of education by Indian Solidarity Council, New Delhi.
- 'Vidya Rattan Gold Medal Award' by, 'International Institute of Education and Management' for outstanding achievements in the field of Education-2015.
- Life Time Education Achievement Award' by, 'International Institute of Education and Management' for outstanding achievements in the field of Education -2015.
- 'Bharat Vidhya Shiromani Award' and 'Certificate of Education Excellence' for Outstanding Achievement and remarkable role in the field of education, 2015.
- 'Most Admired Principal of the Year Award' in Asia 2013-2014 by the Prestigious 'Asian Customer Engagement Forum'.
- 'Best Ensemble Faculty' (Academic Brilliance Awards-2013) by Education Expo TV's Research wing for Excellence in Professional Education and Industry.
- 'Award for Eminent Educationists' by Indus Foundation, USA -2012.
- 'Best Principal Award' by Education Expo TV's Research Wing for Excellence in Professional Education and Industry.
- 'Best Teacher Award'-2010 by Bahunjan Vidyarthi Parishad.
- Former Member of Senate –University of Mumbai.
- Former Member- Academic Council, University of Mumbai.
- Former Chairperson-Board of Studies, Mass Media.
- Former Member-General Council, NAAC.
- Member-University Advisory Committee of National Service Scheme, University of Mumbai.
- Former UGC Observer-Career Advancement Scheme.
- Former Member – Expert Committee, UGC – Allocation of Grant, Extension of Autonomous Status to the Colleges.
- Former Chairperson-Standing Committee, University of Mumbai.
- Vice President – University of Mumbai College Principals' Association.

DIRECTOR'S MESSAGE

The whole purpose of education is to turn mirrors into windows

Sydney J. Harris

Dear students, this quote will enlighten your minds regarding the vast number of opportunities one gets in life. It simply states the removing of all barriers and opening windows of opportunities for oneself. People generally consider education as the means to acquire knowledge and livelihood. However, education is not just limited to this; it has, even more, broader prospects. Education not only makes us knowledgeable but also helps us to evolve and be self-content.

The BSGDs' aims at not only to pursue academic excellence but to also motivate and empower the students to be lifelong learners, critical thinkers and productive members with moral values of the ever changing global society. Converting every individual into a self-reliant and independent citizen, our College provides an amalgam of scholastic and co-scholastic activities.

The Greek Philosopher Heraclitus once said "It is impossible for a man to step into the same river twice. No matter how short be the interval between the first and the second stepping, both the man and the river have changed." Change, then, is the essence of life. It is immanent and a universally occurring phenomenon. So it is, with the behavioural patterns exhibited by the students these days. There was a time when the teacher was the most respected personality in the society. The words articulated by the teachers would be the ultimate truth for the students and they would even counter their parents by upholding the veracity of their teacher's statements. A slight, accidental pat or nudge by the teacher while taking rounds in the class would make the child feel so special throughout the day.

But unfortunately, a morally upright student is now a thing of the past. Crosscompetition and selfish materialism have given birth to self-centered, impatient and intolerant students for whom values like respect, love, kindness and the like obviously take a backseat. They are rarely denied of their wants. As a result of which, they lose the value and worth of anything. This is reflected in their behaviour too. They are not prepared to accept failure or take a 'no' for an answer. It is true that as they mature, they realize that the larger society cannot be tailor-made according to their designs. But by then it becomes too late and the students become anomic.

It is here that education plays an important role. As the world today is changing at such an accelerated rate, we as an educator need to reflect on this entire system of education. The way we educate our children has a large impact on the way things are going to be in the future. Education plays a major role in creating responsible adults. After all, a book, a pen, a teacher and a classroom are enough to create all the difference in the world.

While we are determined to provide seamless learning targeted towards excellent academic performance through the incorporation of the latest teaching approaches, we also ensure that we are actively working on the physical, social, emotional, and spiritual aspect of our children. We believe that children themselves can learn and commit to nurturing the potential within them. We focus on contextual learning based on a constructivist theory of teaching & learning to provide techniques such as problem-solving, learning by doing & inquiry-based learning activities. Our College cares for the individual development of each and every student. We accord prime importance to the behavioural discipline, moral integrity and cognitive developments of our students. We, at The BSGDs' not only strive to teach academic programmes but also inculcate the life skills needed for students' self-development with a highly resourceful faculty.

"The beautiful thing about learning is that nobody can take it away from you". Dear students, in the journey of learning, it is more about working within you rather than something beyond your control. Because, the reality of it is that once you embark on a course of study, then only, can you determine the success of achieving that goal and turning the mirrors into windows.

We have a clear vision about building on our strengths and achievements while holding dear to our basic principles and it is definitely a matter of pride to have you all associated with our esteemed institution of higher learning and thereby we assure you of a nurturing and caring environment that will witness all of you blossom into empowered and sensitive human beings.

Wishing you all the best.....!

Dr. (Mrs.) Ancy Jose
Director
MKES Group of Institutions

PRINCIPAL'S ACHIEVEMENTS

Principal's Research Oriented Achievements :

- PhDs in Geography & Management
- Minor Research Project Sponsored by UGC
- Major Research Project Sponsored by ICSSR & IMPRESS
- Industry Consultancy Project
- Minor Research Projects Sponsored by University of Mumbai
- Research Project – Maharashtra State Commission of Women
- 2 Students are awarded PHD and 4 are ongoing
- Published 99 papers - ISSN 57 / ISBN 48
- Co- Edited 8 books and Authored 2 reference books and 9 textbooks
- Resource Person for 100 Conferences/webinars/ FDP in the Last 5 years and Organized more than 30 Conferences/Workshops/Training Programmes at National, International and State level.
- Paper Presentations at Middlesex University, UK-2008,
- Pennsylvania University, USA-2010, Princeton University, USA-2011, Bangkok University-2012, Delaware University, USA-2013.
- Part of the Panel selected by Nagindas Khandwala College to visit King's College New York, Elizabeth Town College-Philadelphia, and George Washington University Washington DC-2011 and Florida University in Orlando, USA-2013
- Life Member of 7 National professional bodies & Annual Member of an international body
- Patents received : 3 Indian Patents; 1 International Patent from Government of Australia

Awards Received :

1. "Best Ensemble Faculty Award" - 2012 by EET
2. "Best Researcher Award", 2013 by EET
3. "Award for Contribution in Research" 2013 by Indus Foundation, USA
4. Nation Building Award - Rotary Club - 2020
5. The Real Super Women Award - Forever Star India Awards - 2020
6. The Excellent IQAC Coordinator - Thakur Awards - 2022
7. "Award for Excellence in Research" 2023 by Asian Education Leadership Awards - 2023
8. "Best Principal Award 2023" by INSC, 2023

Prof. Dr. Moushumi Datta
Principal

PRINCIPAL'S MESSAGE

As this academic year draws to a close, I feel it is important to reflect on all that we have achieved this year, not just to see how far we have come, but also to celebrate our accomplishments.

My dear students, what a year of achievements this has been! As Principal, it makes me very happy to see the list of academic achievers this year. As teachers, we are well aware of the effort made by these students to become the best of the best. As I congratulate them, I hope that they keep raising the bar for themselves, and I hope that they continue to achieve many more accolades in the future.

We have always strived to provide a holistic educational experience, where students can explore and build on their talents as much as possible. Therefore, as Principal, it is very heartening to see our students shine in various extracurricular fields across the city and state. Be it Chess, Karate, volleyball, or weightlifting, the list goes on and on. Even in cultural festivals organised across the city, our institution has walked away with the Best College Award. My dear students, you have made us proud and thanks to your achievements, the reputation of our college is spreading far and wide. Even our Degree College's festival, Springz cannot do without your wholehearted support and dedication. I am proud to call you our students. My hope for you is that you keep shining and keep expanding your horizons. The experiences and skills you are gathering today will stand you in good stead for the rest of your life. Along with your parents, the entire team of BSGDs Junior College is proud of you, and we will always support and encourage you.

During the year, there are times when special focus has to be applied to pure academics. My dear students of SYJC, I am sure you have given maximum efforts during your Preliminary Examination, and you had the advantage of seeing how you fared in all papers. You are all aware what a decisive role the HSC examinations will play in your lives. My best wishes are always with you. In the next academic year, you may become the first generation of students to come under the New National Education Policy (NEP) 2020 of India. I urge all our students to keep an open mind and explore all possibilities offered by the NEP 2020.

My dear students of FYJC, compared to your seniors in SYJC you have had a relatively relaxed academic year. By now you have already realised that at The Bombay Suburban Grain Dealers' Junior College, we do not believe in limiting the educational prospects of our learners. So, I hope that you have taken advantage of all the facilities and opportunities that our institution has to offer. In the next academic year, the challenge will be to manage your time better, so that you have a well-rounded college experience.

As I mentioned earlier, you students have made our hearts swell with pride this year. However, I cannot help but acknowledge the hardworking team that is behind the success of our young achievers. I congratulate the entire staff of the The Bombay Suburban Grain Dealers' Junior College for guiding and encouraging these bright minds throughout the year. The fruits of your hard work are there for all to see. Of course, this coordinated effort would not be successful without the guidance of our supervisor Mr. Sanjay Joshi and the Vice Principal Mrs. Anuja John, who are always working hard to maintain and improve the high standards of The Bombay Suburban Grain Dealers' Junior College. Mrs. John and Mr. Joshi, these students would not be the achievers without your support and efforts they are were it not for your efforts, and for that I thank you. I am sure that with your leadership, we will have an increasing number of reasons to celebrate in future.

Prof. Dr. Moushumi Datta
Principal

ANNUAL REPORT

for the Academic year, 2022-2023

"If students are made aware that within them exists infinite power, knowledge and goodness waiting to be unearthed, their whole approach to education would be revolutionized. Every student then, would be a bundle of energy, full of hope, positivity and enthusiasm... Students will be taught how to think, not what to think", stated Swami Shantatmananda.

Learning is the process of gaining new skills, knowledge, understanding, and values. Learning and education impart more than just knowledge and skills. They also transmit the

values, attitudes and behaviours we have decided to share. In simple terms, learning and education help hold together human life and civilisation. They are what we use to make our societies better for ourselves, those around us, and those who come after us. With educational support, learning can happen more efficiently. How successful we were and the sheer delight of our students and teachers to be physically back on the Bhavishya Bharat Campus after the online learning days, is indeed noteworthy and I feel privileged to table the Annual Report for the academic year 2022-23.

At The BSGDs' Junior College, we aim at not promoting competition, but developing harmonious learning in co-operation with, and from one another for personal growth and welfare of others. We believe in integral education that involves the integration of teaching and learning of the theory and the praxis of all aspects of human life. We too, uphold the much acknowledged fact that knowledge is lying dormant in the student and the task of the teacher is to guide the learner about the ways of acquiring knowledge.

As rightly stated, "While offering information and technical training, education should above all encourage an integrated outlook on life... encourage self-observation and the experiencing of life as a whole, which is not to give significance to the part, to 'me and mine' but to help the mind to go beyond itself to discover the real." Riding pillion on this beautiful thought, we aspire to offer quality education and take pride in being an ISO 9001:2015 certified institution since the year 2010.

Envisioned by the Malad Kandivli Education Society's goal to educate the youth, our Junior College caters to 3740 students admitted to its 33 divisions and tutored by 64 teachers. Of these, 2624 students are enrolled in the Commerce stream, 541 in the Arts stream and 574 in the Science stream for the academic year 2022-23. Under the valuable guidance of our Director Madam, Dr. (Mrs.) Ancy Jose and the able leadership of our Principal madam, Prof. Dr. Moushumi Datta, we have successfully secured passing percentages of 99% in the Commerce Stream, 95.80% in the Arts Stream and 98.49% in the Science Stream and **Agarwal Nishtha Arvind** with 94.83%, **Mirajkar Divyesh Vinukumar** with 89.5% and **Haria Parushi Kantilal** with 93.67% were the valedictorians of our College for the HSC Examination, March 2022. Moreover, we could achieve 99.92 passing percentage in FYJC Commerce and cent percent results in FYJC Arts and Science for the academic year 2021-2022. **Pai Aditya Suhas** of FYJC Commerce secured 91.17%, **Vaghela Nandinee Jayesh** of FYJC Arts secured 88.83% and **Pawar Aarya Sandeep** of FYJC Science with 91.17% were the top scorers of the Annual Examination, April 2022. It gives us immense pleasure to appreciate the hardwork of these meritorious students and the relentless efforts put in by all the teachers and the Examination Committee headed by our Supervisor & Examination Incharge, Mr. Sanjay Joshi in constantly monitoring the progress of our students and improving their performance by conducting series of tests and examinations throughout the academic year.

Growth comes from confronting one's fears and in being in an organisation that provides room to learn, to make mistakes and better one's skills. As the world leaps towards digitalisation, camaraderie and friendliness are also virtues to building successful careers and work forces. Being social creatures, people exchanging ideas and collaborating is what gives rise to the brightest teams and the most successful outcomes. Therefore, we take special efforts in organising and providing an apt platform to host various literary and cultural events for our students to showcase their talent and potential. Almost all the subject associations organised competitions in Elocution, Essay Writing, Debate, Open Mic Narrations, Poetry Recitation, Picture Description, Film Review Writing, Podcast Audio files, Eco-friendly Cards, Collage and Poster making, Slogan writing, Article writing, Manuscript writing, Rangometry, Pictorial & General Quiz, Working & Non-Working models from 'Best out of Waste', the AD MAD Show, Monoacting and Street plays on social issues, Power Point Presentations and techno games, all of which witnessed huge participation from our students.

It was a joy to see the enthusiasm and zeal of our energetic students as they went about restoring the much required festive spirit and vibrancy to our campus that was otherwise lost in the dull and technical days of online teaching-learning. The Students Council along with its band of SRs, Contingent leaders and Event organisers celebrated Friendship Day, Twins Day, Traditional Day, Bollywood Day and Tie

& Saree Day, conducted 'Spectrum... a Splash of Talent', a 2-day youth fest on the 16th and 17th of September with a gamut of events and activities, Raas Garba on 4th October and Ojas' 22...an Aura of Scientific Minds, an Inter-collegiate fest comprising of competitions in literary & fine arts and a Science Exhibition of Working and Non-Working models on 17th November, 2022. Of the 30 colleges that participated from in and around Mumbai, K. J. Somaiya College, Vidyavihar won the Best College Award. In collaboration with Nagindas Khandwala Degree College, we hosted 'Springz...the Season of Mauj', an Inter-collegiate fest on 14th, 15th and 16th January, 2023. A large number of student volunteers from our Junior College gained first-hand experience while working in unison with their seniors in the various core committees and their active involvement in marketing, organising and managerial departments enabled them to emerge as self-confident and forthright individuals. The College Annual Day, at Prabodhankaar Thackeray NatyaMandir, Borivali on 8th December, 2022 was an unmatched culmination of creativity, renewed vigour and zest immersed in all its splendour and glory.

Equally enthusiastic were our students when it came to Inter-collegiate fests. Not only did they participate with gusto but also won accolades for our College in the Inter-collegiate Competitions of St. Andrews College, Bandra, the Hindi and Science Associations of Thakur College, Kandivali, Gurjari Namostutey of KES College, Kandivali, St. Anne's Junior College Fest, Apratimahotsav of S. M. Shetty College, Andheri, Dance Competition of Gujarati Sahitya Mandal, N. M. College, Vile Parle and to top it all, our students bagged the Best College Award for their award winning performances at the Manan Fest of Niranjana Majethia College, Kandivali. We do appreciate and sincerely thank the generous contribution of all the Students' Council Representatives, contingent leaders and Committee members spear-headed by their Incharge, Mrs. Shyamala Joshi.

The NSS unit of our college led by Mr. Julious Francis and his trusted band of student volunteers and teacher members celebrated Guru Purnima along with the Language Associations and NSS Foundation Day, organised Orientation Programme, Motivational talks, Elocution and Singing Competitions, rallies and cleanliness drive, outreach activities, and arranged a 7-day camp at the Sanjay Gandhi National Park, Borivali, wherein the volunteers helped the Park authorities in collecting and disposing plastic waste and other garbage. Moreover, sessions on Personality development, Importance of clean surroundings, Fitness & Yoga in day-to-day life by guest speakers and a trek to Kanheri Caves greatly benefited our student and teacher volunteers.

The Nature Club, an innovative extension of the EVE Association members of our College with its 100 odd student members triggered off their activities with a Workshop on Eco-friendly Idol making on 17th August, 2022, in wake of the upcoming Ganeshotsav. The eager members were benefitted by their interaction with the trainer, Mr. Prasad Kale, Spin VFX Animator who is placed in Toronto, Canada and engages himself in such voluntary activities on his vacation trips to India. A fund raising DJ Nite, Beach Cleaning drive at Aksa Beach, Malad in collaboration with an NGO, Janani and a Nature Trail to Tungreshwar were a few constructive attempts undertaken to ignite the young minds with the importance and utmost necessity of protecting and preserving our Planet Earth.

The Gymkhana unit of our College celebrated International Yoga Day with the chief instructor, Prof. V. G. Suchak, former Vice Principal of Nagindas Khandwala Degree College. Inter-division tournaments were also organized for the Junior College students in Chess, Carrom, Table Tennis, Badminton, Kabaddi and Box Cricket. The Annual Athletic Meet for the academic year was held at the Poin-sur Gymkhana grounds on 15th December, 2022 and Aruri Laxmi Prashanna of FYJC Arts was declared the Best Female Athlete and Yadav Anuj Ramesh of FYJC Science, the Best Male Athlete for the academic year 2022-23.

Many of our students represented the College at the Taluka, District, Division, State and National level and received medals and acclaim for their outstanding performances. **Jha Diwakar Dhirendra** of FYJC Commerce in 100m Run and **Shah Vansh Rupesh, Sanghvi Swayam Premal, Mishra Aayush Ajay, Sheth Vansh Sameer and Bedi Akshay Singh** of SYJC Commerce won Second place in Table Tennis at the Taluka level whereas **Kewat Nikita Surendra** of SYJC Commerce under 44 to 46 kg weight category and **Singh Jiya Jagnarayan** of FYJC Commerce under 52 to 55 kg weight category won First place at the Taluka level and were selected for District level. **Yashica Harshad Surve** of FYJC Commerce won First place in Karate at both Taluka and District levels. **Trishar Bhandari** of FYJC Arts won first place at Mumbai Division level and Bronze medal in Powerlifting under 105 kg weight category in the Maharashtra State level Competition and won gold medal in Weight lifting Competition under 102 kg weight category at Maharashtra State level. **Isha Amit Giri** of FYJC Commerce won gold medals at the District and State equipped Bench press Competitions, gold medals at DSO and Mumbai Division Weight lifting competitions and bronze medal at the Maharashtra State Weight lifting competition. **Dey Ruby Soumen** of SYJC Arts won first place at the Taluka, District and Division levels, reached the fourth position at the DSO level in High Jump, bagged second place in Triple Jump at District level and reached the fourth position at Maharashtra State level. **Nagarkatte Vedant Ranjan** of SYJC Commerce participated in various Chess tournaments held all over India and reached the sixth position in Maharashtra State Open Blitz Chess Tournament and second position in Maharashtra State Open Rapid, thereby qualifying for National Open Rapid to be held in Jammu. While the U-17 Girls and U-19 Boys Volleyball teams won First place at District, Taluka and Division levels, the U-19 Girls team successfully secured fourth place at Maharashtra State level Volleyball tournament. From among the girls, **Mehta Reeve Parag** of FYJC Commerce and **Korde Shruti Atul** of FYJC Arts have been selected for the U-17 Volleyball team at the National level. Hearty congratulations to all the Shining Sports Stars of The BSGDs' Junior College and we proudly appreciate your

achievements. Giving due credit to the Gymkhana Incharge, Mr. Dinesh Singh and his committee members, I take this opportunity to convey our sincerest gratitude to the coaches in humble acknowledgement of their committed and selfless services to render specialised training within the available resources.

The onus, of daily and on the spur of the moment adjustments, while juggling with activities and regular lectures and practicals, to ensure a systematic and uninterrupted learning atmosphere, goes to the Timetable Committee headed by Mrs. Aishwarya Pendse and its members. Discipline and decorum of an institution play a markedly significant and inseparable role, especially in institutions, like ours, with huge student intake. Though the students were a bit unruly after the pandemic and having got used to the technical aspect of learning from the comforts of their homes, Mrs. Usha Kotian, the Discipline Incharge with her trusted team of Class Representatives and Committee members had a tough time in tactfully dealing with the defaulters. Besides, the Attendance Committee Incharge, Mr. Rajesh Shinde along with the committee members helped both students and teachers in solving issues related to registration, recording and attendance tabulation on the Teach Us Service Attendance App. This ensured transparency and both, students and parents were kept well-informed and equally accountable. Awarding certificates, medals and trophies to the prize winners was looked into by the Prize Committee Conventor, Mrs. Sarita Yadav and its members in the best possible way. Therefore, I wish to thank these three Committees for fulfilling their responsibilities from time to time during the course of the academic year.

Dear students, as life unfolds, at every turn, the easiest way could be to quit. There may also be times when one's career does not progress as quickly as others. But it is imperative to thrive and grow even when situations are tough. It is here that you should turn every challenge into an opportunity. Faith and perseverance are necessary drivers for a successful career, especially if the odds are stacked against you. Despite the hurdles that come our way, there are some factors that can help thrive anywhere. A culture of transparency and openness goes a long way in building confident and successful professionals. It was on these criteria that we focussed upon while adjudging **Sanghavi Virag Tejas, Natekar Devashree Sanjay** and **Suthar Vanshika Shyamlal** from the Commerce, Arts and Science Streams respectively as the Best Student for the academic year 2022-23. And I understand that you three along with the other prize winners are truly fortunate enough to be felicitated by our Chief Guest, CA Dr. Varsha Ainapure, Director of MKES Business School on this wonderful stage set for the Annual Prize Distribution Function.

However, I am greatly indebted to each of the Non-Teaching faculty, every teacher colleague, Science Incharge Mrs. Dipika Aherrao and Supervisor, Mr. Sanjay G. Joshi for always lending me their timely help and support in managing the administrative and day-to-day affairs of the Junior College. I would like to thank the Almighty for having been blessed with a benevolent Management, a dynamic visionary Director, Dr. (Mrs.) Ancy Jose, a diligent and focussed Principal, Prof. Dr. Moushumi Datta, a compatible and accommodating Vice Principal of N. K. Degree College, Dr. Mona Mehta and the ever obliging Registrar, Mr. Girish Rathod who are just the right people to work with in a harmonious work culture and thus excel in whatever little way possible. And finally, I would like to express my sincere gratitude to all our students, parents and well-wishers for having faith in us and for your kind co-operation, encouragement and moral support rendered to the College time and again.

Yes, dear students, to be true to our own self, we must be what we are. Therefore, shine forth! Let your life be an effulgence... Wherever you go, make it impossible for darkness to prevail as all negativity is darkness. The simple, little prayer of St. Francis of Assisi is a great reminder of this fact - let your life be a bright and shining factor, coming into this circle of human life as something so divine and positive that old negativity is replaced by that which is desirable and bright.

*"Where there is hatred, let me sow love,
Where there is injury; pardon,
Where there is doubt; true love,
Where there is despair; hope,
And where there is sadness, joy."*

With this simple prayer which also has a great philosophy concealed within its beautifully divine words, wishing and hoping that you may find joy within yourself, peace within yourself and attain your life's goal and inner happiness... For the future belongs to those who believe in the beauty of their dreams.

All the very best, dear students for your forthcoming examination and all your future endeavours...

Stay Blessed, Stay Safe and Be happy about your Beautiful Life !

Mrs. Anuja John Chittilapilly
Vice Principal

Association Reports 2022-2023

English Literary Club

The academic year of 2022-23 was an eventful year for the English Association. It conducted four varied activities for the students. Just Two Minutes Competition, the first activity was organized on 15th July 2022. 19 students showcased their spontaneous oratorical skills during the event. With an aim to develop the writing skills of the students, Story Writing Competition was organized on 10th October 2022. 18 students participated in this competition and penned down their imagination and thoughts in the form of stories.

The Association wanted the students to evolve with advanced and critical views about films and appreciate them as an art. Hence, in the second term, a Film Review Competition was organized for the students on 17th December 2022. 11 participants expressed their views on the given films. The concept of Open Mic is quite popular in the recent times. In order to give students hands-on experience of it, the Association had planned for an Open Mic Competition. It was organized on 23rd January 2023. 14 ardent students participated and showed their talent of reciting poems, narrating stories and cracking jokes. Students were also encouraged and guided for the intercollegiate essay writing competitions organized by Heartfulness Institute and Ramakrishna Mission, Mumbai. The Association strived to bring new competitions and events for the pupils so that they can grow up with unbreakable confidence.

Ms. Meeta Tapadar

मराठी वाङ्मय मंडळ

विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास साधण्याच्या हेतूने शैक्षणिक वर्ष २०२२-२०२३ मध्ये मराठी वाङ्मय मंडळातर्फे विविध उपक्रम तसेच स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले. १३ जुलै २०२२ रोजी 'गुरुपौर्णिमा उत्सव' साजरा करण्यात आला. २२ जुलै २०२२ रोजी 'मराठी काव्यवाचन स्पर्धेचे' आयोजन करण्यात आले होते. ३ ऑक्टोबर २०२२ रोजी 'मराठी हस्तलिखित स्पर्धा' आयोजित केली गेली. १६ डिसेंबर २०२२ रोजी 'निबंध लेखन स्पर्धेचे' आयोजन करण्यात आले तसेच २३ जानेवारी २०२३ रोजी 'घोषवाक्य लेखन स्पर्धा' घेण्यात आली. २३ आणि २४ जानेवारी २०२३ रोजी 'मराठी भाषा संवर्धन पंथरवडा' निमित्त विविध उपक्रम आणि स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले होते. २७ फेब्रुवारी २०२३ रोजी 'मराठी भाषा गौरव दिन' आणि ज्येष्ठ साहित्यिक 'वि. वा. शिरवाडकर' उर्फ कुसुमाग्रज यांची जयंती साजरी करण्यात आली. अशा प्रकारे मराठी वाङ्मय मंडळातर्फे विविध उपक्रम आणि स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले त्यामध्ये विद्यार्थ्यांनी हिरीरीने सहभाग नोंदवून पारितोषिके मिळविली.

श्री. राजेश शिंदे

गुजराती साहित्य मंडळ

विद्यार्थ्यांसाठी सर्वांगीण विकास हेतूने २०२२-२०२३ मध्ये गुजराती साहित्य मंडळ द्वारा विविध कार्यक्रमां तेमज स्पर्धांसाठी आयोजन करवामां आव्युं हतुं. १३ जुलाय २०२२ नां रोज 'गु३ पूर्णिमा' उत्सव उजववामां आव्यो. २० जुलाय २०२२ नां रोज गुजराती इल्म रिच्यु नी स्पर्धा योजवामां आवी. २७ ऑगस्ट २०२२ नां रोज 'गुजराती मातृभाषा दिवस' नी उजवली करवामां आवी हती, जेमां विद्यार्थ्यां द्वारा काव्यपठन, नृत्य, काव्यगान जेवा विविधतासभर कार्यक्रमोनी सुंदर रज्जुआत करवामां आवी, तेमज मुंजळ गुजराती संगठन नां अध्यक्ष श्री लापेशभाई महेता द्वारा आपलो अने आपली भाषा विषय पर सुंदर व्याख्यान आपवामां आव्यु अने मुंजळ गुजराती संगठन तरकशी दरेक विद्यार्थ्यांने पुरस्कृत करवामां आव्या. २१ सप्टेंबर २०२२ नां रोज 'काव्य पठन' स्पर्धा योजवामां आवी. २० डिसेंबर २०२२ नां रोज निबंध लेखन स्पर्धा योजवामां आवी. २६ जानेवारी २०२३ ना रोज चित्र वर्णन स्पर्धा योजवळ. आ दरेक कार्यक्रम तेमज स्पर्धांसाठी विद्यार्थ्यांने उमण्डालेर भाग लीदो हता अने विजयी जल्या.

गुजराती साहित्य मंडळनी देजरेण हेठळ विद्यार्थ्यां मुंजळनी विभिन्न महाविद्यालयां सामाजिक, सांस्कृतिक संस्थां द्वारा आयोजित स्पर्धांसाठी भाग लीदो हतो अने विजयी जल्या हता. गुजराती साहित्यमंडळ आ तमाम विद्यार्थ्यांने भूजळ अभिनंदन पाठवे छे. गुजराती साहित्यमंडळ आपला प्राचार्या, उपप्राचार्या, निरीक्षक तेमज दरेक सहयोगी तेमज दरेक विद्यार्थ्यांनी आभारी छे.

प्रा. दीपा महेता

हिंदी साहित्य मंडल

हिंदी साहित्य मंडल द्वारा विगत वर्षों की भाँति इस वर्ष भी विभिन्न कार्यक्रमों का आयोजन किया गया, एवम् विद्यार्थियों को प्रतियोगिताओं में भाग लेने के लिए प्रोत्साहन करते हुए उनका मार्गदर्शन किया गया। गुरुजनों के प्रति कृतज्ञता एवम् आदर भाव की अभिव्यक्ति हेतु गुरुपूर्णिमा १३ जुलाई, २०२२ के पावन अवसर पर सरस्वती वंदना से कार्यक्रम का प्रारंभ किया गया, जिसमें विद्यार्थियों ने जीवन में गुरु महत्व पर अपने-अपने विचार व्यक्त किए। हिंदी साहित्य मंडल द्वारा निबंध प्रतियोगिता एकल अभिनय, वक्तृत्व प्रतियोगिता, कविता वाचन व वाद-विवाद प्रतियोगिता का सफल आयोजन किया गया। इन प्रतियोगिताओं में कनिष्ठ महाविद्यालय के छात्र-छात्राओं ने उत्साह पूर्वक भाग लिया एवम् अपने अभिनय कला, लेखन कला व वाक कौशल का सफल परिचय दिया।

हिंदी साहित्य मंडल की देख रेख में छात्र-छात्राओं ने मुंबई के विभिन्न महाविद्यालयों तथा अन्य सामाजिक, सांस्कृतिक संस्थाओं द्वारा आयोजित प्रतियोगिताओं में भाग लिया एवम् पुरस्कृत हुए। हिंदी साहित्य मंडल अपनी उप-प्राचार्या, पर्यवेक्षक, विभाग के शिक्षकों सभी सहयोगीयों एवम् विद्यार्थियों का आभारी है।

श्रीमती माधवी मिश्रा

Eve Association Report

In the beginning of the academic year, EVE association came up with an exciting competition for students to express their affection for their friends. On the occasion of Friendship Day, EVE association organised an 'Eco-friendly' Friendship Card Making Competition. It was held on 15th July, 2022 and 32 students enthusiastically participated in it. They prepared eco-friendly cards using jute, dried stem, dried leaf, pistachio shell, sticks and so on. Few of them also used self-made papers which were embedded with seeds (seeded paper) to make cards. The competition was organized with a thought to strengthen the true friendship not only with each other but also with nature by gifting the handmade eco-friendly cards and spreading the message of ecosystem restoration.

In the second term, Best-out-of-Waste Competition was organized on 19th December, 2022. 26 students from both FYJC and SYJC participated in this event. The highlight of this event was the working and non-working models made out of E-waste. Students showcased their innovative and creative ideas in the form of artificial garden, working vacuum cleaner, movable airplane, showpieces, ornaments and so on. Five top participants were selected in each event on the basis of creativity, originality and presentation. Students enjoyed the events thoroughly.

Mrs. Shraddha Pawar

PPL Association

The first activity organized by PPL association was a Poster Making Competition for FYJC and SYJC students of Arts, Commerce and Science in the month of September, 2022. The topic of the same was 1.Clean India 2.Women Empowerment. Students actively participated in the competition and prizes were given as per the performance.

The second activity organized by PPL association was Essay Writing for FYJC and SYJC students of Arts, Commerce and Science. Students expressed their thoughts and showcased their ideas through the given topics: 1. Absence of rules leads to disorder. 2. The need of knowledge and skill for leading a good life. There was an overwhelming response from the students and deserving students were given prizes.

Mrs. Anagha Kadam

Sociology Association

The Sociology Association organised a 'Slogan Writing Competition', on Monday, 12th September 2022. The Topic for the same was 'Digital India - the need of the hour'. On Tuesday, 24th January 2023, the Sociology Association organised a Street Play Competition and the Topic was 'Drug Abuse'.

For both the Competitions, students participated in large numbers, came out with creative concepts, unique themes and eye catching slogans which helped in creating awareness about Digitalisation and Drug Abuse; which are both responsible for social transformation. Prizes were given away to the winners.

Mrs. Siddiqua Kazi

Psychology Department

The Psychology association organised a film review competition in the first term. For this event total 36 students registered from which five prizes were awarded.

In the second term, a podcast competition was held on , "Stress Management" in order to emphasize importance of sound mental health to survive rat-race in today's world. There was an overwhelming response for this creative competition and three prizes were given to deserving students.

Ms. Ashwini Tuscano

Economics Association

The Economics Association of our junior college organized Just A Minute (JAM) an elocution competition on 17th August, 2022 on the thrust ideas of the important topics like 'Information Technology and Rural Development', 'Foreign Direct Investment-Impact on Indian Economy' and 'Global Poverty'. In this competition 22 students participated for which five Prizes were awarded.

The Collage Making Competition was organized in which students had to submit the collages on 19th January, 2023. Topics for the competition were 'Agriculture and Rural India' and 'Global Poverty'. In this competition, 18 students participated for which three prizes were awarded.

Students' participation made both the events a grand success.

Mr. Ashirwad Koli

Commerce Association

The Commerce Association of our college during the academic year 2022-2023 organized various competitions to keep our students engaged and connected to the commerce subjects.

We started with Pictorial Quiz to assess commerce related knowledge of our students. It was conducted on 10th August, 2022 and 34 students participated in the Quiz.

In the second term with a view to inculcate marketing and ad-making skills the department conducted AD MAD SHOW on 13th January, 2023 and there were 7 teams with total 14 participants who presented their self-created advertisements.

Thus the commerce department with all its activities during the academic year 2022-2023 served to infuse fun in learning as well as boost students confidence and the ability to think critically.

Mrs. Grenita Jacinto D'Souza

Science Association

I am extremely pleased to present the report of Science Association. In first semester we conducted Vigyan Manjusha,,Science quiz competition. In second term Elocution competition was organised by the Association. Beside this the students actively participated in Ojas event .Some students participated in an inter collegiate event organised by Bhavans college and won third prize in bio molecules formation. Some of our enthusiastic students are preparing under the able guidance of biology teachers for state level quiz competition.

Mr. Mukesh Kumar Yadav

Mathematics Association

The Mathematics Department had organized its first event “Article Writing Competition” on Saturday 8th October ,2022. 15 students participated and showcased their mathematical creativity by writing articles.

The second event was “Rangometry” , a rangoli making competition which was organized on 13th December,2022. 23 students participated enthusiastically and showed their creativity.

Mrs. Gayatri Vishwakarma

Information Technology Association

“Initiative is doing the right things without being told.”-Elbert Hubbard

True to the saying, the IT department began the academic year 2022-2023 with an initiative of conducting an online Android App Development workshop. The workshop was conducted by Innovians Technologies, Noida which gave students a good exposure to the Android app development interface and they found it extremely interesting to build and use apps on their mobile phones. Total 53 students participated in the workshop and received the certificates. Apart from the workshop another event-Think, Click and Speak was conducted in the first term where total 15 students participated and 1st, 2nd and 3rd prizes were awarded.

In the second term the department conducted the activity-“Let’s Play with Powerpoint”. The main purpose of this event was to let students explore more about the different features of MS PowerPoint that can help to develop small games. There were total 8 participants who presented some superb game ideas. 1st and 2nd prizes were awarded for this event. This event also marked the conclusion of the activities for this academic year. The department looks forward to another new initiative and unique activities for the next academic year.

Mr. Suraj Upadhyay

Association Events - Prize Winners 2022-2023

Prize	Name	Class & Div.	Stream	Roll No.
English Library Club				
Just Two Minutes Competition				
1 st	Vira Sakshi Sagar	SYJC - I	Commerce	1316
2 nd	Natekar Devashree Sanjay	SYJC - A	Arts	90
3 rd	Mavelly Sarah Raju	SYJC - B	Science	193
Story Writing Competition				
1 st	Mavelly Sarah Raju	SYJC - B	Science	193
2 nd	Yadav Siya Dharmendra	FYJC - G	Commerce	1020
3 rd	Natekar Devashree Sanjay	SYJC - A	Arts	90
Film Review Competition				
1 st	Natekar Devashree Sanjay	SYJC - A	Arts	90
2 nd	Tevani Khushali Pradeep	SYJC - A	Arts	87
3 rd	Shah Jainam Jasmine	SYJC - J	Commerce	1436
Open Mic Competition				
1 st	Yadav Niyati Rakesh	SYJC - B	Arts	245
2 nd	Panchal Khushi Vinod	FYJC - B	Arts	207
3 rd	Rathod Vidya Dharmendra	FYJC - B	Science	229
Hindi Sahitya Mandal				
Kavya Vachan Pratiyogita				
1 st	Gupta Satyam Pramod Kumar	SYJC -A	Commerce	40
2 nd	Shah Shirin Riyaz	SYJC - B	Arts	218
3 rd	Lodha Sonal Keshu	SYJC - B	Commerce	198
Bhashan Pratiyogita				
1 st	Gupta Tushar Arun	SYJC - B	Commerce	173
2 nd	Shah Shirin Riyaz	SYJC - B	Arts	218
3 rd	Jha Sneha Ram	SYJC - B	Commerce	183
Nibandh Pratiyogita				
1 st	Shaikh Saniya Salim	SYJC - E	Commerce	699
2 nd	Gupta Tushar Arun	SYJC - B	Arts	173
3 rd	Shaikh Parveen Ashiq Ali	SYJC - B	Commerce	223
Mono Acting Competition				
1 st	Ieva Shubhankar	FYJC - B	Arts	247
2 nd	Jha Sneha Rampriyasharan	SYJC - B	Arts	183
3 rd	Gupta Nandini Raghuveer	FYJC - B	Arts	178
Debate Competition				
1 st	Gupta Tushar Arun	SYJC - B	Commerce	173
1 st	Shah Shrin Bano Riyaz Ahmed	SYJC - B	Arts	218
2 nd	Lohar Hemanshu Mohanlal	SYJC - A	Arts	37
2 nd	Jha Sneha Rampriyasharan	SYJC - A	Arts	183
3 rd	Soni Namji Jitendra	FYJC - A	Commerce	110
3 rd	Handa Aryan Anuj	FYJC - A	Commerce	38

Association Events - Prize Winners 2022-2023

Prize	Name	Class & Div.	Stream	Roll No.
Marathi Vadmay Mandal				
Marathi Poetry Recitation Competition				
1 st	Joshi Swarali Vinay	SYJC - A	Science	28
2 nd	Palankar Saniya Arvind	SYJC - A	Arts	91
3 rd	Mhatre Aditi Prashant	SYJC - G	Commerce	928
Consolation	Natekar Devashree Sanjay	SYJC - A	Arts	90
Consolation	Uttekar Durvali Mangesh	SYJC - G	Commerce	918
Marathi Manuscript Writing Competition				
1 st	Surve Vinaya Prabhakar	FYJC - C	Commerce	318
2 nd	Palkar Anushka Vighnesh	FYJC - C	Commerce	314
3 rd	Angne Prarthana Rajendra	FYJC - C	Commerce	310
Consolation	Dhandre Pranita Vinod	FYJC - B	Science	261
Consolation	Deshmukh Harshhita Vijay	FYJC - C	Commerce	302
Marathi Essay Writing Competition				
1 st	Palekar Uttesh Umesh	FYJC - C	Commerce	313
2 nd	Varma Monika Kailash	SYJC - G	Commerce	930
3 rd	Deshmukh Harshhita Vijay	FYJC - C	Commerce	302
Slogan Writing Competition				
1 st	Surve Vinaya Prabhakar	FYJC - C	Commerce	318
2 nd	Deshmukh Harshhita Vijay	FYJC - C	Commerce	302
Gujarati Sahitya Mandal				
Film Review Competition				
1 st	Thakkar Khushi Ravibhai	SYJC - G	Commerce	960
2 nd	Unagar Priyanka Shailesh	SYJC - G	Commerce	962
3 rd	Vasani Sheetal Gabharu	SYJC - G	Commerce	963
Consolation	Baraviya Prachi Kantibhai	SYJC - G	Commerce	933
Consolation	Sadhu Arvind Vishnuprasad	SYJC - G	Commerce	956
Kavya Pathan Competition				
1 st	Thakkar Priyanka Rajubhai	SYJC - G	Commerce	961
2 nd	Chhadva Disha Kumar	SYJC - G	Commerce	939
3 rd	Unagar Priyanka Shailesh	SYJC - G	Commerce	962
Consolation	Bhavasara Bhoomi Bharatbhai	SYJC - G	Commerce	935
Consolation	Purbiya Sachin Dhiraj	FYJC - C	Commerce	342
Gujarati Essay Writing Competition				
1 st	Mehta Kavya Kirtibhai	SYJC - H	Commerce	1085
2 nd	Bambhaniya Kinjal Jayantibhai	SYJC - G	Commerce	932
3 rd	Chauhan Nikita Bhikhu	SYJC - G	Commerce	964
Consolation	Khodifad Pooja Vithalbhai	SYJC - G	Commerce	948
Consolation	Solanki Mittal Sudhir	SYJC - G	Commerce	971

Association Events - Prize Winners 2022-2023

Prize	Name	Class & Div.	Stream	Roll No.
Gujarati Sahitya Mandal				
Picture Description Competition				
1 st	Rathod Noman Abdulhussain	FYJC - C	Commerce	346
2 nd	Hadiya Pallavi Vinubhai	FYJC - C	Commerce	332
3 rd	Gohil Gaurav Sharadbhai	FYJC - C	Commerce	327
Consolation	Goswami Bhumi Maheshgiri	FYJC - C	Commerce	329
Consolation	Neel Bhargav Purohit	FYJC - C	Commerce	343
Commerce Association				
Pictorial Quiz Competition				
1 st	Kamat Shivnarayan Sitaram	SYJC - A	Commerce	59
2 nd	Thakkar Jash Nayan	SYJC - E	Commerce	712
3 rd	Vaghani Shubham Bharat	SYJC - F	Commerce	864
Consolation	Vohra Mohammed Fehan Sohel	SYJC - F	Commerce	867
Ad Mad Show				
1 st	Omansh Sunil	FYJC - A	Commerce	11
1 st	Neel Dinesh	FYJC - A	Commerce	42
2 nd	Dimple Rajesh	FYJC - I	Commerce	1271
2 nd	Shivani Chhitermal	FYJC - I	Commerce	1309
Economics Association				
Just A Minute - Elocution Competition				
1 st	Maruthuvar Kalavathi Pazhaniraja	SYJC - A	Arts	43
2 nd	Natekar Devashree Sanjay	SYJC - A	Arts	90
3 rd	Vira Sakshi Sagar	SYJC - I	Commerce	1316
Consolation	Kamat Shivnarayan Sitaram	SYJC - A	Commerce	59
Consolation	Gala Tanish Viral	SYJC - I	Commerce	1221
Collage Making Competition				
1 st	Javiya Neel Dinesh	FYJC - A	Commerce	42
2 nd	Bhopi Sanchita Suryakant	FYJC - C	Science	310
3 rd	Gupta Sanjana Ramnarayan	FYJC - B	Arts	179
EVE Association				
Eco-friendly Friendship Card Making Competition				
1 st	Das Urmi Gautam	SYJC - A	Arts	7
2 nd	Thakkar Priyanka Rajubhai	SYJC - G	Commerce	961
3 rd	Bhavsar Bhoomi Bharatbhai	SYJC - G	Commerce	935
Consolation	Rathod Aisha Satish	SYJC - H	Commerce	1114
Consolation	Wala Siddhi Rajesh	SYJC - I	Commerce	1320
Best out of Waste				
1 st	Lathika Varshini Senthil Kumar	FYJC - A	Science	57
2 nd	Siddiqui Usman Siraj Ahmed	FYJC - C	Science	376
3 rd	Das Urmi Gautam	SYJC - A	Arts	7
Consolation	Gohil Sujal Sharadbhai	FYJC - C	Commerce	328
Consolation	Thakkar Priyanka Rajubhai	SYJC - G	Commerce	961

Association Events - Prize Winners 2022-2023

Prize	Name	Class & Div.	Stream	Roll No.
Mathematics Association				
Article Writing Competition				
1 st	Mayekar Saloni Samir	FYJC - A	Arts	51
2 nd	Kamat Shivnarayan Sitaram	SYJC - A	Commerce	59
3 rd	Morzaria Sarika Naval	FYJC - B	Arts	201
Rangometry				
1 st	Bhopi Sanchita Suryakant	FYJC - C	Science	310
2 nd	Singha Vijeta Shanti	FYJC - B	Science	184
3 rd	Chhadva Disha Kumar	SYJC - G	Commerce	939
Consolation	Vyas Bhavya Vipul	FYJC - A	Arts	63
Consolation	Bhavsar Bhoomi Bharatbhai	SYJC - G	Commerce	935
Science Association				
We - Gyan Manjusha				
1 st	Mavelly Sarah Raju	SYJC - B	Science	193
2 nd	Joshi Jenil Amit	SYJC - J	Commerce	1384
3 rd	Natekar Devashree Sanjay	SYJC - A	Arts	90
Elocution Competition				
1 st	Maruthavar Kalavathi Pazhaniraja	SYJC - A	Arts	43
Sociology Association				
Slogan Writing Competition				
1 st	Maruthuvar Kalavathi Pazhaniraja	SYJC - A	Arts	43
2 nd	Rodrigues Shinora Shorn	FYJC - A	Arts	105
3 rd	Soni Aishwari Shalin	FYJC - A	Arts	45
Consolation	Navada Sakshi Murlidhar	FYJC - A	Arts	97
Consolation	Shah Mahek Bimal	FYJC - A	Arts	110
Street Play Competition				
1 st	Lohar Himanshu Mohanlalji	FYJC - A	Arts	37
1 st	Sharma Santosh Kailash	SYJC - B	Science	248
1 st	Gupta Tushar Arun	SYJC - B	Commerce	173
1 st	Singh Sakshi Jayprakash	FYJC - A	Commerce	105
1 st	Sayyed Fatima Asfaqali	FYJC - A	Commerce	84
1 st	Sheth Dhruvi Jignesh	FYJC - E	Commerce	627
1 st	Lohar Ritika Mohanlalji	FYJC - A	Arts	22
1 st	Shah Neel Chirag	FYJC - I	Commerce	1295

Association Events - Prize Winners 2022-2023

[illegible]

Association Activities 'At a Glance' 2022-2023

Association Activities 'At a Glance' 2022-2023

STUDENTS' COUNCIL REPORT

2022-2023

The Students' Council organized various offline events throughout the academic year for the students.

In the third week of July, we celebrated Twins' Day. Students participated in large number and were dressed up in similar costumes.

As the first Sunday of August is celebrated 'Friendship Day' all over the world, students organized it in our college too on 10th August '22.

Teachers' day was celebrated on 6th September. A variety entertainment programme was arranged for teachers by students.

The Youth Festival of junior college, SPECTRUM-THE SPLASH OF TALENT was conducted on Friday, 23rd and Saturday, 24th September 2022. Competitions like Solo and Duet singing, Solo and Group singing, Cooking without fire, Mehendi, Rangoli, Nail Art, Make-up with hair style, T-shirt painting Face painting, Tattoo making, Photography, Film making and Fashion show were conducted and received mind blowing responses. Trophies, Medals and certificates were given to the prize winners on the second day of the Festival before concluding ceremony.

During Navaratri, all the students wore colourful dresses according to prefixed colourcode for the entire week.

Garba evening was organized on 4th October '22. We had an overwhelming response from Students. They had a joyous celebration. The best Costume and the best dancer were given the prizes.

We conducted our intercollegiate Festival 'OJAS' on 17th November '22. More than 150 participants were there. Various departments in the college organized different events. The Best college trophy was grabbed by Somaiya college.

Students observed Traditional day on 29th November '22. The prizes for traditionally dressed with beautiful presentation were declared as winner. 'Tie and Saree Day' was celebrated on 11th March 2022.

The most awaited 'Annual Day Celebration' was on 8th December '22 at the Prabodhankar Thackeray Auditorium. It was celebrated by Students with great enthusiasm and excellent performances. Various dances, songs with our own students' music band, Fashion show, Street play etc. made the programme wonderful.

We had our Annual Prize Distribution on 2nd February '23. Director of M.K.E.S. Business School, C.A. Dr. Varsha Ainapure was the Chief guest. The thunder of claps when a student receives an award gives satisfaction to all.

This year our students participated in many intercollegiate competitions in large numbers. They brought laurels to the college. Cherry on the cake was The BEST COLLEGE TROPHY in MANAN Fest, organised by Niranjana Majithia college. We also bagged 8 trophies in different events in the same fest.

Students' council also organized a farewell function on March 28th, 2023 for the students of S.Y.J.C. The programme was anchored by the team of dedicated students. The F.Y.J.C. students organized fun filled programme with songs, games, spot prizes and dance.

This eventful year has been a refreshing change, both, from curricular and extracurricular perspective, especially post pandemic, not only for the students but also for the teachers. Let's wish and work towards similar celebrations in the years to come.

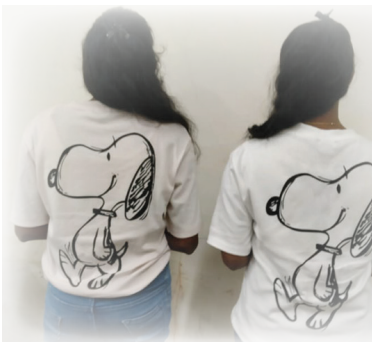

Mrs. Shyamala Joshi

Convenor, Students' Council

Students' Council Activities 2022-2023

Spectrum - The Splash of Talent 2022-2023

Prize Winners

Prize	Name	Class & Div.	Stream	Roll No.
Dance (Solo)				
1 st	Thakur Tanisha Nitin	FYJC - B	Arts	255
2 nd	Menon Ganga Manoj	SYJC - E	Commerce	652
3 rd	Vishwakarma Kesar Vijay	FYJC	Science	
Singing				
1 st	Lanjewar Saumya Umesh	SYJC - A	Arts	39
2 nd	Rathod Vidya Dharmendra	FYJC	Science	
3 rd	Gala Vyomi Sanjay	SYJC - J	Commerce	1369
Singing (Duet)				
1 st	Gala Vyomi Sanjay	SYJC - J	Commerce	1369
1 st	Agrawal Ghrati Hemant	SYJC - H	Commerce	1052
Instrumental Music				
1 st	Nandola Pratham Rajan	SYJC - J	Commerce	1403
2 nd	Oak Jay Amrish	FYJC - I	Commerce	1263
3 rd	Shah Vedant Manish	SYJC - F	Commerce	846
Rangoli				
1 st	Rathod Aisha Satish	SYJC - H	Commerce	1114
2 nd	Chhadva Disha Kumar	SYJC - G	Commerce	939
Mehendi				
1 st	Gupta Deepanjali Santosh	SYJC - B	Arts	175
2 nd	Shah Aneri Indravedan	SYJC - C	Arts	303
3 rd	Shah Bhakti Hiteshkumar	SYJC - D	Commerce	491
Consolation	Shah Riddhi Paresh	SYJC - F	Commerce	841
Consolation	Vishwakarma Jiya Ramsingar	FYJC	Science	
Cooking Without Fire				
1 st	Dhakan Charmi Shailesh	SYJC - A	Arts	66
2 nd	Shah Janvi Sagar	FYJC - A	Commerce	93
3 rd	Shah Vidhi Pareshkumar	FYJC - G	Commerce	996
Consolation	Makwana Meet Kalu	SYJC - A	Commerce	72
Consolation	Rathod Aisha Satish	SYJC - H	Commerce	1114
Quilling Art				
1 st	Gupta Simran Shashi Kumar	FYJC - A	Commerce	36
2 nd	Moradiya Yesha Chetan	SYJC - K	Commerce	1581
3 rd	Pereira Ryan Nathan	FYJC - B	Arts	215
Pencil Drawing				
1 st	Pereira Ryan Nathan	FYJC - B	Arts	215
2 nd	Nishad Tulsi Lallan Prasad	SYJC - B	Commerce	165
3 rd	Chauhan Riddhi Govind	FYJC - G	Commerce	1361

Spectrum - The Splash of Talent 2022-2023

Prize Winners

Prize	Name	Class & Div.	Stream	Roll No.
Photography				
1 st	Shrimankar Komal Rupesh	SYJC - B	Commerce	259
2 nd	Mehta Harshil Rakesh	SYJC - J	Commerce	1399
3 rd	Yati Harsh Vijay	FYJC - A	Arts	119
Standup Comedy				
1 st	Wadkar Niyati Amod	FYJC - C	Commerce	398
2 nd	Chettiar Henry Joel	SYJC - B	Science	183
Makeup With Hair Style				
1 st	Shah Bhakti Hitesh Kumar	SYJC - D	Commerce	491
1 st	Cheeda Krushi Rajesh	SYJC - B	Arts	160
Nail Art				
1 st	Parikh Prisha	FYJC - K	Commerce	1571
2 nd	Moradiya Yesha Chetan	SYJC - K	Commerce	1581
Dandiya Decoration				
1 st	Bhopi Sanchita Suryakant	FYJC	Science	
2 nd	Nishad Tulsi Lallan Prasad	SYJC - B	Science	165
Tattoo Making				
1 st	Das Urmi Gautam	SYJC - A	Arts	7
Vlog Making				
1 st	Agarwal Ghrati Hemant	SYJC - H	Commerce	1052
2 nd	Puri Krisha Kapil	FYJC - A	Arts	103
Antakshri				
Winner's	Lohar Himanshu Mohanlalji	SYJC - A	Arts	37
Winner's	Soni Meet Nileshkumar	SYJC - A	Arts	33
Winner's	Nandu Khushi Manoj	SYJC - A	Arts	96
Winner's	Shaikh Saima Kamarul	SYJC - D	Commerce	510
Antakshri				
Runner Up	Gandhi Labdhi Rahul	SYJC - H	Commerce	1073
Runner Up	Patel Aelisha Arvind	SYJC - H	Commerce	1100
Runner Up	Agrawal Ghrati Hemant	SYJC - H	Commerce	1052
Runner Up	Yadav Nikhil Rajkumar	SYJC - B	Science	171
Dance (Group)				
Winner's	Patel Mahek Hemant	SYJC - E	Commerce	673
Winner's	Patel Diya Bhavesh	FYJC - A	Arts	28
Winner's	Raorane Diya Samir	FYJC - A	Arts	104
Winner's	Chauhan Shreya Kaushal	FYJC - A	Arts	4
Winner's	Dhedhia Niyati Ketak	FYJC - A	Arts	84

Spectrum - The Splash of Talent 2022-2023

Prize Winners

Prize	Name	Class & Div.	Stream	Roll No.
Dance (Group)				
Runner Up	Pal Khushi Lalmani	FYJC - I	Commerce	1264
Runner Up	Sevak Komal Mangilal	FYJC - C	Commerce	418
Runner Up	Jaiswar Shweta Chandrika	FYJC - G	Commerce	936
Runner Up	Dusane Sejal Pravin	FYJC	Science	
Fashion Show				
Winner's	Bhatt Vansh Divyesh	SYJC - B	Science	180
Winner's	Dey Ruby Soumel	SYJC - A	Arts	65
Winner's	Shah Tvisha Mehul	SYJC - C	Arts	349
Winner's	Modhwadia Vidhi Raju	SYJC - C	Arts	341
Winner's	Thakkar Yashvi Pares	SYJC - C	Arts	325
Winner's	Ananth Pooja Rajesh	SYJC - C	Arts	313
Winner's	Mehta Krish Sailesh	SYJC - H	Commerce	1086
Winner's	Doshi Mahir Nilesh	SYJC - F	Commerce	765
Winner's	Shah Diya Jignesh	FYJC - A	Commerce	92
Winner's	Marvi Yashvi Bharat	FYJC - D	Commerce	499
Winner's	Daftary Hir Jigar	FYJC - J	Commerce	1367
Personality Contest				
Winner's	Shah Shirin Riyaz	SYJC - B	Arts	28
Runner Up	Shaikh Ayesha Irfan	SYJC - G	Commerce	914

Spectrum - The Splash of Talent 2022-2023

Spectrum - The Splash of Talent 2022-2023

Intercollegiate 2022-2023

Prize Winners

EVENT NAME	PRIZE	Name of the Student	Organisers
Tattoo Painting	1 st	Prutha Vikas Vadgama	S. M. Shetty College Apratimotsav
Debate Competition	2 nd	Darshan Bharatbhai Baraiya	S. M. Shetty College Apratimotsav
	2 nd	Shaikh Zaara Irshad	
Personality Contest (Mr. Annect)	1 st	Arsh Azad Mukhi	St. Annes Jr. College
Singing	1 st (Cash Prize 2500/-)	Ronak Nilesh Thakkar	KES College Gurjari Namostute
	3 rd (Cash Prize 1000/-)	Ghrati Hemant Agarwal	
Rangoli Making	3 rd	Disha Kumar Chhadva	KES College Gurjari Namostute
Poster Making (Solution of Environ- mental Problem)	3 rd	Keshav Kanhaiya Gupta	Thakur College Vigyan-2022
	3 rd	Tulsi Lallan Prasad	
Non Working model (Vertical Framing)	2 nd	Bitthariya Mukesh Krishna	St. Andrews College Bandra
BEST COLLEGE AWARD (Bagged 8 Trophies)			
Solo Singing	1 st	Ghrati Hemant Agarwal	Niranjana Majithia College Fest Manan - 2022 -
Duet Singing	1 st	Vyomi Sanjay Gala & Yug Manish Shah	
Hairstyle	1 st	Bhakti Hitesh Kumar Shah	
Tech Game	1 st	Harsh Vijay Yati	
	1 st	Daksh Ritesh Dhakkan	
	1 st	Awaal Yunus Shaikh	
Tattoo Making	1 st	Aneri Indravadan Shah	
Best out of Waste	2 nd	Lathika Varshini Senthil	
Tattoo Making	2 nd	Riddhi Govind Chauhan	
Best out of Waste	3 rd	Sujal Shardbhai Gohil	

Intercollegiate 2022-2023

Prize Winners

EVENT NAME	PRIZE	Name of the Student	Organisers
BEST COLLEGE AWARD (Bagged 8 Trophies)			
The Chemist Retropective	3 rd	Saeel Nandkishor Majalikar	Bhavans College
	3 rd	Kripalani Gurusharan Balpreet Singh	
	3 rd	Unnati Ravindra Kanojiya	
Nibhandh Pratiyogita	1 st	Shaikh Saniya Salim	Hindi Department in Association with Mumbai Rashtrasabha Prachar Sabha
	2 nd	Gupta Tushar Arun	
	3 rd	Shaikh Praveen Ashiq	
Bhashan Pratiyogita	1 st	Gupta Tushar Arun	
	2 nd	Shah Shirin Riyaz	
	3 rd	Jha Sneha Ram	
Kavya Vachan Pratiyogita	1 st	Gupta Satyam Pramodkumar	
	2 nd	Shah Shirin Riyaz	
	3 rd	Lodha Sonal Keshu	
Poetry Recitation	3 rd	Gupta Tushar Arun	Thakur College
	3 rd	Aaliya Abdul Qayyam Shaikh	

INTER COLLEGIATE EVENTS

PRIZE WINNERS 2022-2023

Ramakrishna Mission

Essay Writing Competition

English Literary Club

Prize	Name of the Student	Class/ Div./ Stream	Roll No.
First	SHAIKH ZAARA IRSHAD	FYJC- A- Arts	113
Second	SYAL HAANIYA	FYJC-C- Arts	307

Hindi Sahitya Mandal

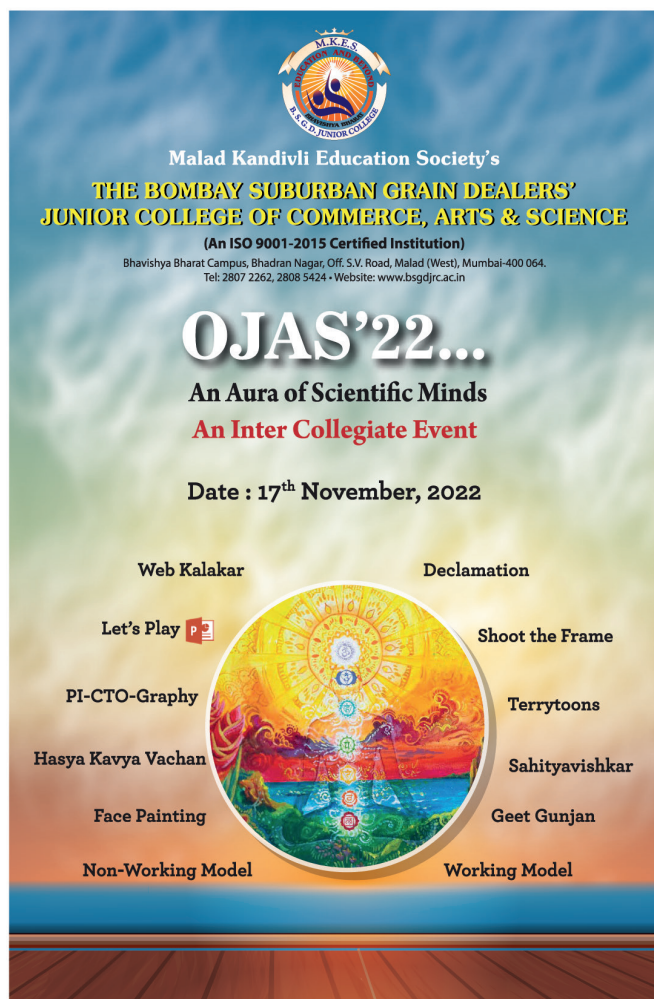
Prize	Name of the Student	Class/ Div./ Stream	Roll No.
	BOYS		
First	PAL YUVRAJ TIRTHRAJ	FYJC- B- Com.	216
Second	DESAI AARYA DILIP	FYJC- B- Com.	163
	GIRLS		
First	PANCHAL KHUSHI VINOD	FYJC- B- Arts	207
Second	SINGH PRIYANSHI SUSHIL	FYJC- B- Com.	246
Third	PANDEY SAKSHI RAJKUNVAR	FYJC- B- Com.	219

OJAS 2022

AN INTERCOLLEGIATE FEST

OJAS - AN AURA OF SCIENTIFIC MINDS

Science is simply the word we use to describe a method of organizing our curiosity and to motivate this curiosity, The BSGDs' Junior college organizes OJAS an intercollegiate fest every year. This year the event was held on 17th November 2022. The event was inaugurated by our Principal Prof. Dr. Moushumi Datta, Vice Principal Mrs Anuja John and Supervisor Mr Sanjaykumar Joshi. We had 185 participants from all three regions of Mumbai, with 30 colleges registering and actively being a part of it. We conducted 12 events which aimed in building multiple skills and played an integral role in the collegiate experience. OJAS 2022 concluded with the declaration of the name of the winners who enthusiastically participated in the competition and K J SOMAIYA was declared as the BEST COLLEGE of OJAS 2022.

EVENTS	
Department of English	Declamation
Department of Hindi	Hasya Kavya Vachan
Department of Gujarati	Geet Gunjan
Department of Marathi	Avishkar – Rangoli Making
Department of Economics	Terrytoons
Department of Commerce	Face Painting
Department of Mathematics	Pic-to-Graphy
Department of IT	Let's Meme it
Department of EVE	Shoot the Frame
Department of Arts	Let's Play (Power point presentation)
Department of Science	Working & Non Working Model

Mrs. Reni Anish

OJAS - AN AURA OF SCIENTIFIC MINDS

Prize Winners

Prize	Name	Class & Div.	Stream	College Name
Working Model				
1 st	Karalkar Dipesh Mahesh	FYJC	Science	Thakur College
1 st	Kandari Rikul Laxman	FYJC	Science	Thakur College
1 st	Pawar Soham Suresh	FYJC	Science	Thakur College
2 nd	Patel Divya Meghraj	SYJC	Science	Saraf College
2 nd	Pandey Munna Chiranjivi	SYJC	Science	Saraf College
Non Working Model				
1 st	Khushwaha Sanjana Santosh	FYJC	Science	Thakur College
1 st	Singh Anshika Parbind	FYJC	Science	Thakur College
Shoot The Frame				
1 st	Saraf Shashant Rakesh	SYJC	Commerce	NM College
2 nd	Jha Navneet Pravin	FYJC	Commerce	Saraf College
3 rd	Makwana Devanshi Nipul	FYJC	Commerce	KES College
Consolation	Chandra Parth Hareesh	FYJC	Arts	KJ Somaiya College
Consolation	Kashyap Pradeep Kumar	FYJC	Arts	National College
Let's Play Powerpoint				
1 st	Bagadi Jai Rupesh	FYJC	Arts	Sathaye College
1 st	Athani Soumya Umesh	FYJC	Arts	Sathaye College
1 st	Raut Punam Nipur	FYJC	Arts	Sathaye College
2 nd	Singh Mansi Hansraj	FYJC	Commerce	Saraf College
2 nd	Vyas Vasudev Ashok	FYJC	Commerce	Saraf College
3 rd	Agrawal Divyanshu Sumit	SYJC	Commerce	NM College
3 rd	Bhanushali Khushi Rakesh	SYJC	Commerce	NM College
3 rd	Wagle Kaushik Ravindra	SYJC	Commerce	NM College
Sahityavishkar				
1 st	Gupta Ritesh Mahendra	SYJC	Arts	KJ Somaiya College
2 nd	Salavi Aryan Prabodh	FYJC	Commerce	Ambedkar College
3 rd	Sawant Aishwariya Vithoba	SYJC	Commerce	Vivek College
Consolation	Dubey Abhay Subhash	FYJC	Science	Thakur College
Consolation	Tukarul Aditi Mangesh	SYJC	Commerce	Manjunath College
Web Kalakar				
1 st	Gajora Parthi Ramji	SYJC	Commerce	KJ Somaiya College
2 nd	Gada Prajit Khimji	SYJC	Arts	KJ Somaiya College
3 rd	Delseya Annaraj	SYJC	Science	Thakur Vidya Mandir
Hasya Kavya Vachan				
1 st	Pandey Somya Pavankumar	SYJC	Commerce	Vivek College Of Commerce
2 nd	Mazumdar Karan Bablu	SYJC	Commerce	NM College
3 rd	Bhanushali Hasti Himmat	SYJC	Commerce	KJ Somaiya College

OJAS - AN AURA OF SCIENTIFIC MINDS

Prize Winners

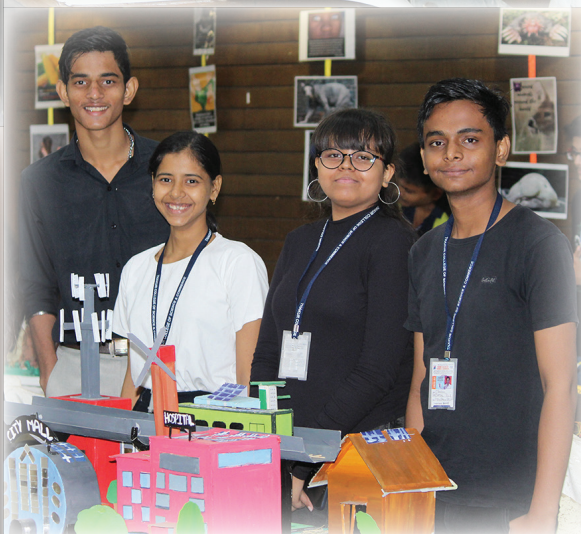
Prize	Name	Class & Div.	Stream	College Name
Terrytoons				
1 st	Nandu Hetvi Ketan	FYJC	Commerce	NM College
1 st	Beg Farhan Ismail	SYJC	Arts	KJ Somaiya College
1 st	Acharya Rakshita Balkrishna	SYJC	Commerce	NM College
Geet Gunjan				
1 st	Jadhav Siddhant Sanjay	SYJC	Arts	Sathaye College
2 nd	Shah Kavya Dharmesh	SYJC	Commerce	KJ Soamiya College
3 rd	Gala Aarushi Bhavin	SYJC	Arts	KJ Soamiya College
Consolation	Gajera Shruti Dilipbhai	SYJC	Commerce	Balbharti College
Consolation	Sabnis Ananya Sandesh	FYJC	Commerce	Nirmala College
PI-CTO-Graphy				
1 st	Devadiya Aashish Shekar	FYJC	Commerce	KJ Soamiya College
2 nd	Jajode Krushmali Lakshman	SYJC	Commerce	Balbharti College
Declamation				
1 st	Rai Ravya Vikrant	SYJC	Commerce	NM College
2 nd	Jalan Shruti Jitendra	FYJC	Commerce	NM College
3 rd	Jojode Dhruv Krishnamoorthy	SYJC	Commerce	Vivek College
Consolation	Churla Bhoomi Prem	FYJC	Arts	KJ Somaiya College
Consolation	Zope Vedika Bharat	SYJC	Commerce	Manjunatha College
Face Painting				
1 st	Nadar Sitalaxmi Kalyanasunder	FYJC	Commerce	Vivek College
2 nd	Dubey Sneha Rajkumar	SYJC	Commerce	Dalmia College
3 rd	Rathod Someshwar Pradeep	SYJC	Commerce	Dalmia College
Best Contingent Leader				
KJ Somaiya Junior College Of Arts And Commerce				
Best College				
KJ Somaiya Junior College Of Arts And Commerce				

OJAS Activities of 2022-2023

OJAS Activities of 2022-2023

ANNUAL DAY CELEBRATION 2022-2023

ANNUAL DAY CELEBRATION 2022-2023

FAREWELL 2022-2023

GYMKHANA REPORT

2022 – 2023

Our Junior college students participated in various games and sports at District, State, National and International level in the academic year 2022-23. We conducted Chess, Carrom, Badminton, Table Tennis, Kabaddi, Tug of War and Box Cricket Tournaments for Boys and Girls.

The Gymkhana Unit organised sports events on 29th August, 2022, on the auspicious occasion of National Sports Day, celebrated in the loving memory of our legend Hockey Player Late. Major Dhyaan Chand.

We conducted TUG OF WAR, the total number of active participants were 250 students. We honoured the winners with Certificates and Medals.

Mehta Reeve ,XI Commerce G, Korde Shruti XI Arts A, Nagarkatte Vedant XII I Commerce, Bhandari Trishar XI B Arts, Giri Isha XI D Commerce, Dey Ruby XII A Arts, Abhishek Varasiya XI A Science. Nagarkatte Vedant Ranjan, student from SYJC Commerce is the undisputed chess champion and surely the greatest player of BSGD Junior College. He participated in Delhi GM open in 2022, BIKANER GM-A CATEGORY in 2022 and VIZAG GM-A CATEGORY in 2022. He put up a valiant fight and secured 1st place in 1600 – 1700 Category in GCH Sharad Pawar ALL INDIA FIRE RAPID RATING which was held on 07 January 2023 at Churchgate, Garwar Clubhouse. He also won 1st place in St. Arnoldian Festtivism-inter Collegiate Chess Tournament in 2022, Andheri East. In the next game he secured 2nd place in AAHVAAN INTERCOLLEGIATE SPORTS COMPETITION CHESS in 2023, S.N.D.T College Malad(W) on 9th January 2023. He did play well and finished his game by securing 3rd place in Maharashtra State Under 19 Boys Chess Competition, won 2nd In Maharashtra State Open Rapid in 2022 and qualified for National Open Rapid in Jammu, on 10th December 2022 in Kalyan. Got superior winning match and won 6th place in Maharashtra State Open Blitz Chess Tournament in 2022, ON 11th December 2022 in Kalyan. He stood 3rd at DSO (SGFI) State Championship held at Jalgon.

Giri Isha Amit Kumar, student from XI Commerce D is a player of Weightlifting, Powerlifting, Deadlift and Benchpress. She achieved Two Gold medals in Benchpress which were held at Dadar on 24th September and at Pune on 21st October 2022. She was awarded 2 Gold Medals in Weightlifting Competition for District Sport Organization competition under 17, Goregaon on 6th December 2022 and Mumbai Division Weightlifting competition, under 17, Belapur, Navi Mumbai, on 7th December 2022. She prevailed the great match of State Weightlifting Competition, under 17, Kudal, Sindhudurg, which was from 11th to 13th December 2022, won Bronze medal. She won as a champion with Open State deadlift competition, Jogeshwari on 21st August 2022. She also won gold medal at District Novice Classic and senior equipped powerlifting competition, Goregaon, on 6th December 2022, State Classic Powerlifting Competition held at nahre Pune Sub Junior Third place and selected for national.

Dey Ruby Soumen, student from XII Arts A is a player of High Jump and Triple Jump in Under 19 category. She achieved 1st place at Taluka and District level at both High Jump and Triple Jump. Sports Authority of India, Athletics Event DSO, Kandivli East, from 21ST to 24TH November. She also bagged gold medal in High Jump in DSO Mumbai division, at Chima-jiappa Stadium, Vasai. Ruby also secured 4th place in High Jump, at Maharashtra state level, at Balewadi Stadium in Pune.

Bhandari Trishar, student of XI Arts B, is a player of Powerlifting and Weightlifting. He won 1st place in Weightlifting in District Sports Organization, in the category of Under 17, Weight category- 105kg, at Goregaon on 6th December 2022. Bhandari Trishar also won 1st place in Weightlifting, DSO Division, on 7th December 2022, At Belapur, Navi Mumbai. He conquered Bronze medal at state level, in Powerlifting competition, Weight Category- 105kg, at Maharashtra Powerlifting Association Mumbai, Vikhroli, on 12th December 2022. He won the 1st place at state level in Weightlifting competition, weight category-102kg, held at Sangli, on 31th January 2023.

Jha Diwakar Dharendra, student of XI Commerce G, won the 2nd place at Taluka level in 100m Running, Under 17 Category, at SAI, Kandivli East.

Kewat Nikita Surendra student of XII Commerce G and Singh Jiya Jagnarayan of XI Science C both are players of Taekwondo, under the category of Under 19, weight category 44-46 kg and Under 17, weight category 52-55 kg respectively. Both stood 1st place at Taluka level, BMC School, Goregaon West, held between 11thDecember to 18thDecember 2022

Surve Yashica Harshad, student of XI Commerce C, is a player of Karate. She has won the 1st place Taluka and District level,

and 3rd place at Division Level, at Swami Vivekanand Hindi Medium High School, Kurla East.

Varasiya Abhishek, student of XI Science A, is a player of Powerlifting. At the event held in Maharashtra Powerlifting Association Tagore Nagar, Vikhroli East, Mumbai, He won Gold Medal in State Powerlifting Competition, in the weight category of 105kg, on 11th December 2022.

Mehta Reeva Parag, student of XI Commerce G, and Korde Shruti Atul, student of XI Arts A, represented the college at National Level, in the U/16 category, at New Delhi, from 3rd January to 8th January 2023.

TABLE TENNIS (U/19 BOYS).

Won the 2nd Place at Taluka and District Level, held between 6th December to 9th December 2022 (DSO), at Goregaon Sports Club, Goregaon West.

1) Shah Vansh Rupesh	SYJC - I	COMMERCE - 1296
2) Sanghvi Swayam Premal	SYJC - I	COMMERCE - 1286
3) Mishra Aayush Ajay	SYJC - K	COMMERCE - 1527
4) Sheth Vansh Sameer	FYJC - I	COMMERCE - 1305
5) Bedi Akshay Singmanoj	SYJC - B	COMMERCE - 156

GIRLS VOLLEYBALL TEAM (U/17)

Won the 1st place at Taluka and District, DSO Held at Poorna Prajna High School, Dahisar East, between 4th December to 19th January. They also won 1st place at Division Level at Dr. S.D Vartak Vidyalay, Boisar. And played at Maharashtra State Level, between 10th February to 12th February at Hingoli.

1) Mehta Reeva Parag	FYJC - G	COMMERCE - 959
2) Korde Shruti Atul	FYJC - A	ARTS - 20
3) Shetty Rashmita Omdas	FYJC - H	COMMERCE - 1160
4) Bhatt Ritika Tushar	FYJC - C	COMMERCE - 366
5) Kalathiya Shreya Kalpesh	FYJC - K	COMMERCE - 1547
6) Sapra Poonam Nilesh	FYJC - I	COMMERCE - 1283
7) Shah Zeel Ajay	FYJC - H	COMMERCE - 1157

GIRLS VOLLEYBALL TEAM (U/19)

Won the 1st place at Taluka and District, DSO Held at Poorna Prajna High School, Dahisar East, between 4th December to 19th January. They also won 1st place at Division Level at Dr. S.D Vartak Vidyalay, Boisar. The team won the 4th place at Maharashtra State Level, in Kolhapur, between 20th January to 22nd January 2022.

1) Gohil Krishna Rakesh	SYJC - B	ARTS - 173
2) Sojitra Khushi Bhupendra	SYJC - A	ARTS - 44
3) Kulabkar Ayusha Krishna	SYJC - B	SCIENCE - 164
4) Kachhadiya Hetvi Arvind	SYJC - J	COMMERCE - 1386
5) Shinde Ishika Nandkumar	SYJC - I	COMMERCE - 1308
6) Gala Diya Deepak	SYJC - I	COMMERCE - 1219
7) Singh Janvi Brijbhushan	FYJC - A	ARTS - 62
8) Chheda Vrutika Sandeep	FYJC - G	COMMERCE - 911

BOYS VOLLEYBALL TEAM (U/19)

Won the 1st place at Taluka, DSO Held at Poorna Prajna High School, Dahisar East, between 4th December to 19th January, and were 2nd runner up at District Level. They won 1st place at Dalmia Mahotsav, on 23rd December 2022, at Dalmia College. The team bagged 1st place at RD Nationals in Bandra, on 7th January 2023. They also won 3rd prize at SNTD Bafna College on 8th January 2023.

1) Bhaveya Pramod Bharakhda	SYJC - I	COMMERCE - 1208
2) Krish Raju Malviya	SYJC - J	COMMERCE - 1395
3) Rishikesh Santosh Chavan	SYJC - G	COMMERCE - 921
4) Harsh Jayesh Shah	SYJC - C	COMMERCE - 383
5) Akhil Kayampurath	SYJC - B	SCIENCE - 162
6) Keval Mayur Salva	SYJC - H	COMMERCE - 1121
7) Kartik Hasmukh Waghela	FYJC - J	COMMERCE - 1470
8) Awwal Yunis Shaikh	FYJC - B	ARTS - 235
9) Ivan Dimitri Petrovsky	FYJC - A	ARTS - 29
10) Parth Kamlesh Koradiya	FYJC - H	COMMERCE - 1089
11) Swayam Hitesh Shah	FYJC - E	COMMERCE - 700
12) Aditya Kishan Patil	FYJC - B	COMMERCE - 226

Annual Athletic Meet was held at the Poincur Gymkhana on 15 December 2012. 450 girls and boys participated in various events and made it a grand success. Yadav Anuj Ramesh and Prasanna Laxmi Aruri were adjudged the Best Male and Female Athletes respectively.

I Thank our Director (Mrs.), Dr. Ancy Jose, Principal Prof. Dr. Moushumi Datta, Vice principal Mrs. Anuja John, Supervisor Mr. Sanjaykumar Joshi and Science Section Incharge Mrs. Dipika Aherrao for their valuable suggestions, encouragement and timely help.

I convey my heartfelt thanks to Mr. Ben D'cruz, Mr. Santosh Ambre V.P.M Athletic coach & International player & Football Coach – Mr. Sudhir and Nilesh Thakkar Volleyball Coach, who spared no pains in coaching our players to help us scale heights. I thank all my colleagues, the members of Gymkhana committee, non-teaching staff Members and dear students for their whole hearted co-operation and support.

Mr. Dineshkumar Singh

Annual Athletic Meet 2022-2023

Prize Winners

Prize	Name	Class & Div.	Stream	Roll No.
100 m Run (Girls)				
1 st	Aruri Laxmi Prasanna	FYJC - B	Arts	154
2 nd	Mandavkar Gayatri Sunil	SYJC - C	Commerce	361
3 rd	Nadar Danica Damian	FYJC - G	Commerce	966
100 m Run (Boys)				
1 st	Yadav Shivam Sanjay	SYJC - B	Science	239
2 nd	Makhwana Sagar Rajesh	FYJC - I	Commerce	1253
3 rd	Shah Shubham Nilesh	FYJC - F	Commerce	852
200 m Run (Girls)				
1 st	Aruri Laxmi Prasanna	FYJC - B	Arts	154
2 nd	Mandavkar Gayatri Sunil	SYJC - C	Commerce	361
3 rd	Nadar Danica Damian	FYJC - G	Commerce	966
200 m Run (Boys)				
1 st	Shah Yug Suketu	FYJC - F	Commerce	857
2 nd	Sakat Harshad Balu	SYJC - D	Commerce	466
3 rd	Bhandari Priyam Ajay	FYJC - C	Commerce	365
Shot Put Throw (Boys)				
1 st	Singh Chetan Raju	SYJC - K	Commerce	1554
2 nd	Yadav Anuj Ramesh	FYJC - C	Science	390
3 rd	Upadhyay Mohit Bhagwat	SYJC - A	Science	87
Shot Put Throw (Girls)				
1 st	Aruri Laxmi Prasanna	FYJC - B	Arts	154
2 nd	Thapa Jyoti Shersing	FYJC - D	Commerce	561
3 rd	Natekar Devashree Sanjay	SYJC - A	Arts	90
4×100 m Relay Race (Girls)				
1 st	Mandavkar Gayatri Sunil	SYJC - C	Commerce	361
1 st	Rathod Aisha Satish	SYJC - H	Commerce	1114
1 st	Nerlikar Tanvi Amit	FYJC - C	Arts	316
1 st	Aruri Laxmi Prasanna	FYJC - B	Arts	154
2 nd	Gandhi Labdhi Rahul	SYJC - H	Commerce	1073
2 nd	Mayekar Saloni Samir	FYJC - A	Arts	51
2 nd	Nadar Danica Damian	FYJC - G	Commerce	966
2 nd	Chetty Cindrella Simon	FYJC - A	Arts	54
Kabaddi(Boys)				
1 st	Dhindle Navnath Damu	SYJC - D	Commerce	475
1 st	Sakat Harshad Balu	SYJC - D	Commerce	466
1 st	Ghag Tanay Sanjay	SYJC - D	Commerce	453
1 st	Shah Deep Chandresh	SYJC - D	Commerce	493

Annual Athletic Meet 2022-2023

Prize Winners

Prize	Name	Class & Div.	Stream	Roll No.
Kabaddi(Boys)				
1 st	Parmar Shlok Yogesh	SYJC - D	Commerce	541
1 st	Rai Shyam Manje	SYJC - D	Commerce	463
1 st	Sharma Ashish Ajay	SYJC - D	Commerce	513
1 st	Singh Deepakkumar Devkumar	SYJC - D	Commerce	515
1 st	Shah Dhruvin Kamlesh	SYJC - D	Commerce	494
1 st	Singh Rajat Nilesh	SYJC - D	Commerce	469
2 nd	Nagrecha Kush Mahesh	SYJC - G	Commerce	929
2 nd	Chaudhary Keshab Arjun	SYJC - G	Commerce	978
2 nd	Sunar Pradhuman Shankar	SYJC - G	Commerce	1005
2 nd	Sakat Bhavin Dinesh	SYJC - G	Commerce	970
2 nd	Patel Devang Rakesh	SYJC - G	Commerce	967
2 nd	Chauhan Meet Naranbhai	SYJC - G	Commerce	938
2 nd	Gori Mayank Anand	SYJC - G	Commerce	982
2 nd	Juwale Sujal Ganpat	SYJC - G	Commerce	983
2 nd	Walendra Kartik Arjun	SYJC - G	Commerce	1014
Kabaddi(Girls)				
1 st	Nivate Purva Sandeep	SYJC - D	Commerce	459
1 st	Rathod Suman Madhukant	FYJC - D	Commerce	531
1 st	Singh Gauri Mukesh Shama	FYJC - D	Commerce	556
1 st	Jetani Krisha Maheshbhai	SYJC - I	Commerce	1242
1 st	Mahovia Bhoomi Navin	SYJC - B	Science	219
1 st	Mayekar Saloni Samir	FYJC - A	Arts	51
1 st	Parikh Hiya Bhavesh	SYJC - I	Commerce	1274
1 st	Vyas Vidhi Pravin	SYJC - E	Commerce	719
2 nd	Singh Saloni Ranjeet	FYJC - D	Commerce	557
2 nd	Varma Ishika Rajesh	FYJC - C	Science	382
2 nd	Giri Isha Amit Kumar	FYJC - D	Commerce	476
2 nd	Giri Sakshi Sheshmani	FYJC - B	Arts	173
2 nd	Gupta Shruti Gopal	SYJC - E	Commerce	625
2 nd	Chaubey Anamika Himendrakumar	FYJC - D	Commerce	462
2 nd	Rathod Khushboo Jayesh	FYJC - B	Arts	223
2 nd	Shetty Teesha Santosh	SYJC - A	Arts	30
BOX CRICKET (BOYS)				
1 st	Patel Maaz Zakir	SYJC - A	Science	96
1 st	Shaikh Mohd Ibrahim Mohd Rais	SYJC - B	Commerce	251
1 st	Tharani Mohammad Umair Mohammad Aslam	SYJC - K	Commerce	1595
1 st	Khan Mohd Kaif Nisar	SYJC - A	Science	95

Annual Athletic Meet 2022-2023

Prize Winners

Prize	Name	Class & Div.	Stream	Roll No.
BOX CRICKET (BOYS)				
1 st	Ghag Tanay Sanjay	SYJC - D	Commerce	453
1 st	Singh Chetan Raju	SYJC- -K	Commerce	1554
1 st	Priyanshu Shravan Kumar	SYJC - K	Commerce	1502
1 st	Chauhan Ravi Sanjay	SYJC - A	Science	98
1 st	Shaikh Mohammad Jawad Mohammad Ahmed	SYJC - A	Science	97
2 nd	Rambhia Neel Vipin	SYJC - B	Commerce	236
2 nd	Gangar Kavya Khushal	SYJC - B	Commerce	167
2 nd	Vakharia Parth Nayan	SYJC - B	Commerce	263
2 nd	Mehta Deval Umesh	SYJC - B	Commerce	205
2 nd	Chheda Jenit Rasik	SYJC - B	Commerce	158
2 nd	Bedi Akshay Singh Manoj	SYJC - B	Commerce	156
2 nd	Pipaliya Sujal Kishor	SYJC - B	Commerce	233
2 nd	Negi Tushar Singh Manoj Singh	SYJC - B	Commerce	217
2 nd	Baraiya Darshan Bharatbhai	SYJC - B	Commerce	155
Discus Throw (Boys)				
1 st	Upadhyay Rohit Bhagwat	SYJC - A	Science	87
2 nd	D'Souza Avin Anand	FYJC - D	Commerce	470
3 rd	Yadav Anuj Ramesh	FYJC - C	Science	390
Discus Throw (Girls)				
1 st	Aruri Laxmi Prasanna	FYJC - B	Arts	154
2 nd	Jetani Krisha Mahesh	SYJC - I	Commerce	1242
3 rd	Patel Krisha Mahendra	FYJC - F	Commerce	811
400 m Race (Girls)				
1 st	Aruri LaxmiPrasanna	FYJC - B	Arts	154
2 nd	Rajbhar Chanchal Rajkumar	SYJC - A	Arts	25
3 rd	Mandavkar Gayatri Sunil	SYJC - C	Commerce	361
400 m Race (Boys)				
1 st	Yadav Anuj Ramesh	FYJC - C	Science	390
2 nd	Ghag Tanay Sanjay	SYJC - D	Commerce	453
3 rd	Yadav Nikhil Rajkumar	SYJC - B	Science	171
4 X 100 m Relay Race (Boys)				
1 st	Yadav Nikhil Rajkumar	SYJC - B	Science	171
1 st	Yadav Shivam Sanjay	SYJC - B	Science	239
1 st	Shaikh Bhan Alam	SYJC - B	Science	166
1 st	Khan Kaif Nisar	SYJC - B	Science	95
2 nd	Rajini Akash Joy	FYJC - G	Commerce	965
2 nd	Modh Pragat Bhadresh	FYJC - G	Commerce	962

Annual Athletic Meet 2022-2023

Prize Winners

Prize	Name	Class & Div.	Stream	Roll No.
4 X 100 m Relay Race (Boys)				
2 nd	Kavediya Vihaan Anil	FYJC - G	Commerce	942
2 nd	Tripathi Mridul Manoj	FYJC - G	Commerce	1013
3 rd	Shah Shubham Nilesh	FYJC - F	Commerce	852
3 rd	Somaiya Aditya Ketan	FYJC - E	Commerce	628
3 rd	Shah Vansh Sameer	FYJC - F	Commerce	854
3 rd	Shetty Devansh Subodh	FYJC - F	Commerce	861
Long Jump (Boys)				
1 st	Ghag Tanay Sanjay	SYJC - D	Commerce	453
2 nd	Singh Chetan Raju	SYJC - K	Commerce	1554
3 rd	Yadav Anuj Ramesh	FYJC - C	Science	390
Long Jump (Girls)				
1 st	Aruri Laxmi Prasanna	FYJC - B	Arts	154
2 nd	Patel Krisha Mahendra	FYJC - F	Commerce	811
3 rd	Rathod Aisha Satish	SYJC - H	Commerce	1114

GLIMPSES OF ANNUAL ATHLETIC MEET DECEMBER 2022

GLIMPSES OF ANNUAL ATHLETIC MEET DECEMBER 2022

GLIMPSES OF ANNUAL ATHLETIC MEET DECEMBER 2022

NSS REPORT 2022-2023

National Service Scheme follows the ideals of Father of our Nation, **MAHATMA GANDHIJI**. Keeping in mind the motto of NSS, "NOT ME BUT YOU", various activities and awareness programs were conducted during this year to serve the society and to develop overall personality of NSS Volunteers.

The NSS unit began its activities by conducting CLEANLINESS DRIVE on 7th June, 2022 at Worli Sea fort. The purpose of this programme was to create awareness among the public in general and volunteers in particular about the importance of keeping Cleanliness and its benefits. On 21st June 2022, INTERNATIONAL YOGA DAY was celebrated with great enthusiasm in college auditorium. A yoga session was conducted and many NSS volunteers and students participated. The NSS volunteers celebrated GURU PORNIMA on 13th July 2022 to express their gratitude and love towards their teachers. On 26th July 2022, on the occasion of KARGIL VICTORY DAY, our Vice Principal, Supervisor, Teachers and volunteers paid floral tribute in honour of Kargil War heroes. Our NSS unit volunteered the BLOOD DONATION CAMP, which was organized by Degree college NSS unit on 27th July, 2022.

The month of August was filled with activities, as it was completion of 75 years of India's independence. On 3rd August, 2022, NSS ORIENTATION PROGRAM was organized for SYJC volunteers in which a talk on IDEALS OF MAHATMA GANDHIJI AND NSS was conducted by Dr. Marina Pereira and Dr. Vivek Choubey. On 12th August, FYJC and SYJC students had participated in a slogan writing and poster making competition conducted by NSS Unit on the topic of 'HARMFUL EFFECTS AND SUFFERINGS OF CONSUMPTION OF TOBACCO PRODUCTS'. On the occasion of 76th Independence Day, our NSS volunteers participated in a grand rally on AZADI KA AMRITMAHOTSAV, and walked from Malad to Borivali to express their patriotism. All NSS volunteers participated in INDEPENDENCE DAY celebrations in our college on 15th August 2022.

On 18th August, the PERSONALITY DEVELOPMENT program by Prof. Sameer Manik Khasnis was organized by NSS Unit, to help our volunteers to discover and enhance their skills and qualities. More than 60 volunteers and students had participated and benefited from it.

The month of September was full of festivals in itself. Our NSS volunteers, on the occasion of RAKSHABANDHAN, did an impressive work of selling the Rakhis to our college students. These beautiful Rakhis were handmade by differently abled children. Volunteers were given certificates for this selfless work as on 8th September. On 14th September, 2022 an awareness rally on "SAY NO TO TOBACCO" was organized. Our Principal Prof. Dr. Moushumi Datta and Vice Principal Anuja John inaugurated the rally, which passed through the streets and roads in and around Malad. Volunteers participated and raised slogans to create awareness among public about the ills of consuming tobacco products. On 24th September the NSS DAY was celebrated with great enthusiasm. Singing and Dance competition were conducted for NSS volunteers and prizes were given to the winners. Commemorating our Constitution Day, an Elocution Competition was organized on 1st December, 2022 on the topic "BEAUTY OF UNITY IN DIVERSITY". NSS Volunteers and students had participated in the competition and prizes were given to the winners.

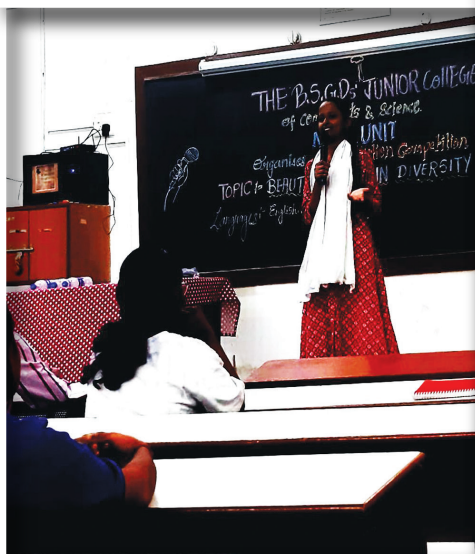
NSS CAMP

To inculcate the qualities like working together, sharing responsibilities, service to the society and to develop the personality of volunteers, NSS Camp was organized from 12th January, 2023 to 18th January, 2023 at the Sanjay Gandhi National Park, Borivali. Talks on "Nature - An everloving Friend", "Nurturing Good Habits for Happy Life", "Youth and Fitness" and "Power of Positive Thinking" were delivered to the volunteers by different professors and personalities. Volunteers participated a Yoga session, trekked to Kanheri caves, visited a Jain Temple and got an opportunity to witness the products made by tribal women. Besides doing cleanliness activities inside the park, our volunteers carried out an awareness program for the park visitors on Effects of Social Media. Apart from doing activities which shape their character and attitudes, our NSS Volunteers also tried to awaken the society about tobacco and social media. I sincerely thank our Director, Principal, Vice Principal, Supervisor, NSS Committee members and Teachers for the guidance and encouragement.

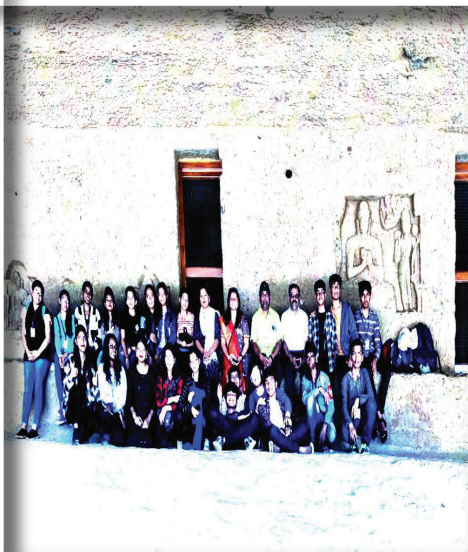

S. Francis Julious
NSS Programme Officer

NSS ACTIVITIES

NSS ACTIVITIES

NSS ACTIVITIES

NCC

NCC Unit of our college celebrated KRANTI DIWAS on 10th August 2022. The parade was held and the Cadets honoured and paid glowing tributes to the Amar Jawans who Sacrificed their precious lives for our Nation.

NCC Cadets also participated on 14th August 2022 Tiranga Rally held for the Celebration of Completion of 75th year of Independence Day.

Independence Day was celebrated on 15th August 2022. NCC Cadets assisted cops in maintaining law and order during Ganpati Visarjan on August 31st 2022.

NCC cadets were also present for sports day on 15th December and on 2nd February for Annual prize distribution.

Mishra Nitesh Sanjay was awarded as Best Cadet (Male) and Varma Ishika Rajesh was awarded Best NCC Cadet (Female).

Mr. Khairmode Vishwas D.
NCC Incharge

Book Bank

Our Junior College has a Book-Bank facility which issues books to the needy students free of cost. In this academic year 2022-2023 many needy students of Commerce, Arts and Science availed the facility of Book - Bank.

The Book - Bank also added many useful Books in its bookcase. We hope that many more needy students get the benefit of this facility.

Mr. Khairmode Vishwas D.

Library and Information Centre

The library and information centre had organised National Level Online Quiz on the occasion of National Librarian's Day. Library had organised internal book exhibitions on the occasion of World Students' Day and Marathi Language Day.

The library had organised a lecture on 'Writing a Book Review'. The Library and Information Centre had conducted webinars on 'Reading in Digital Era' for students and 'Creation of User Profile on Google Scholar' for faculty members.

The library organised Bookmark Competition for teaching and non-teaching staff on the occasion of World Book and Copyright Day. Our teaching and non-teaching staff had actively participated in the bookmark competition. The winners were awarded with cash prizes and participation certificates were given to the participants.

Our library is providing a Virtual Library and Ask a Librarian service to users. The library has subscribed to the Economics and Political Weekly Research Foundation India Time Series (EPWRF ITS) database, Turnitin-Plagiarism Checker, Capitaline, NLIST and eBooks. It has purchased Kindles for library users

Ms. Sonali Vhatkar
Librarian

Nature Club Report

2022 – 2023

The Bombay Suburban Grain Dealers' Junior College, Malad has introduced Nature club to generate awareness among students about the current environmental issues. The main aim of the nature club is to teach students to love their mother nature and conserve the resources. It also helps to develop awareness and encourage an interest in the natural environment among students through meetings, talks, workshops, study groups, and field trips. The club motivates the students to co-operate and collaborate with focus groups to enable the protection and saving of natural resources and to become green leaders for tomorrow. We had 53 members of SYJC and 54 Members of FYJC in our nature club.

Activities of 2022 - 2023

Eco Friendly Ganesh idol making workshop | Date: 17th August, 2022 | **Participants: - 53**

Ganesh Chaturthi a festival which marks the arrival of Lord Ganesha on Earth. The festival is marked with the installation of Ganesh clay idols. The resource person Mr. Prasad Kale provided us an insight on making eco- friendly Ganesh idols at home with the help of Shadu mitti, clay. The members of the club learnt the beautiful art of making their own Ganesh Idol through the easy process of mixing clay, sculpting idol, finishing touches and finally getting the demonstration regarding painting and decorating.

DJ EVE and fun and fair | Date: 15th September, 2022 | **Fund Raising Events**

College is not just about studying but also about having a good time with friends and creating memories. Nature club had organised a fund raising event DJ EVE in Jagmohandas gokuldas memorial hall at 5 to 7 pm. 300 students had attended the event and thoroughly enjoyed the event. Theme for the event was 'glow in dark' where students dressed up in black dresses and neon glow bands were provided by the club. Club member also organised fun n fair which included various food stalls, games, photo booth and glow tattoos.

Beach cleaning | Date: 30th November, 2022 | **Participants: - 80** | Place-Aksa beach

The Nature Club of The Bombay Suburban Grain Dealers' Junior College, Malad organized a beach cleaning drive in collaboration with Janani Foundation. The drive was held at Aksa Beach, Malad, and Mumbai from 8:00 am to 11:00 am.

Janani Foundation is an NGO which actively works for the protection of our environment. Mr. Prathmesh one of the members of the NGO began the drive by first explaining to the volunteers about the environment and its significance, the need to adopt effective means of waste management and various methods of collecting and segregating waste. The small pep talk on the necessity of protecting the environment and water bodies was very informative. Later, the teacher volunteers distributed garbage bags and gloves to the participants to collect and segregate the waste. The student volunteers formed small groups, assigned different duties to each group that worked in coordination with one another. Each group went about doing their work in a systematic manner. The shells were thrown back into the sea, the waste was segregated accordingly and loaded into tempos, arranged by the NGO, to be handed over to the civic officials for disposal. It was a learning experience for the students and they were awarded certificates by the NGO for volunteering services for the much-needed cause.

The purpose of conducting this drive was to create a sense of awareness, responsibility and discipline among the students with regards to the environment and the need to protect it. Through these students, we wish to create an awareness and propagate a strong message to the society, at large. The Nature Club of The Bombay Suburban Grain Dealers' Junior College firmly upholds that 'the Ocean protects and sustains life on the Planet Earth, so we, its citizens, should unitedly protect and preserve it in return!'

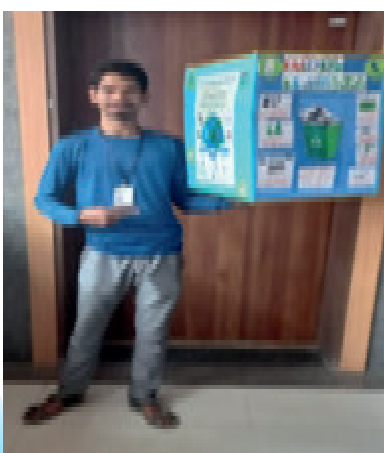
Nature trek | Date: 17th December | **Participants:- 70** | Place-Tungareshwar

The Nature Club of The Bombay Suburban Grain Dealers' Junior College, Malad organized a Nature Trek at Tungareshwar. Starting point of the trek was our college at 7.30 am. We reached to the site at 10 am. The trek is about 18 km long, which can be conveniently divided into 3 parts. The first part of the trek is till the Shiva temple (4 km), the second from Shiva temple till the Balayogi Ashram (7 km) and the final part is the descent from the Ashram to the Vajreshwari road (7 km). Tungareshwar trek offers plenty for the nature lover, from the various birds all along the route, to butterflies, scenic views of the plains below, waterfalls in monsoon, deciduous and evergreen trees and just being with nature so near to the city is equally amazing. The trek also offers pilgrims a lot in the form of a Shiva temple and an ashram to visit. Breakfast and lunch was provided to the members of the club trek ended at 5.30 pm.

E waste collection Drive | Date: 15th to 24th December | ***Participants:- 100***

The Nature Club of The Bombay Suburban Grain Dealers' Junior College, Malad organized a E Waste Collection Drive in which all students as well as teachers donated their e waste including headphones, pendrive, router I pads, ipods cells etc. By this drive students learnt reusing and recycling of e waste.

Ms. Sonali Mishra
(Nature Club)

PRIZE DISTRIBUTION 2022-2023

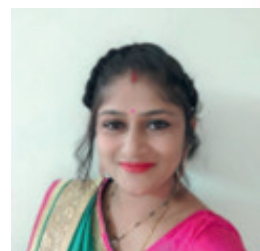
The Annual Prize Distribution Function for the academic year 2022-2023 was held in the Jagmohandas Gokuldas Auditorium on 2nd February, 2023 at 12.00 noon. CA Dr. Varsha Ainapure, Director, MKES Business School graced the event as Chief Guest.

Director, Dr.(Mrs.) Ancy Jose, welcomed and introduced the Chief Guest and advised the students to make use of various courses offered by our institution at Graduate and post - Graduate level. Our Vice Principal, Mrs. Anuja John presented the Annual Report, which briefed about the activities conducted by the Junior college during academic year 2022-2023.

Principal, Prof. Dr. Moushumi Datta, in her presidential address, congratulated all the prize winners and motivated the students through her encouraging words to reach their highest potential.

The Chief Guest enlightened the students with her inspiring speech and stressed on need to develop the right attitude in order to be good human beings and to achieve success in life. The Chief Guest gave away the prizes to the winners of curricular and co-curricular activities.

The function came to an end with vote of thanks proposed by Supervisor, Mr.Sanjay G. Joshi to the management, the Chief Guest, invitees, parents, students, teaching and non-teaching staff. The function concluded with the National Anthem.

Mrs. Sarita M. Yadav

Annual Prize Distribution 2022 - 2023

Annual Prize Distribution 2022 - 2023

TOPPERS

Academic Year 2021-2022

Top Ten Scorers of FYJC Annual Examination

SR. No.	COMMERCE	%	ARTS	%	SCIENCE	%
1	Pai Aditya Suhas	91.17	Vaghela Nandinee Jayesh	88.83	Pawar Aarya Sandeep	91.17
2	Modh Nishita Jatinkumar	89.67	Maruthuvar Kalavathi Pazhaniraja	86.50	Joshi Jui Kedar	89.67
3	Jain Meet Sanjay	89.17	Natekar Devashree Sanjay	86.17	Kadam Shivam Santosh	89.33
4	Moradiya Sakshi Dipak	88.83	Jain Vanshika Rajesh	84.83	Joshi Ketaki Kedar	88.17
5	Shenoy Shruthi Sathish	88.83	Soni Meet Nileshkumar	84.33	Bahirwar Avishkar Rajesh	87.83
6	Sharma Lucky Manoj	88.17	Sankhla Diya Kamlesh	83.17	Nigudkar Parth Parshuram	86.83
7	Shah Akshat Mitsui	87.67	Khanna Dhruvika Rajesh	81.50	Gupta Premlata Vijendra Kumar	86.83
8	Joshi Ananya Pradip	87.33	Siddiqui Hadi Mohd. Zafar	80.67	Patel Parthi Prabhu	86.50
9	Kumavat Bhumika Mangalaram	87.17	Saw Aniket Arun	80.33	Bitthariya Krishna Mukesh	86.17
10	Mistry Krisha Hitesh	87.17	Dhimar Namrata Neelesh	78.83	Dcunha Sinoya Sanjay	85.50
11	Parmar Khyati Shailesh	87.17				
12	Patni Jash Navin	87.17				

TOPPERS

Academic Year 2022 - 2023

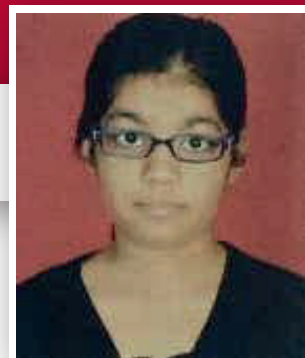
Students Securing Highest Marks in SSC and Admitted in FYJC 2022-2023

Angane Prarthana Rajendra Madhuri
Commerce FYJC - C - 310

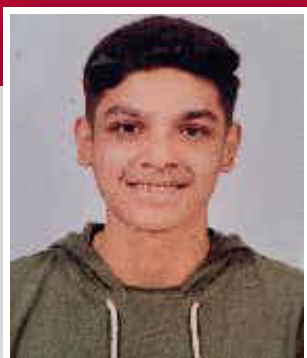

Gadia Bhumi Pramod Vandana
Arts FYJC - A - 86

Shukla Shramika Chandresh Vinita
Science FYJC - C - 373

FYJC TOPPERS FOR THE YEAR 2021 - 2022

Pai Aditya Suhas
Commerce FYJC-C-367

Vaghela Nandinee Jayesh
Arts FYJC-A-80

Pawar Aarya Sandeep
Science FYJC-C-373

SYJC TOPPERS FOR THE YEAR 2021-2022

Agarwal Nishitha Arvind
Commerce SYJC-I-1201

Mirajkar Divyesh Vinukumar
Arts SYJC-C-327

Haria Parushi Kantilal
Science SYJC-A-29

TOPPERS

Academic Prizes (Cash Prizes) Year 2021 - 2022

Special Cash Prizes in Academics for Students Securing The Highest Marks

Vora Vidhi Nanalal
Kesarben Bhaichand Patel
Merit Prize
(Donated by Ramanbhai Patel)

Parikh Dhruv Shailesh
Lalitaben Dhirajlal Desai
Merit Prize
(Donated by
Late Shri Navneet Desai)

Mirajkar Divyesh Vinukumar
Keshubhai G.Patel
Merit Prize
(Donated by Malad Sansatha
Congress Sarvajanic Trust)

Haria Parushi Kantilal
Udaychand N.Gupta
Charitable Trust
(Regd.)

Singh Nisha Harishchandra
Vishal C.Vaidya Scholarship Prize
(Donated by Shri.C.R.Vaidya,
father of
Late Master Vishal C.Vaidya)

Top Ten Scorers of HSC Board Examination

SR. NO.	COMMERCE	%	ARTS	%	SCIENCE	%
1	AGARWAL NISHITA ARVIND	94.83	MIRAJKAR DIVYESH VINUKUMAR	89.50	HARIA PARUSHI KANTILAL	93.67
2	VAID JAY BABUBHAI	93.17	DESAI PRISHA MITESH	89.00	KAMAT UTTARA MILAN	91.83
3	AMBARDEKAR SMRITI VINAY	93.17	DAMANIA DHRUVI SHASHIKANT	88.17	MARU MANN MANOJ	90.67
4	BAROT SHREYA NITESHKUMAR	93.00	SHAH TISHA KOSHISH	87.50	SOARES ALSTON ROBINSON	88.67
5	JAIN SHUJAL KIRAN	92.83	CHETTIAR BENNETT LAWRENCE	87.50	GAHUKAR ADITYA RAJESH	88.17
6	JAIN JIGHANSHU PRAKASH	92.17	JOSHI SPRUHA SUMIT	86.33	YADAV KARAN SUBHASHCHANDRA	87.67
7	JOSHI JENIL KAUSHIK	92.17	SHAH SUHANI CHETAN	86.17	JAPPI BHAVYA ASHISH	87.67
8	GUPTA SURAJ LALMANI	92.00	BAFNA MAHEK VISHAL	85.33	HARIA MILAN HITEN	87.33
9	LOTIYA KRISH RAJENDRA	92.00	RANAWAT VAISHNAVI YOGESH	84.50	BASADE IRAM NAAZ MUNIR	86.67
10	PARIKH DHRUV SHAILESH	92.00	MANIAR DIYA JIGAR	84.50	VHATKAR TANMAY BALKRISHNA	86.33
11	SHAH VIBHUTI MILAN	92.00			KURLEKAR PARNAVIRAJESH	86.33

STELLAR PERFORMANCES

Academic Year 2022 - 2023

HIGHEST ATTENDANCE FOR THE YEAR 2022-2023

Anusha Sarvannan Laxmi
Commerce SYJC-C-301

Boliya Preksha Manish
Arts SYJC-C-1

Suthar Vanshika Shyamlal
Science SYJC -A-80

BEST CLASS REPRESENTATIVE FOR THE YEAR 2022-2023

Bharakhda Bhavya Pramod
Commerce SYJC-I-1208

Shukla Harshita Dayanidhi
Commerce SYJC-A-108

Lohar Himanshu Mohanlalji
Arts SYJC-A-37

BEST STUDENTS' COUNCIL REPRESENTATIVE FOR THE YEAR 2022-2023

Sanghavi Virag Tejas
Commerce-SYJC-C-381

Doshi Rashee Rupesh
Arts-SYJC-A-69

STELLAR PERFORMANCES

Academic Year 2022 - 2023

STUDENTS' COUNCIL

BEST CONTINGENT LEADERS

Jayani Krisha Vipul
Commerce-SYJC-F-780

BEST EVENT ORGANISERS

PAREKH DAKSH YOGESH
COMMERCE SYJC-I-1316

VIRA SAKSHI SAGAR
COMMERCE SYJC -I-1272

SPECIAL PRIZES FOR ACTIVE PARTICIPATION IN COLLEGE ACTIVITIES

Shah Tirth Vijay
Arts SYJC-B-220

Zaveri Dimpi Dhiren
Commerce SYJC-C-421

STELLAR PERFORMANCES

Academic Year 2022 - 2023

N. S. S.

NSS BEST VOLUNTEERS

Gupta Tushar Arun
Commerce SYJC-B-173

Singh Dhruvi Shreeram
Commerce SYJC-F-853

BEST CAMP ORGANISERS

Shah Neel Chirag
Commerce FYJC-I-1295

Sheth Dhruvi Jignesh
Commerce FYJC -E-627

BEST PROGRAMME ORGANISERS

Mali Jatin Rameshchandra
Commerce FYJC-G-950

Shetty Teesha Santosh
SYJC Arts-A-30

STELLAR PERFORMANCES

Academic Year 2022 - 2023

GYMKHANA

SAI ATHLETICS (DSO 21ST TO 24TH NOVEMBER 2022)

Jha Diwakar Dhirendra Commerce FYJC-G-938

Achievements

- 100 Meter Running
- Taluka Level 2nd Place U / 17

GYMKHANA

Yadav Anuj Ramesh
Science FYJC-C-390

BEST MALE ATHLETE

BEST FEMALE ATHLETE

ARURI LAXMI PRASHANNA
Arts FYJC-B-154

TAEKWONDO (11TH TO 18TH DECEMBER)

Kewat Nikita Surendra
Commerce SYJC -G-985 U/19

Achievements

- Weight Category 44 To 46 kg
- Taluka Level 1st Place

Achievements

- Weight Category 52 To 55 Kg
- Taluka Level 1st Place

Singh Jiya Jagnarayan
Commerce FYJC -C-408 U/17

STELLAR PERFORMANCES

Academic Year 2022 - 2023

NCC

NCC BEST CADET

Varma Ishika Rajesh
FYJC Science-C-382

Mishra Nitesh Sanjay
SYJC Commerce -E654

BEST STUDENT OF THE YEAR 2022-2023

Sanghavi Virag Tejas
SYJC Commerce-C-381

Natekar Devashree Sanjay
SYJC Arts-A-90

Suthar Vanshika Shyamlal
SYJC Science -A-80

NATURE CLUB

Shah Tirth Vijay
SYJC Arts-B-220
Best Volunteer Male

Shetty Teesha Santosh
SYJC Arts-A-30
Best Volunteer Female

Kamat Shivnarayan Sitaram
SYJC Commerce-A-59
Active Participation

WALL OF FAME Academic Year 2022 - 2023

WEIGHTLIFTING

Achievements

- District level : 1st place (6th December 2022 Goregaon)
- Division level : 1st place (7th December 2022, Belapur, Navi Mumbai)
- State level : 1st place (12th December 2022 Sangli)

BHANDARI. S. TRISHAR (Category - 105 Kg)

FYJC ARTS - B-Roll No. 156

WEIGHTLIFTING

Achievements

- Open State Deadlift : Silver Medal (21st August 2022)
- District equipped bench-press : Gold Medal (24th September 2022)
- State equipped bench-press : Gold Medal (21st October 2022)
- District Novice classic and senior equipped powerlifting: Gold Medal (6th November 2022)
- District sports organization weightlifting : Gold Medal (6th December 2022)
- Mumbai division weightlifting : Gold Medal (7th December 2022)
- State level weightlifting : Bronze Medal (11th to 13th December 2022)

ISHA AMIT KUMAR GIRI (Weightlifting Category - 84kg)

FYJC commerce - D-Roll No.: 476

CHESS

Achievements

- 1st : In 1600-1700 category in GCH Sharad Pawar All India Fire Rapid Rating (7th January 2023) - Garware clubhouse
- 1st : In St. Arnoldian Festivium inter collegiate chess tournament in 2022, Andheri, Mumbai
- 2nd : Aahvan Intercollegiate sports competition 2023 – S.N.D.T. College Malad Mumbai
- 3rd in Maharashtra state under 18 Boys Chess competition April 2022
- 2nd in Maharashtra state open Rapid in 2022 and got qualified for National open Rapid in Jammu (10th December 2022)
- 6th in Maharashtra state open Blitz chess tournament in 2022
- 1st PLACE TALUKA LEVEL
- 2nd PLACE DIVISION LEVEL
- 1st PLACE DISTRICT LEVEL
- 3rd in State level at Jalgaon 2022

Nagarkatte Vedant Ranjan

FYJC Commerce - I-Roll No.1268

HIGH JUMP AND TRIPLE JUMP

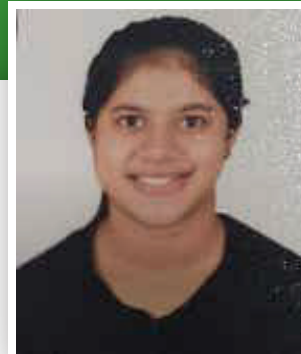
Achievements

- HIGH JUMP
- 1st place in Taluka
- 1st place in District
- 1st place in Division
- 4th place in State (at Pune - Balewadi)
- TRIPLE JUMP
- 1st place in Taluka
- 2nd place in District

Dey Ruby Soumen (High and Triple Jump)

FYJC Arts - A-Roll No. 65

KARATE

Achievements

- TALUKA LEVEL 1st PLACE
- DISTRICT LEVEL 1st PLACE
- DIVISION LEVEL 3rd PLACE

Surve Yashica Harshad

Commerce FYJC-C-Roll No. 319

WALL OF FAME

Academic Year 2022 - 2023

U/19 GIRLS VOLLEYBALL TEAM

Achievements :

- Taluka Level: 1st Plac
- Division Level: 1st Place
- District Level: 1st Place
- State Level: 4th Place

Gohil Krishna Rakesh

Arts SYJC-B-173

Sojitra Khushi Bhupendra

Arts SYJC-A-44

Kulabkar Ayusha Krishna

Science SYJC -B-164

Kachhadiya Hetvi Arvind

Commerce SYJC-J-1386

Shinde Ishika Nandkumar

Commerce SYJC-I-1308

Gala Diya Deepak

Commerce SYJC-I-1219

Singh Janvi Brijbhushan

Arts FYJC-A-62

Chheda Vrutika Sandeep

Commerce FYJC-G-911

U/17 GIRLS VOLLEYBALL TEAM

Mehta Reeva Parag

Commerce FYJC-G-959 (National Level)

Korde Shruti Atul

Arts FYJC-A-20 (National Level)

Shetty Rashmita Omdas

Commerce FYJC-H-1160

Bhatt Ritika Tushar

Commerce FYJC-C-366

Kalathiya Shreya Kalpesh

Commerce FYJC-K-1547

Sapra Poonam Nilesh

Commerce FYJC-I-1283

Shah Zeel Ajay

Commerce FYJC-H-1157

Achievements : • Taluka Level: 1st Place • District Level: 1st Place • Division Level: 1st Place

WALL OF FAME

Academic Year 2022 - 2023

VOLLEYBALL U/19 BOYS TEAM

Achievements

- RUNNER UP IN DSO
- WINNER AT DALMIA MAHOTSAV
- THIRD PLACE AT SNDT (BAFNA COLLEGE)
- WINNER AT RD NATIONAL COLLEGE BANDRA

Bharakhda Bhaveya Pramod	Commerce SYJC-I-1208
Malviya Krish Raju	Commerce SYJC-I-1395
Chavan Rishikesh Santosh	Commerce SYJC-G-921
Shah Harsh Jayesh	Commerce SYJC-C-383
Kayampurth Akhil	Science SYJC-B-162
Savla Keval Mayur	Commerce SYJC -H-1121
Waghela Kartik Hasmukh	Commerce FYJC-J-1470
Shaikh Awwal Yunus	Arts FYJC-B-235
Petrovsky Ivan Dimitri	Arts FYJC-A-29
Koradiya Parth Kamlesh	Commerce FYJC-H-1089
Shah Swayam Hitesh	Commerce FYJC-E-700
Patil Aditya Kishan	Commerce FYJC-B-226

U/19 TABLE TENNIS (6TH TO 9TH DECEMBER, GOREGAON SPORTS CLUB)

Achievements :

- 2nd Place Taluka Level
- 2nd Place At District Level

SHAH VANSH RUPESH	Commerce SYJC-I-1296
SANGHAVI SWAYAM PREMAL	Commerce SYJC-I-1286
MISHRA AYUSH AJAY	Commerce SYJC-K-1527
SHETH VANSH SAMEER	Commerce FYJC-I-1305
BEDI AKSHAYSINGH MANOJ	Commerce SYJC-B-156

WALL OF FAME

Academic Year 2022 - 2023

FOOTBALL U/19 BOYS TEAM

FOOTBALL TEAM

PLAYERS NAME - U / 17

Amaan Mehboob Shaikh

Avin Anand D'souza

Garvit Himmat Laxkhar

Harsh Ramesh Patel

Hriday Chetan Sagar

Love Nitin Vadera

Namit Jitendra Soni

Prakash Bhairavnath Jagdale

Priyam Ajay Bhandari

Shravan Shridhar Shetty

Skylar Patrick D'souza

Soumil Ashish Sawant

Umashankar Shivprasad Yadav

PLAYERS NAME - U / 19

Shawn Samson Kedare (Captain)

Akhil Shibu Kayampurath

Nikhil Rajkumar Yadav

Pranit Dawlat Koli

Prince Ramsundar Yadav

Santosh Kailash Sharma

Shivam Sanjay Yadav

Vamshi Ramulu Annemala

Vishal Sunil Gupta

Vivek Gulab Yadav

Viyan Vimal Tak

Bidding Adieu to...

Mrs. Indira Suvarna
Retired on 31st July, 2021

CA Mr. Kailashchandra Agrawal
Retired on 30th November, 2022

Mr. Bhagoji Jawale
Retired on 31st May, 2022

Mr. Santosh Akhade
Retired on 31st July, 2022

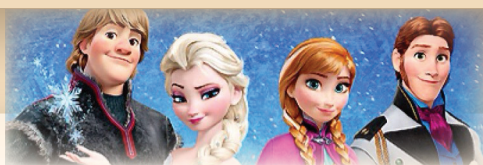

Mr. Vitthal Jadiyar
Retired on 31st August, 2022

Film Review- Frozen

Frozen is an amazing film directed by Chris Buck and Jennifer Lee and produced by Peter Del Vecho. It was released by Walt Disney Pictures on 27th November 2013. The story line of the film is inspired by 'The Snow Queen' a fairytale by Hans Christian Andersen. It is a musical film in which original scores have been composed by Christophe Beck with the songs by Robert Lopez and Kristian Andersen Lopez.

The story of the film revolves around the royal family of Arendelle particularly focusing on Princess Elsa who was born with magical power and her younger sister Princess Anna. Elsa's magical power keeps growing and an unfortunate accident with her sister during childhood compels her to shut herself in her own palace. Later, the sequences in the plot explain how Elsa and Anna got separated. One can feel the pain of the sisters who were torn away from each other due to circumstances. The story proceeds with a lot of twists and turns but the trust of the sisters for each other remains intact. The other characters like Prince Hans, Kristoff, Svan and Olaf make the story interesting by chipping in their contribution to the movie. The work of Mr. Buck and Ms. Lee wins the heart when at the end the power of true love is finally revealed. People in the present era are concerned with their own needs but in the film the characters were shown being concerned for each other. It makes the film more impressive as it just doesn't limit to mere form of entertainment anymore but teaches its audience to value their relationships.

Throughout the story, Elsa is depicted as a vulnerable individual because of her uncontrollable power and is also termed as 'monster' in one instance by the Duke of Weselton. It is only Anna, her sister who truly believes that Elsa is harmless. The time when Prince Hans himself admits that his love for Anna is not true, is the turning point in the plot as here-on Hans becomes the pure villain. Also, the instance where Anna is completely frozen makes the audience emotional and it feels like everything ends here. However, the relief is when Elsa unfreezes Anna with the power of her true love, is heartwarming and unforgettable. The women here stand strong and draw strength from their mutual love and respect for each other.

The characterisation is excellent. Elsa, the major character of the film is genuine but helpless, vulnerable yet rises strong. Anna is cheerful, adventurous and sacrificing. Kristoff is warm hearted, helpful and understanding. Svan, Kristoff's reindeer is his loyal and best companion. Olaf, the snowman brings comic relief in the story. He is loving and supportive. The directors have used excellent animation techniques to show Elsa exploring the beauty of her magical powers like making of the castle, creation of Olaf and also the transformation of her dress. The music compositions thrill the audience from the beginning itself. The 'Yoik chantings' depict the true magic of music. Further, song like 'Do you want to build a snowman?' shows the cohesive bond between the sisters. 'Let it go' by Idina Menzel is catchy and touches the heart.

In my opinion, Elsa is a very relatable character. Her powers can be a metaphor for emotions, as her powers highlight her feelings. Emotions make our life beautiful but what can happen in life if we can't control our emotions or are unable to manage them, is the thing that is excellently and deeply conveyed through the film with the help of the storyline. Elsa's power is like a blessing. It is beautiful and makes her unique. She is acquainted with a power which is rare and dangerous at times. The dialogues of this movie are quite captivating. For instance, when Elsa says "No Anna, I belong up here, where I am free without hurting anybody" shows how Elsa embraced isolation which was not necessary only if she had accepted her powers, the way they were.

The film is an exceptional one which offers fantasies from fairy tales, supported with amazing animation, enchanting music and deeply conveyed messages. Infact, I think that the messages from this movie are like lessons for us. It very strongly states that emotions are like superpowers in life which can be beautiful if they are managed well, but things go for a toss if we lose our control. For me the best message is 'True love will thaw the frozen heart' which means we can overcome any obstacle with true love and support.

First Prize Winner of Film Review Competition at Collegiate Level

Natekar Devashree Sanjay
SYJC Arts A

Overcome Mathemaphobia

The general meaning of anxiety is a feeling of worry, nervousness or unease about something with an uncertain outcome. For example, the most anxious subject for many students is maths.

This fear of maths starts with the small incidents in life. For instance, students think that their fellows do better in maths examination than them. Parents believe that the only subject that will lead their children's life to a better future is maths. At times, they compare their child to other students who score comparatively better marks in maths. These lead to anxiety. We need to stop this.

We have come to know the problem, now the question is how can we overcome it. One of the simplest solutions is to face the problem. Students tend to avoid doing maths because they fear that they might make mistakes. So, they avoid it and give more attention to other subjects. Instead of this, they should start practicing maths regularly so that they can overcome this fear.

Maths is an extraordinary subject filled with infinitely many numbers, algorithms, symbols, shapes, diagrams, graphs, and so on. Some of the most interesting topics that I prefer are symmetry, graphs, trigonometry, algebra and statistics. Maths is like going to a gym for our brain. It sharpens our mind.

Morzaria Sarika Naval

First Prize Winner of Article Writing Competition at Collegiate Level

FYJC Arts B

CAPITAL MARKETS

India is a growing economy in the world. We have many budding businessmen and investors here. These aspirants need to get better idea about market. The concepts of NIFTY and SENSEX remain unclear to people. However, they should be clear not only to the aspiring economists, investors and businessmen but also to every Indian for better knowledge of the nation's economy. So let us understand what is Nifty, Sensex and how does the stock market work.

In India we have two major stock exchanges.

1. THE BOMBAY STOCK EXCHANGE
2. THE NATIONAL STOCK EXCHANGE

The Bombay Stock Exchange (BSE) is located at Dalal Street, Mumbai, Maharashtra. It was established in 1875. It is Asia's oldest stock exchange. It is the world's fastest stock exchange, with a median trade speed of 6 microseconds. More than 5,500 companies are publicly listed on the BSE.

As there are thousands of companies listed on a stock exchange, it's really hard to track every single stock to evaluate the market performance at a time. Therefore, a smaller sample is taken which is the representative of the whole market. This small sample is called Index. It helps in measuring of the value of a section of the stock market. The index is computed from the prices of selected stocks. SENSEX (Stock Exchange Sensitive India) is also called BSE 30. It is the market index consisting of 30 well-established and financially sound companies listed on the Bombay Stock Exchange(BSE). These 30 companies are selected on the basis of the free-float market capitalization. Different companies from the different sectors representing a sample of large, liquid and representative companies. The base year of Sensex is 1978-79 and the base value is 100. It is an indicator of market movement. If the Sensex goes down, this tells us that the stock price of most of the major stocks on the BSE has gone down. If Sensex goes up, it means that most of the major stocks in BSE went up during the given period. For example, suppose the Sensex is 49,130 today. If Sensex drops to 48,450 tomorrow, it means that the majority of the 30 companies are not performing good.

The National Stock Exchange (NSE) is the leading stock exchange of India, located in Mumbai, Maharashtra. It was started to end the monopoly of the Bombay Stock Exchange in the Indian market. NSE was established in 1992 as the first demutualized electronic exchange in the country. It was the first exchange in the country to provide a modern, fully automated screen-based electronic trading system that offered an easy trading facility to the investors spread across the length and breadth of the country. NSE is the world's 11th largest stock exchange. NSE's index, the NIFTY 50, is used extensively by investors in India and around the world as a barometer of the Indian capital markets. NIFTY is also called as NIFTY 50. It is the market index consisting of 50 well-established and financially sound companies listed in the National Stock Exchange (NSE). The base year is taken as 1995 and the base value is set to 1000. Nifty is calculated using 50 large stocks that are actively traded on the NSE. These 50 companies are selected on the basis of the free-float market capitalization. Nifty is owned and managed by India Index Services and Products (IISL). Sensex and Nifty are both indicators of market movement. If the Sensex or Nifty goes up, it means that most of the stocks in India went up during the given period.

With respect to NIFTY and NSE, we can say that if the Nifty goes up, this means that the stock price of most of the major stocks on NSE has gone up. On the other hand, if nifty goes down, this tells us that the stock price of most of the major stocks on NSE has gone down.

The same goes with the Sensex. Moreover, when Sensex/Nifty goes high, it shows the economic growth of the country or if it keeps declining, it might mean a slow-down or depression.

For example: In the year 2008-09 India faced recession, the Sensex fell over 12000 points (-60%). The fall in the Sensex was analogous to the recession. Meaning, people were selling their shares, which means it was an economic crisis in the country.

Similarly, during the Covid19 pandemic, the market crashed over 33% within a month, which was again in relation to the deteriorating economic scenario in India and the world

Hope this content would enlighten the young readers and would give them some insights about SENSEX and NIFTY.

Ms. Anjali Vaidya
Assistant Teacher

Finding Peace

Peace is not merely
 The absence of war
 But it is the presence of love.
 Something this world often tells me
 But in my little bubble it is,
 What calms my nerves
 When the same chaos overwhelms me,
 When noise and trouble surround me.
 Peace is what I feel
 When the stars stuck in the infinity void,
 When the resonance and smell of the oceans,
 When the fragrance of books, rain and trees
 When the little, simple and sweet moments of life
 Bless my soul.

Sankhla Diya Kamlesh
 SYJC Arts A

A Beautiful Tragedy

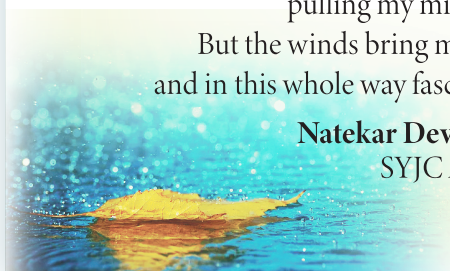
When the stars aligned
 Two souls met
 Their story yet unwritten by the fates
 For they owed a debt.
 Both in arrears of their sins to the cosmos
 Hence trying to not fall in love
 But the string of their destiny tangled with each other
 So for falling hard they blamed the stars above.
 Due to this debt, the fates chose to turn this epic tale
 Into a tragedy renowned,
 So one ceased to exist before the time was up
 As the other, in the sea of melancholy, drowned.

Sankhla Diya Kamlesh
 SYJC Arts A

The First Rain

If someone asks me what fascinates me the most;
 My answer would be the first rains.
 It drizzles at midnight and then stops
 Making the dawn dark and cloudy.
 The early morning sky seems to be a playground
 Where the sun and the clouds play hide and seek.
 Winds – the new comer too join this play
 Chasing around in a joyful way.
 I stand by the window gazing at the sky
 And suddenly falls the rain;
 At first a light drizzle, slowly followed by the thunder storm.
 The light breeze now turns to wild wind
 that dashing rushes through the trees making them greener.
 The rain drops now crash on the scented soil spreading
 a unique fragrance.
 The rains wash my mind,
 The wind opens the door to throw out the stressful thoughts
 and the enchanting fragrance of the soil dips my mind into
 the ocean of hope and optimism.
 The same rains remind me of old memories
 pulling my mind to the past,
 But the winds bring me back in the present;
 and in this whole way fascinates my mind the most.

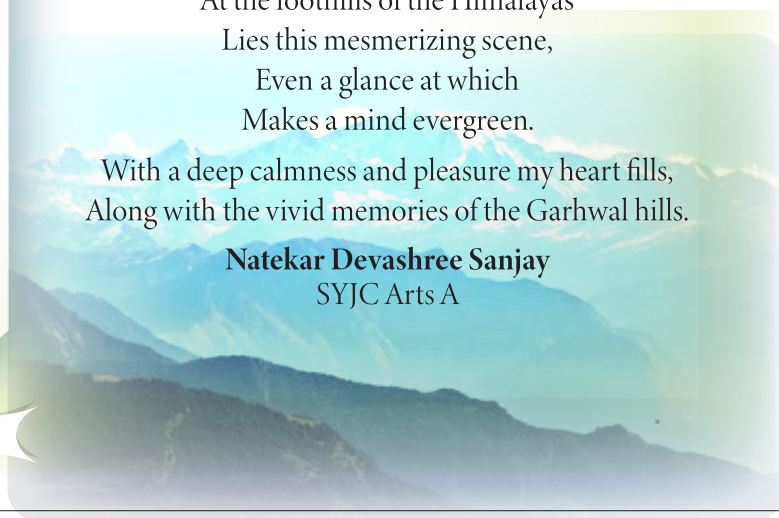
Natekar Devashree Sanjay
 SYJC Arts A

The Garhwal Hills

In the beauty of the tender morning sun shines,
 When the air cools and chills.
 Lined with the Deodar and the Pines,
 Behold I the beautiful hills.
 I wish I had wings to fly
 Over the horses, hills and vales.
 Open into the foggy sky
 Along with the peaceful clouds that sail.
 Among the crowded pines,
 Resorts and horses lie.
 Vehicles parked in the lines,
 Curved roads and the passerby.
 At the foothills of the Himalayas
 Lies this mesmerizing scene,
 Even a glance at which
 Makes a mind evergreen.
 With a deep calmness and pleasure my heart fills,
 Along with the vivid memories of the Garhwal hills.

Natekar Devashree Sanjay
 SYJC Arts A

Fall in Love

The world consists of everything that you see,
You observe, understand, and feel it
And the best feeling is to be free and in love.
Love is a feeling of joy, attachment and affection.
Love is an exquisite emotion.
Love is an inspiration...
Why don't you choose love over stress?
Why don't you choose to fall in love with yourself first?

Shah Shirin Riyaas
SYJC Arts B

Being Kids

Kids get a lot of joy,
When we bring them a toy.
They feel a lot of fun,
When they go for a run.
All enjoy the school,
Believe everything like a fool.
Each have a real smile,
From ear-to-ear a mile.

Shaikh Firdous Haji Baba
FYJC- Sci. B

Simplicity

Simplicity is the greatest beauty
But the rarest of all,
Everybody owns it but as time passes it falls.
Rich by virtues are the people who hold it,
Yet are the poorest of all.
Quite natural it is to be simple
and live in a simple way,
but harsh is this world of them
who choose to go by this way.
In this world too wide
Filled with anger, ego and pride,
Where will thou live - Simplicity?
It's better you be aside.
Then Simplicity decided its way,
and wished to completely vanish away,
but then it thought and stopped forever,
for how would 'humanity' exist if Simplicity was over?

Natekar Devashree Sanjay
SYJC Arts A

Birdy

I sat around my balcony looking at a bird,
'Birdy', 'Cutie' and 'Handsome' - titles I just conferred.
I fed him some grains as they asked me to.
It cheered his eyes- dark and blue.
He came everyday and sang for me
Jumping and dancing on my little tree.
The next day my Birdy didn't arrive,
I found the problem was a bee hive.
The problem was solved, the sky became clear,
There was my Birdy sans fear.
The next day I saw, it was a little late,
For it had to come with his mate.
Together they sang and danced on my arm
They were magical and I was struck by their charm.

Shrotriya Shreya Surendra
SYJC Com. C

Courage

I kept staring at the window trying hard not to cry.
Then came a cool breeze which failed me to try.
My eyes were wet and damp,
Searching in the darkness a small hopeful lamp.
Still waiting for a hand to put on my shoulder
But then accepting the fact with a sigh; colder.
Then I stood upon my feet, breathing courage
And shut my fear in a cage.

Shrotriya Shreya Surendra
SYJC Com. C

The King and the Hermit

Once upon a time, there was a kingdom where everyone lived happily. The kingdom was rich and fertile and hence lots of agricultural activities were practiced. Everything was nice but the cause of concern was about the royal family.

The king and the queen were combative. They were always in conflict with each other. They would quarrel over small and insignificant things. They were most of the time busy pinpointing each other's mistakes. One day the king was fed up of this. For finding a solution to this problem, he decided to visit the hermit who lived in his kingdom. The hermit was known for his witty and noble nature.

Next day, the king went to the hermit. The hermit was meditating peacefully on a rock beside his small hut. The king stood in front of the hermit and told him how he and his queen would always get into arguments and conflicts. The hermit peacefully listened to the king and, he pointed out to a tree that stood some distance away. The tree was full of white and pink flowers which bloomed and solaced every eye that looked at it. The king was pleased by their beauty. Looking at the tree, the hermit asked the king, "What do you see there?" "White and pink flowers full of beauty", replied the king. The hermit questioned again, "Don't you see the thorns present on their stems?" The king replied, "I do see them but the beautiful flowers catch my attention more than those thorns".

The hermit quickly replied, "Exactly. There you are! Your way of observing, noticing, and understanding things always matters. A person's nature is like those flowers. It may be annoying sometimes like the thorns with them, but if you change your perspective, you will surely learn to admire its beauty. Never judge a person only by the actions you notice done by him/her, always try to understand the other side so that the conflicts may never ever arise again". The king smiled and his pleasurable countenance was enough to say that the king had got the solution to his problem.

Natekar Devashree Sanjay
SYJC Arts A

Are FCEVs the Future Of Cars?

Electric Vehicles (EV) have exploded in popularity in these past two years, but Fuel-Cell Electric Vehicles (FCEV) is a topic that is not

talked about all that often and understandably so, as at the time of writing this article. There are only two fuel-cell powered cars publicly available in select markets- the Toyota Mirai and the Hyundai Nexo.

So what exactly is an FCEV? A Fuel-Cell Electric Vehicle is a vehicle that depends on hydrogen powered fuel-cells instead of lithium-ion batteries as its primary source of energy. In layman's terms, the fuel-cell takes in the oxygen and hydrogen in the air and converts it into electricity and water. Electric Vehicles by themselves are green in nature, but the manufacturing and production of the lithium-ion batteries that most EVs run on is not. The extraction of lithium-ion batteries is resource demanding. 500,000 gallons of water is used to mine 1 metric ton of lithium.

The advantage of a fuel-cell electric vehicle over an electric vehicle is that a fuel-cell electric vehicle can generate electricity on demand as long as there is fuel. The fuel-cells are also lightweight and have a higher energy density than batteries.

One may become concerned about safety as hydrogen used in fuel-cells is inflammable. So Toyota clarified it by saying, "The hydrogen that powers Mirai is stored in two compact lightweight tanks. Toyota engineers have been working on the tanks' design since 2000, continually improving them so they meet high standards of strength and safety. It is extremely unlikely that the Mirai's tanks could leak, but in order to address all eventualities, there are further safety measures to protect against this occurring. Sensors that can detect traces of hydrogen are placed strategically around the tanks, so that if a leak is detected, they will shut the safety valves and turn off the car. As a third layer of safety, the cabin is separated from the hydrogen compartment. If any leak were to occur, hydrogen would disperse into the atmosphere and not the car's interior". According to Hyundai, "Hydrogen Fuel Cell Electric Vehicles (FCEVs) are not hydrogen bombs on wheels. In fact, they are eco-friendly means of transport that filter air while driving, and the only byproduct is water." The Toyota Mirai and the Hyundai Nexo have achieved 5-star ratings in the Euro NCAP testing.

One may think that why aren't fuel-cell vehicles more popular amongst the masses. Efficient, easy on the environment, long range, and safe for the most part as these vehicles are tested for hydrogen tank safety certification. FCEVs are not popular at this point of time as there aren't enough hydrogen stations to refuel these cars in the first place, compared to EV charging stations. There are only two hydrogen refueling stations in India, compared to over 1,600 EV charging stations in India, making electric vehicles the more sensible and practical choice out of the two. Another reason is that the production of these fuel-cells is very costly for the manufacturer due to the high cost of materials such as platinum. FCEVs being the future of cars are not entirely beyond the realm of possibility, but they still need a lot of development in order for them to become a practical alternative to electric vehicles and internal-combustion vehicles. We may consider that just like we are slowly and gradually shifting from internal-combustion vehicles to electric vehicles, we will shift from electric vehicles to hydrogen powered fuel-cell electric vehicles in the future. FCEVs are the future of cars, but it will take years to become mainstream around the world. With FCEVs slowly coming up in the rearview mirror, our future is one that is green and eco-friendly.

Odothumparambil Roshan Thomas
FYJC Com. E

India and Sports

Being the geriatric civilization in the world, India had produced a variety of sports and games such as Chess, Kabaddi, Polo and so on. These games then became some of the world's most followed sports. In the Victorian era sports were a very controversial subject. Indians were introduced to several new games amongst which the most famous were Cricket and Football. Cricket being similar to an ancient and ongoing game called 'Gulli Danda' which made them adaptive to it quickly and today we know where our Indian team stands in world Cricket.

Athletics was also introduced during the British era, India was never the one less in this field also. In 1946 the 'Athletics Federation of India' (AFI) was formed which was searching for young emerging citizens who could be their face in the bright and flourishing future. India holds more record in Commonwealth Games than Olympics. The most successful record of 2010 with a total of 101 medals and for Olympics in 2012 a total of 13 medals were won.

The hit of Corona Virus was downfall for the whole world except for the athletes. Due to Pandemic, the Tokyo Olympics 2020 was postponed for a year. The advantage of this was an extra year for the preparation of the games. This benefit was optimally utilized by Indian athletes which was known to us this year.

In the year 2016, in Rio Olympics, India won only 2 medals. This made them fired and charged up for revenge of this year. The inauguration of the revenge was done by Ms. Saikhom Mirabai Chanu who won a silver medal in women's 49 kilograms category in weightlifting. The torch was then carried forward by a debutant Ms. Lovlina Borgohain. She clinched a bronze medal in 69 kilogram category in boxing. The woman power was making our country proud and there joined the previous medalist again. She had already won a silver in 2016 games. Ms. PV Sindhu strikes back again with a bronze medal in Women's single Badminton game. The men also wanted to come on the board and the first one to do so was Mr. Ravi Kumar Dahiya. He did so by winning a silver medal in wrestling in the 57 kilogram category. Mr. Bajrang Punia grabbed a bronze medal in the 65 kilogram category. People had high expectations from him and he fulfilled it in a respectable manner.

Hockey is the national game of India but sadly the last medal they won was in the year 1980. The fire of spirit and the passion to pay tribute to the legends and ex-players was burning in their hearts. The 41 years wait was finally put to an end when the Men's Hockey Team claimed a bronze medal in 2021. India was successfully moving ahead but was still desperate for that one gold. All the events were completed but now the hopes were with the athletics event on the second last day of Olympics. Often said 'where there is a will there's a way' and there comes the man who paved the way for success - Mr. Neeraj Chopra. He won a historic gold medal in Men's Javelin Throw event by throwing a javelin 87.58 meters away. He was the second Indian to win a gold and first one to do so in athletics. India completed the Olympics with a total tally of 7 medals making it the second most successful campaign.

The Commonwealth Games are organized for the countries who were British colonies in the past. At CWG 2022, Indian athletes won 61 medals- 22 golds, 16 silvers and 23 bronze. Mr. Sanket Sargar was the first Indian to win a medal in Birmingham, taking a silver in the men's 55kg weightlifting event. Ms. Mirabai Chanu was the first Indian woman to win a gold at CWG 2022 while Mr. Jeremy Lalrinnunga was the first Indian man to clinch top podium at Birmingham. Sudhir won the first medal for India, a gold, in para sports at the CWG 2022. He became the champion in the para powerlifting men's heavyweight category. Cricket was added for the first time for women. The Indian women's cricket team won a silver medal again creating a history.

Sports have various games and events and every country wishes it's overall growth and achievement. People should understand that each sport teaches morals and ethics of life. Hence, all sports should be given equal love and support whether be it cricket, football or any other game.

Gala Tanish Viral
SYJC Com. I

Do You Listen to Yourself?

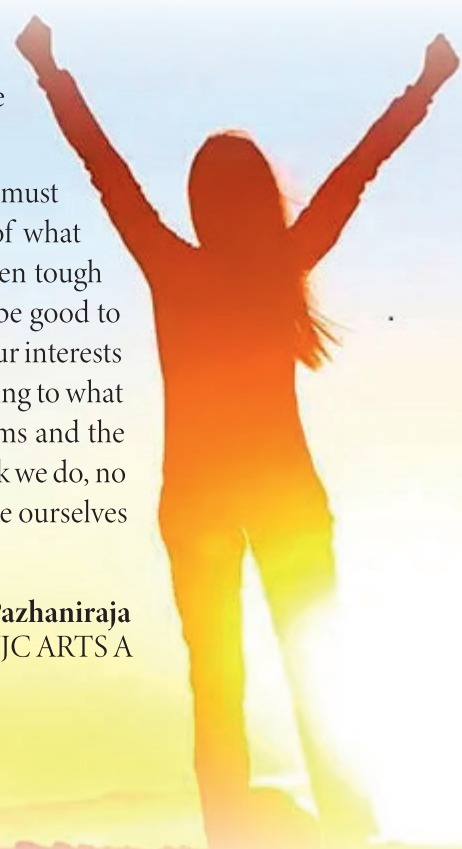
We humans as social animals are highly influenced by a lot of people around us in various aspects of life like dressing sense, eating habits, thinking and many more things related to our lifestyle. Due to this, many of us constantly think about the society with regard to each and every choice or decision we make. We overthink a lot of stuffs that are really not worth of thinking much but we do this because we are constantly in touch with people giving tons of opinions and advices on everything we ought to do. Thus, it makes us gradually think about others even though it may have no impact on them in any practical way. However, do you think it is necessary to overthink about everything and every time? To a great extent the answer is NO.

Nowadays, people evaluate themselves on the basis of other's opinions or reactions towards them. Why is that so? It is because we tend to see ourselves through their eyes. This is quite common with all of us. We may compare ourselves with others or degrade ourselves just because someone uttered words about or against us. Due to this, we lose our real self and become a person according to other's assumption. It's almost like living a life of a puppet whose strings are controlled by thoughts, actions or words of others. It's not about me or you but most of us go through such situations in our day to day life. There are people who are so selfless and benevolent by nature that they don't think much about themselves all they do is to worry about the betterment of their loved ones which is absolutely a good thing but in this process, it is not good to sacrifice their own dreams or desires. The first thing we must do is to give priority to ourselves. It's not being selfish at all; it is just like treating yourself as a common man who deserves good things in life. Don't you think when the society teaches us to treat others better we must also treat ourselves in some good way?

We find people all over social media talking about self-love, prioritizing oneself and so on but how much in reality do people follow this? Only few of them do. Let's take a basic example- choosing a career. How many of us do actually speak up and say, "Yes, that's what I want to do"? Not all of us actually say this and choose a career by our own. We either follow someone's recommendation or just do what majority of people around us are doing. We don't even give a thought about our own interests or capabilities. We at times just ignore our inner-self. We may listen to our elders, our friends, colleagues or social media but we hardly believe in ourselves. However, we regret later because after doing something recommended by others for a long time, we realize that this is not what we once wanted to be in life. So what makes us to do it. It is the fear of people's taunts and comments. We fail to do what we like to do.

Instead of becoming the candle who burns itself to give light to others, we must become the sun who brightens everyone's day and also doesn't care of what people say about it. Everyday the sun shines bright high up in the sky even though when someone's eyes just can't deal with its radiance. Similarly, we can be good to others and to ourselves too. It's the matter of achieving balance between our interests and social well-being. Whatever we do, there will be someone disapproving to what we do. So it's not necessary that all people should approve our goals, aims and the way we live. It should be our own self who must feel satisfied with the work we do, no matter what people say. This satisfaction can be derived only if we explore ourselves and listen to our inner voice.

Maruthuvar Kalavathi Pazhaniraja
SYJC ARTS A

SWAMIJI'S LOVE FOR HIS COUNTRY AND COUNTRYMEN

Swami Vivekananda was a dreamer. He dreamt big all day and night but, the only theme of his dream was India. It stirred extraordinary feelings in the deepest regions of his heart. Perhaps, he was the greatest patriot to have ever been born in this country. The testimony of Mahatma Gandhi vouches for this assertion. Mahatma Gandhi visited Belur Math, Howrah, West Bengal in 1921 and before leaving, he wrote in the visitor's book that after reading Swami Vivekananda's works, his patriotism for the country had increased thousand-fold.

One of the western disciples of Swami Vivekananda, Sister Christine, wrote in her reminiscences, "Our love for India came to birth, I think, when we first heard him (Swami Vivekananda) say the word "India", in that marvelous voice of his. It seems incredible that so much could have been put into one small word, a word of five letters." She further stated that there was love, passion, pride, longing, adoration, tragedy, chivalry, heimweh, and again love. In fact, his love for our motherland was perhaps the singular factor which held him tied to this earth. He was a born Yogi. He was a great contemplative and diving deep into meditation was the natural drift of his mind.

Swami Vivekananda knew everything about India like the back of his hand - What was the source and basis of his knowledge? He was a keen student of history and had a thorough knowledge of India's glorious past. He was immensely practical in his outlook and that helped him understand the then condition of our country. After the passing away of his Guru and mentor, Sri Ramakrishna, he had gone on a pilgrimage of the entire country on foot. He met people from every segment of the society, from the richest to the poorest, from the most learned to the most ignorant, from high caste priests to those condemned as the low caste, from Maharajas to penniless beggars. The first-hand knowledge which he gained through his explorations gave him a complete understanding of our country including the causes of its downfall.

Being a visionary and endowed with an extraordinary intellect and even more of a tender heart, he could find out the cure for India's maladies and for restoring her to her former glory. He felt deeply concerned and pained by the degradation of our country. He said "If there are holes in this national ship, this society of ours, we are its children, let us go and stop the holes. Let us gladly do it with our heart's blood, and if we cannot then let us die. We will make a plug of our brains and put them into the ship but condemn it never." After a stay of four years in the west, during which he achieved extraordinary fame and recognition and was virtually lionized by the society, when he was about to depart for India, a westerner asked him how he was feeling about returning to his motherland. In reply he said, "India I loved before I came away. Now the very dust of India has become holy to me, the very air is now to me holy; it is now the holy land, the place of pilgrimage, the Tirtha".

What he wanted was bold and adventurous spirits to work for India. On 23rd December 1895, he wrote to his brother disciple, Swami Saradananda where he mentioned, "I want bold, daring adventurous spirits to help me. Else I will work alone." Anybody who reads Vivekananda's letters to his brother disciples and to his disciples like Alasinga and others about what is to be done for India, cannot escape imbibing his fire. Swami Vivekananda had immense faith in the youth of this country and he believed that they would work out on his ideas like lions. "That you may catch my fire, that you may be intensely sincere, that you may die the hero's death. on the field of battle- is the constant prayer of Swami Vivekananda."

SHAIKH ZAARA IRSHAD FYJC Arts A

First Prize Winner of Essay Writing Competition Conducted by Ramakrishna Mission, Mumbai.

जन्मनी

जन्म देता मला,
कष्ट झाले तुला.

जन्म माझा न हा,
जन्म तुझा झाला.

ध्येय गाठू माझे,
स्वप्न हेच तुझे.

तू सर्वस्व माझे,
प्रत्येक धास तुझे.

कर्ज फेडू कसे,
तूच देव माझे.

स्वर्ग मला दिला,
त्याग तू केला.

प्रश्न हा आहे असा,
आभार मी मानू कसा.

एक जननी असणे,
हाच गर्व आहे खरा.

गोसावी मोनाली विनोद
बारावी जी वाणिज्य

गुरुस्तुती

वंदन तव चरणा गुरु देवा,
राजा या रंक असो त्यास गुरु हवा,
तेव्हाच या जगी शिष्य येतो सर्वत्र नावा.
पुरातन धार्मिक इतिहासाचे द्रोणाचार्य महान गुरु,
त्यांच्याकडून शिष्य अर्जुनाचे नाव झाले सुरु,
महाराष्ट्राचे दादोजी कोंडदेव गुरु,
त्यांचे शिष्य छत्रपती शिवाजी महाराज यांचे नाव घेता उर येई भरु.

नव बालकाला आई असते त्याची गुरु,
तेव्हाच त्याचे पोषण होऊन विश्वामध्ये भरारी मारणे होते सुरु.

शाळा महाविद्यालयांमध्ये शिक्षक रूपी गुरु,
तळमळ त्यांच्या अंतःकरणी,

शिष्यांचा उद्धार कसा करू ?

जीवनाला संस्काररूपी धडे देणारे गुरु मिळो सकला,
ज्ञानाचा सूर्यरूपी गुरु लाभू दे आपल्याला,
हीच प्रार्थना आहे माझी त्या विधात्याला!

गुरु हीच विद्येची जननी,

गुरु हीच शिष्याची कहाणी,
गुरुने केले आहेत आम्हांवर संस्कार,
आजन्म मानू आम्ही त्यांचे आभार.

जीवनभर करीत राहू सर्व कारभार,

पावलो पावली आठवत राहतील तुमचे विचार.

वेडेवाकडे बोले मन साळवी, नमितो माझ्या सर्व गुरुजनांना,
गुरुपौर्णिमेच्या मनःपूर्वक शुभेच्छा देतो माझ्या आदरणीय गुरुंना.
चूक झाली तर क्षमा असावी, विनंती आहे तुम्हा सर्वांना.

साळवी मन सुधाकर

बारावी जी वाणिज्य

खरी मैत्री

आज या प्रवासाच्या शेवटी,
मनात आहे एक भीती,
होतील का आपल्या भेटीगाठी,
तुटली आहे का आपली नाती ?

आपली मने आहेत जोडली,
नाती जाणार नाही खोडली,
आपण शाळा जरी सोडली,
पण मैत्री नाही ना तोडली.

प्रवास असला छोटा जरी,
पण मैत्री मात्र होती खरी,
भविष्यातही टिकेल ही मैत्री,
हवी मनाला ही एकच खात्री.

गोसावी मृणाली विनोद

बारावी अ वाणिज्य

नाट्यांची गुंफण मैत्री

मैत्री जुळवायला हवे असतात काही स्वर,
एकमेकांना भावणारे काही रंग.
जीवनात रंग भरणारे काही क्षण,
एकमेकांना जपण्याचे काही क्षण.

बेभान होऊन हसण्याचे,
काही मतभेद तात्पुरते.

आयुष्याला रुची देणारे ,
अनेक अर्थ नाट्यांचे.

वास्तवाची जाण देणारे,

या साऱ्यांची एक सुंदर गुंफण म्हणजे मैत्री.

चव्हाण श्रेयस भरत

बारावी जी वाणिज्य

माणुसकी

या जगात नाही कोणी कोणासाठी,
आपणच असतो आपल्यासाठी.
प्रत्येक जण पाहतो आपला स्वार्थ,
म्हणूनच त्या नात्याला नसतो कोणता अर्थ.
माणसात माणुसकी आता राहिलीच नाही
म्हणूनच आता खूप कूर वागतात काही.
स्वार्थापायी माणूस विसरत चालला सुख,
म्हणूनच त्याच्या पदरी सारखे आहे दुःख.
चढत चालला आहे माणसाला अपार गर्व,
लोभापाई विसरतो तो नातीगोती सर्व.

पलणकर सानिया अरविंद
बारावी अ कला

आयुष्याच्या वाटेवरती

ही वाट दूर जाते,
शेवट कोणास माहीत नाही,
जगणे आणि जगणे फक्त,
याशिवाय पर्याय नाही.

सुखद क्षणांच्या या आभाळी,
कधी येतील दुःखांचे मेघ,
पण तेही देऊन जातील,
अनुभवांचा पाऊस एक.

या वाटेवरती भेटतील,
अनेक असे वाटसरू,
रंगवून टाकतील आयुष्य सारे,
जसे आभाळास रंगवे इंद्रधनु.

वाटेवरती या कधी कधी,
पसरले अंधार सारा,
जीवही घाबरवून टाकेल,
कधी हा निःशब्द वारा.

पण कितीही भयाण,
असली जरी रात्र,
तेव्हाच तर दिसतात,
सुंदर ते नक्षत्र.

या वाटेवरती पदोपदी,
दुःख खूप आहे,
पण आनंद शोधत जगणे,
हेच तर आयुष्य आहे.

नाटेकर देवश्री संजय
बारावी अ कला

आयुष्य

आयुष्य म्हणजे आयुष्य असतं,
त्यात काही ठरलेलंच नसतं.
काही गोष्टी आपण ठरवतो,
तर काही देवावर सोडून देतो.
आयुष्यात कधी आनंद, तर कधी दुःख असतं,
त्याला सामोरं जाणं हेच आपल्या हातात असतं.
दुःखाचा अंधार कधी तर कधी सुखाचा उजेड,
कधी पिडझा, बर्गर, तर कधी नुसताच ब्रेड.
गोड आयुष्यासाठी लागते टाकावी तिखट फोडणी,
आयुष्यात कधीच करू नये दुःखाची उजळणी.
मगच बनते आयुष्याची 'रेसिपी' झणझणीत,
रोज नव्याने सोडवावं आयुष्याचा गणित.

जोशी स्वराली विनय
बारावी अ विज्ञान

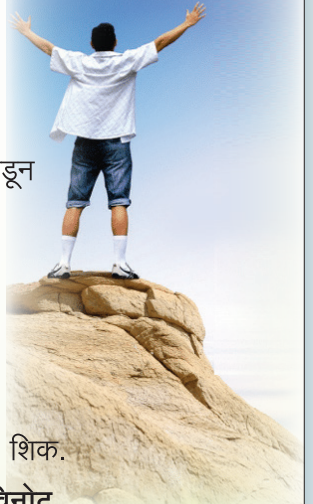
तू जगायला शिक

अरे माणसा जरा जगायला शिक ,
जगाला वेगळ्या दृष्टिकोनाने बघायला शिक.
विचारात अडकून राहायला नाही
तर समुद्राप्रमाणे वाहायला शिक,
चार भिंतींमध्ये अडकून राहायला नाही
तर पक्ष्यांप्रमाणे हे जग पाहायला शिक.
आयुष्यातल्या प्रत्येक क्षणांचा आनंद तू
लहान बाळासारखा घेऊन बघ,
कधीतरी तेच लहान बाळ
तू होऊन बघ.

आहे तुझे आयुष्य थोडे ठीक ,
पण थोडे खचलेले,
आठवतंय काय रे फेसबुकचं बुक सोडून
कधी कोणते पुस्तक वाचलेले?
बंद कर त्या मोबाईल मधल्या खिडक्या,
बंद कर त्यातले ते खेळ,
आठवतंय काय रे कधी घालवलेलास,
घरच्यासोबत जरा वेळ?

अरे माणसा जरा जगायला शिक ,
जगाला वेगळ्या दृष्टिकोनाने बघायला शिक.

धांद्रे प्रणिता विनोद
अकरावी विज्ञान

मोटं होणं चुकत नाही

मोटं होणं चुकत नाही,
जबाबदारी पेलवत नाही.
पोट धरून हसायला,
आधीसारखं जमत नाही.
शांत असते आजकाल,
मी कुशीत रडत नाही.
लोक म्हणतात काही,
मी आधी सारखी मिसळत नाही.
आई सांगते फोनवर,
आजकाल मी जास्त बोलत नाही.
एकदा ठेच लागली की,
माणूस चुका करत नाही.
बदलत जातो थोडा वेळ,
पहिल्यासारखा राहत नाही.
साठून राहिलेलं एक डबकं
पुन्हा कधी वाहत नाही.
मोटं होणं चुकत नाही,
जबाबदारी सोडवत नाही.

धांद्रे प्रणिता विनोद

अकरावी ब विज्ञान

स्वागत पावसाचे

ढगाला लागल्या आहेत कळा,
बघा सुरू झालाय पावसाळा.
वर नभामध्ये जमा झाले काळे ढग,
थंड वातावरण होईल म्हणून प्रसन्न झाले जग.
चिंता कशाला हवी आहे घामाची मग?
गरमी व घाम संपून जाईल बघ!
सूर्याच्या कमी होतील आता झळा,
गर्मीला बसेल आता नक्की आळा.
बळीराजाचे मन लागले नृत्य करायला,
त्यांच्या अंगणी फुलणार आहे हिरवा मळा.
अखंड आसमंत होईल आनंदाचा झरा,
मधून वाहत येईल गार व सुगंधी वारा!
शेतीच्या कामाला सुरुवात करा,
कामे ही पटापट सर्वांनी आवरा.
बंद होईल घामाला आलेली अवकळा,
स्वागताहच आहे हा सुखावणारा पावसाळा.

साळवी मन सुधाकर

बारावी जी वाणिज्य

शाळा

अनेक वर्षांपूर्वी जुळली होती नाळ,
स्वतःला घडवत सरत राहिला काळ.
वह्या, पेन, पेन्सिल सर्व पसंतीचे,
मैत्रीचे नाते सदैव आपुलकीचे.
गप्पागोष्टी आणि अभ्यासात मन अगदी रमायचे,
मोठ्या मैदानावर आनंदाने व मुक्तपणे खेळायचे.
अभ्यास केला नाही तर आईचे धपाटे,
शाळेतच हळूहळू झालो आम्ही मोठे.
शिक्षकांचा सल्ला आम्हाला मोलाचा वाटे,
सोडून जाणे जणू काळजावरचे ओझे.
शाळेला आम्ही कधीच नाही विसरणार,
गोड आठवणी मनात जागत राहणार.
आता संपली शाळा, कॉलेज सुरू,
चला नव्या आठवणी गोळा करू.

देशमुख हर्षिता विजय

अकरावी सी वाणिज्य

निसर्ग आमचा मित्र

निसर्ग आहे आमचा मित्र,
काढूया आपण त्याचे छान चित्र.
निसर्गाने दिल्या मानवाला अनेक गोष्टी,
त्यामुळे आहे पृथ्वीवर सजीव सृष्टी.
निसर्ग आहे खूपच छान,
त्याची कीर्ती खूपच महान.
निसर्गाने मानवास दिले सर्व काही,
पण त्याचे महत्त्व मानवास कळत नाही.
असला जरी कितीही माणूस दुष्ट,
निसर्ग कधीही त्यावर होतो का रुष्ट?
निसर्ग असतो सर्वांना समान,
म्हणून ठेवायलाच हवा त्याचा मान.
निसर्गानं दिलाय अमूल्य ठेवा,
म्हणूनच तो आपल्याला जपायला हवा.
चला ठेवूया निर्मळ निसर्ग,
तरच होईल पृथ्वीवर स्वर्ग.

खोपकर तृप्ती राजू

बारावी जी वाणिज्य

मायबोली मराठी

लहानपणापासून घरातले ज्या भाषेत बोलतात तीच त्या मुलाची मायबोली होते. मराठी भाषेचे खूप प्रकार आहेत. ग्रामीण मराठी वेगळी, शहरातली वेगळी, कोकणातली वेगळी आणि इतर अनेक. भारतातल्या सगळ्या भाषेचे मूळ म्हणजे संस्कृत. मराठी भाषा ही संस्कृत भाषेतूनच निर्माण झाली आहे.

मुंबईची मराठी भाषा सध्या संमिश्र झाली आहे. कधी हिंदी शब्द किंवा इंग्रजी शब्द आपण नकळत बोलून जातो. आजकालच्या काळात इंग्रजीला जास्त महत्त्व आहे. मुलांनाही हेच शिकवले जातं की इंग्रजी आली नाही तर तुमचं भविष्य नाही. घरात, शाळेत ऐकून ऐकून मुलं ही तेच अंगीकारतात. यात त्यांचीही चूक नाही, जशी मुलं मोठी होतात त्यांनाही वाटतं की, आता इंग्रजीच महत्त्वाची आहे. ते आहेच पण आपल्या मातृभाषेवर पण लक्ष द्या. तुम्ही जर मराठी भाषा बोलला नाही तर एके दिवशी ती हरवून जाईल. आपली भाषा म्हणजे आपल्या व्यक्तिमत्त्वाचा भाग आहे. आपल्याला आपल्या भाषेवरही गर्व असला पाहिजे. प्रत्येक माणसाला आपली मराठी भाषा लिहिता, बोलता यायला हवी. मला मराठी भाषेत एक मायेचा स्पर्श दिसतो आणि मला अभिमान आहे मराठी असल्याचा .

मातृभाषेचा उदो उदो करा ,
महाराष्ट्राचा जयजयकार करा ,
एक व्हा, संघटित व्हा.

तिकवडे साक्षी मनोज
बारावी बी विज्ञान

मातृभाषा मराठी

खेड्यापाड्यातली मराठी भाषा रांगडी, अशुद्ध आणि अपभ्रंश असलेली असते. कशीही असो ती 'मराठीच' म्हणून मराठी माणसाला आवडते.

मराठी भाषा आमुची मायबोली. लहान मुल जन्मल्यापासून आईजवळच असते तेव्हा ती ज्या भाषेत बोलते ती मुलाची भाषा होणे स्वाभाविक आहे. महाराष्ट्रातील मराठी भाषा प्रत्येक प्रांताची निराळी. ती तेथील लोकांची होते आणि ती त्यांनाही आवडते. आपली मराठी भाषा संस्कृत भाषेतून निर्माण झाली असे म्हणतात.

आपली मराठी भाषा सर्व महाराष्ट्राची जरी एकच असली तरी ती दर बारा कोसांवर बदलते. लेखी भाषा तीच असली तरी बोलीभाषेत फरक होतात. तिचे हेल वेगळे होतात. मराठी भाषेतून सुद्धा असे वेगळे प्रकार होतात. कोकणातली कोकणी, घाटावरची म्हणजे देशावरची घाटी भाषा, वेगळी वऱ्हाडी भाषा, मध्य प्रांतातली वेगळी, मध्य प्रदेशातही हिंदी मिश्रित आणि गोव्यातली कोकणी वेगळी असते.

मराठी भाषा लवचिक आहे. थोड्या थोड्या फरकाने शब्दांचे अर्थ बदलतात. मुंबईच्या मराठी भाषेचे वेगळेपण पाहायला मिळते. हिंदी आणि इंग्रजी भाषेतील अनेक शब्द आपल्याला मराठी भाषेत आढळतात. मराठीला राजभाषेचा मान आहे. आपल्या भाषेचा आपल्याला अभिमान आहेच. अलीकडच्या आपल्या तरुण मंडळींना इंग्रजी भाषेचे जास्त आकर्षण आहे. त्यात त्यांचा दोष नाही कारण त्यांचे महाविद्यालयीन आणि उच्च शिक्षण सर्व इंग्रजीतूनच होतं. पदव्या मिळवून तरुण मंडळी परदेशात उच्च शिक्षणासाठी जातात. तिथे इंग्रजी भाषाच बोलावी लागते, लिहावी लागते. साहजिकच त्या भाषेचे संस्कार घडत असतात. त्यामुळे त्यांना तिकडेच राहणे सुखाचे असते.

महाराष्ट्राला आपल्या ज्ञानाचा, अनुभवाचा फायदा करून द्या. परभाषा जरी अवगत झाली आणि परदेशात गेलात तरी मराठीला विसरू नका. प्रत्येक मराठी माणसाला मराठी भाषा बोलता लिहिता वाचता आली पाहिजे. आपल्या मराठीत सुद्धा खूप विषयावर लेखन झाले आहे. शास्त्र, विज्ञान, साहित्य खूप आहे. मराठी भाषेला वैभव प्राप्त आहे. आपण सर्वांनी मराठी भाषेचा गौरवशाली इतिहास स्मरून मराठी भाषेच्या उत्कर्षासाठी आणि संवर्धनासाठी झटले पाहिजे.

गुरव शुभ रूपेश
बारावी बी विज्ञान

मातृभाषा

मराठी कवितांमधला निसर्ग

साहित्य - संगीत - कला यांची आवड व गती असणाऱ्या माणसांच्या कार्यात निसर्ग निसर्गतःच डोकावतो. अगदी आपल्यासारख्या सामान्य शहरी माणसालाही त्याचं अप्रूप आहे. म्हणून आपल्या मराठी कवितांमधून भेटणारा निसर्ग या लेखातून उलगडण्याचा प्रयत्न आहे.

‘दिवाळी’ म्हणजे सणांची राणी आणि दुधात साखर म्हणजे त्याबरोबर येणारे आल्हाददायक हवामान. श्रेष्ठ कवी बा. भ. बोरकरांच्या काही शेवटच्या कवितांपैकी ही कविता या कार्तिकातल्या रम्य रात्रींना अक्षरशः डोळ्यांसमोर आणून ठेवते. ते म्हणतात, ‘समुद्र बिलोरी ऐना,

सृष्टीला पाचवा महिना.
वाकले माडांचे पाय,
चांदणे पाण्यात न्हाते.
आकाशदिवे लावीत आले,
कार्तिक नोमीची रेना.

या सुंदर शब्दांबद्दल अजून काही लिहिणं म्हणजे अरसिकताच.

या शारद सुंदर चंदेरी राती म्हणजे चंद्रकलेची वाढणारी - विरणारी शोभा निरभ्र आकाशात पाहायची संधी. शारद शोभा येते- जाते आणि गुलाबी थंडीचं रूपांतर गारठ्यात होतं, ही थंडी अंगावर काटा आणते ती इथे देशावर. ‘असा मी असा मी’ मध्ये पु. ल. म्हणतात तसं मुंबईला मात्र ऋतू दोनच - उन्हाळा आणि पावसाळा. पण त्यांचेच आवडते कवी बा.सी. मर्ढेकर मुंबईच्या हिवाळ्यातील पहाट आपल्याला अशी दाखवतात.

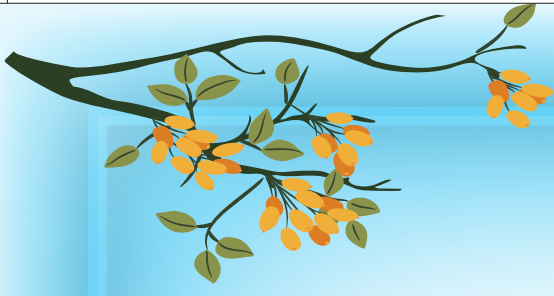
न्हालेल्या जणू सोज्जळ मोहकतेचे बंदर,
मुंबापुरीची उजळत येई
मधामधली प्रभात सुंदर’.
सचेतनांचा हुरूप शीतल,
अचेतनांचा वास कोवळा,
हवेत जाती मिसळून दोन्ही,
पितात सारे गोड हिवाळा!’

यानंतरचे हेमंत - शिशिर फारसे भाव खाऊन जात नाहीत. पण गदिमांच्या काव्यप्रतिभेला वर्ज्य नाहीत. सुंदरशा वसंतापर्यंत तेच आपल्याला घेऊन जाणार असतात.

हेमंत इतर नुरली हिरवळ,
शिशिर करी या शरीरा दुर्बळ.
पुन्हा वसंती डोलू लागे प्रेमांकित केतू,
जिवलग, कधी रे येशील तू.

अशाप्रकारे आपल्या मराठी कवितांमधून निसर्ग डोकावताना आपल्याला पाहायला मिळतो. मराठी कवितांमधून ज्या निसर्गाचे दर्शन आपल्याला घडते ते खरोखर विलोभनीय आहे. आपण जणू त्या निसर्गाच्या सान्निध्यात आहोत असा एक भास आपल्याला होत असतो म्हणून ‘मराठी कवितांमधला निसर्ग एक अमूल्य ठेवा’ असं आपल्याला म्हणता येईल.

गुरव आदिती अनिल
अकरावी जी वाणिज्य

निसर्ग

निसर्गाबद्दल तुम्हाला काय वाटते असा प्रश्न विचारला तर अनेक उत्तरे येतील. कुणाला निसर्ग लहरी वाटेल, कुणाला कृपाळू वाटेल, जीवनदाता वाटेल, तर कुणाला क्रूर वाटेल. निसर्गाला देव मानणारे ही कमी नाहीत मात्र, निसर्गाचे वागणे काही वेळा बुचकळ्यात टाकणारे असते.

एक दाणा पेरला तर त्यातून शेकडो दाणे निसर्ग तयार करतो. वेगवेगळ्या जाती प्रजाती तयार करतो. आणि त्या टिकून राहाव्यात म्हणून त्यांची निर्मिती देखील हजारोनी करतो. तऱ्हेतऱ्हेच्या रंगांच्या आणि गंधांच्या पानाफुलांची, परागकणांची, आकाशातल्या रंगांच्या असंख्य छटांची मुक्त हस्ताने उधळण करतो. एकीकडे अशी उधळपट्टी करणारा निसर्ग काही बाबतीत मात्र अतिशय काटकसर करताना दिसतो. उदाहरणार्थ पाणी, आपण म्हणतो पाणी नेहमीच तळ गाठत जाणार म्हणजे सगळ्यांना कमी ऊर्जेची पातळी गाठल्यावरच वाहायचे थांबणार. तसेच पाण्याचा थेंब बघितला तर तो गोल असतो चेंडू सारखा. गोल आकाराचे एक वैशिष्ट्य आहे. एका विशिष्ट घनफळासाठी चेंडू सारख्या वस्तूच्या पृष्ठभागाचे क्षेत्रफळ कमीत कमी असते. पाण्याचा थेंब गोल असल्यामुळे विशिष्ट घनफळासाठी असलेले त्याच्या पृष्ठभागाचे क्षेत्रफळ कमीत कमी असते. दुसरे उदाहरण प्रकाशाचे, प्रकाश हा नेहमी अशाच मार्गाने जातो की जिथे प्रकाशाला जायला कमीत कमी वेळ लागेल.

एकीकडे नव्या नव्या प्रजाती निर्माण करून त्यांना टिकवण्यासाठी होणारी अलोट निर्मिती, तर दुसरीकडे सगळ्या गोष्टींची स्वतःला कमीत कमी ऊर्जेच्या पातळीवर ठेवण्याची काटकसर. निसर्ग अजब तुझी करणी असेच म्हणावेसे वाटते.

सजीव सृष्टीला तर निसर्गाने अद्भूत अशी जाणीव प्रदान केलेली आहे. झाडाच्या बिजाला रुजवले की मुळाला जमिनीत जाण्याची आणि अंकुराला सूर्यप्रकाशाच्या दिशेने वर जाण्याची प्रेरणा जन्मजातच असते. आपल्या जोडीदाराविषयी, पिल्लाविषयी प्रेमाची आणि काळजीची भावना सर्व पशु पक्ष्यांमध्ये उपजतच असते. ऊन - पाऊस असे जीवन देणारा निसर्गच पूर, वादळ, भूकंप, त्सुनामी अशा गोष्टींची भेट ही जगाला देत असतो. मग निसर्ग आपल्या मनाचा राजा आहे असे म्हणावे की, निसर्ग पूर्णपणे अलिप्त आहे असे म्हणावे हे समजेनासे होते.

अगदी आदिमानवाच्या काळापासून माणसाची एक वृत्ती आहे, माणूस स्वतःच्या मनातल्या वेगवेगळ्या प्रकारच्या भीतीवर मात करण्यासाठी निसर्गाशी मैत्री करण्याचा प्रयत्न करत असतो. निसर्गातल्या गोष्टीवर मानवी भावभावनांचे रोपण करत असतो. पण विज्ञानातल्या प्रगतीनंतरचा आधुनिक काळातला मानव निसर्गावर मात केल्याचा अहंकार मिरवू पाहत आहे. तथाकथित विकासाच्या नावावर वातावरणातल्या ओझोनच्या संरक्षक थराला खिंडारे पडली तरी तिकडे कानाडोळा करून निसर्गाला आणि पर्यावरणाला ओरबाडतोच आहे. निसर्गाचा योग्य तो मान ठेवला तर सहसा निसर्ग मित्रत्वानेच वागतो, पण कधी त्याची लहर फिरली तर मानवाला त्याचा तडाखा सहन करावा लागतो.

चव्हाण ऋषीकेश संतोष
बारावी जी वाणिज्य

पर्यावरण जागृती

निसर्गाचे चक्र फिरलं की दुष्काळ पडतो पण निसर्गाच चक्र का फिरतं? याचा आपण साधा विचारही करीत नाही. मनुष्यप्राणी स्वतःची आतताई भूक भागवण्यासाठी व विकासाच्या नावाखाली जंगलेच्या जंगले नष्ट करत आहेत व सिमेंटची जंगले उभे करीत आहेत. एकीकडे पर्यावरण वाचवा असा संदेश देण्यासाठी कार्यक्रम घेतले जातात तर याच कार्यक्रमाचे झेंडे लावण्यासाठी झाडाच्या फांद्या मोडल्या जातात. एकीकडे पर्यावरण दिन साजरा केला जातो तर दुसरीकडे विकासाच्या नावाखाली, रस्ते बांधण्यासाठी, कॉरिडोर उभारण्यासाठी, स्मार्ट सिटीच्या नावाखाली जंगले भुईसपाट केली जात आहेत. आज त्याचाच दुष्परिणाम म्हणून उन्हाळ्यात पाऊस आणि पावसाळ्यात ऊन आणि हिवाळ्यात गारा असा होतो आहे आणि त्यामुळेच दुष्काळ गारपीट यांसारख्या समस्यांना सामोरे जावे लागत आहे. विकासाच्या नावाखाली महाभयंकर प्रदूषण होत आहे तर एकीकडे वृक्षतोड होत आहे. पावसाने दांडी मारली आहे, पिण्याच्या पाण्यासाठी वणवण भटकंती करावी लागत आहे. सर्वसामान्यांच्या मनात पर्यावरणाविषयी आपुलकीची भावना निर्माण व्हायला हवी. पर्यावरणाचा विकास देखील व्हावा. पशुपक्षी तहानेने तडफडू नयेत. प्रदूषणाने अनेक नवीन रोग निर्माण होऊन पसरत आहेत हे कुठेतरी थांबायला हवे. त्यासाठी पर्यावरण जागृती हाच एकमेव पर्याय आहे.

दाते हर्षवर्धन राजेश
बारावी जी वाणिज्य

विद्यार्थी जीवन

आपण संपूर्ण जीवनभर काही ना काही नवीन गोष्टी शिकत असतो. आयुष्यातील विविध टप्प्यांमध्ये विविध गोष्टी शिकायला मिळतात. प्रत्येक गोष्टीतून पुढे जाण्यासाठी आणि यशस्वी होण्यासाठी काहीना काही ज्ञान लागत असते. परंतु सर्वसामान्यतः आयुष्यातील एका विशिष्ट टप्प्याला विद्यार्थी जीवन असे म्हटले जाते. 'विद्यार्थी जीवन' हा प्रत्येकाच्या आयुष्यातील एक महत्वाचा भाग असतो. प्रत्येक जण या काळामध्ये चांगल्या वाईट गोष्टींचे ज्ञान प्राप्त करत असतो. प्राचीन काळामध्ये विद्यार्थी जीवनाच्या या टप्प्याला 'ब्रह्मचर्याश्रम' असे म्हणत.

विद्यार्थी जीवन हा मानवी जीवनातील सुवर्णकाळ आहे. याच काळामध्ये प्रत्येकाला आपले व्यक्तिमत्व, आपली उत्कृष्ट अशी प्रतिमा तयार करण्याची संधी प्राप्त होते. विद्यार्थी जीवनाच्या वयामध्ये आणि शरीरामध्ये एक विशिष्ट प्रकारची ऊर्जा वास करत असते. यावेळी आपण घेत असलेले ज्ञान हे आपल्याला पुढच्या आयुष्यात उपयोगी ठरणार असते आणि हीच ती वेळ असते यामध्ये आपण एखादी गोष्ट अंगी बाळगतो आणि ती गोष्ट आयुष्यभरासाठी आपल्याला आत्मसात होते. विद्यार्थी जीवन ही अशी वेळ आहे ज्यामध्ये आपण नवीन गोष्टींचे ज्ञान घेऊ शकतो. त्यामुळे प्रत्येकाच्या आयुष्यामध्ये विद्यार्थी जीवन हा काळ खूप महत्वाचा समजला जातो. विद्यार्थी जीवनाच्या वेळेत शरीरामध्ये वेगळी ऊर्जा निर्माण झालेली असते. अंतःकरणामध्ये आनंददायक स्वप्न असतात आणि मन आशावादाच्या प्रवाहात वाहत असते.

विद्यार्थी जीवनामध्ये अभ्यास आणि ज्ञान प्राप्त करणे याच दोन गोष्टींवर लक्ष केंद्रित केले पाहिजे. यामुळे नेहमी चांगल्या संगतीत राहिले पाहिजे आणि चांगल्या सवयींचे अनुकरण केले पाहिजे. जर एखाद्याचे विद्यार्थी जीवन यशस्वी झाले तर तो आपल्या सोबत कुटुंब, समाज आणि आपल्या देशाचा ही विकास करू शकतो म्हणूनच हे मौल्यवान जीवन सार्थक होण्यासाठी व्यक्ती, समाज आणि सरकारने योग्य प्रयत्न केले पाहिजेत.

वर्मा मोनिका कैलास
बारावी जी वाणिज्य

वाचते होऊया

माणसाला घडविण्याकरता दोन गोष्टी महत्त्वपूर्ण ठरतात. पहिली गोष्ट म्हणजे, त्याच्या जीवनात त्याला लाभलेली उत्कृष्ट माणसं आणि दुसरी महत्वाची गोष्ट म्हणजे वाचन. म्हणूनच पुस्तकांना विशाल काळाच्या भव्य सागरातून मनुष्याला तारुन नेणारं जहाज' असेही म्हटलं जातं. त्यामुळे प्रत्येक व्यक्तीने पुस्तकांना आपले मित्र मानलं पाहिजे. पुस्तक वाचनामुळे माणसाचे ज्ञान तर वृद्धिंगत होतेच पण त्याचबरोबर त्याचे भाषेवरील प्रभुत्व सुद्धा वाढते. पुस्तकाच्या अवांतर वाचनामुळे माणसाचे आचार विचार उच्च पातळीवर पोहोचतात, त्यामुळे शब्द संपत्ती वाढते, संभाषण कौशल्य विकसित होते. वाचन माणसाचे निखळ मनोरंजन करते त्यामुळेच अनेक जण आपल्याला 'वाचाल तर वाचाल' असा सल्ला देतात.

वाचन केवळ फक्त आणि फक्त विद्यार्थी दशेतच करायचे असते असाही विचार करणारे लोक आपल्याला दिसतात. मात्र वाचन करण्यासाठी कोणत्याही प्रकारची वयोमर्यादा नसते. उलट प्रत्येक क्षणाला केलेले वाचन जीवनभर चौर तरुण राहण्यास मदत करते. वाचनाने माणूस समृद्ध होतो वाचनाने प्रगल्भ विचारांची समृद्धी तर प्रत्येकामध्ये येतेच, शिवाय नवनव्या विचारांची निर्मिती करण्याची आणि या विचारांना प्रवाही ठेवण्याची शक्ती या वाचनातून मिळते. वाचनातून नवनवे विचार मनामध्ये सुचतात आणि लेखणीतून ते हळुवारपणे कागदावर उतरवले जातात म्हणूनच या वाचनाला लेखनाची प्रेरणा असे म्हटले जाते.

वाचन केल्याने इतरांना मनोरंजन देण्याचा हेतू तर साध्य होतोच पण सोबतच आपल्याला एक जिवलग दोस्त गवसतो. हा मित्र सर्व परिस्थितीत आपल्या सोबत असतो. तो बिकट परिस्थितीत खंबीर राहायला शिकवतो.

श्री शंकर सारडा हे जे प्रसिद्ध समीक्षक आहेत ते म्हणतात, 'पुस्तकाशी कधीतरी आपली मैत्री जुळते आणि मग पुस्तकं जन्मभर आपली साथ संगत करत राहतात'. पुस्तकांचे जग किती विशाल किती अथांग असते. संपूर्ण विश्वातील कानाकोपऱ्यातील व्यक्तीशी आपलं अतूट नातं जोडणारी, भूतकाळ, वर्तमानकाळ आणि भविष्यकाळाचा वेध घेणारी पुस्तकं हे 'विश्वचि माझे घर' याचा साक्षात्कार पुन्हा पुन्हा घडवतात. म्हणूनच, यापुढे आपण सर्वच वाचते होण्याचा दृढ संकल्प करूया, विविध विचारांनी समृद्ध होऊया.

अयवले लतिका लहुअप्पा
बारावी जी वाणिज्य

एका पुस्तकाचे मनोगत

नमस्कार मित्रांनो मी एक पुस्तक बोलतोय आणि आज मी तुम्हाला माझा एक असा अनुभव सांगणार आहे. ज्यामुळे माझा जीवनाकडे बघण्याचा दृष्टिकोनच बदलून गेला. पण त्याआधी थोडासा माझा परिचय करून देतो, मराठी भाषेतील विख्यात लेखक कधी आपल्या वाचकांना आपली अफाट विनोद बुद्धी वापरून हसवणारे, तर कधी आपली सूक्ष्म निरीक्षण शक्ती व सुंदर शब्दांतून मानवी स्वभावांच्या विविध छटा दाखवून देणारे पु. ल. देशपांडे यांनी माझे एका नाटकाच्या स्वरूपात लेखन केले. या नाटकाचे नाव होते 'सुंदर मी होणार'.

तर आता वळूया माझ्या अनुभवाकडे, एका मोठ्या ग्रंथालयात मराठी विभागाखाली येणाऱ्या अनेक कप्प्यांपैकी एका कप्प्यात माझे वास्तव्य होते. एक काळ होता जेव्हा अनेक वाचक या ग्रंथालयात यायचे विविध प्रकारच्या वाचकांनी मला हाताळले होते. पण कालांतराने मला वाचणाऱ्यांची संख्या कमी होऊ लागली होती. असेच काही महिने गेले मला कोणीही वाचायला घेतलं नाही. आता मात्र माझ्यावर धुळीचे थर साचू लागले. पण तरीही मी काही आशा सोडली नव्हती. एक नवा वाचक येईल व उत्सुकतेने माझी पानं पडताळून पाहिल असं मला नेहमी वाटत असे. एक दिवशी अचानक एका हाताचा स्पर्श जाणवला आणि मला मनोमन बरे वाटले. आज एका नवीन वाचकाशी आपली ओळख होणार. पण असं काहीच झालं नाही. मला व माझ्यासारख्या इतर जुन्या पुस्तकांना उचलून एका खोक्यात बंद करून ठेवलं गेलं. आमच्या जागी तिथे नवीन पुस्तकं ठेवण्यात आली. वाचकाला आनंद देणे व जगाकडे बघण्याचा वेगळा दृष्टिकोन देणे हा एका पुस्तकाचा धर्म आहे, पण पुन्हा एकदा मी वाचकांपर्यंत पोहोचने की नाही ही शंका मात्र काळजात घर करणारी होती. त्या खोक्यात राहून माझी पानं पिवळी पडू लागली होती. माझ्या सगळ्या आशा मावळल्या होत्या. कोणालाही माझ्या वाचनातून आनंद मिळत नाही म्हणून मी इथे आहे हा एकच विचार मनात येत असे.

एके दिवशी एक नवीनच आवाज मला ऐकू आला तो एका तरुण व्यक्तीचा असावा थोड्या संभाषणावरून समजलं की तो एक विद्यार्थी होता. या ग्रंथालयात पु. ल. देशपांडे यांचं 'सुंदर मी होणार' या नाटकाचं पुस्तक मला मिळेल का? असा त्या विद्यार्थ्याचा प्रश्न होता. तो प्रश्न ऐकताच ग्रंथालयातील एका माणसाने मला त्या खोक्यातून काढले व त्या विद्यार्थ्यापुढे ठेवले. अनेक वर्षांनी प्रकाशझोत माझ्यावर पडत होता आणि त्यात माझ्या नजरेस पडला त्या विद्यार्थ्याचा चेहरा. मला पाहून त्याचा आनंद गगनात मावेनासा झाला होता, त्याने मला पटकन उचलले व माझ्यावरची धूळ अलगद झटकली व मला वाचण्यासाठी घेऊन गेला. मला कधीच वाटलं नव्हतं की मला कोणी पुन्हा वाचायला हातात घेईल पण त्या विद्यार्थ्याच्या स्मित हास्याने मला पटवून दिले होते की अजूनही असे अनेक निष्ठावंत वाचक आहेत जे पुस्तकांमध्ये आनंद शोधतात. त्या दिवशी मला खऱ्या अर्थाने माझे शीर्षक उमगले होते. माझ्यातही वाचकांना आनंद देण्याची, जगाला सुंदर बनवण्याची क्षमता आहे हे कळले होते.

नाटेकर देवश्री संजय

बारावी अ कला

आयुष्य एक कोडं

आयुष्य हे सुद्धा आजच्या जगात एक कोडच आहे. मनुष्य कधी काय विचार करेल आणि त्यामुळे त्याचे आयुष्य कोणत्या थराला जाईल त्याचा विचार कोणीच करू शकत नाही. नक्की जगावं तरी कसं बरं? आपल्या मनाने जगायचे जरी म्हटले तरी खूप अडथळ्यांमध्ये येत असतात आणि मनाचं काय? ते तर पाण्यासारखे असते वाहत जाते सगळीकडे. ते म्हणतात ना, 'मन सतरंगी रे', जीवनाच्या या कोड्यात माणसे खूप अडचणींना सामोरे जातात पण त्यांना त्यांचा मार्ग सापडतो का? उत्तरे मिळतात का? आयुष्य कधी संपेल कोणी सांगू शकत नाही. म्हणूनच याचा प्रत्यक्ष आनंद अनुभवला पाहिजे. त्यासाठी सवोत्तम मंत्र म्हणजे, 'जे आहे त्याची माणसाकडे जाणीव असावी व त्यासाठी कृतज्ञता व्यक्त करावी'. जे नाही त्याच्यासाठी रडण्यापेक्षा जे आहे त्यासाठी आनंदी राहण्यातच खरे शहाणपण आहे. जीवनात प्रत्येक टप्प्यात कठीण क्षण येतात. काही वेळेला आपण जिंकतो काही वेळेला आपण शिकतो. पण आपण कधीच हरत नाही. ही वृत्ती प्रत्येक माणसाने बाळगली पाहिजे. आयुष्य हा खूप सुंदर प्रवास आहे पण, या प्रवासात आपण कुठे थांबायचं व परत कुठून आपला प्रवास सुरू करायचा हे ज्याला समजले तो खऱ्या अर्थाने जिंकला. आपल्याला समजायला पाहिजे की आपल्यासाठी काय योग्य आहे? आपण कोणता विचार करतो आणि कोणत्या गोष्टीचा विचार करतो कारण, आपण जसा विचार करतो तसाच आपल्या जीवनाला आकार येतो. परिश्रमी वृत्ती, दूर-दृष्टीकोण, सकारात्मक विचार यांनी आयुष्यातील प्रत्येक कोड्याचे उत्तर मिळेल. थोडा वेळ लागेल समजायला, पण एकदा समजले की मग तो जीवनातील यशाचा मार्ग होईल. या संदर्भात खालील ओळी वर्णन करतात,

जन्माला आला आहेस, थोडं जगून बघ.
जीवनात खूप दुःख आहे, थोडं शोषून बघ.
यशाची चव चाखून बघ, अपयश येत निरखून बघ.
घरटं बांधणं सोपं असतं, थोडी मेहनत करून बघ.
जगणं मरण एक कोडं असतं, जाता जाता एवढं सोडवून बघ.

आंगणे प्रार्थना राजेंद्र
अकरावी सी वाणिज्य

प्रिय बाबा

प्रिय बाबा, मी तुम्हाला या आधी असं पत्र कधीच लिहिलं नव्हतं. मला आज तुमच्याशी अगदी मनमोकळेपणाने बोलायचं आहे तुम्ही माझ्या आयुष्यातलं पहिले रोल मॉडेल आहात. इतर लोकांना अनेक नट, कलाकार आवडतात पण माझ्या आयुष्यातील मला आवडणारे कलाकार म्हणजे तुम्ही आहात. एक असा कलाकार जो खऱ्या आयुष्यातील मुलगा, भाऊ, बाबा, अशी अनेक पात्रे अगदी उत्तम निभावतो.

तुम्ही बाबा म्हणून तर उत्तम आहातच पण एक नवरा, एक मुलगा, एक भाऊ म्हणून सुद्धा सर्वोत्कृष्ट आहात. तुमच्याकडून मी काही शिकत आलो आहे. प्रत्येक काम जबाबदारीने कसं करावं, मोठ्या माणसांशी कसं बोलावं, गरिबांना आपल्याकडून जेवढी मदत होईल तेवढी मदत करावी, मन शांत कसं ठेवावं, अजून खूप काही. पण मला तुमच्या मधली खूप जास्त आवडणारी गोष्ट म्हणजे तुमचा स्वभाव तुम्ही कोणालाच वाईट वाटेल असे बोलत नाही. तुम्ही सगळ्यांना समजून घेता. मी खूप नशीबवान आहे की मला तुमच्यासारखे बाबा मिळाले. इतर वडील काही वाईट नसतात पण तुम्ही त्या सर्व वडिलांमध्ये सर्वात चांगले बाबा आहात. रात्री तुम्ही घरी आल्यावर दिवसभरात घडलेल्या गोष्टी सांगायची मला घाई असते. आज पर्यंत मी कधीच तुमचे आभार मानले नाहीत. 'थँक्यू' म्हटलं असेल पण ते असंच छोट्या मोठ्या कामांसाठी. पण आज मी एका वेगळ्या गोष्टीसाठी आभार मानणार आहे. मला माहित आहे की मी कितीही आभार मानले तरी ते कमीच आहेत पण मनापासून धन्यवाद.

माझ्यावर एवढे संस्कार केले, लहानपणी घास भरवता भरवता तुम्ही आणि आईने मला घडवले. कुंभार जसे एका मातीच्या गोळ्यापासून एक सुंदर मडकं तयार करतो, तसं तुम्हीही मला वाढवले. कुंभार मडके पक्के करण्यासाठी ते भाजतो. तसे तुम्ही मी चुकलो की कठोर वागलात. तर काही वेळा कुंभारासारखे हळुवारपणे जगण्याला आकार दिला. तुमचे घडवणं म्हणजे माझी आयुष्यभराची शिंदोरी आहे. या शिंदोरीत तुमच्या संस्कारांची भाकरी आहे. आत्मविश्वासाची भाजी आहे. संस्काराच्या भाकरी आणि आत्मविश्वासाच्या भाजीला बांधून ठेवण्यासाठी प्रेमाचे आपुलकीचे फडके आहे. ही शिंदोरी मी आयुष्यभर स्वतःजवळ ठेवीन. तुम्ही केलेले संस्कार, माया, आत्मविश्वास, प्रेम हे मी कधीच विसरणार नाही. तुम्ही कुटुंबाचे सर्व लाड पुरवले पण स्वतःची हौस मौज कधीच केली नाहीत. तुम्ही सगळ्यांशी प्रामाणिकपणे वागलात. कधीच खोटं बोलला नाहीत. तुमच्या या सवयी मी आत्मसात करण्याचा पूर्ण प्रयत्न करेन. मी एकदा माझ्या शिक्षकांना विचारले की, सर बाप म्हणजे काय? सरांनी फार सुंदर उत्तर दिले. ते म्हणाले, जो दुसऱ्यांना सुखात ठेवून स्वतःचे दुःख कधी दाखवत नाही. तो बाप असतो. जो मुलाला महागातले बुट घेतो. मात्र स्वतः अनवानी चालतो तो बाप असतो. जो आपल्या ताटातली भाकरी मुलाच्या ताटात ठेवतो, पण स्वतः उपाशी झोपतो तो बाप असतो. जगात सर्व मिळेल पण बाप मिळणार नाही. मी कालच एका पुस्तकात एक कविता वाचली त्यातील काही ओळी तुमच्यासाठी...

बाप माझा मायेचा सागर, दिला त्याने जीवना आकार,
आई वडील माझे थोर, काय सांगू त्यांचे उपकार

देवे निखिल निवृत्ती
अकरावी सी वाणिज्य

महिला सक्षमीकरण

'महिला सक्षमीकरण' हा विषय अतिशय महत्वाचा आहे. सध्याच्या युगामध्ये महिलांनी स्वतःच्या पायावर उभे राहणे स्वतःच्या उत्कर्षाकडे लक्ष देणे ही काळाची गरज आहे यासाठी महिलांनी आपलं शिक्षण व्यवस्थितपणे पूर्ण केले पाहिजे तरच त्या योग्य प्रकारे प्रत्येक क्षेत्रामध्ये पुढाकार घेऊ शकतील. बेरोजगार महिलांना भरतकाम, शिवणकाम, शेती, शेतीची लागवड करणे, मासेमारी अशी विविध क्षेत्रात प्रशिक्षण दिले पाहिजे. जेणेकरून त्यांनी व्यवसाय सुरू केले पाहिजेत. स्वतःचा रोजगार निर्माण करून स्वतःला अधिक मजबूत करण्यासाठी महिला सक्षमीकरण अत्यंत महत्वाचे आहे आणि यासाठी योगदान दिले पाहिजे.

महिला सक्षमीकरण ही आज मानसिक पातळीवर महिलांमध्ये आत्मविश्वास निर्माण करण्याची आणि त्यांना आर्थिक आणि सामाजिकदृष्ट्या सक्षम बनविण्याची प्रक्रिया आहे. या अंतर्गत महिलांशी संबंधित विषय व्यक्त केले जातात. आज महिलांचा एक मोठा वर्ग शिक्षित आणि जागरूक आहे.

राणी लक्ष्मीबाई, सरोजिनी नायडू, किरण बेदी, मीना कुमारी, कल्पना चावला, पी. टी. उषा यांच्यासारख्या पराक्रमी आहेत. अशा स्त्रिया समाज आणि देशाच्या प्रत्येक कानाकोपऱ्यात आहेत हे सिद्ध झाले आहे. परंतु आजही आपल्या समाजात अनेक दुष्ट प्रथा प्रचलित आहेत आणि या प्रथा महिलांच्या सक्षमीकरणांमध्ये अडसर ठरतात. या सर्व दुष्ट प्रथा दूर सारून एक सुंदर समाज निर्माण करायचा असेल तर महिलांनाही संधी देणे गरजेचे आहे. महिला सक्षमीकरणाच्या माध्यमातून योग्य शिक्षण, योग्य सन्मान आणि योग्य संधी या त्रीसूत्रीच्या माध्यमातून महिलांना सहकार्य केले तर खरोखरच त्या स्वतःची ओळख निर्माण करू शकतील. समाज आणि देशाच्या जडणघडणीमध्ये मोलाचा हातभार लावू शकतील. म्हणून महिला सक्षमीकरण ही काळाची गरज आहे. खरं पाहिले तर या माऊलींचे योगदान अनन्यसाधारण आहे आणि त्या योगदानाची ओळख आपण स्वतःला पटवून घ्यायला हवी.

महिला घरगुती हिंसाचार कायद्या अंतर्गत घटनेत अनेक तरतुदी आहेत आणि समाजाच्या अत्याचार आणि सामाजिक भेदभाव विरुद्ध लढा देण्यासाठी ३३% आरक्षण आहे. सरकार 'महिला आरक्षण विधेयक' आणण्याविषयी आणि महिला आणि मातृदिनानिमित्त व्यापक प्रचार करण्यात येत आहे. बेटी बचाव - बेटी पढाव, सुकन्या समृद्धी योजना. महिलांच्या नावे करातून सूट वगैरे प्रयत्न करीत आहे.

पवार सायली सुनिल
बारावी जी वाणिज्य

‘वारकरी ऋतू’ - ८०० वर्षांची परंपरा

वारकरी संप्रदायाचा सर्वात मोठा उत्सव म्हणजे ‘आषाढी एकादशी’. या दिवशी मोठ्या संख्येने वारकरी पंढरपूर मध्ये विठ्ठलाच्या दर्शनासाठी दाखल होतात. आषाढ महिन्यातील शुक्ल पक्षात येणाऱ्या एकादशीला आषाढी एकादशी असे म्हणतात. आषाढी एकादशीला देवशयनी एकादशी देखील म्हटले जाते. आषाढी एकादशीला राज्यात आध्यात्मिक दृष्टिकोनातून खूप महत्त्व आहे.

गेल्या आठशे वर्षांपासून लाखो वारकरी आषाढी एकादशीच्या दिवशी संत महंतांच्या पालखी घेऊन पंढरपुरात विठुरायाच्या भेटीसाठी पायी चालत येतात. यात आळंदीहून ज्ञानेश्वर माऊलीची, देहूहून संत तुकाराम महाराजांची, त्र्यंबकेश्वर येथून निवृत्तीनाथांची, आणि पैठण येथून संत एकनाथ महाराजांची पालखी पंढरपूर मध्ये दाखल होते.

आषाढी एकादशी म्हटलं तर लगेच टाळ मृदंगांच्या आवाजात लाखो वारकरी पंढरपूरकडे जातानाचे दृश्य डोळ्यासमोर येते. विठ्ठलाच्या भक्तीत दंग होऊन संत ज्ञानेश्वर आणि तुकोबांच्या अभंगांच्या तालावर पावले टाकत लाखो वारकरी खांद्यावर पालखी घेऊन चालत असतात. या दिवशी चंद्रभागे मध्ये स्नान करून विठ्ठलाचे दर्शन घेण्याला खूप महत्त्व असते. जे वारीला जाऊ शकत नाही ते या दिवशी उपवास करून घरीच मनोभावे विठ्ठलाची पूजा करतात. आषाढीच्या एकादशीचे आणखी एक विशेष महत्त्व म्हणजे या वारीला जाण्यापूर्वी शेतकरी आपल्या शेतात पेरणी करतात आणि पेरणी झाल्यानंतर वारीला जातात. वारीला जाऊन विठुराया-कडे समृद्धीची याचना करतात. विठुरायाला आळवणी करतात की शेती पीकू दे, हिरवीगार होऊ दे, पीकपाणी मुबलक प्रमाणात येऊ दे. सर्वांना समृद्ध कर. अशा या वारीचा महिमा अगाध आहे. वारीच्या माध्यमातून ईश्वर भक्तीची एक अनोखी प्रचिती आपल्याला पाहायला मिळते.

राणे श्रवण सुधीर
बारावी जी वाणिज्य

चला खेड्यांकडे

सत्तर, पंच्याहत्तर वर्षांपूर्वी आपले राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांनी भारतीयांना हाक दिली होती ‘चला खेड्यांकडे’ महात्माजींनी आपल्या राजकीय गुरूंच्या श्री गोपाळकृष्ण गोखले यांच्या सांगण्यानुसार १९१६ साली संपूर्ण भारताची यात्रा केली होती. त्यामुळे त्या महात्माला हा देश संपूर्णपणे समजून घेता आला. भारत हा खेड्यांचा देश आहे. खेडी सुधारली तर देशाचा विकास होईल हे त्यांनी जाणले होते म्हणून त्यांनी युवा पिढीला आवाहन केले - ‘चला खेड्यांकडे’. बापूंच्या या संदेशाकडे अनेकांनी लक्ष दिले नाही. त्याचे विपरीत परिणाम आज दिसत आहेत. खेडी ओस पडली आहेत आणि शहरे मात्र वेडीवाकडी फुगत चालली आहेत. निसर्गाचा समतोल बिघडलाय. प्रदूषणाच्या समस्या सतत ग्रासत आहेत. खेड्यांकडून शहरांकडे वळणारा हा माणसांचा लोंढा आपल्याला थोपवता येणार नाही का? माणसे शहराकडे भाकरीसाठी उद्योगधंद्यासाठी येतात. खेड्यात करण्यासारखे काही उद्योग राहिले नाहीत म्हणून ही माणसे शहरांकडे धावतात. ओली, कोरडी भाकरी मिळवतात. त्यासाठी कुठेतरी झोपडपट्टीत राहतात. परिणामी एखाद्या भयंकर आजाराची भक्ष होतात. आता संपूर्ण समाजाने ह्या परिस्थितीचा गंभीरपणे विचार केला पाहिजे.

खेड्यात प्रबोधन करायला हवे. खेड्यात बंद पडलेले लघुउद्योग पुन्हा सुरू केले पाहिजेत. खेडी आणि शहरे यांच्या जीवन शैलीत मोठी तफावत आहे. शहरात झगमग आहे, भरपूर पैसा येथे खेळत असतो. मग खेड्यातील भोळीभाबडी माणसे शहराकडे धाऊ लागतात. म्हणून हे अंतर कमी झाले पाहिजे. खेड्यांचे वैशिष्ट्यपूर्ण शांत, निर्मळ जीवन समृद्ध केले पाहिजे. यासाठी सुविधांवर भर दिला पाहिजे. तरुणांची पावले खेड्याकडे वळायला हवीत. क्रीडा, शिक्षण सुलभ व्हायला हवे. म्हणजे अज्ञान, अंधश्रद्धेचा पर्वत दूर होईल. गावकऱ्यांनी आणि राष्ट्रप्रेमी तरुणांनी प्रत्येक गाव, प्रत्येक खेडे स्वायत्त करण्यासाठी झटायला हवे. राळेगणसिद्धीचा आदर्श आपल्या समोर ठेवायला पाहिजे.

शेणॉय श्रुती सतीश
बारावी सी वाणिज्य

मल्लखांब

‘मल्लखांब आज मजला सर्वात प्रिय आहे.’ वा! काय छान ओळ आहे. या ओळीवरून आपल्याला सगळ्यांनाच एक प्रश्न पडला असेल तो म्हणजे मल्लखांब म्हणजे काय? चला तर मग मल्लखांब बदल थोडी माहिती जाणून घेऊया.

मल्लखांब म्हणजे काय तर, ज्या खांबावर मल्ल किंवा पहेलवान व्यायाम आणि कसरत करतात त्यास मल्लखांब म्हणतात. मल्लखांब हा कुस्तीचाच एक प्रकार आहे. मल्लखांब हा खेळ जास्तीत जास्त व्यायाम देणारा जगातील एकमेव पारंपारीक क्रीडा प्रकार आहे.

दुसऱ्या बाजीरावांच्या दरबारात ५२ पहेलवान होते. त्यांचं काम फक्त कुस्ती खेळायची. हैदराबाद मधील निजामाकडून दोन पहेलवान उत्तरेकडे जायला निघाले. त्यांचे नाव गुलाब व अली असे होते. जाताजाता ते दोन्ही पहेलवान पुण्याच्या दरबारात येऊन पोहोचले. दोन्ही पहेलवानांनी दरबारात असलेल्या सगळ्या पहेलवानांना कुस्तीचे आव्हान दिले. दोघांपैकी एका पहेलवानाने सांगितले की आमच्या दोघांशी कुस्ती करायला कोण तयार असेल तर त्यांनी पुढे यावे. नाहीतर आपला पराभव मान्य करावा. नाहीतर आम्ही उत्तरेकडे जायला स्वाना होतो. दरबारातील एकाही पहेलवानाची हिंमत झाली नाही त्या दोन पहेलवानांना सामोरे जायची. कारण दोन्ही पहेलवान बलदंड होते व त्यांचा लौकिक ऐकून त्यांनी आजपर्यंत जमिनीला पाठ टेकवली नाही व त्यांना कोणीही हरवू शकले नाही. त्यामुळे त्यांचे आव्हान कोणीही मान्य करीत नव्हते. तिथे एक अठरा वर्षांचा युवक होता. त्याचे नाव बाळंबट देवधर असे होते. त्यांनी हे आव्हान स्वीकारले. आव्हान स्वीकारल्यामुळे बाळंबट दादा यांनी कुस्तीचा सराव सुरू केला. सराव करताना त्यांच्या स्वप्नात बजरंगबली आले व त्यांनी एका लाकडी खांबावर अनेक प्रकार करून दाखवले. बजरंग बली यांनी बाळंबट दादांना सांगितले की, तू या प्रकारांचा सराव कर. मग तुला कोणी अडवू शकणार नाही. बजरंगबली यांनी सांगितला तसा सराव बाळंबट दादा करत होते. ठरलेल्या दिवशी बाळंबट दादा दरबारात गेले. त्यांचा पहिला मुकाबला अली यांच्या सोबत झाला. बाळंबट दादा यांनी अलीचा पराभव केला. असा पराभव केला की दुसरा पहेलवान पळून गेला. तेव्हापासून बाळंबट दादा यांना मल्लखांबचे आद्यगुरु म्हणून ओळखले जाऊ लागले. सन १९३५ साली सोमेश्वर चालुक्याने ‘मानमोल्लास’ या ग्रंथातून मल्लखांबाचे वर्णन केले आहे. मल्लखांबाच्या या राष्ट्रीय संघटनेची स्थापना २९ जानेवारी १९८९ साली झाली. ही मल्लखांब संघटना ‘फेडरेशन ऑफ इंडिया’ या नावाने ओळखली जाते. मल्लखांबाची पहिली वर्ल्ड कप स्पर्धा १७, १८ फेब्रुवारी २०१९ या वर्षी झाली. मल्लखांबाचे पुरलेला मल्लखांब, टांगता मल्लखांब, वेताचा मल्लखांब आणि दोरीचा मल्लखांब असे प्रकार पडतात. त्यापैकी पुरलेला मल्लखांब हा मुलांसाठी असतो व दोरीचा मल्लखांब मुलींसाठी असतो. पुरलेल्या मल्लखांबमध्ये घोडा उडी, बजरंग, दसरंग, तेढी ओणवा, बाने गुरुजी, नक्कीस, पोटाचा ताटवा इ. प्रकार आहेत. दोरीच्या मल्लखांबमध्ये बजरंग, साधी उडी, गुरुपकड, वादी, रिकेब, साधा क्रॉस, नटराज इत्यादी प्रकार आहेत. मल्लखांब खेळल्याने शरिर पीळदार, लवचिक तसेच बळकट होते. मन एकाग्र होते. सहनशीलता वाढते इत्यादी. मल्लखांब खेळल्याचे अनेक फायदे आहेत.

मी गेले तीन वर्ष मल्लखांब खेळत आहे. पहिल्यांदा मला माझ्या आईने जबरदस्तीने मल्लखांब खेळायला पाठवले. थोड्या दिवसांनी मला मल्लखांब या खेळाविषयी गोडी निर्माण झाली. आता मी दररोज आनंदाने मल्लखांब खेळायला जाते. हे पाहून माझा भाऊ देखील माझ्यासोबत उत्सुकतेने मल्लखांब खेळायला येतो.

मी व माझा भाऊ याने मल्लखांबाच्या अनेक स्पर्धांमध्ये भाग घेऊन स्पर्धा कशी असते याचा अनुभव घेतला. मल्लखांब खेळल्याने आमचे मन एकाग्र झाले. स्नायूंची ताकद वाढली, शरीर पिळदार व लवचिक बनले. तसेच सहनशीलता वाढली. १७, १८ फेब्रुवारी २०१९ या दिवशी दादर येथील शिवाजी पार्क येथे पहिली मल्लखांबाची ‘वर्ल्ड कप’ स्पर्धा होणार होती. ती स्पर्धा पाहण्यासाठी मी उत्सुक होते. त्यासाठी मी बाबांकडे हट्ट धरला. मला स्पर्धा बघायला जायचेच आहे. तेव्हा मला बाबांनी ‘वर्ल्ड कप’ स्पर्धा पाहण्यासाठी दादरला नेले. तिकडे वेगवेगळ्या देशांमधील मल्लखांब खेळाडूंनी मल्लखांबावर कसरतीचे प्रकार करून दाखवले. ते पाहून मला खूप आनंद झाला. ‘विद्यामंदिर दहिसर’ या शाळेत नवोदित मल्लखांब स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. वेगवेगळ्या शाळेतील ५०० मल्लखांब खेळाडू स्पर्धेत सहभागी झाले होते. त्या स्पर्धेमध्ये ८ ते १६ वयोगटातील खेळाडू आले होते. मी व माझ्या भावाने या स्पर्धेत भाग घेतला होता. मी माझ्या सेट मधील प्रकार चांगल्या प्रकारे करून दाखविले. या स्पर्धेत आमचा संघ विजयी झाला व चषक मिळाले. माझ्यासाठी अतिशय आनंदाचा दिवस होता तो.

मांडवकर गायत्री सुनील
बारावी सी वाणिज्य

माझ्या स्वप्नातील भारत...

ना सरकार मेरी हे, ना रब मेरा है,
नाही यह बडा सा नाम मेरा है,
बस इतनी सी बात का गुरुर है मुझे,
की मै भारत का हूँ और भारत मेरा है !

भारत, होय भारत. राजमाता जिजाऊ यांचा भारत. हाच तो भारत जिथे छत्रपती शिवाजी महाराजांनी सर्व जाती धर्मातील लोकांना एकत्र केले, अन्यायाविरुद्ध लढा दिला आणि स्वराज्य निर्माण केले. सम्राट अशोक, राजा कृष्णदेवराय, महाराणा प्रताप, यांसारख्या अनेक शूर राजांनी माझ्या देशाचा इतिहास आपल्या क्रांतीने घडविला आहे. भारत भूमी ही त्यागाची आहे. वीरांची आहे. श्रीरामाचा त्याग, श्रीकृष्णाचा कर्मयोग, श्रीअर्जुनाचे शौर्य, धर्मवीर छत्रपती संभाजी महाराजांसारखे अनेक आदर्श लाभलेला माझा भारत देश आहे. लोकमान्य टिळक, वीर सावरकर, स्वातंत्र्य सेनानी सुभाषचंद्र बोस, राष्ट्रपिता महात्मा गांधी, हुतात्मा राजगुरु, सुखदेव आणि भगतसिंग अशा कितीतरी देसभक्तांच्या पराक्रमामुळे इंग्रजांच्या गुलामगिरीतून माझा भारत देश मुक्त होऊन स्वतंत्र झाला. असा हा गौरवशाली इतिहास लाभलेल्या आपल्या भारत देशात आज मात्र अनेक समस्या आहेत. वाढती लोकसंख्या, दारिद्र्य, बेरोजगारी, निरक्षरता वगैरे. पण मी भारताविषयी जे स्वप्न पाहिले त्या माझ्या स्वप्नातील भारत सुंदर आणि खूप वेगळाच आहे.

मी जेव्हा एकविसाव्या शतकाची स्वप्न पाहतो. तेव्हा मला असे दिसून येते की विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या साहाय्याने परिपूर्ण असा विकसित भारत स्वसंरक्षण करण्यासाठी समर्थ असेल. लढाऊ विमाने असो वा युद्ध नौका, एखाद्या युद्धासाठी लागणाऱ्या सगळ्या गोष्टी, सगळी शस्त्रे ही भारतातच निर्माण केली जातील आणि भारत समर्थ राष्ट्र म्हणून संपूर्ण विश्वामध्ये अभिमानाने आपली मान उंचावेल. भारताचा औद्योगिक विकास होईल आणि औद्योगिक विकासामुळे भारतातील जास्तीत जास्त लोकांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील. तंत्रज्ञानाला देखील चालना मिळेल. भारताची स्वयंपूर्ण विकासाकडे वाटचाल होईल. विज्ञान आणि तंत्रज्ञान यांच्या विकासावर भर दिल्यामुळे. भारतातील अनेक समस्या दूर होतील उदाहरणार्थ बेरोजगारी, दारिद्र्य, विषमता इत्यादी. माझ्या स्वप्नातील भारतात देशाचे तंत्रज्ञान हे कुठल्याही संकटाला आणि आव्हानाला पेलण्यासाठी सक्षम असेल. बायोटेक्नॉलॉजी, नॅनोटेक्नॉलॉजी, आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स अशा सगळ्या क्षेत्रांमध्ये माझ्या स्वप्नातला भारत प्रगतीपथावर असेल. भारताच्या अनेक यशस्वी अंतराळ मोहीमांमुळे अवकाश संशोधनाच्या क्षेत्रातही भारतीय शास्त्रज्ञ नवनवीन पराक्रम करून आपल्या भारताला कीर्तीमान करतील.

खरंतर आपला भारत देश हा एक कृषीप्रधान देश म्हणून ओळखला जातो. भारताची आर्थिक घडी ही बहुतांशी शेती क्षेत्रावरच अवलंबून आहे. २१ व्या शतकात माझ्या स्वप्नातल्या भारतात शेतीही विकसित होईल. माझ्या स्वप्नातल्या भारतात शेती

ही पारंपारिक पण तंत्रज्ञानावर आणि आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स वर आधारलेली असेल. त्यामुळे धान्याचा, पिकाचा दर्जा सुधारेल आणि त्याचबरोबर शेतकरी आत्महत्येलाही आळा बसेल. आपला शेतकरी खऱ्या अर्थानं राजा म्हणून जगेल. त्याचप्रमाणे माझ्या स्वप्नातील भारतामध्ये कोणीही शिक्षणापासून वंचित राहणार नाही. प्रत्येकाला समान आणि उत्तम दर्जाचे शिक्षण दिले जाईल. खरंतर आजची तरुण पिढी ही आपल्या भारत देशाची ताकद आहे. जेव्हा त्यांच्याकडे उत्तम शिक्षण आणि सुदृढ आरोग्य असेल तेव्हा त्यांना त्यांच्या ध्येयपूर्तीपासून कोणीही रोखू शकणार नाही. प्रत्येक तरुण हा कोणत्या ना कोणत्या तरी ध्येयाने झपाटलेला असेल. राष्ट्राच्या प्रगतीमध्ये आपला मोलाचा हातभार लावील. असे ध्येय आपल्या भारताला प्रगतीपथावर नेण्यास मदत करेल. प्रत्येक भारतीय हा सुशिक्षित आणि स्वावलंबी बनलेला असेल. भारतीयत्व हाच सगळ्यांचा धर्म असेल. माझ्या स्वप्नातील भारतामध्ये जातीधर्माचे अडसर आम्ही कधीच पार केलेले असतील. मानवता या भूमिकेतून सर्व एकोप्याने आणि गुण्या गोविंदाने नांदतील. एकमेकांना मदत करतील, एकमेकांच्या प्रगतीसाठी हातभार लावतील.

माझ्या स्वप्नातील भारतात स्त्री पुरुष समानता हे मूल्य जोपासले जाईल. 'भारत माझा देश आहे आणि सारे भारतीय माझे बांधव आहेत' या वाक्याची प्रचिती प्रत्येकाच्या वागण्यातून आपल्याला आलेली दिसेल. सकारात्मक दृष्टिकोन प्रत्येक तरुणांमध्ये असेल. माझ्या स्वप्नातल्या भारतातला प्रत्येक व्यक्ती हा सुजान आणि स्वावलंबी झालेला असेल.

भारतात ज्या समस्या आहे त्या समस्यांपैकी प्रदूषण नावाची समस्या दूर करण्यासाठी सर्वतोपरी प्रयत्न केले जातील. पर्यावरणाचा समतोल ढासळणार नाही याची काळजी घेण्यात येईल. त्यासाठी प्रत्येक भारतीय कटिबद्ध असेल. आर्थिक दृष्टीकोनातून भारत सक्षम असेल जेणेकरून भारतीय अर्थव्यवस्थेला गती मिळेल. देशाची अर्थव्यवस्था ही आदर्श अर्थव्यवस्था म्हणून ओळखली जाईल. आणि पुन्हा एकदा भारताला 'सोने की चिडीया' म्हणून संबोधले जाईल यात काही शंकाच नाही. 'सोने की चिडीया' म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या या भारतात कुठलीही गोष्ट आयात केलेली नसेल. भारत हा स्वदेशीचा पुरस्कार करणारा असा स्वावलंबी भारत असेल. तसेच माझ्या भारतात पुढारलेलं तंत्रज्ञान, विकसित विज्ञान याचबरोबर संस्कार आणि संस्कृती यांनाही तितकेच महत्वाचे स्थान असेल. माझ्या भारतात तंत्रज्ञान आणि संस्कृती हातात हात घालून चालतील. माझ्या स्वप्नातला भारत जागतिक महासत्ता व विश्वगुरू असेल.

माझ्या स्वप्नातील भारत सगळ्या दृष्टीने परिपूर्ण असेल. भारताचे माजी राष्ट्रपती डॉ.ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांनी भारत महासत्ता होण्याचे स्वप्न पाहिले, येत्या काही वर्षात हे स्वप्न सत्यात उतरवायचे असेल तर सर्वांनी मिळून देशाच्या उन्नतीसाठी प्रयत्न करणे गरजेचे आहे. देशाच्या विकासासाठी ज्या ज्या संकल्पना महत्त्वपूर्ण आहेत त्या सर्व संकल्पनांचा योग्य अर्थ लावून त्या वास्तवात उतरवण्यासाठी प्रयत्न केले जातील. देशातील सर्वांचा प्राधान्यक्रमाने विकास केला जाईल. रोजगाराच्या संधी उपलब्ध करणे, जातीयवाद, धर्म यांतील भेद मुळापासून नष्ट करणे, भ्रष्टाचाराला आळा घालणे, हे गरजेचे आहे तरच आपल्या स्वप्नातील भारत प्रत्यक्षात उतरू शकतो. येणारा काळ हा खूप चांगला असेल पण तेवढाच तो कठीण देखील असेल कारण प्रदूषण, महागाई इत्यादी गोष्टी खूप प्रमाणात वाढत आहेत त्याचा परिणाम येणाऱ्या काळात दिसून येईल. म्हणून भारत सरकार तसेच जगातील अनेक देश यावरती नियंत्रण मिळवण्याचे तसेच उपाय शोधण्याचे काम करीत आहेत. तसेच भारतात अनेक प्रकारचे मोठे प्रकल्प काही वर्षांमध्ये पाहायला मिळतील - उदा., मुंबई गोवा हायवे, मुंबई दिल्ली हायवे, आंतरराष्ट्रीय विमानतळे, वंदे भारत एक्सप्रेस, बुलेट ट्रेन, मेट्रो ट्रेन इत्यादी. असे अनेक प्रकल्प आहेत जे अपूर्ण आहेत व ज्यांची पूर्णता येत्या काही वर्षात केली जाईल. भारताच्या विकासात येत्या काही वर्षांमध्ये नाविन्यपूर्ण मोटर सायकल, बस कार आपल्याला पाहायला मिळेल, ज्यामुळे वाहतूक कोंडीचा, हवा प्रदूषणाचा आणि ध्वनी प्रदूषणाचा प्रश्न थोड्या प्रमाणात कमी होईल. येत्या काही वर्षांमध्ये भारत देखील जगातील सर्वात मोठी अर्थव्यवस्था असेल.

तंत्रज्ञानाच्या बाबतीत भारत येत्या काही वर्षात विकसित देशांच्या रांगेत असेल. अनेक गोष्टी येत्या काही वर्षांमध्ये आपल्याला भारतात पाहायला मिळतील, त्यासाठी गरज आहे प्रत्येक भारतीयाच्या मदतीची. तुमच्या मनगटात ताकद आहे सिंहालाही कवेत घेण्याची, तुमच्या नजरेत जरब आहे मृत्यूलाही घाबरवण्याची, अरे पुन्हा एकदा त्या आभाळाला लोळवण्याचे आव्हान स्वीकारा. तुमच्या, माझ्या, आपल्या सर्वांच्या भारतात पुन्हा एकदा सोन्याचा धूर निघू द्या, सोन्याचा धूर निघू द्या.

દીકરી દેવો ભવ

દીકરી, પરમાત્માએ આપેલું વરદાન છે, આશીર્વાદ છે, કલ્પવૃક્ષ છે. દીકરી ‘વહાલનો દરિયો છે.

‘બાપ જેવા બેઠા અને વડ જેવા ટેટા’ એવી કહેવત છે પણ પિતાને તો દીકરી જ વહાલી હોય છે. સંસ્કૃતમાં દીકરી માટે ‘દુહિતા’ શબ્દ છે. દુહિતા એટલે ગાય દોહનારી. પ્રાચીનકાળમાં ઘેર ઘેર ગાયો પાળવામાં આવતી હતી. તેને દોહવાની જવાબદારી દીકરીની હતી. સદીયોથી દીકરીઓ જ ઘરના મોટા ભાગના કામોકરતી રહી છે. ઘરકામની સાથે સાથે દીકરીઓ ભણે છે. અને નોકરી કરે છે.

તમામ ક્ષેત્રોમાં દીકરીઓ દીકરાઓ કરતાં ઘણી આગળ રહે છે. આપણે દીકરીઓને હજુ યોગ્ય મહત્વ આપતા નથી. પણ દીકરીના જન્મને આવકાર તો નથી. તે દીકરા કરતાં સમોવડી સાબિત થાય છે તે મદદરૂપ થાય છે. તેમ છતાંય છે પણ દીકરી તો ઘરકામ અને નોકરી બંને સંભાળે છે. તેથી માતા-પિતા બંનેને મદદરૂપ થાય છે. અમુક અણસમજુ સ્ત્રીઓ ગર્ભનું પરીક્ષણ કરાવે છે. જો ગર્ભમાં દીકરી હોય તો ગર્ભપાત કરાવી નાખે છે. એવા વલણને લીધે પુરુષોની સરખામણીમાં સ્ત્રીઓની સંખ્યા ઝડપથી ઘટી રહી છે. કન્યાઓના અભાવે અસંખ્ય યુવાઓને કુંવારા રહેવું પડે છે. બીજી તરફ સ્ત્રી ભ્રુણહત્યાનો સિલસિલો હજુ ચાલી રહ્યો છે. આથી સ્ત્રીઓની અછત હજુ વધે એવી શક્યતા રહે છે.

ઈશ્વરે દીકરીનું સર્જન કર્યું છે. અને માતા-પિતા પર કૃપા કરી છે. માતા-પિતા પ્રત્યે દીકરીનો પ્રેમ જન્મથી લઈને અનંતકાળ સુધી એવો જ રહે છે. દીકરી ઘરની કોઈપણ ખૂણે જાય પણ માતા-પિતાના દિલથી ક્યારેય દૂર જતી નથી.

“દીકરી” શબ્દ કાને પડતા જ એક કચ્છાસભર વ્યક્તિત્વ માનસ પટ પર ઉપસી આવે છે. અને સ્નેહનો મહાસાગર ઘૂંઘવતો સભળાય છે. પોતાના વાત્સલ્યથી જિંદગીભર બંને કુટુંબોને સીંચતી દીકરીની ત્યાગભાવના ને શબ્દ દેહ. આપવાનું શક્ય નથી. દીકરીના જન્મ થયા બાદ પિતા ને ત્રીજી અશ્રુભીની આંખ મળે છે. જે તનાં હૃદય માં હમેશા છુપાયેલી છે.

“સૃષ્ટિનો છે એક જ પોકાર દીકરી બનાવો કરો ઉદ્ધાર.

ચિત્રોડા સિદ્ધિ દિલીપ

એસ.વાય.જે.સી. ‘જી’-વાણિજ્ય

મારો મતાધિકાર અને એનું મહત્વ...

આપણા દેશમાં મતદાન કોઈ તહેવારથી ઓછું નથી. ભારત એક લોકશાહી દેશ છે, જ્યાં દરેક નાગરિકને પોતાનો અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવાનો અધિકાર છે. તે સ્વતંત્ર રીતે દેશ માટે જવાબદાર પ્રતિનિધિની પસંદગી કરી શકે છે. દરેક નાગરિકની ફરજ છે કે પોતાની જવાબદારી સમજીને યોગ્ય રીતે મતદાન કરે. દરેક નાગરિકે પોતાની સમજણ અને સુઝબુઝ થી મતદાન કરવું જોઈએ. દેશનું શાસન કોણ ચાલવશે તે મતદાન નક્કી કરે છે. માટે જ દરેક નાગરિકોએ પોતાની જવાબદારી સમજીને મતદાનને ગંભીરતાથી લેવું જોઈએ. અને મતદાન અવશ્ય કરવું જોઈએ. દેશનો નાગરિક મતદાન કરીને પોતાની ફરજ બજાવે છે. દેશના નાગરિકનો ધર્મ મતદાન ભાગ લેવો અને દેશનો વિકાસ કરી શકે તેવા પ્રમાણિક પ્રતિનિધિને પસંદ કરવાનો છે. આપણને કેવા પ્રકારની સરકાર જોઈએ છે તે આપણા દેશવાસીઓના હાથમાં છે. દરેક દેશવાસીએ પોતાનો અમૂલ્ય મત આપવો જોઈએ, જેથી સુવ્યવસ્થિત સરકાર રચી શકાય. વિવિધ ધારાસભ્યો, સંસદસભ્યો અને તાલુકા-જિલ્લા પંચાયતના સભ્યોની પસંદગી મતદાન પદ્ધતિ દ્વારા કરવામાં આવે છે. આ પ્રક્રિયા લોકો દ્વારા કરવામાં આવે છે.

દરેકે મત આપવો જોઈએ. કારણ કે દરેકનો અભિપ્રાય અલગ છે. ભારતીય લોકશાહીમાં, નાગરિકો પાસે દેશના નેતૃત્વની અધ્યક્ષતા કોણ કરી શકે તે પસંદ કરવાનો હક છે. આનાથી નાગરિકોને આ રાજકીય દુનિયામાં તેમના વિચારો વ્યક્ત કરવાની તક મળે છે. લોકશાહીનો સમગ્ર ઉદ્દેશ્ય રાજકીય પરિપેક્ષમાં પોતાની વાત કહેવા અને દરેક નાગરિકોને એ અવાજ સંભળાવામાં આવે તેની ખાતરી કરવાનો છે. દેશને પ્રમાણિક નાગરિકોની જરૂર છે. દેશના નેતાને પસંદ કરવામાં સામાન્ય જનતા મહત્વની ભૂમિકા ભજવે છે. જો તમામ લોકો પોતપોતાની ફરજને યોગ્ય રીતે સમજીને મતદાન કરે તો ચોક્કસ દેશને સારી સરકાર મળે છે.

ભારત દેશમાં નાગરિકોને સર્વોચ્ચ માનવામાં આવે છે. ભારતમાં લોકોથી વધુ મહત્વની કોઈ શક્તિ નથી. મતદાનના મહત્વ વિશે દરેક વ્યક્તિએ જાણવું જરૂરી છે. ગામ હોય કે શહેર, તમામ લોકોએ મતદાન કરવું જોઈએ, નહીં તો દેશની પ્રગતિ જોખમમાં આવી શકે છે. દેશની લગામ સાચા હાથમાં જવી જોઈએ, આ નિર્ણય જનતાએ લેવાનો છે. મતદાન એ નાગરિકોનો અધિકાર છે. જેના આધારે તેઓ સરકાર બનાવી શકે છે. જો નાગરિકોને કોઈ પ્રતિનિધિ યોગ્ય ન લાગે તો તેઓ તેની સામે પણ અવાજ ઉઠાવી શકે છે.

અક્ષર વર્ષ કે તેથી વધુ ઉંમરનો નાગરિક મતદાનમાં ભાગ લઈ શકે છે. મત આપવા માટે તમારી ઉંમર અઢાર વર્ષની હોવી જોઈએ. જો કોઈ કારણસર સરકાર પોતાનાં કાર્યો યોગ્ય રીતે ચલાવી શકતા ન હોય અને દેશવાસીઓ તેમના કામથી ખુશ ન હોય તો બીજી ચૂંટણી વખતે પ્રજાને ફરી મતદાન કરવાની તક મળે છે. જેથી આપણે નવી, યોગ્ય અને જવાબદાર સરકાર પસંદ કરી શકીએ. લોકોમાં જાગૃતિ ફેલાવાની જરૂરી છે, કે મતદાન કરવું જરૂરી છે. લોકો જાણે છે કે મતદાન કેટલું મહત્વનું છે તેમ છતાં કેટલાક લોકો મતદાન કરવાનું ચૂકી જાય છે. આ ઘોર બેદરકારી છે. જ્યારે લોકો ઓછા મતદાન કરે છે. ત્યારે ખોટા અને અપ્રમાણિક પ્રતિનિધિ રાજકીય ખુરશી પર બેસી જાય છે.

મતદાનમાં તમામ લોકો પોતપોતાના અભિપ્રાય મુજબ મતદાન કરી શકે છે. તે ગુપ્ત રાખવામાં આવે છે. બધા એક જ રાજકીય પક્ષને મત આપે એ જ રાજકીય પક્ષને મત આપે એ જરૂરી નથી. દરેકનો અભિપ્રાય અલગ હોઈ શકે છે. જે રાજકીય પક્ષો લોકોને મતમેળવવા માટે સમજાવી શકે છે, તેઓને વધુ મત મળે છે.

“ભૂલો ભલે બીજું બધું,
મતદાનને ભૂલશો નહિ”

સોલંકી મિતલ સુધીર

એસ.વાય.જે.સી. ‘જી’-વાણિજ્ય

સાયબર સ્પેસ અને ઇન્ટરનેટ લાંબા ગાળે માનવ સંસ્કૃતિ માટે આશીર્વાદ અથવા શાપ

“આજે દરેકે ખોલ્યો છે સાયબર સ્પેસ નો ગેટ

રહે મશગુલ ૨૪ કલાક કરવામાં ઓનલાઇન ચેટ

જો તમે અપડેટ નહિ થાઓ તો થઈ જાશો લેટ

આજનો માનવી જે જાળમાં, ફસાઈ ગયો છે એ છે ઇન્ટરનેટ...”

આજની ૨૧ મી સદીમાં નાનાબળકથી લઈને મોટા વડીલ સુધી દરેક વ્યક્તિ આ વ્યસનનાં શિકાર બન્યા છે એ છે સાયબર સ્પેસ અને ઇન્ટરનેટ. ઇન્ટરનેટ આજે આપણી જીવનશૈલીનો આવશ્યક ભાગ બની ગયું છે. જેમ આપણે હવા વગર એક ક્ષણ પણ જીવી શકતા નથી, તેવી જ આજે ઇન્ટરનેટ વગર એક પગલું પણ ભરવું મુશ્કેલ થઈ રહ્યું છે.

ઇન્ટરનેટ એ વિશાળ નેટવર્ક સિસ્ટમનું વિશ્વવ્યાપી જોડણ છે. ઇન્ટરનેટ એ વિજ્ઞાનનું એવું વરદાન છે, જેણે માણસના દરેક કામો સરળ બનાવી દીધા છે. આજે ઇન્ટરનેટ વિનાના જીવનની કલ્પના કરવી ખૂબ જ મુશ્કેલ બની જાય છે.

સાયબર સ્પેસ એટલે કાલ્પનિક વાતાવરણ જેમાં કમ્પ્યુટર નેટવર્ક પર વાતચીત થાય છે. કમ્પ્યુટર નેટવર્કનો વિશ્વવ્યાપી નેટવર્ક ધરાવતો કમ્પ્યુટર નેટવર્ક જે કેટા ટ્રાન્સમિશન અને વિનિમય સુવિધા માટે TEP / IP નેટવર્ક પ્રોટોકોલનો ઉપયોગ કરે છે. આજના યુગમાં ઇન્ટરનેટ અને સાયબર સ્પેસે એક વર્ચુઅલ દુનિયા બનાવી છે જેને નવીન સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક પ્રથાઓને જન્મ આપ્યો છે કેમ કે એને રાષ્ટ્ર, રાજ્યની સીમાઓથી ઉપર ઉઠીને એક વૈશ્વિક સમાજનું નિર્માણ કર્યું છે. સાયબર સ્પેસ અને ઇન્ટરનેટને જોવાની, પ્રતિનિધિત્વ કરવાની અને સંચાર કરવાનાં પદ્ધતિમાં ક્રાન્તિકારી પરિવર્તન લાવ્યું છે.

સામ્પ્રત યુગમાં ટેકનોલોજીક્ષેત્રે સાયબર સ્પેસ અને ઇન્ટરનેટની શોધ માનવ જાત માટે માત્ર અદ્ભુત સિદ્ધિ જ નહીં. પણ આશીર્વાદ પુરવાર થઈ રહી છે. એના કારણે આજનો માનવી જ્ઞાનાત્મક, વ્યાવસાયિક તેમ જ વાણિજ્ય વિષયક સુવિધાઓ સરળતાથી પ્રાપ્ત કરી શક્યો છે. માનવજાત માટે આ સેવાઓનો રચનાત્મક ઉપયોગ થાય તો તે આશીર્વાદરૂપ બની જાય ને જો ખંડનાત્મક ઉપયોગ થાય તો અભિશાપરૂપ બની શકે છે.

આના ફાયદા ઘણા છે જેમ કે, આના કારણે તમે ઘરે બેઠા આખી દુનિયાના સમાચાર જાણી શકો છો. આપણે દૂર હોઈએ ત્યારે પણ આપણે આપણા પરિવાર અને સંબંધીઓને જોઈ શકીએ છીએ. તેમની સાથે વીડીયોકોલના માધ્યમથી વાતો કરી શકીએ છીએ. આને કારણે રોજગારીના ઘણા વિકલ્પો ઉભા થયા છે. વિદ્યાર્થીઓ માટે એક શોધ સમાન છે, કારણકે તે જ્ઞાનનો સ્ત્રોત છે. ઇન્ટરનેટ પર એક જ વિષયવસ્તુને સમજાવવા માટે બહુવિધ પદ્ધતિઓના લાખો વિકસિત ઉપલબ્ધ છે.

આમ સાયબરસ્પેસ અને ઇન્ટરનેટની માયાઝાળ આજે આખા વિશ્વમાં પથરાઈ ગઈ છે. જેથી માનવજીવન ખૂબજ સરળ થઈ ગયું છે. એટલે જ એ આપણા માટે અથવા માનવ સંસ્કૃતિ માટે આશીર્વાદ સમાન છે.

ઇન્ટરનેટ આજના માણસ માટે એક મહાન સહાયક બની ગયું છે. વિજ્ઞાનના આધારે જરૂરિયાત મુજબ જે વસ્તુઓનો શોધ કરવામાં આવી છે તે દરેક વસ્તુના ફાયદાની સાથે ગેરફાયદા પણ છે જેમ સિક્કાની બે બાજુઓ હોય છે. તેમ ઇન્ટરનેટની પણ બે બાજુ છે. જોકે આપણે જોવાનું છે સાયબર સ્પેસ અને ઇન્ટરનેટ લાંબા ગાળે માનવસંસ્કૃતિ માટે શાપ કે આશીર્વાદ.

જ્યારે કોઈ વસ્તુ આપણા માટે વ્યસન બની જાય છે, ત્યારે તે આપણા માટે હાનિકારક બની જાય છે. તેવું જ આના માટે છે. જો તમે તેનો યોગ્ય માત્રામાં ઉપયોગ કરો તો તેના ફાયદા જ ફાયદા છે પણ જો તમે તેને વ્યસન બનાવી લો તો ભયાનક નુકશાન પણ થઈ શકે છે.

“ઇન્ટરનેટ સે વો કરે, દુનિયા ભર મે બાત, રહતા કૌન પડોસ મેં, ઉસે નહીં હૈં જ્ઞાત”

એનું નુકશાન માનવ સંસ્કૃતિ પર અસર કરે છે. સંસ્કૃતિ એટલે સમાજમાં ઉંડાણ સુધી રહેલા ગુણોનું સમગ્ર સ્વરૂપ, એ સમાજને વિચારશક્તિ, કાર્ય કરવાના સ્વરૂપમાં અન્તર્નિહિત હોય છે. પણ આ આવી જ માનવ સંસ્કૃતિ પર ઉડી અસર કરે છે. રિસર્ચમાં જાણવા મળ્યું છે કે ગુગલ પર બે વાર સર્ચ કરવાથી 15 ગ્રામ કાર્બન ડાયોક્સાઈડ મુક્ત થાય છે. આ રીતે એના ઉપયોગના કારણેગ્લોબલ વોર્મિંગ વધી રહ્યું છે.

આનો વધુ પડતો ઉપયોગ વ્યક્તિના માનસિક સ્વાસ્થ્યને બગાડે છે. તેનો સ્વભાવ ચીડીઓ બનાવે છે. તેમજ આના કારણે હેડિંગ, વાયરસ, વિવિધ પ્રકારની ચોરી જેવા અનેક પ્રકારના સાયબર ગુનાઓ થાય છે.

ઇન્ટરનેટના કારણે માતા-પિતા પણ વિવિધ સોશિયલ મીડિયા જેવા કે વોટ્સઅપ, ફેસબુક પરનાં વ્યસની બની રહ્યા છે. જેથી બાળકો પર પુરતું ધ્યાન આપી શકતા નથી આનાથી કેટલાય બાળકોનું બાળપણ છીનવાઈ જાય છે.

અંતે એટલું જ કહીશ કે,

“આજે નાનો બાળક પણ જપે ઇન્ટરનેટનો જાપ,

સાયબર સ્પેસ એ છોડી છે. પોતાની એવી છાપ,

મૂકવા જેવી છે આ આંધળી હોડ માં કાપ,

જો ઇન્ટરનેટનો કરશો વધુ ઉપયોગ,

તો આશીર્વાદ પણ થઈ જશે શાપ”

કાવ્ય કિર્તિભાઈ મહેતા

એસ. વાય. જે. સી., ‘એચ’ - વાણિજ્ય

સામાજિક મીડિયા એક સ્વાર્થી માધ્યમ

કહેવાય છે ને એક યુગના અંત પછી નવા યુગની શરૂઆત થાય છે તેજ પ્રમાણે બ્રિટિશ શાસનના પરિણામે ભારતીય સમાજ અને તેના જુદા જુદા પ્રાદેશિક ઘટકોમાં આવેલાં કેટલાંક ગુણાત્મક પરિવર્તનોનાં સૌ કોઈ સ્વીકાર કરે છે. અને આ સમાજમાં જે પરિવર્તનો આવ્યા છે તેના સ્વરૂપ અંગે કેટલાક અભ્યાસો થાય છે. બ્રિટિશ શાસન દરમિયાન રાજકીય, આર્થિક અને સામાજિક ફેરફારો ભારતમાં આવ્યા હતા. જેમાં સામાજિક પરિવર્તનમાં જોઈએ તો વર્ગ અને અને જ્ઞાતિ વચ્ચે ના આંતર સંબંધો તેમજ ભારતીય સમાજમાં પાયામાં રહેલા મૂલ્યો અને ધોરણોમાં સર્જાયેલા ક્રાન્તિકારી ફેરફારો આ વિવિધ ફેરફારો લાવવા વિવિધ માધ્યમોનો મહત્વનો ફાળો રહેલો છે. સામાજિક રીતે પરિવર્તન લાવવા માટે શહેરી વસાહતો, ચાંત્રિક ઉત્પાદનો, સાહિત્ય, પત્રકારિત્વ, સમાજસુધારની ચળવળ, શિક્ષણ, સરકારી યોજનાઓ વગેરે મહત્વની ભૂમિકા ભજવે છે. આ બધામાંથી ખાસ નોંધ લેવી હોય તો તે મીડિયા છે. મીડિયાના માધ્યમ દ્વારા સમાજમાં ખૂબજ ઝડપથી પરિવર્તન આવવા લાગ્યું છે. સમાજ પરિવર્તન માટે મીડિયા ખૂબ જ અસરદાર માધ્યમ સાબિત થયું છે.

સાંપ્રત સમયમાં ટેકનોલોજીઓ એટલી બધી હરણફાળ ભરી છે કે દરેક સેક્ટરે સમાજ બદલાઈ રહ્યો છે. મીડિયા એટલે સંચાર-સાધનોનો પણ એટલો બધો વિકાસ થયો છે કે આજનો નાગરિક સમગ્ર વિશ્વની જાણકારી ધરાવતો થઈ ગયો છે અને આજ કારણે સમાજમાં રહેતા બાળકોથી માંડીને વૃદ્ધો દરેક વ્યક્તિ મીડિયાનો ઉપયોગ કરતા બની ગયા છે. કૌટુંબિક જીવનમાં, સામાજિક સંબંધોમાં, શિક્ષણમાં અને વિકાસના કાર્યોમાં મીડિયાએ ચાવીરૂપ ભૂમિકા ભજવી છે.

ગ્રામીણ આદિવાસી સમાજમાં બદલાવ ખાસ કરીને યુવાનો, આવા ઉપકરણો મીડિયાનો ઉપયોગ કરીને સમાજમાં મહત્વની ભૂમિકા અદા કરે છે. આવા હેતુથી ગ્રામીણ આદિવાસી યુવાઓમાં જે ઉચ્ચ શિક્ષણ મેળવવાની વૃત્તિમાં વધારો થાય છે. સામાજિક સંસ્થાઓ જે સમાજની વ્યવસ્થાના ઢાંચાને ટૂંકાવી રાખે છે અને સમયાંતરે તેમાં પરિવર્તન આવે છે. તો આ બદલાવ મુખ્ય પરિબલોમાંનું એક પરિબલ એ સમૂહ માધ્યમ એટલે કે મીડિયા છે. સમૂહ માધ્યમના લીધે જ એક આધુનિક સમાજનું નિર્માણ થાય છે.

મીડિયાના માધ્યમની આદિવાસી સમાજમાં રહેલી-કરણી જીવનશૈલી, પહેરવેશ, આર્થિક પ્રવૃત્તિ, રિવાજો, ઉત્સવો, ભાષા વગેરેમાં પરિવર્તન જોવા મળ્યું છે. પ્રસ્તુત અભ્યાસ આદિવાસી સમાજના આવેલા પરિવર્તન વિશે રજૂ કરવામાં આવે છે.

મીડિયા અને સમાજ - સમાજમાં ધરમૂળથી પરિવર્તન લાવનારી ક્રાંતિએ સંચારક્રાંતિ છે આ ક્રાંતિ પ્રત્યેક દેશમાં જુદા જુદા સમયે જુદા જુદા પ્રમાણમાં થયેલી છે. સમૂહ માધ્યમોએ લગભગ દરેક ક્ષેત્રમાં નોંધપાત્ર આમૂલ પરિવર્તન આપ્યું છે. જેમાં સામાજિક બાબતમાં કુટુંબ લગ્ન, ધાર્મિક, સંસ્થા, શિક્ષણ, આરોગ્ય, આર્થિક, કલા, સંગીત, વગેરેમાં સમૂહ-માધ્યમોની ઉંડી અસર જોવા મળે છે. તેની જ સાથે સાથે આજના યુવા સમૂદાયમાં પણ સમૂહ માધ્યમોના લીધે સામાજિક વિચારસરણીમાં બદલાવો જોવા મળે છે.

વર્તમાન સમયમાં સંદેશાવ્યવહાર અને માહિતી સંચાર ટેકનોલોજી જીવનનું એક આગવું અંગ બની ગયું છે. વર્તમાન સમયમાં આદિવાસી વિસ્તારોમાં પરિવર્તન લાવવામાં મીડિયાઓએ નવી ક્રાંતિથી સમાજને સંપૂર્ણપણે બદલી નાખ્યું છે. સાચું તો એ છે કે આજના દિવસે મીડિયા એ માનવીની દિનચર્યાને નિયંત્રિત કરી લીધી છે. આજનો યુવાન ભલે તે શહેરનો હોય કે અંતરિયાળ ગામડાનો હોય તેની દરેક સવાર છે. ટેલિવિઝન, રેડિયો, ઈન્ટરનેટ, મોબાઈલની સાથે શરૂ થાય છે. તેમજ ઈસ્ટ્રાગ્રામ, વોટસપ વગેરે. અને રાતે ઉંઘવાના સમયે પૂર્ણ થાય છે. ઇલેક્ટ્રોનિક મીડિયા એફ. એમ. દુનિયાએ પણ દેશના ગરીબ અને મધ્યમવર્ગીય સમાજને એક નવી સૂચના. મનોરંજન, ગ્લોબલ શિક્ષા અને વિવિધતાઓની દુનિયા આપી છે.

સમાજમાં મીડિયાના સ્થિતિ અને વિકાસ વૈશ્વિક દૃષ્ટિએ મીડિયાની સાંસ્કૃતિક તથા સામાજિક પ્રભાવ એ એકવીસમી સદીની મહત્વની બાબત આજના આધુનિક યુગમાં દિન-પ્રતિદિન વધતી જતી ટેકનોલોજી તથા મીડિયાના કારણે વ્યક્તિની જીવનશૈલી, રૂઢિગત પ્રણાલી, વિચાર-સરણી અને બૌદ્ધિક સ્તરમાં જબરદસ્ત બદલાવ આવ્યો છે. સામાન્ય રીતે એમ મનાય છે કે સમાજ એને મીડિયા એકબીજાને પ્રભાવિત કરે છે. ક્યારેક સમાજની ગતિવિધિ અને આક્રમકતાનું પ્રતિબિંબ મીડિયામાં જોવા મળે છે. તો ક્યારેક મીડિયામાં દર્શાવતી આધુનિક વિચારસરણીની નોંધ સમાજે લેવી પડે છે. આમ મીડિયા અને સમાજ પરસ્પર એકબીજાનું પ્રતિબિંબ ધરાવે છે.

આપણે જાણીએ છીએ કે, કોઈપણ સમાજમાં યુવાનો મહત્વનું સ્થાન ધરાવે છે કારણ કે, યુવાનો તે સમાજનું ભવિષ્ય છે. આજના સમયમાં ટેકનોલોજી આટલી વિકાસ પામી રહી છે. ત્યારે મીડિયાનાં કારણે યુવાનો પર તેનો પ્રભાવ ઉંડી અસર જમાવી રહ્યો છે. ટેકનોલોજીના ક્ષેત્રે માનવે સાધેલો વિકાસ કદાચ આજ સુધી માનવજાતને કેટલો શ્રેષ્ઠ વિકાસ હશે, ઈન્ટરનેટનો વિકાસ પ્રચાર માધ્યમોના ક્ષેત્રે ક્રાંતિકારી પરિવર્તનો આવ્યા છે. આ પરિવર્તનોની સૌથી વધારે અસર યુવાવર્ગ પર થઈ છે. ઈન્ટરનેટના આ યુગમાં સોશિયલ મીડિયા એક પ્રભાવિત એકમ તરીકે કાર્ય કરી રહ્યું છે. મોટા ભાગનો યુવાવર્ગ આ સોશિયલ મીડિયા બહુ ગમે છે. એથી જ આજનો આ યુવાવર્ગ આજ સોશિયલ મીડિયાના માધ્યમથી વિશ્વના દરેક વ્યક્તિ સાથે જોડાવાનો પ્રયત્ન કરે છે. સોશિયલ મીડિયા થકી યુવાવર્ગ સમાજમાં પરિવર્તન લાવ્યા છે.

બધા સમાજમાં યુવાન વ્યક્તિનું ખૂબજ મહત્વ હોય છે. યુવાનો ભાવિ સમાજનાં શિલ્પીઓ અને સર્જકો ગણાય છે.

છેલ્લા થોડાક વર્ષોમાં સોશિયલ મીડિયા નો ખુબજ ઝડપથી વપરાશ વધતો રહ્યો છે. આજના સમયમાં સ્માર્ટફોન ધરાવતા મોટા ભાગના વ્યક્તિઓ દિવસનો અમુક સમય સોશિયલ મીડિયામાં પ્રસાર કરતા જણાઈ આવે છે.

આ ટેકનોલોજીનાં યુગમાં સોશિયલ મીડિયા ઘણી રીતે ફાયદાકારક છે. જે વ્યક્તિગત થી શરૂઆત કરી સમાજ અને દેશ ને પણ ઉપયોગી બની શકે છે, પરંતુ બીજી તરફ તેની અસર સમાજમાં નકારાત્મક રીતે પણ જોવા મળે છે. આ સોશિયલ મીડિયા શું છે ? સોશિયલ મીડિયા એટલે એક એવું ઇન્ટરનેટ આધારિત નેટવર્ક કે જેના આધારે એક થી વધુ વ્યક્તિઓ સાથે વર્ચ્યુઅલ જોડણ શક્ય બને છે અને તે માધ્યમ દ્વારા વિચારો, માહિતી ઓનું આદાન પ્રદાન કરી શકાય છે.

સોશિયલ મીડિયા ના ફાયદા સોશિયલ મીડિયા ના માધ્યમ દ્વારા કોઈપણ સાથે કનેક્ટ થઈ શકે છે જેમાં આપણા વિચારો જણાવી શકીએ છીએ.

દુનિયામાં સોશિયલ મીડિયા ના પ્લેટફોર્મ દ્વારા શિક્ષણ આપવું ખુબ જ સરળ બન્યું છે. જેનાથી વિદ્યાર્થી અને શિક્ષણ બંને ને પોતાના જ્ઞાન ને વિતરણ કરવા માટે સરળતા રહે છે.

સોશિયલ મીડિયા નો ફાયદો એ છે કે વિશ્વની મહત્તમ ઘટના સાથે આપણને અપડેટ રાખે છે. અને જેના દ્વારા સાચી અને સચોટ માહિતી ત્વરિત પણ મેળવી શકાય છે.

ઘંઘાડીય દૃષ્ટીએ વસ્તું નું ઓનલાઈન પ્રમોશન સોશિયલ મીડિયા ના પ્લેટફોર્મ પણ થઈ શકે છે. અને તેનો સીધો લાભ ઘંઘાની વૃદ્ધિમાં જાણી શકાય છે.

સોશિયલ મીડિયાના જેમ ફાયદા છે એમ ગેરફાયદા પણ છે જેમ કે સોશિયલ મીડિયાનો જરૂરિયાત પૂરતો ઉપયોગ ફાયદો કરાવે છે પરંતુ સોશિયલ મીડિયાનો વધારે સમય માટે બિન વપરાશી ઉપયોગ વ્યવસન રૂપ બની જાય તો સમય બગાડવાની સાથે સાથે આપણા અન્ય કાર્યો પર અસર કરે છે.

સોશિયલ મીડિયા દ્વારા વ્યક્તિઓ કૌભાંડ કરે છે અને છેતરપીંડી ના કિસ્સા પણ ઘણા બધા શક્ય બને છે. જેમ કે બ્લેકમેઈલ, મની ફ્રોક વગેરે. આ પ્લેટફોર્મ પબ્લીક માં અવેલેબલ હોવાને કારણે ખોટી વાતો કે અન્ય નકારાત્મક સમાચાર વ્યક્તિગત રીતે તેમજ ઘંઘા માં તમારી ઇમેજ એમ બંને ને નુકશાન કરી શકે છે.

સંબંધોમાં છેતરપીંડી ના કેસો ના પ્રમાણમાં પણ વધારો જોવા મળે છે કારણ કે મોટાભાગ ના લોકો એ એકબીજા ને પ્રપોઝ કરવા અને લગ્ન કરવા માટે સોશિયલ મીડિયાનો ઉપયોગ કરતાં જોવા મળે છે.

આવા પ્લેટફોર્મ ના વધુ પડતા ઉપયોગ થી આરોગ્ય પર પણ નકારાત્મક અસર જોવા મળતી હોય છે.

સોશિયલ મીડિયા એ આર્શિવાઈ પણ છે અને શાપ પણ છે. માટે સોશિયલ મીડિયાનો વધુ ઉપયોગ કરવો જોઈએ નહીં માટે સામાજિક મીડિયા એ એક સ્વાર્થી માધ્યમ પણ છે.

ખોડીફાડ પૂજા વિકુલભાઈ
એસ.વાય.જે.સી. ‘જી’-વાણિજ્ય

ઇન્ટરનેટની નેટ-માયાજાન

“સાયબરસ્પેસ” શબ્દ ઇન્ટરનેટ અને વૈવિધ્યસભર ઇન્ટરનેટ સંસ્કૃતિ સાથે સંકળાયેલી કોઈપણ વસ્તુનું વર્ણન કરવા માટેનો પરંપરાગત માધ્યમ બની ગયો છે. સાયબરસ્પેસ એ એક ખ્યાલ છે, જે એક વ્યાપક, આંતર-જોડાયેલ ડિજિટલ ટેકનીકનું વર્ણન કરે છે. સાયબર સ્પેસના ઉદાહરણો ગૂગલ, યાહૂ, ફેસબુક અને બીજા ઘણાના ઘર છે. તે કેટલાંક એક જબરદસ્ત નેટવર્ક છે જે દરેકને વાપરવા માટે ઉપલબ્ધ છે. હવે, ચાલો આપણે ઇન્ટરનેટને સાયબરસ્પેસ સાથે જોડોએ, બંનેને જોડવા માટે આપણે કરી શકીએ કે ઇન્ટરનેટ એ ઇન્ટરનેટ પ્રોટોકોલ કે કૌમ્પ્યુટર કોમ્યુનિકેટ નેટવર્કનો સમૂહ છે જ્યારે સાયબરસ્પેસ એ ઇન્ટરનેટ દ્વારા માહિતીની દુનિયા છે.

સાયબરસ્પેસને કારણે વ્યક્તિ વાંચી શકે છે, શીખી શકે છે, અભ્યાસ કરી શકે છે. યોજના બનાવી શકે છે, વાતચીત કરી શકે છે, તેનું તેમજ અન્ય લોકોનું મનોરંજન કરી શકે છે અને તેના રૂમમાં આરામથી આખી દુનિયામાં પ્રવેશ મેળવી શકે છે. તેમજ ઇન્ટરનેટ પોષિત સેવા ક્ષેત્ર, પર્યાવરણ અભ્યાસ, આઈટી ક્ષેત્ર, પરંતુ સાયબરસ્પેસના ગેરફાયદા પણ છે જેમ કે જો તમે ઓનલાઈન બેંકિંગ, સોશિયલ નેટવર્કિંગ અથવા અન્ય સેવાઓ માટે ઇન્ટરનેટનો ઉપયોગ કરો છો. તો તમે તમારી વ્યક્તિગત માહિતી જેમ કે નામ, સરનામું, ક્રેડિટ કાર્ડ, નંબર અને ફોટા અને દસ્તાવેજ ફાઈલોની ચોરીનું જોખમ લઈ શકો છો (સ્ટક્સનેટ છે. સૌથી પ્રખ્યાત ઉદાહરણ) વાયરસ હુમલા સાયબર ક્રાઈમ્સ (ઇમેલ દ્વારા), હેકિંગ, બ્લેકમેલ અને પોર્નોગ્રાફીની અન્ય મુખ્ય ચિંતાઓ છે.

સાયબરસ્પેસ અને ઇન્ટરનેટના આર્શિવાઈ અને આર્શિવાઈ પર આપણે દૈનિકીય ધરાવતા હોવાથી, આપણે વ્યાપકપણે કહી શકીએ કે આ સારા નોકર અને ખરાબ માસ્ટર છે. જો કોઈ વ્યક્તિ, સાયબરસ્પેસ અને ઇન્ટરનેટનો સમજદારીપૂર્વક ઉપયોગ કરે છે, તો તે ઘણું જ્ઞાન અને સુખ તેમજ જીવનમાં સફળતા પ્રાપ્ત કરી શકે છે. પરંતુ જો તે તેને કેવી રીતે સંચાલિત કરવું તે જાણતો બધી, તો તેને ભારે નુકસાનનો સાજનો કરવો પડી શકે છે. આપણે સાયબરસ્પેસને મહાસાગર ગણી શકીએ, જો કોઈ તરવું જાણ તો હોય તો તે જીવી શકે છે નહીં છેવટે, હું કહેવા માંગુ છું કે સાયબરસ્પેસ અને ઇન્ટરનેટ ન તો આર્શિવાઈ છે કે ન તાં અભિશાપ ; તે એક સારી હેન્ડી હેલ્પર છે.

ઢક્કર પ્રિયંક રાજુભાઈ
એસ.વાય.જે.સી. ‘જી’-વાણિજ્ય

ગાંધીજીના સંસ્મરણો

સત્યનું કાવ્ય છે બાપુ, કાવ્યનું સત્ય છે તમે !
અંખતી કાવ્ય ને સત્યને, સૃષ્ટિ આ આપને નમે !

બીજી ઓક્ટોબર 1869 ના રોજ પોરબંદર માં જન્મેલા મહાત્મા ગાંધી ભારતના લાડીલાં પુત્ર હતાં. સત્ય, અહિંસા અને સદાચાર જેવા સદ્ગુણોના તે હિમાયતી હતા. તેમણે પ્રત્યેક ભારતવાસીનાં હૃદયમાં દેશ પ્રેમની જ્યોત જલાવી આખા દેશને જાગૃત કર્યો, અને પ્રજાના સહકાર વડે અંગ્રેજોની ગુલામી માંથી દેશને મુક્તિ અપાવી એવા બાપુના સંસ્મરણો યાદ કરીએ....

ગાંધીજીનું આખું નામ મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી હતું. તેમના પિતા કરમચંદ ગાંધી પણ પોરબંદર રાજ્યના દિવાન હતાં. અને માતા પૂતળીબાઈ ધાર્મિક સ્વભાવના સન્નારી હતાં. મોહનદાસ બાળપણ માં એક સામાન્ય બાળક હતાં. એકવાર તેમણે હરિશ્ચંદ્ર નાટક જોયું અને શ્રવણની વાર્તા સાંભળી, હરિશ્ચંદ્ર અને શ્રવણના પાત્રોની તેમના હૃદય પર ઊંડી અસર પડી આથી તેમણે. હમેશાં સાચું બોલવાનો અને માબાપની સેવા કરવાની નિર્ણય કર્યો. આજના સમયમાં ગાંધીજી જેવા હોશિયાર અને સંસ્કારી બાળકો ખૂબજ ઓછા પ્રમાણમાં જોવા મળે છે.

બેરિસ્ટર બન્યા પછી ઈસવીસન ૧૮૯૧ માં તેઓ ભારતમાં તેમની વકિલાત ખાસ ચાલતી નહીં. એવામાં તેમને દક્ષિણ-આફ્રિકા જવાની તક મળી ગઈ. ત્યાં કાળા, ગોરાના ભેદને કારણે હિંદુઓને વારંવાર અપમાન અને અન્યાય સહન કરવા પડતાં હતા એ જોઈને તેમને ખુબ દુઃખ થયું. તેમણે આ ભેદભાવને દૂર કરવા સત્યાગ્રહ કર્યો. આ લડતમાં તેમને સફળતા મળી. તેના બદલામાં તેમણે આફ્રિકાની જનતા પાસેથી કંઈજ ભેટ ન સ્વીકારતા કહ્યું કે આ તો સેવા રૂપી કાર્ય કર્યું છે. સેવા ના કંઈ દામ ન હોય.

મહાત્મા ગાંધીનું એક મહત્વનું પ્રસિદ્ધ સૂત્ર છે. “મારું જીવન એજ મારો સંદેશ” એટલે કે તેમણે પ્રેરણાત્મક વાતો માત્ર કહી નથી, જીવીને બતાવી છે. ગાંધીજીના એક પુસ્તક ‘સત્ય ના પ્રયોગો’ જે તેમણે પોતે લખી છે. તેમાં તેમણે પોતાની ભૂલોને જાહેર કરી છે. અને તે માટે લોકો પાસે માફી પણ માંગી છે. તેઓ સમયના ખૂબ પાબંદ હતા. કોઈ પણ વ્યક્તિ સમય બચાવે તો તેઓ કહેતા કે ઘન બચાવો બરાબર છે. ગાંધીજી નું આ સૂત્ર આજકાલ થોડા ફેરફાર સાથે અથવા પ્રેટ્રોલિયમ તેમની બાબતે યોગ્ય રીતે લાગુ પાડવામાં આવેલ છે.

વિશ્વાસ શબ્દ જ ખૂબ મોટો છે અને દરેક પાસે તેની અપેક્ષા રખાય નહીં. પણ મહાત્મા ગાંધી જુદી માટીના માનવી હતાં. ગાંધીજીની નજરમાં વિશ્વાસ કરવો એ નૈસર્ગિક ગુણ છે. તેમણે અવિશ્વાસ ને દુર્બળતાની જાનની કહી છે. સત્યના પૂજક બાપુતો દુશ્મનનો પણ વિશ્વાસ કરવાનું કહેતાં. તો આજના લોકો એકબીજાને ખોટું કહીને ઊંચકે છે. કોઈની ભૂલ માફ કરવી એ શૂરવીરનો ગુણ છે. આજ બાબત ગાંધીજીએ બીજા શબ્દોમાં આમ કહી છે કે, “કોઈ તમારા એક ગાલે તમારો મારે તો બીજો ધરજો” જોકે ગાંધીજીના સ્તરે જીવવાની વાત બાજુએ રાખીએ તો પણ આજે તેમના સ્તરે વિચારવાવાળા પણ જવલે જ મળે. ક્ષમા, સહિષ્ણુતા, આદર, સત્યપ્રિયતા, અહિંસા વગેરે ગુણો છે જે માટે ગાંધીજીએ પોતાનું જીવન ખર્ચ્યું છે.

સહસ્ત્રાબ્દીના શ્રેષ્ઠ મહાત્મા તરીકે તેમની પસંદગી થઈ છે. તેવા રાષ્ટ્રપિતા ગાંધીજીને કોટી કોટી વંદન.

ગોહિલ ગૌરવ શરદભાઈ
એફ.વાય.જે.સી.
‘સી’-વાણિજ્ય

પ્રકૃતિનાં ખોળે

શરદઋતુના સૌંદર્યને રમણીયતાને અને તાજગીને માણવા નહિકે સરોવરને કાંઠે શરદપૂનમના દિવસે પ્રકૃતિના ખોળે બેસી રાત્રે આકાશ તરફ મીટ માંડીને જોશો તો આકાશમાં ઠેરઠેર રૂના પોલ જેવી શ્વેત સુંવાળી વાદળોઓએ જાણે પોતાનાં આવાસ બાંધેલા દેખાશે અને નાના છીએ પણ કંઈક કામના છીએ એની પ્રતિતિ કરાવતી વાદળીઓનાં આવસન જ્યોતિમય બનાવી દે છે. ચાંદની રાતે આકાશમાં રાજધીરાજ સમ્રાટની જેમ મહાલતો સોળે કળાએ ખીલેલા ચંદ્રનો રૂબાળ જોયો. ધરતી પર ચાંદનીની શીતળતા રેલાવતો ચંદ્ર માનવ સમુદાયને ઠંડક થી તરબર કરી દે છે. ધરતી પર આખું વાતાવરણ પ્રકૃતિની એક વિરાટ શીતઘરમાં ફેરવાઈ જાય.

શરદરાત્રી સૌમ્ય પ્રાકૃતિક સૌંદર્યની મન આનંદવિભોર, થઈ જાય છે. આખી રાત પ્રકૃતિની શીતળ ગોદમાં વિતાવ્યા પછીની સવાર અનોખી છે. વહેલી સવારે પૂર્વ ક્ષિતિજ પર અદ્ભુત રંગોની રંગોળી રચાય છે. રંગોમાંથી સૂર્યના કિરણો બહાર આવે છે. ત્યારે પ્રાકૃતિ જાણે મરક મરક હસતી હોય તેમ લાગે છે. આસપાસનું આકાશ ધીરેધીરે પોતાનો પ્રકાશ ફેલાવી રહેલો સૂર્ય ધરતી પર જાણે સોનાની ભરમાર વરસાવે છે. એ ભરમારનાં સ્પર્શથી કૂલો આનંદથી ઝૂમવા લાગે છે. વૃક્ષોની સમાધીભંગ થાય છે. પુષ્પો અને પર્ણો પર પડેલા ઝાકળના બિંદુઓ એ સોનાના તેજમાં મોતીની જેમ ઝગમગવા લાગે છે. પક્ષીઓએ તો કલરવથી વાતાવરણને ગજવી મૂક્યું છે.

ગુલાબી ઠંડીથી સવારનું વાતાવરણ ખુશનુમાં બની જાય છે. ગામડાંમાં ‘દૂધ લ્યો, દૂધ લ્યો’ એમ લહેકાંથી ટહેલ નાંખતી રબારણો, માથે બેડા મૂકી પાણી ભરવા નીકળેલી પનિહારીઓ ઘરમાં ગાજતાં ધમ્મર વલોણાં મધુર કંઠે પ્રભાતિયા અને દૂડા ગાઈને ઈશ્વરને રીજવતા ભક્તજનોના હૈયામાં અને ચહેરા પર તાજગી અને સ્ફૂર્તિ વરતાય છે.

દરેક ઋતુનું એક આગવું પ્રાકૃતિક સૌંદર્ય છે. એનો આનંદ ખુલ્લા વાતાવરણમાં નહિકે સરોવરને કાંઠે, પર્વતની ટોચકે સમુદ્ર નાં કિનારે પ્રકૃતિને ખોળે બેસીને જ લઈ શકાય.

ટાંક કિનલ કાનજી

એસ.વાય.જે.સી. ‘જી’ - વાણિજ્ય

ડિજિટલ ઇન્ડિયા

એ દિવસો વીતી ગયા, જ્યારે લોકોને લાંબી ક્તારોમાં ઉભા રહેવું પડતું હતું અને એક કામ કરવા માટે મહિનાઓ સુધી રાહ જોવી પડતી હતી. નવાઈની વાત નથી કે ટેકનોલોજીએ આજે લોકોના જીવનને અનુકૂળ બનાવી દીધું છે. ભારત જેવો દેશ આજના જેવા ભવિષ્યની થોડા વર્ષો પહેલા કલ્પના કરી ન હતી. છ વર્ષ પહેલાંની પરિસ્થિતિ આજની જેમ તદ્દન અલગ હતી. ટેકનોલોજી ત્યાં હતી, પરંતુ તે દેશના એક નાના અંશ સુધી મર્યાદિત હતી. આજે, ભારતીય વસ્તીનો મોટો હિસ્સો ઇન્ટરનેટનો ઉપયોગ કરે છે. ડિજિટલ ઇન્ડિયા કાર્યક્રમનું અભિયાન આ દેશને ખરેખર જરૂરી પરદાન છે.

ગામડાના લોકો પાસે હવે એવી સુવિધાઓ છે જે તેમને બહારની દુનિયા સાથે જોડે છે. ભારતના વર્તમાન વડા પ્રધાન માનનીય શ્રી નરેન્દ્ર મોદીજીના નેતૃત્વ હેઠળ ૧ લી જુલાઈ ૨૦૧૫ ના રોજ ડિજિટલ ઇન્ડિયા ચળવળ શરૂ થઈ હતી. ભારતના વડાપ્રધાને કેવી રીતે તેની કલ્પના કરી હતી, જેના કારણે આ ચળવળની શરૂઆત થઈ અને આજે આપણે તેને વાસ્તવિક બનતા જોઈ શકીએ છીએ. તેમણે ભારતના તમામ નાગરિકો માટે ઇન્ટરનેટ સેવાઓની સરળ એક્સેસ પ્રદાન કરવાના વિઝન સાથે શરૂઆત કરી. તેમનું મુખ્ય લક્ષ્ય આ અભિયાનમાં દૂરસ્થ વસ્તીના વિશાળ બહુમતીનો સમાવેશ કરવાનું હતું તે ઈચ્છતા હતા કે નાના ગામડાઓમાં રહેતા લોકો આ અભિયાનનો મુખ્ય ભાગ બને અને તેનો સૌથી વધુ લાભ મેળવે.

ભારતના વડા પ્રધાનના જાણાવ્યા મુજબ “પ્રથમ તકનીક” એ સરકારનું ધ્યાન છે અને તે સશક્તિકરણ માટે “શક્તિ” ના સૂત્ર સાથે ખૂબ જ સારી રીતે ચાલે છે. આ સરકારી ઝૂંબેશનું મુખ્ય વિઝન વ્યાપક રીતે ત્રણ મથાળામાં વહેંચાયેલું છે. ઝૂંબેશનો ઉદ્દેશ્ય ડિજિટલ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર બનાવવાનો, એક વિશાળ નેટવર્ક બનાવવાનો અને સમગ્ર દેશના લોકોને એક કરવાનો હતો. આ ઝૂંબેશની શરૂઆત સાથે, હાઈ-સ્પીડ ઇન્ટરનેટ એ મુખ્ય કાર્યસૂચિ હતી. ભારત બ્રોડબેન્ડ નેટવર્ક લિમિટેડ (BBNL) એક સરકારી સંસ્થાએ ઇન્ટરનેટ કનેક્ટિવિટી અને ઇ-સેવાઓને પ્રોત્સાહન આપવા માટે કામ કર્યું છે.

ડિજિટલ ઇન્ડિયાનો કાર્યક્રમ ભારત સરકાર હેઠળના વિવિધ મંત્રાલયોને સમાવિષ્ટ કરે છે. ડિજિટલ ઇન્ડિયાની ચળવળનો ઉદ્દેશ્ય મોટાભાગે ભારતીય જનતાને ડિજિટલ સુવિધાઓ, તેમની એક્સેસ અને તેમના ઉપયોગ વિશે શિક્ષિત કરવાનો છે. ડિજિટલ ઇન્ડિયા ઝૂંબેશની મદદથી લોકોને તેમની સુવિધા અનુસાર વિવિધ ડિજિટલ સેવાઓ પૂરી પાડવામાં આવી છે. તે કોણે શક્ય બનાવ્યું ? વિપ્રો, ટાટા ઇન્ડસ્ટ્રીઝ અને રિલાયન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ભારતમાં ટોચના ઉદ્યોગપતિઓ અને વાણિજ્ય કંપનીઓની મદદથી 600 થી વધુ જિલ્લાઓને આવરી લેવા ઇ-સેવાઓને લક્ષ્યાંકિત કર્યા છે.

એવો અંદાજ છે કે ઝૂંબેશમાં 1 લાખ કરોડથી વધુનું રોકણ કરવામાં આવ્યું છે. અને સમય સાથે ઝૂંબેશ વધુ તીવ્ર બનશે. તેમ ભવિષ્યમાં આ રકમ વધશે. ડિજિટલ ઇન્ડિયાની ઘણી યોજનાઓમાં, તેમાંથી કેટલીક આરોગ્ય સેતુ, એપ્લીકેશન, ઇ-હેલ્થ, ડિજિટલ લોકર અને રાષ્ટ્રીય શિષ્યવૃત્તિ પોર્ટલ છે. ઉપરાંત, સ્ટાર્ટઅપ ઇન્ડિયા જેવા કાર્યક્રમો દેશભરમાં વ્યવસાય કરવાની સરળતાને વેગ આપવા માટે ખૂબજ સફળ રહ્યા છે. સેવાઓની ઇલેક્ટ્રોનિક, ડિલિવરી અને ડિજિટલ ગવર્નન્સ માટે ઇ-ક્રાંતિનો ઉપયોગ પણ વધ્યો છે.

ડિજિટલ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરનું નિર્માણ એ ડિજિટલ ઇન્ડિયા હેઠળ મુખ્ય લક્ષ્યોમાંનું એક હતું, જેથી લોકો આ સરકારી સેવાઓનો ઉપયોગ ભારતના દરેક નાગરિક માટે અનન્ય ઓળખ ઉભી કરે, જે ઓનલાઈન સેવાઓની એક્સેસને સરળ બનાવે છે. કાર્યક્રમ વિવિધ નિર્ધારિત એજન્ડા પર આધારિત છે. જેણે આ અભિયાનને એક માળખું આપ્યું છે.

ડિજિટલ ઇન્ડિયા અભિયાનને કારણે ઇ-ગવર્નન્સનું ડિજિટલાઈઝેશન થયું. આજે આપણામાંના દરેક આ ડિજિટલ પ્લેટફોર્મનો ઉપયોગ બિલ પેમેન્ટ જેવી મૂળભૂત સરકારી સેવાઓ માટે કરીએ છીએ.

ઉપરાંત ડિજિટલ હાજરી જેવી અન્ય સેવાઓએ સરકારી વહીવટ અને સ્થાનિક કંપનીઓ માટે કામ સરળ બનાવ્યું. ક્ષમ્બ જેવા ચેટ બોટ્સ, વ્યક્તિગત ડિજિટલ સહાય પૂરી પાડતા બધા માટે ડિજિટલ કાર્ય સરળ બનાવવા માટે ઓનલાઈન પ્લેટફોર્મ પર ઉપલબ્ધ છે.

ક્રિશા અતુલકુમાર પંચાલ

એસ. વાય. જે. સી., ‘જી’-વાણિજ્ય

સિનેમાની સમાજ પર અસર

ચલચિત્રનું મનોરંજન લગભગ બધાને પ્રિય હોય છે. આપણા દેશમાં શરૂઆતમાં મૂંગા ચલચિત્ર બન્યાં હતાં. આજનાં સમયમાં ફિલ્મો એ મનોરંજનનો સૌથી મોટો સ્ત્રોત છે. આજના સમયમાં ફિલ્મો સિનેમાં પ્રેરણા સ્ત્રોત છે અને ઘણી બધી મહિતી પણ આપે છે. પ્રખ્યાત હસ્તીઓ પર બનેલી ફિલ્મો તમને તેમના વિશે વધુ જાણવા તેમજ તેમના જીવનમાંથી ઘણી બાબતો શીખવે છે.

સિનેમાઘરોમાં બતાવવામાં આવતી ફિલ્મોની મદદથી આપણા સમાજમાં બનતી વિવિધ બાબતો વિશે જાણી શકીએ. અનેક અવનવી ઘટનાઓ છે. જેના વિશે આપણે જાણતા નથી, પરંતુ જ્યારે આવા વિષયો પર ફિલ્મો બનાવવામાં આવે છે. તેનાં દ્વારા સમાજના લોકોને તેના વિષય-વસ્તુ વિશે માહિતી મળે છે. ફિલ્મોની સમાજ જીવન પર સકારાત્મક અને નકારાત્મક અસર પડે છે.

જો આપણે સકારાત્મક બાજુ જોઈએ તો સિનેમાના ઘણા ફાયદા છે. તે માત્ર સમાજનું પ્રતિબિંબ હોવાનું કહેવાય છે. તેથી તે આપણને સમાજમાં શું ચાલી રહ્યું છે તેની વાસ્તવિકતાનો સામનો કરવામાં મદદ કરે છે. તે વસ્તુઓને જેમ છે તેમ ચિત્રિત કરે છે અને ભૂતકાળમાં આપણે સારી રીતે અવગણના કરી હોય તેવા મુદ્દાઓ પ્રત્યે આપણી આંખો ખોલવામાં મદદ કરે છે. સિનેમા એ દિગ્દર્શકના દષ્ટિકોણથી વિશ્વને બતાવવાનો એક માર્ગ છે. આમ તે સમાજના લોકોને પણ તેમના વિચાર અને કલ્પનાને વિસ્તૃત કરવા માટે પ્રેરણા આપે છે.

સૌથી અગત્યનું સિનેમાં વિશ્વની વિવિધ સંસ્કૃતિઓને આપણી સમક્ષ લાવે છે, તેના દ્વારા સમાજના લોકોને વિવિધ કલા સ્વરૂપોથી પરિચય કરાવે છે અને વિવિધ લોકો તેમના જીવનને કેવી રીતે જીવે છે તે વિશે જ્ઞાન મેળવવામાં મદદ કરે છે.

વધુમાં વધુ તે વ્યક્તિના મનને કાયાકલ્પ કરવામાં મદદ કરે છે. તે ચોક્કસપણે ઘણી રીતે ફાયદાકારક છે. તેમજ સિનેમાં દ્વારા સમાજના નાગરિકો પર નકારાત્મક અસર પણ થાય છે. કેટલીક ફિલ્મોમાં એડલ્ટ કન્ટેન્ટ હોય છે જે નાના બાળકો તેમજ કોલેજ જતા વિદ્યાર્થીઓને બગાડે છે. તેઓના મનમાં નકારાત્મક વિચારોને ઉત્પન્ન કરે છે. તેમની માનસિકતા પર અસર કરી તેમની વિચારસરણી પણ બદલી નાખે છે. ફિલ્મોમાં આવતી જાહેરાત દ્વારા લોકો ધુમ્રપાન અને મદ્યપાન જેવી ખરાબ ટેવો શીખે છે. આ વિષય ચોક્કસ પણ ચિંતાનો છે.

સિનેમાઘરોમાં દર્શાવવામાં આવતા અસ્લીલ ગીતો, નૃત્યો અને દ્વિઅર્થી સંવાદોનો પણ યુવાવર્ગ પર વિપરીત અસર પડે છે. જ્યારે મારામારી, બળાટકાર અને ખૂન જેવા હિંસક દૃશ્યો કુમળાં બાળકોનાં મન પર વિઘાતક અસર કરે છે. બાળકો સિનેમાસૃષ્ટિને વાસ્તવિક માની તેનું અનુકરણ કરવાં પ્રેરાય છે. અસામાજિક તત્વોને ચલચિત્રોમાંથી ગુનાખોરી અવનવી તરફીઓ મળે છે. સિનેમાંઓનું યોગ્ય સ્તર નહિ જળવાય તો તે સમસ્ત સમાજને ખોટી દિશાઓ તરફ ધકેલાતા વાર નહિ લાગે.

સિનેમાં દ્વારા સમાજને દેશ-વિદેશના વિવિધ પ્રદેશો, જુદી-જુદી પ્રજાઓ તેમનાં ખાનપાન, પહેરવેશ, રીતીરિવાજો ઉત્સવો અને જીવનશૈલીની માહિતીઓ મળે છે. નામાંકિત સર્જકોની જાણીતી કૃતિઓ પરથી પણ ચલચિત્રો બનાવાય છે. સિનેમાં દ્વારા દેશભક્તિ, પ્રામાણિકતા અને નીતિ જેવાં ગુણો સમાજનાં નાગરિકોમાં કેળવાય છે. તેના દ્વારા જાદુઈ અસરને પરિણામે અભણ માણસો પણ સાંપ્રત પ્રશ્નો વિશે સમજ કેળવે છે. સમાજના તમામ લોકો પુસ્તકોનું વાંચન કરતાં નથી પણ ચલચિત્રો અવશ્ય જુએ છે.

છેલ્લાં કેટલાંક વર્ષોમાં આપણા સમાજમાં ઘણા પરિવર્તનો થયાં છે. જેમ કે, કન્યા કેળવણી, સ્ત્રી સ્વાતંત્ર્ય અને આંતરજાતીય લગ્નોની બાબતમાં સારી એવી પ્રગતિ થઈ છે. સતીપ્રથા અને બાળલગ્નો જેવી કુરીતીઓને સમાજે જાણકારી આપી છે. વિધવાવિવાહને સમાજે સ્વીકારી લીધાં છે. દહેજપ્રથાને દૂર કરવા માટેની સમાનતા પણ વધી છે.

ઘણી ફિલ્મોમાં આપણને સ્ત્રીઓ પર થતા અત્યાચાર અને બંધનને દર્શાવવામાં આવે છે. જેમાં કચ્છ પ્રદેશની કથા ‘હેલ્લારો’ ફિલ્મમાં સ્ત્રીઓની નૃત્ય પરના પ્રતિબંધ છતાં પોતાના મનને કાબૂમાં રાખી શક્તી નથી. એટલે કે સ્ત્રીની શક્તિકરણનું પ્રસ્તુતિકરણ થાય છે. હવે સ્ત્રી એક વાડામાં રહેવા માંગતી નથી હવે બાહ્ય દુનિયામાં બહાર જવાનો સતત પ્રયત્ન કરતી ગુજરાતી નારીનું ચિત્ર વિશ્વ જગતમાં સિનેમાંથી રજૂ થયું છે.

સિનેમાં તથા સાહિત્યની સંસ્કૃતિ માટેના એકબીજાના પર્યાય તરીકે ઓળખ ઉભી કરવામાં સફળ રહ્યા છે. સિનેમાં જગતના કેન્દ્રમાં માનવ જીવનમાં રહેવાનું તથા સંસ્કૃતિ સિનેમાં દ્વારા કોઈ સમાજની આગવી વિશેષતા તથા માનવ સાથેની સંસ્કૃતિની અસર તથા લગાવ જોઈ શકાય છે.

લોકો ઘણીવાર વાતચીત શરૂ કરવા માટે સિનેમાંની ચર્ચા કરે છે. તંદુરપરાંત, રાજકારણ અને સ્મતગમતને બદલે તેના વિશે વાત કરવી પણ ખૂબ જ રસપ્રદ છે. સિનેમાની કેટલીક ફિલ્મો લોકપ્રિયતા મેળવી રહી છે.

સિનેમાં પ્રેરણાનો સ્ત્રોત છે. સિનેમાં લાંબા સમયથી મનોરંજન ઉદ્યોગનો એક ભાગ છે. તે સમગ્ર વિશ્વમાં લોકો પર વ્યાપક અસર બનાવે છે. સિનેમાં દ્વારા કમાવવાના ઘણા સ્ત્રોતો ઉત્પન્ન થાય છે.

ડાંગોદરા ખૂશ્બુ હેમલ

એસ. વાય. જે. સી. ‘જી’-વાણિજ્ય

સમય

સમય જીવનમાં સૌથી મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે તે સૌથી અદ્ભુત અને વ્યવહારૂ બાબત છે. તેને કોઈ આદિ કે અંત નથી. તમારી પાસે સમયસર આદેશ નથી અને તમે તેનું વિશ્લેષણ અને ટીકા કરી શકતા નથી. તે ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે કે તમે સમયના મૂલ્યને સમજો અને તેનું અસરકારક રીતે સંચાલન કરો. નહિંતર, સમય તમારા જીવન પર ભારે અસર કરી શકે છે. તમારે સમયનો બગાડ ન કરવો તેની કિંમત સમજવાની અને ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર છે.

સમય એ જીવનની સૌથી મૂલ્યવાન વસ્તુ છે. તમે સમયનું મૂલ્ય કરશો તો તે તમને અમૂલ્ય બનાવે છે. સમય એ એકમાત્ર પરિણામ છે જેમાં આપણે બધા આપણું જીવન જીવીએ છીએ અને તે કુલ વધતા ચક્રથી લઈને સામ્રાજ્યોના વિનાશ સુધીની દરેક વસ્તુને અસર કરે છે. સમય બળવાન છે. હકીકતમાં, જો તમારી પાસે કોઈ ન હોય, તો તમે કંઈપણ કરી શકતા નથી. ઘણી વસ્તુઓ છે જે આપણે તેને આરામની પ્રવૃત્તિઓમાં શકીએ છીએ, જેમકે સૂવું, ટીવી જોવું, વાંચવું અથવા ફરવા જવું. કામ અથવા આભ્યાસ પર, કુટુંબ ઉછેર પર, અથવા અન્યને મદદ કરવા પર. ભલે આપણે શું કરવાનું પસંદ કરીએ, તે મહત્વનું છે કે આપણે આપણા સમયનું સંચાલન કરીને મહત્તમ ઉપયોગ કરીએ તે મહત્વનું છે.

કુલને વર્ષ દરમિયાન ગમે ત્યારે વાપી શકાય છે, પરંતુ જે તમે તેને રંગબેરંગી પાંખડીઓવાળા સુંદર છોડ તરીકે ઉગાડવા માંગતા હો, તો તમારે તેને પૂરતો સૂર્યપ્રકાશ, પાણી અને માટી પ્રદાન કરવી પડશે. તમે તમારી સૂચનાઓની રાહ જોવાનો સમય કહી શકતા નથી; આમ, તમારે વસ્તુઓને પૂર્ણ કરવા માટે સૌથી વધુ કાર્યક્ષમ રીતે સમયનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ આપણા જીવનમાં પણ એવું જ છે.

આ પૃથ્વી પર આપણી પાસે મર્યાદિત સમય છે. અને જો આપણે આપણા ધ્યેયો અને સપનાઓને પૂર્ણ કરવા માંગતા હોય તો આપણે તેને સમજદારી પૂર્વક ખર્ચવાની જરૂર છે.

સમયનો તમારો ઉપયોગ તમારી પ્રાથમિકતાઓને દર્શાવે છે. તે બતાવે છે કે તમારા માટે શું મહત્વનું છે. ઉદાહરણ તરીકે, જો તમે મીટિંગ્સ અથવા એપોઈન્ટમેન્ટ માટે હંમેશા મોડા પડો છો. તો લોકો માની શકે છે કે તમે તેમને અથવા તેમના સમયને મહત્વ આપતા નથી. જો તમે સામાન્ય રીતે સારી રીતે તૈયાર છો અને મીટિંગ માટે વહેલા પહોંચો છો, તો તમારા સાથીદારોને ખબર પડશે કે તેઓ સમયસર વસ્તુઓ પૂર્ણ કરવા માટે તમારા પર આધાર રાખી શકે છે. વિશ્વમાં દરેક વ્યક્તિ માટે સમય ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે. તમે ભૂતકાળમાં સમય બગાડ્યો છે, તેથી જો તમે તમારા સમયને સંપૂર્ણ રીતે સંચાલિત કરવામાં સક્ષમ ન હોય તો નિરાશ થશો નહીં. મહત્વની બાબત એ છે કે તમારી ભૂલોમાંથી શીખવું અને ભવિષ્યમાં તમારા સમય સાથે વધુ કાર્યક્ષમ બનવા માટે તે જ્ઞાનનો ઉપયોગ કરવો.

સમય કોઈની રાહ જોતો નથી. તમને ગમે કે ન ગમે, પણ હકીકત એ છે કે સમય ક્યારેય અટકતો નથી. તે ચાલુ રહેશે. સમય તમને માત્ર એક જ તક આપે છે અને તમારે તેનો શ્રેષ્ઠ ઉપયોગ કરવો પડશે. ખોવાયેલી એક ક્ષણ કાયમ માટે ખોવાઈ જાય છે. તમે પાછા જઈને સમયને ઉલટાવી શકતા નથી.

સમય સતત બદલાતો રહે છે અને પરિવર્તન એ કુદરતનો નિયમ છે. કોઈ પણ વસ્તુ સમય અને પરિવર્તનથી સ્વતંત્ર નથી જીવન ટુંકુ છે અને પૂર્ણ પડકારોથી ભરેલું છે. આપણે આ હકીકતને સમજવી જોઈએ અને એક પણ મિનિટ બગાડવી જોઈએ નહીં. દરેક સેકન્ડ અને દરેક તકની અસરકારક અને અર્થપૂર્ણ રીતે ઉપયોગ કરવો જોઈએ.

આજના વ્યસ્ત વિશ્વમાં ટાઈમ મેનેજમેન્ટ સૌથી નિર્ણાયક કામ બની ગયું છે. તે વધુ અસરકારક કાર્ય અને ઉત્સાહ પેદા કરવાના હેતુથી એક સમયની ગોઠવણ આયોજન, સમય પત્રક અને બજેટ કરવાની કળા છે.

સમયનું સંચાલન એ સમયના મૂલ્યની અસર છે. તે વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, ફેક્ટરી કામગારો, વ્યાવસાયિકો, ગૃહિણીઓ અને બધા સહિત દરેક માટે મહત્વપૂર્ણ છે. સમયનું સંચાલન કરવું એ જરૂરી નથી કે ઘણી બધી વસ્તુઓ પૂર્ણ કરવામાં આવે. તેના બદલે, તે યોગ્ય વસ્તુઓ મેળવવા વિશે છે. જે વસ્તુઓ ખરેખર કરવાની જરૂર છે. તેથી જ્યાં સુધી તમે થાકી ના જાવ ત્યાં સધી એક પ્રવૃત્તિથી બીજી પ્રવૃત્તિ તરફ ઉતાવળમાં દોડવાને બદલે ધ્યાન કેન્દ્રિત અને સમય પર નિયંત્રણ રાખવું આવશ્યક છે. બીજા દિવસ માટે ક્યારેક વસ્તુઓ મુલતવી રાખશો નહીં. આજનો

દિવસ મહત્વપૂર્ણ છે. તમારા કાર્યને આપતીકાલ માટે છોડી દેવાને બદલે આજે પૂર્ણ કરો. નવરાશ આનંદદાયક છે પણ મહેનત પછી ફળદાયી છે. સમયને અસરકારક રીતે ઉપયોગ કરવાના પગલાં :

1) સૌથી મહત્વપૂર્ણ કાર્યો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરો :

ચોક્કસ કામ તમારો સમય કેટલો યોગ્ય છે તેની ગણતરી કરો. આ તમને કાચની પ્રાથમિકતા આપવામાં અને પહેલા મહત્વપૂર્ણ કાર્ય પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં મદદ કરશે. ઓછા મહત્વપૂર્ણ કાર્યો અન્યને સોંપવામાં આવી શકે છે.

2) ટાઈમ ઓર્ડર બનાવો :

તમે દર અઠવાડિયે જે કામ કરો છો તેનો ટ્રેડ રાખી શકો છો. પછી કયું કાર્ય વધુ સમય ચોરી રહ્યું છે તે જાણવા માટે તમે રિપોર્ટ બનાવી શકો છો. આ તમને યોગ્ય આકારણી કરવામાં મદદ કરશે.

3) દરેક કાર્ય માટે સમય મર્યાદા સેટ કરો :

જ્યારે તમે દરેક કાર્ય માટે સમય મર્યાદા નક્કી કરો છો. ત્યારે તમે વિચલિત થશો નહીં. અને સમયમર્યાદામાં તમારું કાર્ય પૂર્ણ કરશો.

4) આગળની યોજના :

જો તમે અગાઉથી સારી રીતે આયોજન કરો છો. તો તમે વધુ વ્યવસ્થિત બની શકો છો અને કાર્યને અસરકારક રીતે પૂર્ણ કરવા માટે સમયનો ઉપયોગ કરી શકો છો.

5) રાહ જોવામાં સમય બગાડો નહીં :

જો તમારે કોઈ કાર્ય પૂર્ણ થવાની રાહ જોવાની હોય, તો તે રાહ જોવાના સમયનો સૌથી અસરકારક રીતે ઉપયોગ કરો. નિષ્ક્રિય બેસી રહેવાને બદલે, તમે તમારી રૂચિનું કોઈપણ પુસ્તક અથવા અભ્યાસ સામગ્રી વાંચી શકો છો. આ તમારી ઉત્પાદકતામાં વધારો કરશે.

6) વધુ હોશિયારી પૂર્વક કામ કરો :

જ્યારે તમે સમયનું જતન કરો છો, ત્યારે એક જ કાર્ય હાથમાં લેવા અને તેને પૂર્ણ કરવા માટે પૂરતા સ્માર્ટ બનીએ જગ્યા કરતાં ગુણવત્તા વધુ મહત્વપૂર્ણ છે.

સમય એ આપણાં જીવનમાં ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ બાબત છે. સમયના મૂલ્યની અનુભૂતિ કરીને અને તેનો અસરકારક રીતે ઉપયોગ કરીને, તમે ફક્ત અમારા લક્ષ્યોને અત્યંત વ્યક્તિગત સંતોષ માટે જ નહીં પરંતુ આપણા સમાજ અને દેશના વિકાસ અને વિકાસમાં પણ યોગદાન આપી શકીએ છીએ. આપણે સમયનો આદર કરવાની જરૂર છે, અને એના દ્વારા, આપણે તેમાંથી શ્રેષ્ઠ પામી શકીએ છીએ.

બામભનિયા ફિંજલ જયંતિભાઈ

એસ. વાય.જે. સી. ‘જી’-વાણિજ્ય

શહેરી વિસ્તારમાં પ્રદૂષણ નું સંકટ

પ્રદૂષણ, ગંદગી, કચરો, વાયુ પ્રદૂષણ, જળ પ્રદૂષણ. જ્યાં જુઓ તો આજે પ્રદૂષણ જ પ્રદૂષણ છે. સમાજમાં માનવી ની જરૂરીયાત વધતી જાય છે. અને પ્રકૃતિના તત્વોનો નાશ થાય છે. આજે આપણે અનેક બિમારી ના ભોગ બની ગયા છીએ. આનું કારણ પ્રદૂષણ જ છે. ચાલો પ્રદૂષણ વિશે નો ઇતિહાસ જાણીએ.

બીજા વિશ્વ યુદ્ધ પછી પ્રદૂષણ પ્રખ્યાત મુદ્દો બની ગયો હતો. કારણ કે આ વિશ્વ યુદ્ધ દરમિયાન વાપરણમાં આવેલ શસ્ત્રો, અણુ શસ્ત્રોને કારણે કિરણોત્સર્ગી અસર ફેલાઈ હતી. જેની લોકોને ભયાનક અસરો સર્જાઈ હતા. આબાદ લંડનમાં 1952 માં બનેલી આપત્તિ ‘દિ ગ્રેટ સ્મોશન’ કારણે ઓછામાં ઓછા 8000 લોકોના મોત થયા હતા. આકારણે પર્યાવરણને લાગતા મોટા કાયદાઓ ઘડાયા જેમ કે 1956, હવા શુદ્ધિકરણનો કાયદો આપી કેટલાય કાયદાકાનૂન વિશ્વને પ્રદૂષણ મુક્તિ કરવા ઘડ્યા. પણ આજનો માનવી આ કાયદા કાનૂન અને નિયમો ને માનવા તૈયાર નથી. આજે પ્રદૂષણે આખા વિશ્વને ચિંતામાં મુકી દિધા છે. આ ચિંતા આગળ જઈને વિકરાળ રૂપ ધારણ કરવાનો છે.

શહેરી વિસ્તારની વાત કરીએ તો આજે શહેરોમાં શ્વાસ લેવાની પણ ચિંતા થાય છે. કે કોઈ જંતુ શ્વાસન ક્રિયા દ્વારા શરીરમાં પ્રવેશ કરશે તો ? શહેરોમાં આજે પ્રદૂષિત ને બદલે કારખાનાં વધારે દેખાય છે. શહેરોમાં આજે વાયુ પ્રદૂષણ થી લઈને જલ પ્રદૂષણ થવા લાગ્યું છે. આજે પ્રદૂષણમાં શહેરોની વાત કરીએ તો ભારતના મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય નું નામચીન શહેર મુંબઈ યાદ આવે છે. આજથી પહેલા મુંબઈ શહેર એ “ગ્રીનસીટી” હતું. પણ, માનવ વસ્તીના વધવાથી અને શહેરોના પ્રગતી માટે કારખાના, મિલોએ મુંબઈ શહેરને કચરો બનાવ્યો છે. આજે ચોમાસામાં પાણીભરાવાની ચિંતા મુંબઈવાસીથી વધારે કોઈને નથી હોય આજે કોઈ મને કહે કે તું શહેરમાં રહેવાનું પસંદ કરે કે ગામમાં તો મારા મતે ગામનું જીવન એજ સર્વશ્રેષ્ઠ જીવન. શહેરોમાં આજે પ્લાસ્ટિક જેવા અવિઘટનશીલ પદાર્થ નો ઉપયોગ વધતો જાય છે. પ્લાસ્ટિક જેવા ઘાતક પદાર્થનો વાપર વિશ્વ માટે હાનિકારક છે. પ્લાસ્ટિક જેવા પદાર્થો નો ઉપયોગ વધવાથી આપણા વૈજ્ઞાનિકોએ પુનઃચક્રીકરણનો વિષય બહાર પાડ્યો. જેને રિલાઈબલ કહેવાય છે. પ્લાસ્ટિક એ પર્યાવરણનો શત્રુ છે. પ્લાસ્ટિક જેવા ઝેરી પદાર્થનો વપરાશ આપણા ભારતમાં છેલ્લા 5 વર્ષ થી રદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે. પરંતુ માણસો આજે પણ પ્લાસ્ટિકના વાસણ, થેલી, વસ્તુઓ જેવી અનેક વસ્તુઓનો વપરાશ બંધ કરતા નથી.

શહેરી વિસ્તારમાં વાયુ પ્રદૂષણ વધારે જોવા મળે છે. તેનું કારણ મોટાં મોટાં કારખાનાં અને મિલો છે. કારખાના ના પ્રદૂષિત ઝેરી ધૂમાડા ઉપર આકાશમાં છોડવામાં આવે છે. જેથી આકાશમાં નાં ઉપયોગી વાયુનો નાશ થાય છે. આજે ‘ગ્લોબલ વાર્મિંગ’ દ્વારાપૃથ્વીનો ઓઝોન વાયુનો થર આજ ઝેરી, વાયુઓને કારણે સમાપ્ત થતો જાય છે. ઓઝોન વાયુ એ સૂર્યના ઝેરી કિરણો ને શોષી આપણાં સુધી શુદ્ધ ‘ડી’ તત્વનો પ્રકાશ પહોંચાડે છે. પણ જો આ ઓઝોન વાયુ સમાપ્ત થઈ જશે તો સૂર્યના ઝેરી કિરણો પૃથ્વીને નુકસાન પહોંચાડશે. આજ એ જ કારણે જલ પ્રદૂષણ થાય છે. કારખાના નું દુષિત જલ, ગંદુ પાણી કારખાનામાં છોડવામાં આવે છે જેથી જળનું પણ પ્રદૂષણ થાય છે. જળ પ્રદૂષણને કારણે પાણી દ્વારા ઘરે ઘરે રોગચાળો ફેલાય છે. પ્રદૂષણાવિશે બહુ જાણ્યું પ્રદૂષણને નિયંત્રણમાં કેવી રીતે રાખી શકીએ છીએ તે જાણીએ.

પર્યાવરણ સંચાલનમાં પ્રદૂષણ નિયંત્રણનો ઉપયોગનો મતલબ એવો કે દહન અને એકલું ઇન્ડસ્ટ્રીઝ દ્વારા હવા, પાણી અને જમીન માં છોડવામાં આવતીગંદકીનું નિયંત્રણ. પ્રદૂષણ નિયંત્રણવગર, વપરાશ હિટીંગ, ફૃષિ, ખાણ, ઉત્પાદન-ટ્રાન્સપોર્ટેશન અને અન્ય માનવીય, પ્રવૃત્તિઓ માંથી ઉત્પન્ન થતી વેસ્ટ પ્રોડક્ટની સંગ્રહ કે તેનો ફેલાવો પર્યાવરણ ને નુકસાન, પહોંચાડે છે. નિયંત્રણનાં વિવિધ તબક્કાઓ પ્રદૂષણને અટકાવવું બને તેટલું ઓછો કચરો થાય તે જોવું તે પ્રદૂષણ પર કાબૂ મેળવવા કરતા વધુ ઇચ્છનીય છે.

પ્રદૂષણ નિયંત્રણનાં સાધનો :

1) કસ્ટ કલેક્શન સિસ્ટમ

- ચક્રવાત
- ઇલેક્ટ્રોસ્ટેટિક પ્રિસીપેરેટ
- બેગ હાઉસીસ

2) બ્રશ

- બાકેલ સ્પ્રે સ્ક્રબર
- સાયકલોનિક સ્પ્રે સ્ક્રુબર
- ઇજેક્ટર પેન્યુરી સ્ક્રબર
- મિકે નિકેલ્લી એડેડ સ્ક્રબર
- સ્પ્રે ટાપર
- વેટ સ્ક્રબર

3) ગટર દ્વારા નિકાલ અને નકામા પાણી નો નિકાલ

- એપીઆઈ ઓઈલ સેપરેટર
- સેન્ટિમેન્ટેશન (વીટર સ્ટ્રીટમેન્ટ)
- ડીઝોલ્વ એર ફ્લોટેશન
- એકરીવેટેડ સ્લગ બાયો ટ્રીટ
- બાયો ફિલ્ટર
- પાવર્ડ એક્ટીવેટેડ કાર્બન ટ્રીટમેન્ટ

આજે પર્યાવરણ હાનિમાં છે તો ચાલો આપણે સૌ મળી પ્રદૂષણને માત કરી. અને પર્યાવરણ પરિસર, દેશ વિશ્વ ને પ્રદૂષણમુક્ત બનાવી અને સ્વચ્છ, સુંદર અને આકર્ષક કરીએ.

પુરબીયા સથિન ધીરજ
એફ.વાય.જેસી, ‘સી’ - વાણિજ્ય

ગણિત ગઝલ

લંબચોરસ ઓરડામાં એક સમય ઘૂંટાય છે,
વક્ર રેખાઓ ક્ષણોની શ્વાસમાં છેદાય છે.

શક્યતાનું એક પણ વર્તુળ નથી પુરું થતું
ઠરક્ષણે કંપાસની તીક્ષ્ણ અણી ભોંકાય છે.

ચાલ, સંબંધોનું કોઈ કોણ માપક શોધીએ.
કે, હૃદયને કેટલા અંશો સુધી છેદાય છે.

આરઝૂના કાંટેખૂણે જિંદગી તૂટી પડે,
ને પછી એ પોતાના બિંદુ સુધી લંબાય છે.

બે સમાંતર રેખાની વચ્ચેનો હું અવકાશ છું,
શૂન્યતાની સાંકળો મારા વડે બંધાય છે.

અને છેલ્લે ...

ચાલ જીંદગી, થોડું બેસીએ,

મારાં કરતાં,

તુ વધારે થાકી ગઈ છે.

છાડવા દિશા કુમાર

એસ. વાય. જે. સી., 'જી'-વાણિજ્ય

સરહદ

ઊભો છું સરહદ પર,
લગાવુ છું જીવ મારો
હું ડરતો નથી દુશ્મનોથી
હું ભારતમાતા નો જવાન છું.

નથી પરવાહ મને ઠંડીની

નથી તાપનો ડર

ચાહે એ સિયાચીન હો કે રાજસ્થાન

મારા કર્તવ્યો પર ખરો ઉતરું છું

આજ સુધી નથી વ્યર્થ ગયું બલિદાન
દરેક ગોળીનો છઠ્ઠાથી કર્યો છે મુકાબલો

ચાહે ખતરામાં હોય જીવ,

ભલે હોય એકોતરેનું વર્ષ કે પછી નવ્વાણું

દર વખતે લહેરાવ્યો છે તિરંગો શાનથી

જરૂરી નથી કે દરેક વ્યક્તિ ફોજમાં જ જાય

માણસ બની આપણે પણ

માણસાઈનો ધર્મ નિભાવીએ

કુશ મહેશ નાગરેયા

એસ.વાય.જે.સી., 'જી'-વાણિજ્ય

જીંદગી

બાકી જિંદગીથી કોઈ ફરિયાદ નથી,
બસ છેલ્લે ક્યારે મજા આવી એ યાદ નથી.

વ્યસ્તતા એ માઝા મૂકી છે બરાબર,
છેલ્લે ક્યારે રજા આવી એ યાદ નથી.

આંખના ખૂણા જો સાફ કર્યા હતા કે,
ખરી ગયું એ પાણી, એ યાદ નથી.

આમ તો સતત હાસ્ય રાખું છું ચહેરા પર,
સારો હસ્યો તો ક્યારે, એ યાદ નથી.

જે વરસાદમાં હું ભીંજાયો હતો દિલથી
એ વરસ્યો હતો ક્યારે, એ યાદ નથી,
જીવતા જીવતા ઈચ્છાઓને બદલાની,
ક્યારે હું મને જ ભુલ્યો, એ યાદ નથી.

ઉભો નથી કતારમાં તારા મંદિરે ઈશ્વર,
પણ તને હું ભૂલ્યો, એવી યાદ નથી.

ચિત્રોડા સિદ્ધિ દિલીપભાઈ

એસ. વાય. જે. સી., 'જી'-વાણિજ્ય

બાળપણની યાદ

ચુવાનીની આ ઢળતી સાંજે,

બાળપણની યાદ લઈને બેઠી છું.

આ સ્વાર્થી અને છળકપટ ની દુનિયામાં,

બાળપણ ના નિઃસ્વાર્થ મિત્રતાની યાદ લઈને બેઠી છું

છે આજે મોટી, ગાડી, ઘર અને દરેક ખુશી,

છતાં પણ બાળપણમાં એ ચાવીથી ચાલતી ગાડીનો આનંદ

મનામાં લઈને બેઠી છું.

ઉડું છું આજે આખા જગતથી ઉપર,

છતાં પણ કાગળ ના એ વિમાન ની મજા હૃદયમાં લઈને બેઠી છું.

સમય વીત્યો અને જોવાઈ હું આ મતલબી દરિયામાં,

એ દરિયામાં પણ મારા બાળપણને શોધવા બેઠી છું.

સફળતાના મોહમાં સમય વીતી ગયો ને,

મારું બાળપણ જ જોવાઈ ગયું.

હાડિયા પલ્લવી વિનુભાઈ

એફ.વાય.જે.સી., 'સી' - વાણિજ્ય

શૈશવ

ભગવાન જે વરદાન માંગવાનું કહે ને
તો માંગુ એ બાળપણ મારું
એ દિવસો જ્યાં બાળકો રખડતા ખુલ્લાં મેદાનમાં
ખો-ખો અને આંબલી પીપળી
અને પાણીમાં મચતા ધુબાકા

સ્કૂલે થી આવીને

દસ્તરને ફેંકી ને દોડવું

મિત્રોની ટોળકી લઈને

રખડવું ખુલ્લા ગગનમાં

ઘૂંટણ નાં છોલાતાં ઘા ની ન પરવાહ

શેરીમાં અસંખ્ય ફરતા ફેરા

ખુલ્લાં નળનાં પીવાતા પાણી

ડબ્બાઓની થતી ઉજાણી

ખબર નહીં એ શૈશવ

હવે ફરી પાછું મળશે કે નહીં?

ગોહિલ સુજલ શરદભાઈ

એફ. વાય. જે. સી., ‘સી’-વાણિજ્ય

મિત્રતા.....

જેમને તમે પહેલી વાર મળ્યા હોય અને એ તમારા હૃદયમાં વસી ગયા ને,

એ ‘એહસાસ’ નો ભાવ છે મિત્રતા...

જેમને જોઈને માત્ર તમને આનંદ જ થાય ને

એ ‘‘આનંદ’’ નો ભાવ છે મિત્રતા...

જેમને તમારા હસતા મુખ ની પાછળ ના રડતા મન ને જોયું છે ને,

એ ‘‘લાગણી’’ નો ભાવ છે મિત્રતા...

જેને આપણે રક્ત થી નહીં પણ દિલ થી બાંધ્યા છે ને,

એ ‘‘બંધન’’ નો ભાવ છે મિત્રતા...

જેમને તમારી સફળતામાં પોતાની ખુશી જોઈ ને,

એ ‘‘નિસ્વાર્થ’’ નો ભાવ છે મિત્રતા...

જેમને તમે તમારા ગુસ્સા માં માર્યો, અને તમારા આનંદના

ક્ષણો દરેક ના આંસુ સાથે હરાવ્યો ને,

એ ‘‘ચંચળતા’’ નો ભાવ છે મિત્રતા....

જેમને પોતે પાછળ રહી, સદૈવ તમને આગળ વધારવાના

ને પ્રોત્સાહન આપ્યું છે ને,

એ ‘શુભચિંતક’ નો ભાવ છે મિત્રતા...

ગોસ્વામી ભૂમિ મહેશગીરી

એફ. વાય. જે.સી., ‘સી’-વાણિજ્ય

બાળ ઠાકોર

વસુદેવ નો નાનો લાડલો

બન્યો નંદનો લાલો

માખણ ચોરી, મટકી ફોડે

ગોવર્ધનનો ધરનારો

મિત્રતાનો સાચો દાખલો સુદામાનો શ્રેષ્ઠ મિત્ર

ધર્મની રક્ષા કરી અધર્મને હણનારો

અસુરોનો વધ કરનારો

આ છે મારો નંદલાલો રે

વિશ્વમાં સૌનો વડ્ડાસો

પુરોહિત નિલ ભાર્ગવ

એફ. વાય. જે. સી., ‘સી’-વાણિજ્ય

એકતા

જે કામ ન થાય એકથી,
તે કામ થાય અનેક થી,
ભલે કોઈ હોય કેટલોય શક્તિશાળી,
કરી જશે એકતા થી.
નફરત ની ભીંત તોડીને,
પ્રેમ ની ગંગા વહાવશુ,
સૌના હૃદયમાં ફરીથી,
એકતા ના દિવા પ્રગટાવશુ.

અસ્પૃશ્યતા ને માનીને
આપસ માં ન બાધશુ.
હસી-ખુશી અમે સાથે-સાથે,
મળીને ભેદભાવ મિટાવશુ.

સ્ત્રીઓનું સન્માન કરી
એમને અધિકાર અપાવશુ,
સૌના હૃદયમાં ફરીથી
એકતા નાં દિવા પ્રગટાવશું.

બે-પૈસા ના લાલચમાં,
ભ્રષ્ટાચાર ન વધારશુ
ભૂખ્યા-તરસ્યા રહીને પાણી,
એકતા નાં દિવા પ્રગટાવશું.

“એકતા મા છે એકતા”, એ સર્વ ને દેખાડશું

રાહોડ નોમન અબ્દુલ હુસૈન

એફ. વાય. જે. સી., ‘સી’-વાણિજ્ય

બાળપણ

બાળપણ એટલે આખા જીવનનો સૌથી સુંદર સમય
બાળપણ એટલે સ્વાર્થ વગરનું જીવન,
જ્યાં ખાલી મસ્તી અને રમતો હતી, દફતર ઊંચકીને નિશાળ જવાનું.
માસ્ટરના હાથના ફટકા, શું બાળપણ હતું એ!
બાળપણની એ લંગડી, ખો. ખો. અને સંતાઢૂકડી ને
ક્યા આજની જવાબદારી ભરી જીંદગી,
આજની આવી જવાબદારી ભરી જીંદગીમાં ક્યારેક
એ બાળપણના સ્મરણો યાદ આવે છે.

તો એમ થાય છે કે કદાચ કંઈક એવું બને કે મને મારું
બાળપણ પાછું મારાવા મળે, મારા બાળપણના સુખદ સંભારણા
વાગોળુ છું. ત્યારે એમ થાય છે કે કેવા આનંદના એ દિવસો હતાં
આ બાળપણને યાદ કરતા એક પંક્તિ યાદ આવે છે.

હમણાં જ કંઈક પસાર થયું,
બે ફિકર ધૂળ માં દોડતું
પાછળ ફરીને જોયું તો
એ બાળપણ હતું.

હતી બાળપણની એ વાત ન્યારી
જ્યાં ન હતી કોઈ જવાબદારી
ભુલાવી બધી મોજ મસ્તી
જિંદગી એ શીખવી દુનિયાદારી.

ગોહિલ ગૌરવ શરદભાઈ

એફ.વાય.જેસી, ‘સી’ - વાણિજ્ય

માતૃ દેવો ભવ !

ઈશ્વરે પ્રેમનું સર્જન કર્યું હશે ત્યારે સૌથી પ્રથમ માતા બનાવવાનું વિચાર્યું હશે ! અનન્વય અલંકારમાં કહીએ તો....‘માં’ એટલે વાત્સલ્યની મૂર્તિ. એના જેવી વ્યક્તિ આ જગતમાં ક્યાંય મળે એમ નથી ! માતાનો જોડો જડવો . બાળકને જન્મ આપનાર અને એનું લાલનપાલન કરી જીવનનું સુયોગ્ય ઘડતર કરનાર માતાની મૂલ્યવાન સેવાનો બદલો કોનાથી વાળી શકાય એમ છે ? બાળક ઉંમરમાં હોય ત્યારથી માંડીને એ મોટું ને સમજણું થાય ત્યાં સુધીમાં, અનેક કષ્ટો વેઠનાર અને પોતાના શરીર-સુખના ભોગે પોતાના બાળકની માવજત કરનાર માતાને જો ઈશ્વર ઘડી જ ના હોત તો આપણું શું થાત?કોણે લાલનપાલન કર્યું હોત., કોણે આપણને સંસ્કાર આપ્યા હોત. કોણે આપણાપર આટલો પ્રેમ લૂટાવ્યો હોત....માતાનું મહત્વ તો તમે એકવાર જઈને અનાથાશ્રમમાં રહેતા બાળકોને જોઈને કે તેમની સાથે વાતચીત કરીને જોશો તો સમજાશે, મુશ્કેલ છે. ખુદ ઈશ્વર પણ એની જોડે બેસી શકે તેવો નથી! સાથે જ, જગતમાં સો સગા સનેહીજનો વચ્ચે માતાની ત્યાગનીમૂર્તિ, બલિદાનમૂર્તિ, સૌજન્યનીમૂર્તિ અને પ્રેમભૂમિ પૂનમના ચાંદ જેવી ઝળહળે છે. જગતમાં સર્વપ્રથમ બાળકના મુખમાંથી નીકળતો પ્રથમ જે શબ્દ હોય તો તે ‘માં’, ‘મમ્મા’છે.

કવિઓએ માતૃપ્રેમનો મહિમા મુક્ત કંઠે ગાયો અને બિરદાવ્યો છે. કવિ બોટાદ્કરે પોતાની કવિતામાં કહ્યું છે કે. “ જનનીનો જોડ શકી નહિ જડે રે લોલ! માતા એ માતા જ છે. પછી એ આઠ બાળકોની માતા હોય કે એકના ના એક સંતાનની! માતાને મન એનું પ્રત્યેક બાળક કાળજીનો કટકો છે. માતા ગરીબ ઘરની હોય કે શ્રીમંત ઘરની...એના વાત્સલ્યનું ઝરણું તો અખૂટપણે વહ્યાજ કરે છે. વળી બાળક કુષ્ટપુષ્ટ અને દેખાવડું જ હોય એ કાંઈ જાણી નથી. માતાને મન તો એનું લુલુ લંગડું કે બહેરુ બોલકુ બાળક જ ગુલાબના ખીલેલા ગોટા જેવું જ હોય છે. માતાને ઘડીને ઈશ્વરે હાથ ધોઈ નાખ્યા છે એમ કહીએ તો જરાય ખોટું નથી. બાળક માંદું પડે, નિશાળેથી આવતા થોડું મોડું થાય કે કોઈ રીજ મેળવવા માટે ધમપછાડા કરે ત્યારે માતા લાખ કામ પડતા મુકીને કેવી બેબાકળી અને ચિંતાતુર બની જતી હોય છે! બાળકના સુખે સુખી અને બાળકના દુખે દુઃખી થનારી, રાત દિવસ તેના હિતની પ્રાર્થના કરનારી માતા જેવી ત્યાગમૂર્તિ જગતમાં બીજી કોઈ છે ખરી? જીવન નૈયાનું સુકાન માતા છે. મા વિનાના બાળકોની સ્થિતિ અત્યંત દયાજનક હોય છે. રેટિયો કાંતતી માં ઘોડે ચડતા બાપ કરતા હજાર દરજ્જે સારી છે. જીવનનું સબરસ માં છે. એનો ત્યાગ એનું વાત્સલ્ય એનું માધુર્ય એ તો સંતાનના જીવનની અણમોલ અઢિતીય મૂડી છે.

આખા જગતનો આધાર માતાની આંગળી છે. એની આંગળીમાં અભય છે. સામે વાઘ આવીને ઊભો હોય પણ દીકરાએ જો માની આંગળી પકડી હશે તો એને બીક નહીં લાગે ! એની આંગળી નિર્ભય છે. ‘માં’ શબ્દ જ મમતાથી ભરેલો છે. પશુ હોય કે પક્ષી હોય માતાનો પ્રેમ એના પોતાનાં બચ્ચાં માટે અપાર હશે, ગાય પોતાના વાંછરડાંને, કૂતરી પોતાનાં ગલુડિયાંને, ચકલી પોતાનાં બચ્ચાંને, વાંદરી પોતાનાં બચ્ચાંને પ્રેમરુનેહ કરતાં થાકતી નથી. કેવાં સાચવે છે, ચાટે છે અને ખવડાવે છે. અબોલ પ્રાણીમાં જો આટલી માયા ને લાગણી હોય તો માનવ માતાની તો વાતની જ શી કરવી?

જગતમાં દરેક મહાન પુરુષોના જીવન ઘડતરમાં તેમની માતાનો ફાળો અનન્ય અને અનમોલ રહ્યો છે. તે બાળકની પ્રેરણાદાત્રી છે. નેપોલિયન જેવાને કહેવું પડેલું કે, “એકમાતા એ સો શિક્ષકની ગરજ સારે છે.” માતા સંતાનના ચારિત્ર્યનું ઘડતર કરે છે. તે થકી સમાજનું અને રાષ્ટ્રનું ઘડતર થાય છે. આ “મા” બનવું પણ સહેલું નથી કારણ કે નવ માસના ગર્ભધાન પછી આખરી પ્રસૂતિની પીડા અને શિશુપાલનની અઢળક જવાબદારી એ અનેક બલિદાન માંગી લે છે. અને આ બધું એક સંપૂર્ણ નિઃસ્વાર્થ ભાવનાથી માત્ર પોતાના દેવના દીધેલા માટે... આટલું જતન કરીને વળતર આવે તો પેટે પાટા બાંધીને પુત્રનું જતન કરનાર માતાનો ઘડપણમાં જો પુત્ર તરફથી પ્રેમને બદલે તિરસ્કાર, સહારને બદલે અપમાન મળે અને મદદને બદલે કુવચનો સાંભળવા મળે તો એ પુત્રને પુત્ર કહેવો કે પત્થર? આટલું થવા છતાં માતા કાયમ પોતાના દિકરાને આશીર્વાદ જ આપતી રહે છે. તેથી જ તો કહેવાય છે કે “છોરું અઢળક થાય પણ માતા કુમાતા ન થાય.”

ચોહાણ નિકિતા ભિખુ

એસ.વાય.જેસી, ‘જી’ - વાણિજ્ય

“ दोस्त ”

मंजिल पाने के लिए रास्ते की तलाश में थे,
रास्ता ढूँढते ढूँढते मंजिल कब बदल गई,
पता ही ना चला ।

जिन दोस्तों से कभी हर बात बाँटा करते थे,
वह कब यूँ अलग-अलग कॉलेजों में बट गए,
पता ही ना चला ।

जिनके साथ गणित के टेबल याद किया करते थे
वह दोस्त कब यूँ एक याद बनकर रह गए,
पता ही ना चला ।

जिन दोस्तों के साथ स्कूल में कहानियां पढ़ा करते थे, वह कब
जिंदगी की किताब का एक किस्सा बन कर रह गए,
पता ही ना चला ।

दसवीं के बाद हमारी स्कूल तो छूट गई,
पर हमारा दोस्ती कब टूट गई,
पता ही ना चला ।

जिन दोस्तों से कभी गालियां सिखा करते थे,
उनके लिए आज क्यों गालिब बन गए,
पता ही ना चला ।

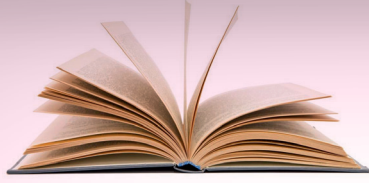
गोसावी मृणाली विनोद
बारहवीं वाणिज्य ए

“ पापा ”

बात आप पर कुछ लिखने की आए,
तो हमेशा की तरह शब्द कम पड़ जाते हैं ।
बार्ते तो बहुत कुछ कहना चाहता हूँ,
पर आपके सामने कुछ कह नहीं पाता हूँ ।
चिपकना चाहता हूँ, हमेशा के लिए आपके सीने से,
पर डर के मारे आपके सामने एक पल टिक नहीं पाता हूँ ।
कहना तो बहुत कुछ चाहता हूँ ।
पर आपके सामने कुछ कह नहीं पाता हूँ...
एक सवाल हमेशा पूछना था, पापा आपसे
लोग आपको इतना कठोर क्यों मानते हैं ?
लोगों को क्या नहीं पता ?
कि आप उनके सामने अपनी पीड़ा नहीं बाटते हैं...!
अब क्या बोलू आपके बारे में पापा,
तू ला कागजात मेरी जिंदगी के,
ये जिंदगी भी तेरे नाम लिखता हूँ ।
हर जन्म में मिलों पापा,
खुदा से यही फरियाद करता हूँ ।
लिखने को तो पूरी किताब लिख दूँ, आप पर
लेकिन वो शब्द आपको बया नहीं कर पाते हैं...!
कहना तो बहुत कुछ चाहता हूँ,
पर आपके सामने कुछ कह नहीं पाता हूँ ।

गुप्ता सत्यम प्रमोदकुमार
बारहवीं वाणिज्य ए

“ मैं किताब ”

मैं किताब हूँ ।
मेरा नाम याद रखना,
बड़ा काम आता हूँ, मैं लोगों के
मेरा दाम याद रखना ।
इतना महंगा तो नहीं
सस्ते में बिक जाता हूँ ।
पर मुझे पाने का अर्थ मिल जाए तो
मेरा एहसास याद रखना ।
बंद अलमारियों में पड़ा रहता हूँ, आजकल
मेरा थोड़ा सा ज्ञान रखना ।
वरना अपनी जिंदगी में
मुसीबतों का पैगाम रखना ।
दोस्तों मैं किताब हूँ,
मेरी पहचान बनाए रखना ॥

गुप्ता सत्यम प्रमोदकुमार
बारहवीं वाणिज्य ए

“ सन २०२० की कहानी ”

निसर्ग को अब दुषित होना नामंजूर था,
कोरोना ने किया पूरी दुनिया को दुर था ।
किसके घर की बजती नहीं घंटी थी,
दहलीज पार करना बड़ी गलती थी ।
2020 का तांडव अभी हुआ नहीं था खत्म,
दुनिया में छाने वाला था अब मौत का मातम ।
कई लोगो ने खोया अपना परिवार,
कामगार भी हुए थे, अब बेरोजगार ।
स्वर्गलोक पहुंच गया था, राजपूत,
क्या लेने आया था, उसे यमदुत ।
कई त्योहार हुए भंग थे,
2020 के अलग रंग थे ।

गोसावी मृणाली विनोद
बारहवीं वाणिज्य ए

“ नारी ”

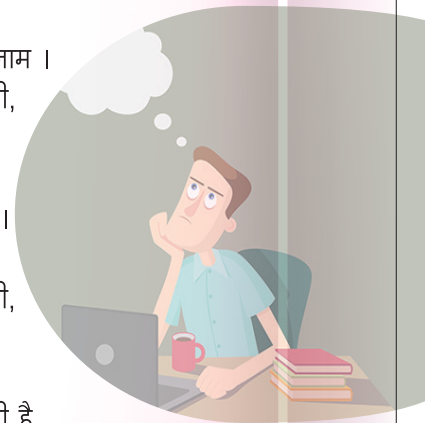
जिसे बाहर जाने से रोका,
आज वो ऊँचाइयों के आसमान छू रही है ।
पढ़ने-लिखने नहीं दिया जाता था, जिसे
वो आज कई किताब लिख रही है ।
समाज में अपना जज्बा दिखाया,
नारी इस दुनिया में,
एक अलग पहचान बना रही है ।

गुप्ता सत्यम प्रमोदकुमार
बारहवीं वाणिज्य ए

“ यादें ”

हम जहाँ कहीं भी जाते हैं,
एक एहसास वहाँ छोड़ आते हैं ।
सामान भी साथ ना ले आए मगर,
यादों की महफिल जरूर साथ लाते हैं ।
इन यादों की महफिल में होती,
हजारों मस्तानी शाम,
या फिर होता किसी खास व्यक्ति का नाम ।
खुशियों से भरी हुई तस्वीर खिलेगी,
दर्द भरी हुई तकदीर मिलेगी ।
बचपन की वह शरास्ते,
जवानी कि वो बिगेड़ी हुई आदते ।
अधूरी कोई कहानी होगी,
पहले प्यार की पहली निशानी होगी,
मन में छिपा डर होगा,
या अपने सपनों का घर होगा ।
अनकही, अनसुनी कुछ बाते रह जाती है,
यादों की महफिल में वो दास्तान बन जाती है,
वो अधूरी बाते, अधूरी ही रह जाती है ।
आखिर में सभी एक यादें बनकर रह जाते हैं,
चाहे हम रहे ना रहे बस यादें रह जाती है ।

तेवानी स्वशाली प्रदिप
बारहवीं कला ए

‘विवेक सत्य को खोज निकालता है ।’

सुर्य केंद्र में है या पृथ्वी ? कौन किसका चक्कर लगाता है ? शायद आज किसी व्यक्ति से यह प्रश्न पूछा जाए, तो वह आसानी से इसका जवाब दे सकता है कि सुर्य केंद्र में है । मध्यकाल तक इस तथ्य को लेकर संभवतः सर्वसम्मति रही होगी कि पृथ्वी केंद्र में है तथा सुर्य पृथ्वी के चक्कर लगाता है। अथवा ऐसा हो सकता है कि जब चर्च या पादरियों ने बता ही दिया है कि पृथ्वी केंद्र में है तो फिर हमने इस पर संदेह व्यक्त करने की हिम्मत नहीं जुटाई कि इस तथ्य की प्रामाणिकता की जाँच करें । लेकिन कुछ विवेकशील मनुष्यों को इस तथ्य की प्रामाणिकता की जाँच करें । लेकिन कुछ विवेकशील मनुष्यों को इस तथ्य की प्रामाणिकता पर संदेह आया होगा और उनके विवेक ने सत्य की खोज के लिए उन्हें प्रेरित किया होगा । अंततः वे इस साथ पर पहुँच ही गए कि ‘पृथ्वी नहीं बल्कि सुर्य केंद्र में है, तथा पृथ्वी सुर्य के चक्कर लगाती है ।’ परंतु कहा जाता है कि ‘सत्य कड़वा होता है।’ इसके बाबजूद कॉपरनिकस, ब्रूनो व गैलीलिया जैसे वैज्ञानिकों ने अपने विवेक के बल पर यह खोज करने का प्रयत्न जिंदा किया कि वास्तव में सत्य क्या है ? और समाज के विपरीत अपने मत का प्रतिपादन किया । ब्रूनो को तो सत्य की खोज के लिए जला दिया गया ।

इसी क्रम में निबंध के शीर्षक के अनुरूप एक प्रचलित कहानी की भी चर्चा करना महत्वपूर्ण हो जाता है । एक बार एक राजा के दरबार में दो महिलाएँ आईं, जो किसी बच्चे को लेकर अपना-अपना दावा प्रस्तुत कर रही थीं । अधुनिक काल के समान उस समय डीएनए जैसी टेक्नोलॉजी भी नहीं थी, जिससे समस्या का उचित समाधान किया जा सके तथा न्याय हो सके । अतः राजा ने अपने विवेक का प्रयोग किया और सत्य को खोजने का प्रयत्न किया । राजा ने क्रोधित होकर कहा कि इस बच्चे के तलवार से दो हिस्से कर दिये जाएँ एवं दोनों महिलाओं को एक-एक हिस्सा दे दिया जाए । राजा के इतने कहने पर उनमें से एक महिला ने तुरंत कहा - “महाराज, आप बच्चे को इस महिला को दे दीजिये।” उस महिला के मुख से ऐसी बात सुनकर राजा समझ गया कि बच्चा किसका है और न्याय सामने आ गया ।

विवेक के अभाव में ज्ञान हानिकारक हो सकता है । ऐसे एक उदाहरण के माध्यम से भली भाँती समझ सकते हैं - किसी व्यक्ति को परमाणुओं और अणुओं का ज्ञान है, किंतु अगर उसमें विवेक नहीं है, तो हो सकता है कि वह अपने ज्ञान का उपयोग मानवीय सभ्यता के विकास में न करके परमाणु हथियारों का निर्माण करके मानव के विध्वंस में करें।

इसलिए प्राचीनकाल से की भारतीय एवं पश्चिमी दोनों परंपराओं में मनुष्य में ‘विवेक-सद्गुण’ के विकास पर अत्याधिक बल दिया जाता है, फिर चाहे वह ‘ओल्ड टेस्टामेंट’ हो अथवा भारतीय धर्मग्रंथ। ग्रीक नीतिशास्त्र में सुकरात, प्लेटों एव अरस्तू तीनों ने नैतिकता के लिए सद्गुणों के विकास को महत्व दिया है। प्लेटो की पुस्तक ‘द रिपब्लिक’ में वर्णित ‘दार्शनिक राजा’ विवेक व ज्ञान से युक्त है। वही ‘अरस्तू’ ने बौद्धिक सद्गुण में ‘विवेक’ को प्रमुख माना है, जो सुकरात के ज्ञान-सद्गुण के नजदीक है । इसी संदर्भ में सुकरात का प्रसिद्ध कथन है ।”

"An unexamined life is not worth living"

उदाहरणस्वरूप ‘नवजागरण’ के दौर में ईश्वरचंद्र विद्यासागर, राजा राममोहन राय, ज्योतिबा फुले इत्यादि समाज-सुधारक अपने विवेक से इस सत्य पर पहुँचे कि सती प्रथा, बाल, विवाह, छुआछूत जैसी समस्याएँ भारतीय समाज का सार्वकालिक सत्य नहीं हैं । अतः भारतीय समाज में व्याप्त इन रुढ़िगत प्रथाओं को दूर करने का इन्होंने आह्वान किया। दूसरी ओर ब्रिटिश ‘श्वेत नस्ल भार का सिद्धांत’ के तहत भारतीयों पर अपने शासन को वैध बताता रहा ।

विचारणीय है कि विवेक व्यक्ति के संदेह को दूर करता है । जब तक व्यक्ति में संदेह व्याप्त रहेगा, वह सत्य तक नहीं पहुँच सकता। उदाहरण-

र्थ, 'न्यूटन' जब पेड़ के नीचे बैठे हुए थे, तो सेब के गिरने से उनके मन में संदेह उत्पन्न हुआ। लेकिन सेब गिरने के कारणों की उन्होंने अवलोकन किया, न किस संदेह में ही जीवन गुजार दिया। विवेक के बल पर इस घटना के साथ तक पहुँचने का प्रयास किया, तथा सेब गिरने का कारण पृथ्वी का गुरुत्वाकर्षण बताया। इस प्रकार न्यूटन ने विवेक के माध्यम से सत्य को खोज निकाला।

विवेक सत्य के ऊपर की परतों को हटाकर उसकी तक जाने में समर्थ होता है। इसके लिए विवेक अनेक राहों से गुजरते हुए व उनसे सीखकर अपने अनुभव, परिश्रम व ज्ञान के सम्मिलित प्रयासों को खोजता है। जैसे कि लंबे समय तक इसे सत्य माना जाता रहा कि महिलाएँ, पुरुषों की तुलना में कमजोर व हीन हैं। अतः उनके अधिकार भी पुरुषों से कम होने चाहिये। परंतु आधुनिक काल में विवेक प्रामाणिक सत्य तक पहुँचा कि महिलाएँ किसी भी तरह से पुरुषों की तुलना में कमजोर नहीं हैं।

प्रसिद्ध कहावत है कि 'किसी झूठ को अगर हजार बार बोला जाए, तो वह लोगों को सत्य जैसा लगने लगता है। किंतु विवेक गहराई में जाकर साथ की खोज करता है। इस संदर्भ में निम्नलिखित पंक्तियों अत्यंत प्रासंगिक हो जाती हैं।

राजा बोला रात है,
रानी बोली रात है,
मंत्री बोला रात है,
संतरी बोला रात है,
ये सुबह-सुबह की बात है !

वर्तमान सूचना एवं संचार प्रौद्योगिकी के युग में जबकि सूचनाओं का अत्याधिक भ्रमजाल है और 'फेक न्यूज' का प्रचलन भी काफी अधिक है, ऐसे में कौन-सी घटना सत्य है और कौन-सी असत्य, इस बात की पहचान कर पाना अत्यधिक कठिन हो गया है। इन परिस्थितियों में विवेक की भूमिका अत्यंत महत्वपूर्ण हो जाती है, वही सत्य को खोज सकता है। असत्य सूचनाओं के भ्रमजाल से विवेकशील मनुष्य ही स्वयं को दूर रख सकता है तथा उनकी पहचान कर सकता है। हालाँकि, सत्य को खोजने की प्रक्रिया अनवरत चलने वाली है। आज भी हम संपूर्ण ब्रम्हांड एवं पृथ्वी के गर्भ में छिपे कितने ही सत्य की खोज नहीं कर सके हैं। आशा है कि भविष्य में विवेक के द्वारा हम इनसे जुड़े हुए बहुत से अनसुलझे सत्य की भी पहचान कर सकेंगे। कुल मिलाकर विवेक सत्य को खोज ही निकालता है, और यह प्रक्रिया मानवीय सभ्यता के प्रारंभ से चल रही है, तथा भविष्य में भी चलती रहेगी।

स्नेहा राम झा
बारहवीं कला बी

विवेकानन्द का दर्शन और भारतीय समाज ।

"हम वो हैं जो हमें हमारी सोच ने बनाया है इसलिये इस बात का ध्यान रखिये कि आप क्या सोचते हैं ? शब्द गौण हैं। विचार रहते हैं, वे दूर तक यात्रा करते हैं ।"

नरेन्द्रनाथ दत्त का विवेकानन्द में परिवर्तित होना कोई सामान्य घटना नहीं थी । रामकृष्ण परमहंस जैसे संत के सानिध्य में रहकर नरेन्द्रनाथ दत्त की अतः चेतना जब जागृती हुई तो इस जागृति ने स्वामी विवेकानन्द जैसे आदर्श को विश्व के समक्ष प्रस्तुत कर दिया । विवेकानन्द ने वेदान्त दर्शन को अपने ज्ञान के मूल में रखकर जिन विचारों की अभिव्यक्ति की, उन्होंने भारत, भारतीयों और भारतीय समाज को एक प्रकाशवान मार्ग दिखाया। यह ऐसा मार्ग था जिस पर चलकर मानवता, मानव सेवा, आत्म-साक्षात्कार, समानता, जिजीविषा और सहिष्णुता जैसे तत्त्वों की प्राप्ति सहज हो सकती थी ।

भारतीय समाज में व्याप्त धार्मिक और सामाजिक कुरीतियों, जैसे-अंधविश्वास, लैंगिक असमानता, जाति-प्रथा आदि के विरुद्ध देश के विभिन्न हिस्सों में विभिन्न सुधारकों ने अभियान चला रखा था । गोपाल हरि देशमुख, दयानन्द सरस्वती, एनी बेसेंट जैसे लोगों ने इस संदर्भ में महत्वपूर्ण योगदान दिया, उन्हीं परिवेशों में विवेकानन्द ने भी अपने सुविचारों से न केवल भारतीयों को स्वयं पर विश्वास करना सिखाया बल्कि भारतीय समाज में व्याप्त कुरीतियों से मुक्त होने की राह भी बताई ।

उन्होंने एक ऐसे समाज की कल्पना की जिसमें धर्म या जाति के आधार पर मनुष्य-मनुष्य में कोई भेद न रहे । वेदांत के सिद्धांत का उन्होंने इसी रूप में रखा। इस आलोक में उन्होंने समता के सिद्धांत को महत्व दिया। उनका मानना था कि भारत के पतन का मूल कारण यहाँ की जनता की उपेक्षा करना है। अतः यह आवश्यक है कि भारतीयों को भोगन और जीवन जीने की अन्य मूलभूत आवश्यकताएँ यथाशीघ्र उपलब्ध कराई जाएँ। इसके लिये उन्होने कृषि ग्रामोद्योग आदि क्षेत्रों में विकसित प्रविधियों की जानकारी देने की बात कही ।

उन्होंने यह भी गौर किया कि निर्धनता के अतिरिक्त भारतीय धर्म को लेकर लकीर के फकीर की तरह व्यवहार करते हैं । इस दशा को ठीक करने के लिये उन्होने दो प्रकार की शिक्षा को महत्व दिया । एक तो लैंगिक शिक्षा, ताकि भारतीयों की आर्थिक स्थिति में सुधार के विकल्प तैयार हो तथा दूसरी आध्यत्मिक शिक्षा ताकि इनमें आत्मविश्वास की भावना सुजित हो तथा इनके नैतिक ज्ञान को सशक्त किया जा सके ।

स्त्रियों की दशा में सुधार के वे इतने बड़े पक्षपोषक थे कि उन्होने यहाँ तक कहा, "स्त्रियों की दशा में सुधार के बिना विश्व का कल्याण नहीं हो सकता है ।"

भारत और भारतीय समाज के उत्थान के लिये उन्होंने आत्मोत्थान को मूल तत्त्व के रूप में ग्रहण किया । इस परिप्रेक्ष्य में उनका मानना था, "हम जो बोते हैं वो काटते हैं, हम स्वयं अपने भाग्य के विधाता हैं । हवा बह रही है। वे जहाज़ जिनके पाल खुले हैं, इससे टकराते हैं और अपनी दिशा में आगे बढ़ते हैं, पर जिनके पाल बंद हैं, हवा को नहीं पकड़ पाते । क्या यह हवा की गलती है? हम खुद अपना भाग्य बनाते हैं ।"

विवेकानन्द का दर्शन मानवतावादी विचारों से युक्त था । उन्होंने देश की साधारण जनता की गरीबी, बदहाली और पीड़ा से दुःखी होकर रामकृष्ण मिशन की स्थापना का निश्चय किया । इस मिशन का उद्देश्य मानवतावादी राहत कार्य तथा समजिक कार्य को प्राथमिकता देना था । इस प्रकार, उन्होंने मानव सेवा तथा समाज सेवा को लक्ष्य माना ।

उन्होंने विश्व के विभिन्न स्थानों का भ्रमण करने के दौरान वहाँ के समाज को भारत की सांस्कृतिक विशेषता से अवगत कराया । इस संदर्भ में 1893 में शिकागो (अमेरिका) में विश्व धर्म सम्मानीत का उनका संबोधन अविस्मरणीय है। "यह कहना कोई अतिशयोक्ति नहीं होगी कि आज भी हमारे समाज में एक बड़ा वर्ग विविध कुंठित विचारों से ग्रस्त है। इन विचारों का व्यक्ति के जीवन पर नकारात्मक प्रभाव पड़ता है। वह कई बार मानसिक सुषुप्तावस्था से ग्रस्त होकर अपनी क्षमता से अबोध रह जाता है तथा अपेक्षित सफलता की प्राप्ति में पीछे रह जाता है । स्वामी विवेकानन्द इन कुंठाओं को समाप्त करने की अचूक प्रेरणा देते दिखते हैं।"

विवेकानन्द के इन स्पष्ट और सुसंस्कृत विचारों ने ही उन्हें स्वामी विवेकानन्द बनाया। ये ऐसे विचार हैं जो न केवल तत्कालीन भारतीय समाज को 'स्व' पर विश्वास करने की प्रेरणा देते हैं, बल्कि वर्तमान भारतीय समाज भी इनसे निरंतर प्रेरित हो रहा है। यह कहना कोई अतिशयोक्ति नहीं होगी कि आज भी हमारे समाज में एक बड़ा वर्ग विविध कुंठित विचारों से ग्रस्त है । इन विचारों का व्यक्ति के जीवन पर नकारात्मक प्रभाव पड़ता है। वह कई बार मानसिक सुषुप्तावस्था से ग्रस्त होकर अपनी क्षमता से अबोध रह जाता है तथा अपेक्षित सफलता की प्राप्ति में पीछे रह जाता है । अपने जीवन से उदासीन हो चुके व्यक्ति को प्रेरित करने की शैली में वे कहते हैं । "उठो, जागो और तब तक मत रुको जब तक लक्ष्य की प्राप्ति न हो जाए ।"

आज के भौतिकतावादी युग में हमारे युवा वर्ग में भटकाव की स्थिति को दूर करने में स्वामी विवेकानन्द की प्रेरक बातें उपयोगी हो सकती हैं । यह सत्य है कि उन्होंने प्रत्यक्ष रूप से राजनीतिक धारा को नहीं अपनाया लेकिन उनके परिष्कृत चिंतन ने भारतीय जनता तथा भारतीय समाज को स्वाभिमान बनने तथा एकजुट होने की प्रेरणा अवश्य दी । हमारा यह दायित्व है कि हम इनके दूरदर्शी दर्शन को न केवल संजोएँ बल्कि अपनाएँ भी ताकि भारत और भारतीय समाज निरंतर ठीकास-पथ पर विश्वास के साथ बढ़ते रहें।

शाह ख्याति जयेश बारहवीं कला बी

साहित्य में लोकमंगल की भावना का औचित्य एवं महत्व ।

यह विवाद वर्षों पुराना है कि साहित्य में लोकमंगल हो या लोकरंजन । लोकरंजन को लेकर भी खूब साहित्य रचा गया जिसे आमतौर पर बाजार की मांग पर लिखा जाता है । और उसे बाजारू साहित्य कहा जाता है । मगर जो साहित्य अमर हुआ वह लोकमंगल की भावना से ही लिया गया । लोकमंगल में यथार्थ भी होगा और वह साहित्य सोउद्देश्य लिखा गया भी होगा । दुनिया के सारे मिशकीय साहित्य; जिन्हें धर्मग्रन्थ अथवा पुराणा कह सकते हैं, में साहित्य की उड़ान के जरिये ही उस समय की स्थितियों और ऐतिहासिक घटनाओं का वर्णन हुआ है । साहित्य के बारे में आमतौर पर कहा जाता है कि साहित्य अपने समाज का दर्पण होता है । इसलिये हम पुराकालीन समाज को बहुत कुछ उस मिथकीय समय के मिथकीय पुराणों से ही समझ पाते हैं । इन मिथनीय पुराणों में रचनाकार की काल्पनिक उड़न भी खूब होती है लेकिन मनुष्य कल्पना तो उसी समाज में करेगा जिसमें वह रह रहा है । इसलिये वह उसमें कुछ आलौकिक घटनाओं का वर्णन तो कर सकता है मगर हवा में उड़ान नहीं भर सकता । जो लोग कल्पना को सिरे से ही खारिज कर देते हैं वे दरअसल साहित्य की मूल भावना नहीं समझ पाते । जिन पुराने ग्रन्थों को मानव सभ्यता का इतिहास समझा जाता है उसमें ग्रीक और सीरीयाई पुराण तथा भारतीय मिथकीय साहित्य है । हम वेद, उपनिषद् की भावना को खारिज नहीं कर सकते क्योंकि उसमें केवल धार्मिक रीति-रिवाज नहीं बल्कि उस समय के मनुष्य की जिज्ञासाओं का हल भी है ।

वीसवी सदी के सहित्मकारों में प्रेमचंद शायद पहलीबार लोकमंगल को अपने उपन्यासों का आधार बनाते हैं। उनके सारे उपन्यास सोद्देश्य लिखे गए। इसकी दो वजहें थीं—एक तो प्रेमचंद स्वयं, में आर्य समाजी नैतिकता के कायल थे दूसरे—धीरे-धीरे उनसे राजनैतिक चेतना जागृत हुई । वही प्रेमचंद 'रंगभूमि' में अलग रूप में सामने आते हैं तो 'गोदान' में उनका स्वरूप अलग है । शायद धीरे-धीरे आर्य समाजी नैतिकता व गांधीजी के अहिंसा, असहयोग आदि से उनका मोह भंग होता गया । मगर अंग्रेजी उपन्यासकारों में हम मुल्क राज आनंद में यही चेतना 1930 और 1940 के दशक में पाते हैं । राज आनंद का मशहूर उपन्यास 'कुली', 'अछूत' और 'द स्वीड एंड द सिकल' में वे न सिर्फ तत्कालीन आर्य समाजी नैतिकता से बाहर हो चुके थे वरन गांधी जी के असहयोग और अहिंसा आदि नियमों की खिल्ली उड़ाने लगे थे । हर संवेदनशील मौको पर गांधी जी का उपवास करना और मौनव्रत पर चले जाना आनंद को कभी नहीं रुखा । इसलिये वे प्रेमचंद से काफी पहले ही गांधी जी के इन नियम-फायदों को ढकोसला मानने लगे थे । पर हिंदी में यह चेतना बाद में आई । यह एक तरह से यथार्थवादी चेतना थी जो साहित्य में लोकमंगल के साथ ही प्रवेश पा गई ।

साहित्य लोकमंगल हेतु रचा जाता है और उसका कोई न कोई उद्देश्य अवश्य रहता है । बगैर लोकमंगल के वह ऐसा साहित्य बन जाएगा जो तात्कालिक तौर पर भले लोकरंजन करे लेकिन उसका कोई स्थायी मूल्य नहीं होगा । भले लोकमंगल के मापदंड बदलते रहें पर लोकमंगल की भावना ही साहित्य का मूलमंत्र है । 1969 में मरियो पूजो की 'गॉड फादर ' नॉवल आई और उसने तहलका मचा दिया मगर 'गॉड फादर ' में कही-न-कही उसके नायक को गरिबों का हितकारी और अपने नैतिक मूल्यों के प्रति वफादार दिखाया गया है। यानी भले एक गुंडे और असामाजिक तत्व को नायक के रूप में पेश किया गया पर उपन्यासकार ने बड़ी खूबी से उसके उन्ही गुणों को उकेर जिनसे लोकमंगल की भावना प्रकट होती है । इसी दौर में हिंदी में भगवतीचरण वर्मा ने 'दो बाँके' कहानी लिखी जिसमें लखनऊ के दो बाँकों (सामान्य अर्थों में रंगबाज या गुंडा कहा जा सकता है) का वर्णन किया गया है और बताया गया है कि वे असामाजिक तत्व भले कहे गए हों लेकिन उनके कुछ नैतिक मूल्य थे ये मूल्य ही उन्हें बाकी के लोगों से अलग करते थे।

"चूंकि पुस्तक का पढ़ा जाना और फिल्म का देखा जाना उसकी सबसे बड़ी उपलब्धि है इसलिये बिना लोकरंजन के यह असंभव है कि कोई पुस्तक पढ़ी जाए और फिल्म देखी जाए । यही कारण है कि हर साहित्य में कुछ ऐसे पात्र रचे जाते हैं जो लोकरंजन भी करते हैं । यूँ समाज में ये लोकरंजन और लोकमंगल साथ - साथ चलते हैं । चाहे जितना धीर - गंभीर मनुष्य क्यों न हो उसमें भी हास्य का पुट रहता है। इसलिये साहित्य उसके इस पुट को भी उभारता है।

शाह शिरीन रियाज
बारहवीं कला बी

लोक प्रशासन में पारदर्शिता की आवश्यकता ।

द्वितीय प्रशासनिक सुधार आयोग ने अपनी चौथी रिपोर्ट में यह टिप्पण की है कि-

“सूर्य के प्रकाश से अधिक बेहतर कोई रोगायुनाशक नहीं हो सकता । पारदर्शिता प्रत्येक सरकारी कृत्यों का मंत्र होनी चाहिए । न्याय पालिका अपनी कार्यवाहियों को खुले में आयोजित करके इस बात को ईमानदारी से अपनाती है । पारदर्शिता से जाँच भी सहज रूप में हो जाती है । ‘सूचना का अधिकार’ व्यवस्था के आगमन ने हमारे देश में प्रशासनिक ढाँचे को वास्तव में सही दिशा में ला दिया है ।” निश्चित रूप से आयोग की यह टिप्पणी लोक प्रशासन में पारदर्शिता की आवश्यकता के विभिन्न पहलुओं को स्पष्ट कर देती है ।

दूसरे प्रशासनिक सुधार आयोग की अध्यक्षता कर रहे श्रीमान एम.वीरप्पा मोहली ने इस बात की सिफारिश की थी कि ‘कार्यालयी गोपनीयता अधिनियम १९२३’ जो सरकारी सूचना को जनता की पहुँच से इनकार करने का एक आसान बहाना होना था, उसे पूरी तरह से हटा दिया जाना चाहिये । मोहली ने यह भी कहा कि हमारे राजनेताओं को गोपनीयता की शपथ की बजाय पारदर्शिता की शपथ दिलाई जानी चाहिये । कोई ऐसी सूचना जिसे कि राष्ट्रीय सुरक्षा की दृष्टि से गुप्त रखा जाना अनिवार्य है तो उसे राष्ट्रीय सुरक्षा अधिनियम के अंतर्गत लाया जाना चाहिए । अभी कुछ वर्ष पहले की ही बात है जब राजस्थान में नए चुने गए सरपंचों के एक दल ने अपने शपथ ग्रहण समारोह में गोपनीयता की शपथ लेने से इनकार कर दिया और उसले स्थान पर पारदर्शिता की शपथ ली । उनका कहना था कि यह अपने कार्यालयी कार्यों को अपने मतदाताओं से नहीं छुपा सकते जिन्होंने अपने सपनों को पूरा करने लिये उन्हें चुना है ।

‘नेशनल कैम्पेन फॉर पीपल राइट टू इनफॉर्मेशन के संस्थापक सदस्य और भारत के जाने माने पत्रकार स्वर्गीय प्रभाष जोशी ने लोक प्रशासन में व्याप्त तमाम विरोधाभासों को एक कहानी के माध्यम से व्यक्त किया था । उन्होंने उज्जैन के एक मूर्ख गड़रिये की उस कहानी को दोहराया था जो एक छोटी पहाड़ी पर बैठते ही भविष्यद्रष्टा बन गया था । उन्होंने यह कहानी जारी रखते हुए कहा था कि “दिल्ली में रायसीना हिल नामक एक छोटी पहाड़ी है । उस पर जो भी बैठता है वह एक ही भाषा बोलता है कि यदि आप गड़वा खोदोगे तो आपको वेल्स का सिंहासन मिलेगा ।”

सरकारों का स्वरूप प्रक्रियाओं में शासन के ढाँचे पर उनको प्रभाव में लिपटा रहता है । सरकार की कार्यप्रणाली समझने की आवश्यकता पर विचारधारा दायी हो जाती है । क्योंकि इससे कर्क नहीं पड़ता कि सत्ता की कुर्सी पर कौन बैठा है, लोगों को उसकी जवाबदेही तय करनी होगी । लोक प्रशासन में पारदर्शिता शब्द का प्रयोग खुलापन और जवाबदेही के अर्थ में किया जाना है । एक संगठन को तब पारदर्शी माना जाता है जब इसके निर्णय-निर्माण और इसके काम करने का ढंग जनता के सामने, मीडिया की छानबीन के लिये और सार्वजनिक चर्चा के लिये खुला हो । प्रशासन की एक पारदर्शी व्यवस्था सरकार के निर्णय-निर्माण में जनता द्वारा सहभागी होने में सहायता करती है और इस प्रकार उसका निचले स्तर तक योगदान और प्रजातांत्रिक कार्य हो जाता है । हमारे वतन के पहरेदारों को अपने उत्तरदायित्वों को पूरी ईमानदारी के साथ निभाना ही होगा : -

**“धरे हाथ पर हाथ न बैठो कोई नया विकल्प निकालो,
जंग लगे हौसले माँज लो बुझा हुआ पुरुषार्थ जगालो ।”**

वर्तमान संदर्भ में अच्छी बात यह है कि भ्रष्टाचार खासकर संस्थागत भ्रष्टाचार के खिलाफ एक व्यापक जन भावना दिखाई दे रही है। द्वितीय प्रशासनिक सुधार आयोग ने ‘शासन में नैतिकता’ नामक अपनी चौथी रिपोर्ट में राजनीतिक न्यायिक प्रशासनिक सुधारों से लेकर ईमानदार लोक सेवकों के संरक्षण के तमाम उपाय सुझाए हैं। सूचना का अधिकार अधिनियम २००५ लोक प्रशासन में पारदर्शिता की दिशा में एक महत्वपूर्ण कदम है जिसमें सरकारी भ्रष्टाचार पर भी कुछ लगाम लग सकी है, परन्तु हाल के समय में कुछ सरकारों ने ऐसे संकेत दिये हैं कि वे सूचना के अधिकार को और अधिक मजबूत नहीं करना चाहती हैं, अपितु इसे कुछ कमजोर स्थिती में ही रखना चाहती हैं। जब उनसे बार-बार कुछ कमियों को दूर करने को कहा गया तो उन्होंने इस ओर कोई ध्यान नहीं दिया। भारत में सूचना के अधिकार की व्यवस्था के जन आकलन शीर्षक के से प्रकाशित एक अध्ययन में इस बात पर चिंता व्यक्त की गई है कि सूचना के अधिकार कानून के अंतर्गत जानकारी प्राप्त करने वालों को डराया धमकाया जाता है और कई बार उन पर जानलेवा हमले भी किये जाते हैं। जरूरी है कि उनकी सुरक्षा के लिये व्हिसल ब्लोअर्स कानून को शीघ्र लागू किया जाए तभी पारदर्शिता में नागरिकों के योगदान को सुनिश्चित किया जा सकेगा। कुछ सरकारी कार्यालयों का यह कहना है कि उन पर सूचना के अधिकार के अंतर्गत जानकारी देने का बोझ बढ़ता जा रहा है, पर इसकी एक बड़ी वजह यह है कि जो जानकारी इन कार्यालयों को बिना मांगे स्वतः ही उपलब्ध करवा देनी चाहिये उसे वे उपलब्ध नहीं करवाते हैं। सूचना और तकनीकी का लोक प्रशासन में अधिकाधिक प्रयोग व्यवस्था को अधिक पारदर्शी बना सकता है। काफका ने एक बार कहा था कि “हर क्रांति का ज्वार बिखर जाना है पीछे छूट जाता है बस नौकरशाही का कीचड़।” लेकिन फिर भी लोकतंत्र जन आकांक्षाओं के आकाश का एकमात्र ध्रुवतारा बना हुआ है। हालात इतने भी ज्यादा निराशाजनक नहीं हैं जितना की काफका ने अपने कथन में व्यक्त किया है। यह भी तो सच है कि हम थोड़ा ही सही अपने लोगों के चेहरेपर मुस्कान ला सके हैं। दुःख-दर्द और संघर्षों के दौर से गुजरने हुए देश मजबूती और संकल्प के साथ निर्धारित मार्ग पर आगे बढ़ रहा है। लेकिन हमें यह सोचना और समझना ही होगा कि लंबे संघर्षों के दौरे में विकसित हमारी जीवन-दृष्टि कहीं भटक तो नहीं गई है।

महागाथाओं के आदर्शों को साकार बनाने के लिये कारगर तंत्र ढाँचे की जरूरत होती है। भारत को ब्रिटिश शासन से एक व्यापक तथा सुव्यवस्थित प्रशासनिक तंत्र मिला लेकिन इस तंत्र की प्रवृत्ति, प्रेरणा, दृष्टि और दिशा को जनोन्मुख बनाने का काम अभी बाकी है। समाज के बदलाव के लिये इस तंत्र के संस्कार में बदलाव जरूरी है। इसके लिये अपने आप को ‘साहब’ नहीं ‘सेवक’ तथा नौकरशाही के ‘इस्पाती’ ढाँचे को सेवा भाव से अनुप्राणित होना होगा। अगर हमारी नौकरशाही अधिक से अधिक पारदर्शी तथा लचीली नहीं हुई तो पंक्ति के अंतिम आदमी के विकास का सपना अधूरा ही रह जाएगा।

प्रशासनिक सुधारों को हमें इस बड़े ढाँचे में देखना होगा। सतही तौर से देखने पर प्रशासनिक सुधार रोजमर्रा के सरकारी कामकाज से जुड़ी अस्पष्ट सी धारणा लगने है, लेकिन गहरे अर्थों में ये लोगों के जीवन से जुड़े हैं। सही मायनों में तो प्रशासन ही आम जन के लिये सरकार का चेहरा है। चाहे वह गाँव का पटवारी हो या भारत सरकार के किसी मंत्रालय का सचिव; चाहे वह ट्रैफिक कांस्टेबल हो या इनकम टैक्स कमिशनर। इन सबको अधिक-से-अधिक पारदर्शी व ईमानदार होने की आवश्यकता है। यह तसल्ली की बात है कि देश में ऐसे अनेक कदम उठाए गए हैं जिन से नौकरशाही ज्यादा जनोन्मुख, पारदर्शी, कुशल, कारगर और लोगों का दुःख-दर्द समझने वाली बन सकेगी। सूचना का अधिकार और लोकपाल जैसे कानून भ्रष्टाचार पर लगाम कसने की दिशा में नील का पत्थर सबित होंगे। लेकिन हमें यह समझना होगा कि प्रशासनिक सुधार एक निरंतर चलने वाली प्रक्रिया है जिससे बदलती वैश्वीकरण की प्रक्रिया का फैलाव हो रहा है।

लोहार हिमांशु मोहनलालजी
बारहवीं कला ए

महिला शक्ति सम्पन्नीकरण

चुनौतियाँ और सम्भावनाएँ ।

प्रसिद्ध नारीवादी लेखिका जेर्मेन ग्रीर का मानना है “पुरुष अगर आज बदला हुआ नजर आता है तो इसलिये नहीं कि वह ‘फेमिनिस्ट’ (नारीवादी) रवैया अख्तियार कर रहा है – वस्तुतः वह आर्थिक दबावों के कारण उदार नजर आ रहा है। “और यह सच भी है कि औरत की आर्थिक रूप से आत्मनिर्भरता ने पुरुष का जीवन कहीं ज्यादा सहज और आसान बनाया है। स्त्री का संघर्ष किसी भी मायने में पुरुष के खिलाफ संघर्ष नहीं है, बल्कि उसके साथ एक बराबर के व्यक्ति के तौर पर संबंध बनाने का प्रयास है।

अक्सर सभी महिलाओं को इस आधार पर सशक्त मान लिया जाता है कि फलॉ महिला देश की प्रधानमंत्री बन गई, फलॉ महिला देश की सबसे बड़ी व सबसे पुरानी राजनीतिक पार्टी की अध्यक्ष है, फलॉ महिला किसी कंपनी की सीईओ बन गई है आदि। ऐसे तर्क देकर यह साबित करने की पूरी कोशिश की जाती है चूँकि अमुक क्षेत्रों में महिलाएँ सर्व श्रेष्ठ पदों पर पहुँच चुकी हैं। इसलिये भारत में भी महिलाएँ सशक्त हो रही हैं और शक्ति संपन्नीकरण की तरफ बढ़ रही हैं। हमने उंगली पर गिनी जा सकने वाली चंद शक्ति-संपन्न सफल एक या दो प्रतिशत महिलाओं के आधार पर महिलाओं को सशक्त ठहराने की कोशिशें तो भरपूर कीं, परन्तु क्या कभी उन ९८ प्रतिशत महिलाओं के बारे में सोचा जो ‘आँचल में दूध और आँखों में पानी’ लिये अपने अस्तित्व की खोज में, मुक्ति की तलाश में दर-बदर भटकने को मजबूर हैं ? शक्ति उसको दी जाती है जिसकी कुछ सत्ता हो परन्तु यहाँ तो महिलाएँ जीवन के सामान्य साधन ही जुटाले यही बड़ी बात है। खासकर उस समाज में जहाँ उन्हें एक वस्तु में इतर कुछ नहीं समझा जाता, एक सामान्य नागरिक भी नहीं।

हालाँकि महिला शक्ति सम्पन्नीकरण की जितनी चुनौतियाँ हैं, संभावनाएँ भी उतनी ही ज्यादा हैं क्योंकि पिछले सौ वर्ष और वर्तमान की महिलाओं की स्थिती की तुलना करें तो कुछ सकारात्मक मूलभूत बदलाव जरूर आए हैं और पितृसत्ताक व्यवस्था की दीवारें भी हिली हैं। उनके शोषण के असहनीय तरीकों में बहुत ही सकारात्मक बदलाव आए हैं। विभिन्न खेलों से लेकर सेना, राजनीति, मिडिया और फिल्में हर जगह महिलाओं की भागीदारी बढ़ रही है। परिवर्तन चाहे सोच में हो चाहे समाज में एक दिन में नहीं लाया जा सकता, इसमें सदियाँ लग जाती हैं। हमारे वर्तमान संविधान में तो महिलाओं के लिये, उनके हितों की रक्षा के लिए विभिन्न प्रावधान कर दिये गए, परन्तु यह विडंबना ही है कि

व्यावहारिक रूप में तो इन प्रावधानों की स्वीकार्यता न के ही बराबर है। नारीवादी विमर्शों और महिला अधिकारों के लिए किये गए विभिन्न आंदोलनों में दो स्तरों पर स्त्रियों के अधिकारों की वकालत की गई है। पहला, निजी पसंद-नापसंद के आधार पर दूसरा, सामूहिक अधिकारों के स्तर पर जिस बात पर बहस ज्यादा हुई है वह है स्त्री का अपने शरीर पर अधिकार, जहाँ उसकी यौन स्वतंत्रता उसकी इच्छाओं से जुड़ी है, उसका शरीर उसके पति की मिल्कियत नहीं है बल्कि इस पर सबसे पहला अधिकार स्वयं उस स्त्री का ही है बाकी चीजे उसकी इच्छा पर ही निर्भर हैं।

“महिला शक्ति सम्पन्नीकरण की जितनी चुनौतियाँ हैं, संभावनाएँ भी उतनी ही ज्यादा है क्योंकि पिछले सौ वर्ष और वर्तमान की महिलाओं की स्थिती की तुलना करें तो कुछ सकारात्मक मूलभूत बदलाव जरूर आए हैं और पितृसत्तात्मक व्यवस्था की दीवारें भी हिली हैं। उनके शोषण के असहनीय तरीकों में बहुत ही सकारात्मक बदलाव आए हैं। विभिन्न स्तरों से लेकर सेना, राजनीति, मिडिया और फिल्में हर जगह महिलाओं की भागीदारी बढ़ रही है। परिवर्तन चाहे सोच में हो चाहे समाज में एक दिन में नहीं लाया जा सकता, इसमें सदियाँ लग जाती है। शुद्ध, दलित, स्त्री इन तीनों के प्रति व्यवहार में आजादी के पहले और उसके बाद की परिस्थितीयों में काफी फर्क आया है।”

समानता और स्वतंत्रता की सुन्दर शब्दावलिवाँ गढ़ने में दक्ष संयुक्त राष्ट्र संघ के प्रशासन तंत्र में भी स्त्रियों की भागीदारी सिर्फ १५ प्रतिशत ही है। दुनिया के अक्वल माने जाने वाले ९६ देशों के विधानमण्डलों में उन्हें अभी तक सिर्फ १० प्रतिशत जगह ही मिल पाई है। पाकिस्तान नाभिकीय अस्त्र बनाकर भले ही खुद के प्रगतिशील होने का दावा करे मगर वहाँ की न्याय व्यवस्था का हथ्र आज भी यह है कि वहाँ दो महिलाओं की गवाही को एक पुरुष के बराबर माना जाता है और वहाँ ७० प्रतिशत महिला अपराधी जिन जुर्मों में सजा काट रही हैं, उन्हें पुरुषों के संबंध में अपराध माना ही नहीं जाता है। भारत में हर २० वीं औरत जीवन की किसी-न-किसी अवस्था में आत्महत्या का प्रयास करती है। युद्ध से होने वाले विस्थापन के शिकार दुनिया भर के शरणार्थियों में औरतें और बच्चे हैं। स्त्री के विरुद्ध इस्तेमाल किया जाने वाला सबसे क्रूर हथियार बलात्कार है।

यह सच है, महिलाओं को दिये गए शक्ति और अधिकार प्रभावी सिद्ध नहीं हो रहे हैं, परन्तु इन चुनौतियों के बीच एक संभावना की खोज अवश्य की जा सकती है। स्त्री को मनुष्य का दर्जा दिलाने की लड़ाई समाज के भीतर रहकर ही लड़नी है। स्त्री को सशक्त बनाने का लक्ष्य उसे एक ‘प्रति-पुरुष’ बनाना नहीं बल्कि स्त्री और पुरुष के बीच अधिकतम समानता पर टिके एक ऐसे समाज की रचना करना है जहाँ स्त्री पुरुष से एक दर्जा नीचे रहने के दर्द से स्थायी रूप से मुक्त हो सके।

मेस्त्री प्रथा प्रकाश
ग्यारहवीं कला बी

राजनीति और नैतिकता

डेनियल कौत्रेल के कथन से हम राजनीति में नैतिकता के महत्त्व को समझ सकते हैं। निःसंदेह नैतिकता से विहीन राजनीति के उच्छंखल एवं अराजक होने की पूरी संभावना रहती है। नैतिकता के अभाव में शुचिता की राजनीति संभव नहीं है। नैतिकता ही वह तत्व है, जो राजनीति को सुन्दरतम स्वरूप, प्रदान करता है और इसे लोकप्रिय भी बनाता है।

नैतिकता की यह विशिष्टता होती है कि यदि इसका समावेश राजनीति में कर लिया जाए तो वह अन्यायी या दमनकारी नहीं हो सकती। नैतिकता का साथ मिलने पर राजनीति का स्वरूप कल्याणकारी एवं हितकारी हो जाता है। उसमें लोक कल्याण की भावना भर जाती है और ऐसी राजनीति से एक स्वच्छ और निर्मल समाज का निर्माण भी होता है। काम-काज में पारदर्शिता परिलक्षित होती है। नैतिकता का दृष्टिकोण राजनीति में बनाए रखने से न तो वह कलंकित होती है और न हो दूषित।

प्राचीन भारतीय राजनीतिक चिंतन नैतिकता से ओत-प्रोत था। भारत में राजनीति में नैतिकता को बढ़ावा देने की दृष्टि से ही धर्म को रामनीति से जोड़ा गया था। सच तो यह है कि धर्म भारतीय राजनीति के चिंतन की आधारभूत संकल्पना है। धर्म वस्तुतः समाज के नैतिक मूल्यों का समुच्चय है, जिसमें व्यक्ति के मुख्य-मुख्य कर्तव्यों की चर्चा की जाती है।

सामाजिक जीवन को सुचारु रूप से चलाने के लिए इन कर्तव्यों का पालन जरूरी समझा जाता है। फिर इन कर्तव्यों का पालन करके व्यक्ति जो पुण्य अर्जित करता है वह उसके आध्यात्मिक कल्याण को बढ़ावा देता है। यही बातें प्राचीन भारतीय राजनीति को नैतिकता के करीब लाई और उसे निरंकुश होने से बचाया।

महाभारत काल के राजनीतिक चिंतन में भी नैतिकता एवं धर्म को प्रधानता दी गई है। महाभारत का युद्ध समाप्त होने के बाद पितामह भीष्म मृत्यु दौरे पर लेटे हुए प्राण त्यागने के लिए शुभ मुहूर्त का प्रतीक्षा कर रहे थे। सत्ता युधिष्ठिर को संभालनी थी उन्होंने इसी दौरान पितामह से राजनीति की शिक्षा ग्रहण की। पितामह ने युधिष्ठिर को उच्च राजनीतिक मूल्यों से अवगत कराया। इसे 'शांति पर्व' के नाम से जाना जाता है। 'शांति पर्व' में 'राजधर्मानुशासन' अध्याय राजनीति में नैतिकता की दृष्टि से अत्यंत महत्त्वपूर्ण है, जिसका यहां उल्लेख करना प्रासंगिक होगा।

राजधर्म में राजा से यह अपेक्षा की गई है कि वह स्वयं तो नैतिकतापूर्ण आचरण करेगा ही प्रजा को भी सच्चे रास्ते पर चलाएगा। उसे प्रजा की रक्षा करनी चाहिए। उसे भयमुक्त रखना चाहिए, दुःख और अत्याचार से पीड़ित लोगों की सहायता करनी चाहिए, सभी प्राणियों के प्रति दया भाव रखना चाहिए तथा धर्म की रक्षा के लिए रणभूमि में प्राण त्याग देना चाहिए। 'शांति पर्व' में कहा गया है कि राजधर्म अन्य सभी धर्मों से श्रेष्ठ है, क्योंकि यह सबको दुराचार के मार्ग से हटाकर सदाचार की ओर प्रेरित करता है, इन बातों से पुष्टि होती है कि भारतीय राजनीतिक चिंतन ने नैतिक मूल्यों का कितना अधिक बोलबाला रखा।

सर्वतो धर्मषड् भागो राज्ञो भवति रक्षितः ।

अपधर्मादपि षड्भागी भवत्यस्य हर्त्रक्षितः॥

अर्थात् धर्म की रक्षा होने पर, राजा सबके (धर्म के) छठे भाग का अधिकारी होता है। धर्म रक्षा न होने पर वह अधर्म के छठे भाग के लिए भी उत्तराधिकारी होता है।

भारत के आधुनिक रामनीतिक चिंतकों ने भी राजनीति में नैतिकता पर विशेष बल दिया। इनमें राष्ट्रपिता महात्मा गांधी का विशेष रूप से उल्लेखनीय है। अहिंसा, सत्याग्रह, सविनय अवज्ञा तथा असहयोग नैतिकता से ही जुड़ी राजनीति के मुख्य अवयव हैं। गांधीजी नैतिक दार्शनिक थे। उन्होंने राजनीति और नैतिकता के बीच पुल का निर्माण करते हुए यह तर्क दिया कि राजनीति के क्षेत्र में साधन और साध्य दोनों समान रूप से पवित्र होने चाहिए। वापू का यह मानना था कि आध्यात्मिक आधार के बगैर राजनीति स्वच्छ नहीं रह सकती।

**जय हिन्द,
जय महाराष्ट्र...!**

शेख परवीन आशिक अली
बारहवीं कला बी

आरक्षण, राजनीति एवं शक्ति सम्पन्नीकरण

संविधान अंगीकार किये जाते समय डॉ.अम्बेडकर ने भारतीय समाज की सामाजिक-आर्थिक विषमताओं को लेकर सवाल उठाया था। डॉ.अम्बेडकर का यह अंदेशा वाकई सच था अगर समाज के दबे-कुचले, उपेक्षित समुदायों का दमन-चक्र जारी ही रहता। उन्हें भी ऊपर उठने तथा अपने स्तर के सामान्यीकरण का विशिष्ट अवसर नहीं प्रदान किया जाता। इतिहास ने सामाजिक विषमताओं से उपजी कई क्रांतियाँ देखी हैं। चाहे वो फ्राँस की राज्यक्रांति हो अथवा रूस की क्रांति, अमेरिका का गृह-युद्ध हो या चीन की क्रांति। प्रत्येक विद्रोह की पृष्ठभूमि में सामाजिक विषमताओं से उत्पन्न असंतोष की बड़ी भूमिका रही है। भारत का राजनीतिक लोकतंत्र भी संकटग्रस्त हो सकता था। इसी कारण हमारे देश के नीति-नियंताओं ने उन दमित, पिछड़े, उपेक्षित, अल्पसंख्यक समुदायों के उत्थान के लिए उन्हें कुछ विशेष अधिकारों तथा सुविधाओं का प्रावधान किया, जिसे संवैधानिक शब्दावली में 'सामाजिक न्याय' का नाम दिया गया। समाज के इस सामाजिक न्याय को ही आम भाषा में हम 'आरक्षण की नीति' कहते हैं। अतः आरक्षण की नीति उपेक्षित समुदायों को मिली हुई कोई खैरात नहीं है, न ही उनपर किया हुआ कोई एहसान है, ये उनका जायज हक है। जिस समुदाय को सदियों से दबाया गया, समाज के सारे निम्न कार्यों का ठेका जिनके सर डाला गया, वेद-ग्रंथों में जिन्हें हाथिये पर भी जगह नहीं मिली, ऐसे दलित समुदायों को ऊपर उठाने के लिए उन्हें कुछ विशिष्ट सुविधाओं का सहारा दिया जाना ही चाहिये था। गांधी तथा तुलसी के राज-राज्य की वह संकल्पना जिस पर शम्भूक - वध की कालिख पुती हो, हमारे गौरवमयी इतिहास का सर जहाँ अस्पृश्यता, भेदभाव जैसे कलंको से स्याह हो, वैसे इतिहास को अपनी भूलों को सुधारने के लिये उन दमित वर्गों को आरक्षण की सुविधा देना वाजिब है। ये उनका जायज हक है। इस संदर्भ में मुझे जनाब बशीर बद्र के वे अशआर याद आते हैं -

“ये फूल मुझे कोई विरासत में नहीं मिले हैं
तुमने मेरा काँटों भरा बिस्तर नहीं देखा है।”

वैसे भारत में आरक्षण की बात कोई नई नहीं है। स्वतंत्रता से पूर्व भी विभिन्न समय में विभिन्न प्रकार के आरक्षण प्रदान किये गए थे। १९ वीं शताब्दी के अंत में सर्वप्रथम आरक्षण की मांग दक्षिण भारत में शुरू हुई। १८९५ में सर्वप्रथम मैसूर राज्य ने 'मिलर कमीशन' का गठन किया। १९०१ में महाराष्ट्र की सामंती रियासत में शाहू महाराज द्वारा आरक्षण शुरू किया गया। १९२१ में मद्रास प्रेसिडेन्सी ने सरकारी नौकरी में आरक्षण की व्यवस्था की। १९२८ में बॉम्बे सरकार ने एक कमीशन गठित किया, १९२९ में इतिहास प्रसिद्ध 'सायमन कमीशन' ने आदिम जाति को अनुसूचित जनजाति (ST), दलितों तथा

हरिजनों को अनुसूचित जाति (SC) नाम से सम्बोधित किया। इसी नाम को स्वतंत्रता के बाद संविधान ने भी स्वीकार किया तथा भारतीय संविधान के अनुच्छेद - १६(४)(अ) में सरकारी नौकरियों में पिछड़ों के लिए आरक्षण, १६(४)(व) में पिछड़ों के लिए सरकारी नौकरियों में पदोन्नति में आरक्षण अनुच्छेद-४६ में राज्य द्वारा समाज के कमजोर वर्गों की शिक्षा का प्रावधान किया गया। आगे चलकर (OBCS) के लिए भी मांगें उठने लगीं।

परंतु यह विडंबना ही है कि जिस आरक्षण का उद्देश्य समाज के उपेक्षित और दमित समुदायों को समाज की मुख्य धारा से जोड़ना था। समता के मौलिक अधिकार को समान रूप से जन-जन तक पहुँचना था। वह 'आरक्षण की नीति जो परंपरा के घेरे को तोड़ साझी नागरिकता की दिशा में एक महत्वपूर्ण कदम थी, वह 'आरक्षण की राजनीति' में बदल गई है। आरक्षण के नाम पर जातीय विभाजन और विद्वेष स्थायी रूप से कायम हो गया है। विशेष अवसर के इस सिद्धांत को राजन-नीतिक दलों ने वोट बटोरने का जरिया बना लिया है। इसी कारण आरक्षण का प्रावधान जिस उद्देश्य की पूर्ति के लिए किया गया था, वह आज तक पूर्ण होता नजर नहीं आता। इन आरक्षण संबंधी घोषणाओं का उद्देश्य वंचितों का हित देखना कम होता है और राजनीति प्रेरित अधिक।

इसमें कोई दो राय नहीं है कि आज आरक्षण का मुद्दा पिछड़ों और वंचितों के सशक्तीकरण पर कम और राजनीति प्रेरित अधिक रह गया है। पिछले ६८ वर्षों में आरक्षण का जितना लाभ वंचितों को मिलना चाहिये वह अनुपात कम है। फिर भी ऐसा नहीं है कि आरक्षण की नीति बिल्कुल निरुपेक्ष ही साबित हुई है। इससे ने केवल दलितों को बल्कि पूरे राष्ट्र को लाभ प्राप्त हुआ है। आरक्षण ने भारतीय मध्यवर्ग की प्रकृति और संरचना बदल डाली है। जातिप्रथा और उससे संबंधित अस्पृश्यता भेदभाव ने भारतीय राजनीतिक व्यवस्था पर भी गहरा असर डाला है। शैक्षणिक और व्यवसायगत अवसरों की उपलब्धि ने उत्पीड़ित समुदायों में एक नए राजनीतिक नेतृत्व को जन्म दिया है। उत्तर प्रदेश की ताकतवर पार्टी 'बहुजन समाज पार्टी' या बिहार में जीतन राम मांझी के नेतृत्व में बनी 'हिंदुस्तानी आवाज मोर्चा पार्टी' ये दूरअसल दलितों के सशक्तीकरण और राजनीतिक जागृति की सूचक हैं। हालाँकि आज भी नौकरशाही एवं बड़े पदों पर उसकी संख्या कम है परंतु धीरे-धीरे प्रतिवर्ष उसकी संख्या में इजाफा भी देखने को मिलता है। परंतु आरक्षण का लाभ सभी वंचित समुदाय समान रूप से नहीं उठा पा रहे हैं। आज भी प्रायः जनजातियाँ जैसे-संथाल भील, कोल, भूटिया आदि उसी अवस्था में जीवन-यापन करने को मजबूर हैं। कई बार विभिन्न पदों पर, कॉलेजों में इनकी आरक्षित सीटें खाली तक रह जाती हैं। आज भी इनमें जागरूकता की अत्यंत कमी है। आरक्षण को लेकर माचाई जा रही ऐसी हार-तौबा दूरअसल न सिर्फ आरक्षण की मूल भावना को नुकसान पहुँचाती है बल्कि राष्ट्र और समाज के हितों के भी खिलाफ है।

दलितों और आदिवासियों के हितों के भी खिलाफ है। दलित होना ही काफी है उनके लिये किसी और मानक की आवश्यकता नहीं है। वे आज भी बड़े पद, मंत्रालय प्राप्त कर लेने के बावजूद भी उत्पीड़ित रह जाते हैं। इन्हें प्रायः दफ्तरों में, सामाजिक मंचों पर भेदभाव और अत्याचारों का शिकार होना पड़ता है। इसके अलावा, आरक्षण की नीतियों में सुधार के लिये ये बातें भी खूब चर्चा में आती हैं कि नौकरी में आरक्षण की बजाय हमें दलितों को शिक्षा की व्यवस्था करने पर जोर देना चाहिये ताकि वे भी सामान्य श्रेणी के उम्मीदवारों के समान स्तर पर मुकाबला करने की पात्रता हासिल कर सकें। ये बातें बिल्कुल हवाई हैं, भारत आज आजादी के ६८ सालों बाद भी प्राथमिक शिक्षा की सुव्यवस्था नहीं तैयार कर पाया इसके पीछे कहीं न कहीं वे लोग ही हैं जो पैसे के दम पर निजी संस्थानों में शिक्षा प्राप्त कर आगे बढ़ते रहे। आवश्यकता है सरकार और संसद दलगत राजनीति से ऊपर उठकर आरक्षण की नीति पर गहन मनन करे और आरक्षित समुदायों का पुनर्मुल्यांकन हो तथा आरक्षण को सिर्फ सामाजिक ही नहीं बल्कि सामाजिक तथा आर्थिक दोनों मानकों को सम्यक रूप से अपनाया जाए तभी जाकर आरक्षण का समुचित लाभ जरूरतमंद लोगों को मिल पाएगा।

गुमा तुषार अरुण

बारहवीं वाणिज्य बी

वैश्वीकरण बनाम राष्ट्रवाद ।

वैश्वीकरण और राष्ट्रवाद सिर्फ दो शब्द नहीं बल्कि दो सत्ताओं का सूचक है। एक शब्द, विश्व की आर्थिक सांस्कृतिक समरूपता का दर्शन है तो दूसरा, अपनी मातृभूमि के लिये उत्सर्ग का मनोभाव है। एक, आर्थिक प्रयोजनों के लिए राष्ट्रीय सीमाओं का विलोपन चाहता है तो दूसरा, देश की सवृद्धि हेतु राष्ट्रीय सीमाओं की सुरक्षा चाहता है। एक, पूरी दुनिया को सपाट या समतल बनाने की व्यवस्था है तो दूसरा, अपने राष्ट्र की संप्रभुता को बचाए रखने की इच्छा। अंततः 'वैश्वीकरण' खुली बाजार नीति, लाभप्रद व्यापार-वाणिज्य तथा उदारीकरण-निजीकरण के प्रोत्साहन हेतु वैश्विक समझौता है तो 'राष्ट्रवाद' अपने राष्ट्र की समस्त विविधताओं को स्वीकार करते हुए देश के चप्पे-चप्पे से, उसके सभी लोगों से लगाव-जुड़ाव महसूस करने वाली भावनात्मक एकता है।

वैश्वीकरण ग्लोबल विलेज (विश्व-ग्राम) की अवधारणा के साथ आया। इस दौर में यह धारणा मजबूत हुई कि सारी दुनिया एक गाँव के समान है जिसका साझा दुःख-सुख, साझा लाभ-हानि और साझी संस्कृति होगी। सूचना, संसाधन और पहुँच के मामले में सचमुच विश्व एक गाँव में तब्दील हो गया। न सिर्फ व्यापारिक अड़चने खत्म हुई बल्कि नवीन ज्ञान-विज्ञान सूचना-तकनीक और प्रौद्योगिकी आदि की आवाजाही भी बढ़ी और दुनिया के देश लाभान्वित होना शुरू हुए। हम वैश्विक अर्थव्यवस्था का हिस्सा सिर्फ शाब्दिक अर्थ में ही नहीं बने बल्कि उसके लाभ-हानि में भी साझेदार बने।

वैश्वीकरण सभी प्रकार की गतिविधियों को नियमित करने की शक्ति सरकार के स्थान पर अंतर्राष्ट्रीय संस्थानों, जैसे - विश्व व्यापार संगठन, वर्ल्ड बैंक, आईएमएफ आदि को देता है, जो अप्रत्यक्ष रूप से बहुराष्ट्रीय कंपनियों द्वारा नियंत्रित होते हैं। अब ये संगठन सभी देशों के लिये नियम बनाते हैं जिसे सभी सरकारों को अपने देश में लागू करने होते हैं। इसके साथ ही भूमंडलीकरण सरकारों को निजी क्षेत्र को बढ़ावा देने हेतु कई विधायी कानूनों और संविधान में संशोधन को विवश भी करता है। यानी वैश्वीकरण के इस रूप से देश की संप्रभुता को गंभीर आघात पहुँचता है। इसके अतिरिक्त वैश्वीकरण सांस्कृतिक समरूपता पर जोर देते हुए देश-विशेष की सांस्कृति पहचान पर भी हमला करता है। आज भारत जैसे देश की भाषा में अंग्रेजी का जोर और हिंग्लीश का चलन तथा जीन्स - और पिज्जा-बर्गर का बढ़ता प्रचलन वैश्वीकरण के प्रभाव को ही निरूपित करता है। इन सब कारणों से लगता है। जैसे वैश्वीकरण राष्ट्र की अविधारणा को कमजोर करने को आतुर है।

दरअसल, एक राष्ट्र लम्बे प्रयासों, त्याग और निष्ठा का चरम बिंदु होता है। शौर्य-वीरता से युक्त अतीत, महान पुरुषों के नाम और गौरव यह वह सामाजिक पूंजी है जिस पर एक राष्ट्रीय विचार आधारित किया जाता है। अतीत में समान गौरव का होना, वर्तमान में एक समान इच्छा, संकल्प का होना, साथ मिलकर महान काम करना और आगे ऐसे काम करने की इच्छा- एक जनसमूह होने की जरूरी शर्तें हैं। अतः राष्ट्र एक बड़ी और व्यापक एकता है। राष्ट्रों का अस्तित्व में होना एक अच्छी बात है बल्कि यह जरूरत भी है। दरअसल, ये दोनों अवधारणाएँ अपने अतिवादी छोर पर जाकर एक-दूसरे के बजाए मानवता की दुश्मन ज्यादा बन जाती है। इसलिए भावुकतापूर्ण राष्ट्रवाद और निंद्यतापूर्ण वैश्वीकरण दोनों भ्रामक हैं। अक्सर वैश्वीकरण का विरोध स्वदेशी की रक्षा और विदेशी के विरोध के रूप में किया जाता है। इस बात से क्या ऐसा माना जा सकता है कि जो भी स्वदेशी है वो अच्छा है - स्वदेशी पूंजी, स्वदेशी संस्कृति आदि ? स्वदेशी के आधार पर वैश्वीकरण का विरोध करने की इस धारणा का कारण कहीं-न-कहीं हमारी इतिहास की नासमझी में छिपा हुआ है। वैश्वीकरण यदि प्रवाह और खुलेपन का आग्रह रखता है तो देशों के बीच का सांस्कृतिक आदान-प्रदान जरूर होगा और ये होना भी चाहिये क्योंकि संस्कृति सरस-सलिला होता है। जैसे ही इसकी धारा को रोका गया तो इसमें दुर्गंध आ जाती है। इसलिए संस्कृति की खुबसूरती हर बार उसकी विविधता में ही है, एकरूपता में नहीं। संस्कृति एकतरफा नहीं बल्कि चौतरफा संवाद करती है। इसलिए वैश्वीकरण से हर संस्कृति कहीं ज्यादा अलग और विशिष्ट होती जा रही है। इसे सांस्कृतिक वैभिन्निकरण करते हैं। अतः स्वदेशी और संस्कृति के नाम पर विकास के विरोध के बजाय उसके समायोजन पर बल होना चाहिये। किन्तु समायोजन का मतलब फ्राइडमैन के 'द वर्ल्ड इज़ फ्लैट' या दुनिया के सपाट होने से नहीं है। संस्कृति और व्यवस्था के खुददरेपन में जो आनंद है, वह समतल होने में नहीं है।

निष्कर्ष; यह कहा जा सकता है कि जब भी राष्ट्र की एकता-अखंडता, संप्रभुता और संस्कृति को आघात पहुँचता है तो राष्ट्रवाद का स्वतः स्फूर्त जागरण होता है। यदि वैश्वीकरण का जोर शीतयुद्ध की समाप्ति (१९९०), सोवियत संघ के विघटन (१९९१), विचारधाराओं का अंत (डेनियल बेल), इतिहास का अंत (फुफियामा) तथा एक-ध्रुवीय विश्व जैसी संकल्पनाओं से स्वादपानी ग्रहण कर विश्व को समतल बनाने का हो तब वैश्वीकरण के खिलाफ विभिन्न राष्ट्रीयताओं का उठना एक स्वाभाविक प्रक्रिया होगी। किन्तु यदि वैश्वीकरण राज्यों के हाथ में अत्याधुनिक, प्रौद्योगिकी देकर नागरिकों के उत्थान हेतु बल प्रदान करता है, पूंजी प्रवाह बढ़ता है तथा विकास को बढ़ावा देता है तो निश्चित रूप से राज्यों की सीमाओं और कानूनों के शिथिल पड़ने की संभावना से भी इनकार नहीं किया जा सकता है।

शुक्ला हर्षिता दयानिधी

बारहवीं वाणिज्य ए

देश को बेहतर आपदा प्रबंधन की आवश्यकता ।

अखबारों में प्रायः देश के किसी-न-किसी भाग में बाढ़, भूस्खलन, भूकम्प, तटवर्ती क्षेत्र में चक्रवात व सुनामी की खबरें चर्चा में रहती हैं। अगस्त २०१५ में हिमाचल प्रदेश के मणिकरण में भूस्खलन, जून २०१३ में उत्तराखण्ड त्रासदी तथा पूर्वी तट पर समय-समय पर आए चक्रवात, जैसे-हुटहुट व फैलिन आदि से तटवर्ती क्षेत्रों में भारी हानि हुई थी। २००४ में पूर्वी तट पर आई सुनामी की भयावह यादें वर्तमान में भी लोगों के मन में बना हुई हैं। मैदानी क्षेत्रों में वर्षा ऋतु में बाढ़ एक समस्या के रूप में प्रतिवर्ष मुँह बाएँ खड़ी रहती है। यह अल्प समय में बिना चेतावनी के घटित होती है, जिससे मानव जीवन की क्रियाएँ अवरुद्ध हो जाती हैं और व्यापक तौर पर जान-माल की हानि होती है। संवेदनशील समूहों-वृद्ध व्यक्तियों, महिलाओं, बच्चों तथा विभिन्न अक्षमताओं के व्यक्तियों अधिक खतरा रहता है।

भारत के भू-भाग का लगभग ५८% क्षेत्र भूकंप की संभावना वाला क्षेत्र है जिसमें हिमालयी क्षेत्र, पूर्वोत्तर, गुजरात के कुछ क्षेत्र तथा अंडमान व निकोबार द्वीप समूह भूकंपीय दृष्टि से सबसे सक्रिय क्षेत्र हैं। देश के ६८% भाग पर कभी कम तो कभी भीषण सूखा पड़ता है। बाढ़ से प्रभावित भूमि का विस्तार देश में ७ करोड़ हेक्टेयर (१२%) है। इंटरनेशनल फेडरेशन ऑफ रेडक्रॉस एंड रेड क्रेसेंट सोसायटी द्वारा २०१० में प्रकाशित विश्व आपदा रिपोर्ट के अनुसार २००० से २००९ के बीच आपदा से प्रभावित होने वाली जनता में ८५% एशिया-प्रशांत क्षेत्र के थे। 'सेंटर फॉर द रिसर्च आन एपिडेमियोलॉजी ऑफ डिजास्टर का आकलन है कि भारत में सबसे ज्यादा हानि बाढ़ भूकंप व सूखा आपदाओं से हुई। भारत में आपदा प्रबंधन के लिए १९९० में कृषि मंत्रालय के अंतर्गत डिजास्टर मैनेजमेंट सेल स्थापित किया गया था।

आपदा प्रबंधन अधिनियम, २००५ में राष्ट्र, जिला और स्थानीय स्तरों पर संस्थागत, विधिक, वित्तीय समन्वय तंत्र स्थापित किये गए। नए संस्थागत ढाँचे से आपदा प्रबंधन में एक आदर्श बदलाव की संभावना है; जिसमें तैयारी, निवारण व शमन पर अधिक बल दिया गया है। राष्ट्रीय आपदा प्रबंधन प्राधिकरण (एन.डी.एम.ए.) आपदा प्रबंधन का एक शीर्ष निकाय है। आपदाएँ आने पर समय से प्रभावी कार्रवाई सुनिश्चित करने के लिये तथा इनके प्रवर्तन और कार्यान्वयन एवं समन्वय करने के लिये उत्तरदायी है। इसका अध्यक्ष जिलाधिकारी होता है। इसीलिये यह अधिनियम भारत में आपदा प्रबंधन की दिशा में एक 'मील का पत्थर' है।

“किसी समन्वित सूचना तंत्र का न होना भी आपदा के प्रभाव को बढ़ा देता है। कोई एक भी ऐसा सेन्टर नहीं है जो इस बात की शीघ्र जानकारी दे सके कि कितने लोग फंसे हैं। इस तरह की जानकारी जापान जैसे देश सोशल नेटवर्किंग और इंटरनेट के जरिए लगातार देते हैं इसके आलावा राहत कार्यक्रमों के कामयाब न हो पाने का बड़ा कारण अधिक जनसंख्या का होना भी है, अतः इन समस्याओं का निदान आवश्यक है”

आपदाओं के प्रबंधन एवं अनुसंधान व त्वरित कार्रवाई के लिये राष्ट्रीय आपदा प्रबंधन संस्थान तथा राष्ट्रीय आपदा

कार्टवाई बल का गठन किया गया है। तटीय क्षेत्र में चक्रवात चेतावनी सेट के लगाने से २००५ में आए चक्रवात के कारण केवल २७ लोगों की मृत्यु हुई। २०१३ में उत्पन्न चक्रवात 'फेलिन' ने ओडिशा के तट को प्रभावित किया किन्तु सूचना प्रणाली के मजबूत होने व आपदा प्रबंधन के सकारात्मक प्रयासों से इस चक्रवात में १९९९ में आए तीव्र चक्रवात की अपेक्षा कम जन-धन की हानि हुई। चक्रवाती तूफान से निपटने में हमारे समुचित प्रयासों ने यह सिद्ध कर दिया है कि हाल के वर्षों में आपदा प्रबंधन के क्षेत्र में काफी प्रगति हुई है। जिसका परिणाम विभिन्न आपदाओं यथा-उत्तराखंड त्रासदी व प्रत्येक वर्ष बाढ़ के समय देखा जा सकता है।

आपदा प्रबंधन से संबंधित अधिनियम तो २००५ में लागू हो गया पर इतने वर्षों के बाद भी आपदा प्रबंधन की कोई राष्ट्रीय योजना नहीं बन सकी है। पहाड़ी इलाकों में आज भी आपदा प्रबंधन के लिए आवश्यक राडार व अन्य वैज्ञानिक उपकरण स्थापित नहीं किये गए हैं और जो स्थापित है वे ठीक से कार्य नहीं कर रहे। रिपोर्ट के अनुसार सिर्फ १९२ बड़े बांधों की संख्या हजारों में है। इसके अलावा राहत कार्यक्रमों के कामयाब न हो पाने का बड़ा कारण अधिक जनसंख्या का होना भी है, अतः इन समस्याओं का निदान आवश्यक है। देश में बेहतर आपदा प्रबंधन के लिये राष्ट्रीय आपदा प्रबंधन अधिनियम की संस्थागत कमियों को उचित निर्णय प्रक्रिया के द्वारा दूर किये जाने की आवश्यकता है। इसके अलावा आपदा प्रभावितों को राहत पहुँचाने, अनावश्यक विलम्ब से बचने तथा प्रशासनिक व्यवस्था की कार्य कुशलता तथा प्रभावकरिता सुनिश्चित किया जाना आवश्यक है। आपदाएँ सतत सामाजिक-आर्थिक विकास में बाधक होती हैं। पर्यावरण पर भी इनका नकारात्मक प्रभाव पड़ता है। इस क्षेत्र में जापान पृथ्वी के ऐसे क्षेत्र में अवस्थित है जहाँ भूकम्प, सुनामी, ज्वालामुखी जैसी प्राकृतिक आपदाएँ आए दिन आती रहती हैं। इसलिये हाल के समय में भारत व आंतरराष्ट्रीय स्तर पर आपदाओं के ध्यान दिया जा रहा है जो आपदा प्रबंधन की याकोहामा रणनीति के अनुरूप है।

शेख सानिया सलीम

बारहवीं वाणिज्य ई

स्वच्छ भारत अभियान

“जब अंदरूनी और बाहरी स्वच्छता होती है, तो यह धर्मनिष्ठता से भी आगे हो जाती है।”

– महात्मा गांधी

भारत के राष्ट्रपिता महात्मा गांधी स्वच्छता को देवत्व के निकटतम मानते थे। उनका विश्वास था कि स्वच्छ और निर्मल आत्मा अपवित्र शरीर में नहीं रह सकती। गंदे और दूषित ढिमाग में स्वच्छ विचार उत्पन्न नहीं हो सकते और एक निर्मल, स्वच्छ एवं ईमानदार व्यक्ति अपने आस-पास गंदगी में नहीं रह सकता। अच्छे कर्म करने अथवा अच्छी घटनाओं के लिए सम्पूर्ण स्वच्छता जरूरी है और इसे बनाए रखना हर व्यक्ति की जिम्मेदारी होती है।

स्वच्छता का सबक सिखाते हुए बापू कहा करते थे कि, जिस प्रकार हमें अपनी व्यक्तिगत साफ-सफाई की चिंता होती है, उसी प्रकार हमें अपने पास-पड़ोस, बस्ती, कस्बे और शहर की साफ-सफाई के प्रति भी जिम्मेदार होना पड़ेगा। इस जिम्मेदारी को वह प्रमुख नागरिक कर्तव्य के रूप में नियमित व्यवहार में सम्मिलित करने की सीख दिया करते थे। बापू के इन्हीं विचारों से प्रेरित होकर भारत में स्वच्छता की तरफ एक कदम बढ़ाया गया है।

“भारत को सम्पूर्ण रूप से स्वच्छ बनाना बहुत आसान नहीं है। अनेक चुनौतियाँ हैं। आजादी के इतने वर्षों के बाद भी हम स्वच्छता के अनुकूल ढांचा नहीं खड़ा कर पाए हैं।”

“मैं स्वच्छता के प्रति कटिबद्ध रहूँगा और इसके लिए समय दूँगा। मैं ना तो गंदगी फैलाऊँगा और न दूसरों को फैलाने दूँगा।” भारत के प्रधानमंत्री नरेन्द्र मोदी ने गांधी जयंती के अवसर पर २ अक्टूबर, २०१४ को देशवासियों को स्वच्छता अभियान को लेकर जो शपथ दिलाई, ऊपर की पंक्तियों में उसका निहितार्थ है। इसी के साथ भारत में स्वच्छता अभियान का श्रीगणेश हुआ। भारत को स्वच्छ बनाने का यह अद्भुत अभियान बापू की डेढ़ सौवीं जयंती २ अक्टूबर २०१९ तक चलेगा। इस अभियान के जरिए हम बापू के साफ-सूधरे भारत के स्वप्न को साकार करेंगे। निःसंदेह इस अभियान ने देशवासियों को स्वच्छता का बोध करवाया है।

भारत को सम्पूर्ण रूप से स्वच्छ बनाना बहुत आसान नहीं है। अनेक चुनौतियाँ हैं। आजादी के इतने वर्षों के बाद भी हम स्वच्छता के अनुकूल ढांचा नहीं खड़ा कर पाए हैं। वर्ष २०११ की जनगणना के अंतिम आकड़ों से पता चलता है कि गांव प्रधान इस देश के गांवों के ६७.३% घरों में शौचालय सुविधा उपलब्ध नहीं है। देश में ६२६ मिलियन लोग खुले में शौच करते हैं। शहरों में कचरा निस्तारण और प्रबंधन की समुचित व्यवस्था नहीं है। बढ़ती आबादी के साथ कचरे की मात्रा निरंतर बढ़ रही है। एक शहरी भारतीय एक साल में औसतन १६५ किलो कचरा पैदा करता है।

नालों के मुंह नदियों, तालाबों और झीलों की ओर मोड़ दिए गए हैं। देश की ८७ बड़ी नदियों २९०० बड़े नालों

का जहरीला और दूषित जल गिराया जा रहा है। जहरीले अवशिष्ट भूगर्भीय जल को भी दूषित करते हैं। विश्व स्वास्थ्य संगठन के अनुसार भारत में २२ तरह की बीमारियाँ कचरे की देन हैं। इससे होने वाली बीमारियों के कारण एक व्यक्ति पर सालाना ६.५० हजार रुपये का आर्थिक बोझ आता है।

यह सर्व विदित है कि सिर्फ राजनितिक इच्छा शक्ति के बल पर ही कोई भी अभियान सफल नहीं हो सकता। इसके लिए जन सहयोग भी आवश्यक होता है। इस आवश्यकता को महसूस करते हुए ही महात्मा गांधी ने इस बात पर बल दिया था कि यदि लोग व्यक्तिगत स्वच्छता के साथ दूसरों तथा समाज को स्वच्छ रखने में सहयोग नहीं देते, तो ऐसे लोगों से मिलकर बने समाज में स्वच्छता, स्वास्थ्य पोषण आदि की सिर्फ मांग की जा सकती है। जो कभी पूरी नहीं हो पाएगी। अतः खुद स्वस्थ रहना जितना जरूरी है, उतना ही यह भी जरूरी है, उतना ही यह भी जरूरी है कि हम दूसरों के लिए गंदगी न फैलाए। यह सिर्फ स्वच्छ व स्वस्थ रहने से ही नहीं, बल्कि एक व्यक्ति की दूसरे व्यक्ति के प्रति संवेदनशीलता तथा समाज के प्रति जिम्मेदारी के भाव को भी दिखाता है।

“जब हम स्वस्थ रहेंगे तो भरपूर ऊर्जा के साथ राष्ट्र निर्माण में अपना योगदान दे सकेंगे। हमारी अर्थव्यवस्था विकसित होगी, तो स्वस्थ शरीर में वास करने वाले मस्तिष्क में अच्छे विचार और संस्कार पुष्पित-पल्लवित होंगे।”

स्वच्छ भारत अभियान के अनेक फायदे हैं। अच्छा स्वास्थ्य स्वच्छता से ही प्राप्त होता है। इस अभियान से लोग अच्छा स्वास्थ्य तो प्राप्त करेंगे ही, उनके जीवन की भी रक्षा होगी। आंकड़ों के अनुसार भारत में खुले में शौच के कारण प्रतिवर्ष दो लाख लोगों की मौत हो जाती है। खुले में शौच की प्रवृत्ति के कारण जल-खाद्य प्रदूषित हो जाते हैं। डायरिया जैसे प्रकोप बढ़ते हैं। खुले में शौच के चलते त्वचा, श्वसन, नेत्र, आंत, गुर्दा, तपेदिक तथा गिल्टी जैसी अनेक बीमारियाँ पाव पसारती हैं। स्वच्छ भारत अभियान के कारण देशवासियों में उत्तरदायित्व तथा जिम्मेदारी के भाव का विकास होगा। सामाजिक स्तर पर समरसता भी बढ़ेगी।

खान फैजूल अजीम शमशाद

बारहवीं वाणिज्य ए

स्टार्ट अप एण्ड स्टैंड अप

भारत के युवकों को स्वावलंबी बनाने के एवं देश को एक मजबूत अर्थव्यवस्था के रूप में खड़ा करने की दिशा में 'स्टार्ट अप एण्ड स्टैंड अप' के रूप में निःसंदेह सरकार द्वारा एक अच्छी पहल की गई है। यह एक ऐसी पहल है, जिससे भारत में उद्यमशीलता एवं नवाचार की संस्कृति को प्रोत्साहन मिलने से रोजगार के अवसर सृजित होंगे तथा अर्थव्यवस्था को संबल मिलेगा। विशेष बात यह है की इससे अर्थव्यवस्था के विभिन्न क्षेत्रों पर रोजगार सृजन का बोझ कम होगा।

स्टार्ट अप (Start up) से तात्पर्य एक उद्यमिता साहस (Entrepreneurial Venture) या एक नव प्रारंभ व्यवसाय से है जो कि एक कंपनी, उद्यम, भागीदारी या अस्थायी संगठन के रूप में पुनर्प्रयोज्य एवं मापनीय व्यवस्था मॉडल की उपलब्धि हेतु तैयार अथवा शुरू किया जाता है। ज्ञातव्य है कि स्टार्ट-अप शब्द १९९७-२००० के दौरान अंतरराष्ट्रीय स्तर पर लोकप्रिय हुआ था। जब बड़ी संख्या में डॉट.कॉम कंपनियों की स्थापना हुई थी। स्टार्ट वस्तुतः ऐसे सभी क्षेत्रों उद्यमों के लिए प्रयुक्त होता है, जिनसे उच्च महत्वाकांक्षा, नव प्रवर्तन मापनीयता (scalability) और वृद्धि की प्रवृत्ति संलग्न हो। इसका ऐलान देश के प्रधान मंत्री नरेंद्र मोदी द्वारा स्वतंत्रता दिवस के अवसर पर लाल किले से किया गया। यह योजना वित्तीय सेवाएँ विभाग (DFS) द्वारा अनुसूचित जाती, अनुसूचित जन जाति एवं महिला उद्यमियों को प्रोत्साहन उपलब्ध कराने हेतु तैयार की गई है। 'स्टार्ट-अप इंडिया' कार्यक्रम का उद्देश्य देश में उद्यमिता विकास और रोजगार सृजन को त्वरित गति से बढ़ावा देने, हेतु स्टार्ट-अप उद्यमों एवं कंपनियों को बैंक वित्तीयन एवं अन्य प्रोत्साहन उपाय उपलब्ध करना है।

अक्टूबर २०१५ में नास्कॉम (Nasscom) द्वारा जारी एक रिपोर्ट /Start-up India : Movementous Rise of the India Start-up Ecosystem के अनुसार वर्ष २०१५ में भारत-आधारित स्टार्ट-अप कंपनियों में लगभग ५ बिलियन डॉलर का निवेश होने का आकलन है जो कि २०१४ के २.२ बिलियन डॉलर का निवेश होने का आकलन है। इस रिपोर्ट के अनुसार भारत वर्ष २०१५ में ४,२०० स्टार्ट-अप कंपनियों (जो २०१४ से ४० प्रतिशत अधिक है) के साथ इजरायल को पीछे छोड़ते हुए विश्व में तिसरे सबसे बड़े (अमेरिका एवं ब्रिटेन के बाद) स्टार्ट अप बाजार के रूप में उभरा है। इस रिपोर्ट के अनुसार भारत विश्व का सर्वाधिक युवा स्टार्ट-अप उद्यमों वाला देश है जहाँ इन उद्यमों में से ७२ प्रतिशत के संस्थापक ३५ वर्ष से कम आयु के हैं। साथ ही इस वर्ष महिला उद्यमियों का हिस्सा गत वर्ष से ५० प्रतिशत बढ़ गया है और कुल स्टार्ट-अप उद्यमों में से ९ प्रतिशत की सह-संस्थापक महिलाएँ हैं।

भारत में वर्तमान में बंगलुरु, मुंबई और दिल्ली राष्ट्रीय राजधानी क्षेत्र (NCR) की स्टार्ट-अप कंपनियों में कुल निवेशों में १३ प्रतिशत की भागीदारी है तथा सभी स्टार्ट-अप उद्यमों का ६६ प्रतिशत की भागीदारी है इन्हीं तीन हाईटेक संकुलों (Clusters) में स्थित है। देश में स्टार्ट-अप और सूक्ष्म, लघु एवं मध्यम उद्यमों (एमएसएमई) को बढ़ावा देने हेतु केंद्रीय वित्त मंत्री अरुणा जेटली द्वारा १८ अगस्त, २०१५ को भारतीय लघु उद्योग विकास बैंक (SIDBI) के तहत 'इंडिया एस्पिरेशन फंड' (IAF : India Aspiration Fund) और सिडबी मेन इन इंडिया लोन फॉर इंटरप्राइजेस' (SMILE : SIDBI Make in India Loan for Enterprises) नामक दो महत्वपूर्ण कोषों का शुभारंभ किया जा चुका है।

कुल, मिलाकर यह कहा जा सकता है कि, 'स्टार्ट अप एण्ड स्टैंड अप' पहल देश का कार्याकल्प कर सकती है। इसकी बेहतर संभावनाएँ इसलिए भी हैं, क्योंकि भारत एक विशाल देश है, जिसमें छोटे शहरों, कस्बों, गांवों तक पहुंचने एवं कारोबार को फैलाने की अपार संभावनाएँ हैं। एक लाभकारी स्थिति यह भी है कि भारत दुनिया का, दूसरा सर्वाधिक जनसंख्या वाला देश है तथा वर्तमान में क्रियाशील जनसंख्या के उच्चतर अनुपात के कारण यह देश 'जनांकिकीय लाभांश' (Population Dividend) की स्थिति में है। ये बातें 'स्टार्ट अप, स्टैंड अप' के लिए सोने पर सुहागा जैसी हैं।

ओमान्श बुबना

एफ.वा.जे.सी कॉमर्स / ए

सौर ऊर्जा : भविष्य की ऊर्जा के रूप में

अंधेरों से कब तक नहाते रहेंगे ।

हमें ख्वाब कब तक ये आते रहेंगे ॥

कितनी अजीब-सी बात है कि शहर के निकट बसे उस गाँव ने सदियों से लालटेन को ही रात का सहचर माना है । और वह शहर देखो ! रात में हमेशा दूधिया प्रकाश में सराबोर-सा दिखता है । क्यों है ऐसा ? क्या उस गाँव और ऐसे ही अनेक गाँवों को सदा लालटेन ही मयस्सर होगी ? क्या थॉमस अल्वा एडिसन का यह विश्वास कि हम बिजली को इतना सस्ता बना देंगे कि केवल अमीर हो मोमबत्तियाँ जलाएँगे कोरा रह जाएगा ! जब भी ऊँचा पर बहस होती है ये सवाल नीति-नियंताओं के सामने मुँह बाए खड़े हो जाते हैं । गुजरते समय के साथ नवीन और अक्षय ऊर्जा के स्रोतों के विकास पर बन रही नीतियों और ऊर्जा के संबंध में तेज हो रही बहसों को भविष्य की इस चुनौती से निपटने की तैयारियों के तौर पर ही देखा जाना चाहिये । हालाँकि, भारत के सन्दर्भ में यह चुनौती कुछ वजहों से ज़्यादा बड़ी हो जाती है । इसमें सबसे बड़ी वजह देश कच्ची आबादी का तेजी से बढ़ना है - लगभग ६८ फीसदी आबादी गाँवों में निवास करती है और इसमें आबादी के बहुत बड़े हिस्से को (मूलतः गाँवों को) अभी तक बिजली उपलब्ध नहीं है ।

भारत में अक्षय ऊर्जा स्रोतों में सबसे ज़्यादा चर्चा और ऊर्जा के विकास पर होती रही है । इसका सबसे बड़ा कारण भारत की विशिष्ट भौगोलिक स्थिति है । भारत भौगोलिक तौर पर उष्ण कटिबंधीय जलवायु वाला देश है, जहाँ सूर्य का प्रकाश प्रतिदिन लम्बे समय तक उपलब्ध रहता है । एक अनुमान के अनुसार देश के लगभग सभी हिस्सों में प्रतिदिन औसतन ४-७ किलोवाट घंटा प्रति वर्ग मीटर सौर विकिरण उपलब्ध रहता है । और सरल शब्दों में कहा जाए तो पूरे साल लगभग २३००-३२०० घंटों तक सूर्य का प्रकाश उपलब्ध रहता है । आंध्र प्रदेश, बिहार, गुजरात, हरियाणा, मध्य प्रदेश, महाराष्ट्र, ओडिशा, पंजाब, राजस्थान और पश्चिम बंगाल ऐसे राज्य हैं जो इस स्थिति से लाभान्वित होते हैं । इस विशिष्ट भौगोलिक स्थिति के चलते ही हाल के वर्षों में भारत को सौर ऊर्जा उत्पादन के लिहाज से प्रबल क्षमता वाले देश के रूप में पहचान मिली है । सौर ऊर्जा के परिप्रेक्ष्य में भारत अन्य देशों से एक कदम आगे इस मायने में भी है कि यहाँ सूर्य को गैसीय पिंड के साथ-साथ देवतातुल्य भी माना जाता है;

“सूर्य देवता का है अर्चन,

जो करता जीवन का अर्जन ।

जिसके प्रकाश में सुख-शांति मिले,

जिसकी ऊर्जा से कण-कण खिले ।”

सौर ऊर्जा उत्पादन की अनुकूल परिस्थितियों के अनुसार २००८ में तत्कालीन सरकार ने जो राष्ट्रीय कार्ययोजना बनाई थी, उसमें स्पष्ट तौर पर कहा गया था कि सौर ऊर्जा का अधिकाधिक उपयोग भारत की जलवायु परिवर्तन की रणनीति का प्रमुख अंग है । सरकार की इसी प्रतिबद्धता और सोच का परिणाम वर्ष २०१० में आधिकारिक

तौर पर आरम्भ किये गए 'जवाहरलाल नेहरू राष्ट्रीय सौर ऊर्जा मिशन' के रूप में सामने आया। इस मिशन ने २०२२ तक भारत में सौर ऊर्जा के उत्पादन को २० गीगावाट के स्तर तक पहुँचाने का लक्ष्य निर्धारित किया था। यह कहना गलत नहीं होगा कि भारत में सौर ऊर्जा के उत्पादन और विकास से संबंधित कार्ययोजना प्रस्तुत करने का कार्य 'जवाहरलाल नेहरू राष्ट्रीय सौर ऊर्जा मिशन' के साथ ही आरम्भ हुआ था। हालाँकि इस मिशन के लक्ष्य पूरी तरह हासिल नहीं किये जा सके।

इस मिशन के बाद वर्ष २०१४ भारत में सौर ऊर्जा के विकास सौर उसके भविष्य के लिहाज से सबसे महत्वपूर्ण रहा। २०१४ में नवीन और अक्षय ऊर्जा मंत्रालय ने २०२२ तक भारत में सौर ऊर्जा के लक्ष्य को संशोधित करते हुए बढ़ाकर १०० गीगावाट करने की घोषणा की। इस महत्वाकांक्षी घोषणा के साथ ही देश में एक बार फिर सौर ऊर्जा के विकास और उसके भविष्य पर चर्चा केन्द्र में है। भारत की भावी ऊर्जा आवश्यकताओं को ध्यान में रखते हुए और देश में सौर ऊर्जा के विकास की अपार संभावनाओं को भाँपते हुए भारत ने सौर ऊर्जा विकास के प्रश्न को एकाएक ज़्यादा चर्चा में ला दिया है। विशेष तौर पर हाल ही में भारत ने फ्रान्स के सहयोग से अन्तरराष्ट्रीय और गठबंधन की पहल की है। इस गठबंधन में कुल १२२ देशों की भूमिका होगी। इस परिप्रेक्ष्य में भारत की महत्वपूर्ण भागीदारी सौर ऊर्जा को लेकर इसकी उत्सुकता को दर्शाती है। सौर ऊर्जा के विकास संबंधी चर्चाओं को देशी-विदेशी कॉर्पोरेट घरानों और सार्वजनिक क्षेत्र की कई बड़ी कंपनियों द्वारा विभिन्न राज्य सरकारों से किये गए समझौतों के चलते भी ज़्यादा बल मिला है। ज़ाहिर है कि इन कंपनियों की भावी योजनाओं और लक्ष्यों में सौर ऊर्जा के विकास के सूत्र छिपे हैं। इन संदर्भों में सौर ऊर्जा के विकास की भावी तैयारियों का मुल्यांकन किया जा सकता है।

भारत की सुदूरवर्ती ग्रामीण आबादी तक बिजली पहुँचाने के मामले में 'ऑफ-ग्रिड सोलर सिस्टम' और 'सोलर फोटोवोल्टेईक लाइटिंग सिस्टम' वरदान साबित हो सकते हैं। इस बात को भाँपते हुए २०२२ तक जवाहरलाल नेहरू राष्ट्रीय सौर ऊर्जा मिशन द्वारा २० मिलियन सोलर लाइटिंग सिस्टम विकसित करने की बात कही गई है। हालाँकि, आज भारत में ७२ मिलियन से कुछ ज़्यादा आबादी रोशनी के लिए किरोसिन तेल पर निर्भर है। जहाँ तक ग्रिड कनेक्टेड बड़े सौर संयंत्रों को विकसित करने के बात है तो आरम्भ से ही इसका लक्ष्य भारत को सौर ऊर्जा के विनिर्माण और तकनीक के क्षेत्र में अग्रणी बना है। इसी कारण आरम्भ से फोटोवोल्टेईक आधारित बड़े सौर संयंत्रों को विकसित करने के लिए विशेष प्रावधान और रियासतें प्रदान की गई हैं।

ऊर्जा आवश्यकताओं की पूर्ति के महेनज़र शहरों की स्थिति गाँवों की तुलना में अच्छी है, लेकिन इसका अर्थ यह भी नहीं कि शहर ऊर्जा संकट से अछूते हैं। यह तय है कि ऊर्जा के परंपरागत स्रोतों में निरंतर हो रही गिरावट के परिप्रेक्ष्य में सौर ऊर्जा जैसे ऊर्जा के अक्षय स्रोतों की भूमिका दिनोंदिन बढ़ेगी। अतः शहरों में भी इसके लिये विशेष पहल करना महत्वपूर्ण हो गया है। ध्यान इस ओर भी खींचा जा रहा है कि अगर भारत का लक्ष्य २०२० और उसके बाद तक सौर ऊर्जा क्षमता में इतने बड़े स्तर का विस्तार करना है तो उसे वैश्विक जलवायु परिवर्तन समझौते के तहत २०२० और २०३० के बीच कार्बन उत्सर्जन कटौती में कहीं अधिक बड़े वादे करने होंगे।

इन सभी बातों का अर्थ ये नहीं है कि भारत अपनी सौर ऊर्जा क्षमता को बढ़ा नहीं सकता। सौर ऊर्जा निश्चित तौर पर भारत की बढ़ती ऊर्जा आवश्यकताओं का भावी समाधान हो सकती है, लेकिन इसके लिए नीतिगत तौर पर बेहद क्रमबद्ध ढंग से आगे बढ़ना होगा। भारत की बढ़ती आबादी की ऊर्जा समस्याओं के समाधान के लिए सौर ऊर्जा के क्षेत्र में किये जा रहे ये प्रयास निस्संदेह सकारात्मक परिणाम वाले सिद्ध हो सकते हैं। वर्तमान में भारत में प्रतिव्यक्ति ऊर्जा खपत की आवश्यकताओं और की जा रही ऊर्जा आपूर्ति के बढ़ते अंतराल को कम करने में अक्षय ऊर्जा का यह स्रोत बहुत लाभकारी सिद्ध होगा। इससे आशा की जा सकती है कि शहर-गाँव के मध्य चली आ रही ऊर्जा वितरण में असंतुलन की नियंत्रित किया जा सकेगा।

शेख आलीया तफजल

ग्यारहवीं वाणिज्य ए

Bonjour mes amis ! Cherchez-vous une portée linguistique pour votre carrière ?

Eh bien , Cet article est pour vous .

Avoir des competences linguistiques peut vous aider à trouver un bon emploi.

Même connaître le français devient la langue de communication international de nos jours. En Inde aussi , la croissance et le developpement de la langue française ont donné de nouvelles dimensions à la carrière dans le domaine de l'écriture et de l'enseignement de la langue . Tout ce dont vous avez besoin pour être bon sont : 1) Parler 2) Lire 3) Ecouter et 4) Ecrire .

La connaissance de la langue française peut faire carrière dans diverses industries tels que les voyages et le tourisme , l'hôtellerie , les MNCs , la mode et bien d'autres.

Le français est l'une des plus belles langues à apprendre et à enseigner

Ce sont plusieurs raisons d'apprendre le français professionnellement.

Translation in English :

“ Scope and importance of French”

Hello my friends ! Are you looking for linguistic scope for your career?

Well, this article is for you.

Having language skills can help you find a good job.

Even now French is becoming the language of international communication of these days. In India too there's growth and development of the language

French has given new dimensions to the career in the field of

writing and language teaching. Everything you need to

be good are: 1) Speaking 2) Reading 3) Listening and 4) Writing.

Knowledge of the French language can make a career in various industries such as travel and tourism, hospitality, MNC's, fashion and many others.

French is one of the most beautiful languages to learn and teach

These are several reasons to learn French professionally.

Sunil Sneha Mantri

SYJC - Commerce Div. F

Experience

French

HIGH DEMAND FOR FRENCH LANGUAGE JOBS IN MNC

2**La France à la coupe du monde de football**

C'est un record des résultats de la France à la coupe du monde de la FIFA .
La France était l'une des quatre équipes européennes qui ont participé à la première Coupe du monde en 1930 et ont participé à 16 coupes du monde de la FIFA à l'égalité au sixième rang de tous les pays. L'équipe nationale est l'une des huit à avoir remporté le titre de la coupe du monde de la FIFA et l'une des six seules à l'avoir fait plus d'une fois .

L'équipe de France a remporté son premier titre en coupe de monde en 1998.
Le tournoi s'est joué à domicile et la France a battu le Brésil 3 – 0 lors du dernier Match au stade de France.

En 2018 , La France a remporté la coupe du monde pour la deuxième fois ,
battant la Croatie (4 – 2) en finale au stade Luzhnikien en Russie

En 2022 , La France a terminé deuxième en s'inclinant aux tirs au but face à
l'Argentine (4 – 2)

Translation in English :

France at the football world cup

This is a record for France's results at the FIFA World Cup. France was one of four European teams that took part in the first World Cup in 1930 and have appeared in 16 FIFA World Cups . The national team is one of the eight to winning the FIFA World Cup title and one of only six to have done it more than once.
The France team won its first World Cup title in 1998.

The tournament was played at home and France beat Brazil 3-0 in the last Match at the Stade de France.

In 2018, France won the World Cup for the second time.

beating Croatia (4 – 2) in the final at the Luzhnikien stadium in Russia.

In 2022, France finished second, losing on penalties to Argentina (4 – 2)

Sumeet Sharad Bapat
French Teacher

La France est un pays qui a beaucoup de monuments à voir comme la Tour Eiffel, L'Arc de Triomphe, Le Louvre, Le Sacré Coeur, Notre-Dame, Le centre Georges Pompidou, La Arche de la Défense.

La Tour Eiffel est une immense Tour de Fer. Elle est un monument très populaire. C'est le symbole de la France. Elle était construite par M. Gustave Eiffel.

L'Arc de Triomphe est un monument pour célébrer les victoires militaires de Napoléon. Le Louvre est un musée avec beaucoup de peintures et de sculptures. C'est un ancien palais des rois.

La Basilique blanche du Sacré-Coeur est située sur une colline et est construite entre 1875 et 1914.

Le Centre Georges Pompidou est le musée National d'Art moderne construit par Piano Renzo. Dans ce bâtiment on trouve des galeries d'Art, une bibliothèque et Une médiathèque.

Notre Dame de Paris est une très vieille Cathédrale et est un exemple parfait de l'architecture Gothique.

Translation in English :

Monuments in France

France is a country that has many monuments to see such as the Eiffel Tower, The Arc de Triomphe, The Louvre, The Sacré Coeur, Notre-Dame, The center Georges Pompidou, La Arche de la Defense.

The Eiffel Tower is a huge Iron Tower. It is a very popular monument. It is the symbol of France. It was built by Mr. Gustave Eiffel.

The Arc de Triomphe is a monument to celebrate the military victories of Napoleon. The Louvre is a museum with lots of paintings and sculptures. It is an ancient palace of kings.

The white Basilica of the Sacred Heart is located on a hill and is built Between 1875 and 1914. The Center Georges Pompidou is the National Museum of Modern Art built by Renzo piano. In this building there are art galleries, a library and a media library. Notre Dame de Paris is a very old Cathedral and is a perfect example of Gothic architecture.

La Notre Dame

La Tour Eiffel

Le Centre George Pompidou

Le Louvre

Vidhi Sachin Shah
SYJC Commerce-F

En France , il y a quatre saisons : Le printemps , l'été , l'automne et l'hiver .

Le printemps :

Le printemps commence en mars . Le soleil brille, mais il fait frais. Il y a des fleurs partout. Quel temps superbe ! Que c'est beau !

L'été :

Après le printemps , c'est l'été . Il fait beau et chaud . Il y a beaucoup des fruits .
Quelle chaleur ! ça brule !

L'automne :

C'est l'automne . Il fait du vent et il fait froid . Quelle pluie ! Quelle pluie terrible !
Quel vent !

L'hiver :

Enfin , c'est l'hiver . Il fait froid . Il neige et c'est la période des vacances de Noël
Que c'est froid !

Translation in English :

The Seasons in France.

In France, there are four seasons: spring, summer, autumn and winter.

Spring :

Spring begins in March. The sun is shining, but it is cold. There are flowers everywhere. What wonderful weather! How beautiful !

Summer:

After spring, it's summer. It's nice and warm . There are a lot of fruits.
What warmth ! it burns !

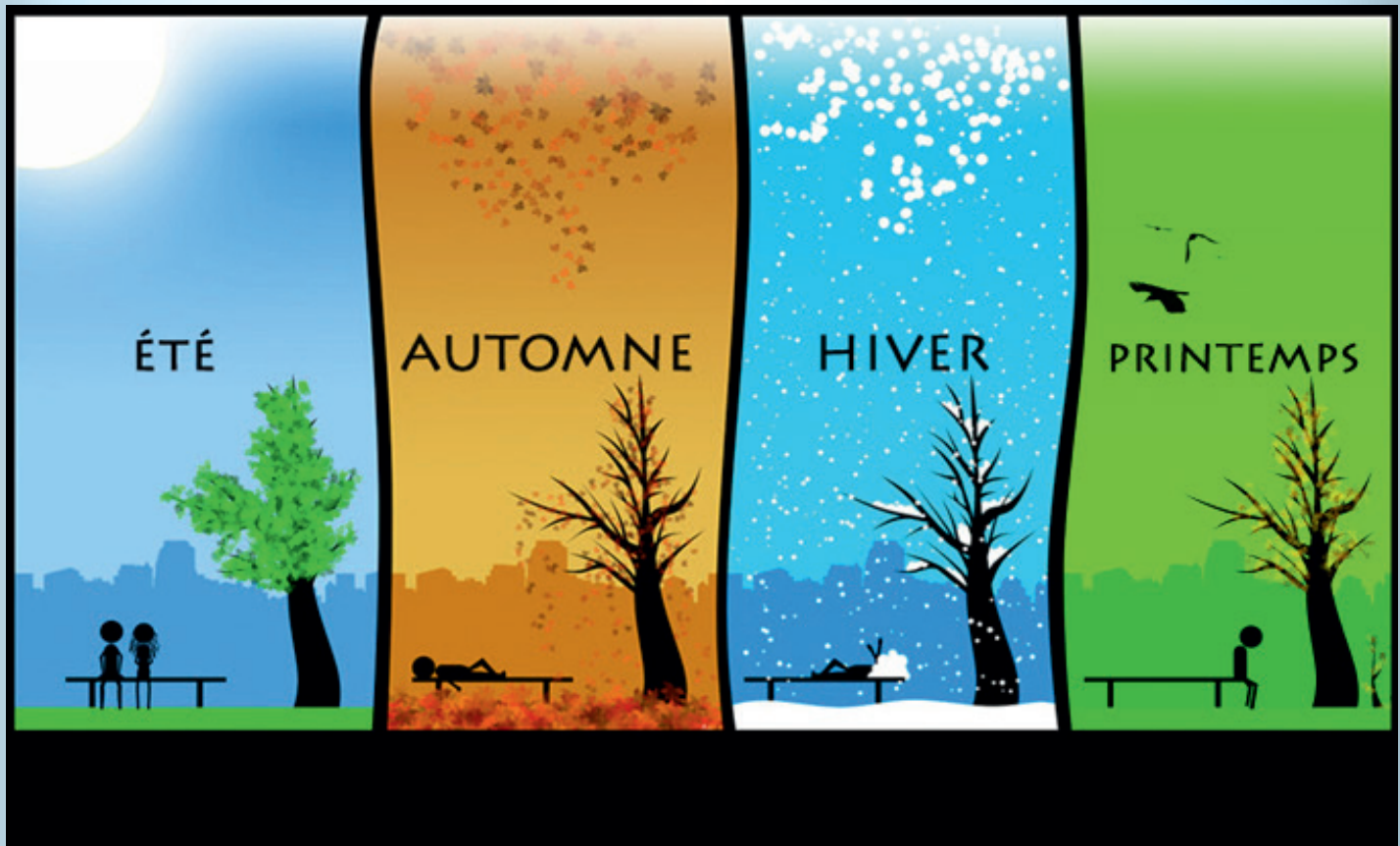
Autumn :

It's fall . It's windy and it's cold. What rain! What terrible rain!
What a wind!

Winter :

Finally, it's winter. It's cold . It's snowing and it's Christmas vacation time
How cold!

Les Saisons en France :

Dhruvi Shreeram Singh
SYJC Commerce- F

5**Importance d'apprendre une langue étrangère :**

A l'ère d'aujourd'hui, le multilinguisme est devenue plus important. L'étude d'une Langue étrangère crée une attitude plus positive envers les personnes différentes. L'étude d'une nouvelle culture vous aide à rencontrer de nouvelles personnes Intéressantes. Les voyages internationaux sont rendus plus faciles et plus agréables grâce à la connaissance d'une langue étrangère.

Cela améliore les opportunités en gouvernement, des affaires, de la médecine, du droit, de la technologie, etc. Il offre un avantage concurrentiel dans les choix de carrière. Une autre raison pour laquelle vous devez apprendre une langue étrangère est que la connaissance d'une langue étrangère améliore vos capacités d'analyse. Plus vous en savez, mieux vous vous exprimez.

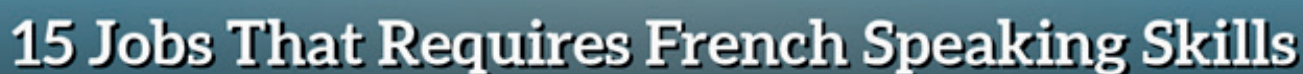
Translation in English :**Importance of learning a foreign language:**

In today's era, multilingualism has become more important. The study of a Foreign language creates a more positive attitude towards different people. Studying a new culture helps you meet new interesting people. International travel is made easier and more pleasant thanks to the knowledge of a foreign language.

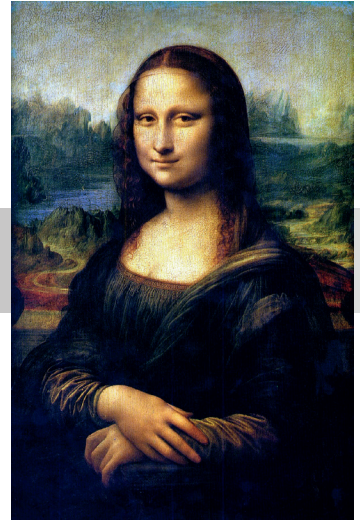
It enhances opportunities in government, business, medicine, law, technology, etc. It provides a competitive advantage in career choices. Another reason why you need to learn a foreign language is that knowing a foreign language improves your analytical skills. The more you know, the better you express yourself.

Vidhi Nilesh Soni

SYJC Commerce-F

PORTRAITURE

Trisha Bhatt
 Ass. Teacher

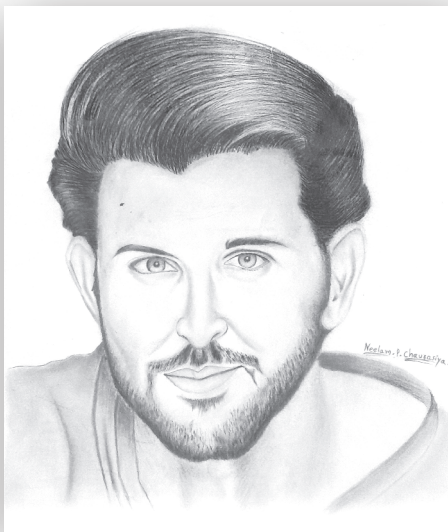
Chhadva Disha Kumar
 SYJC Com G 939

Urmi Gautam Das
 SYJC Art A 7

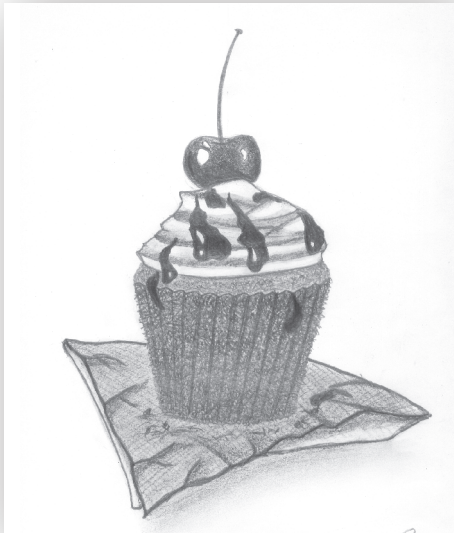
Neelam P Chaurasiya
 SYJC Arts B - 159

Neelam P Chaurasiya
 SYJC Arts B - 159

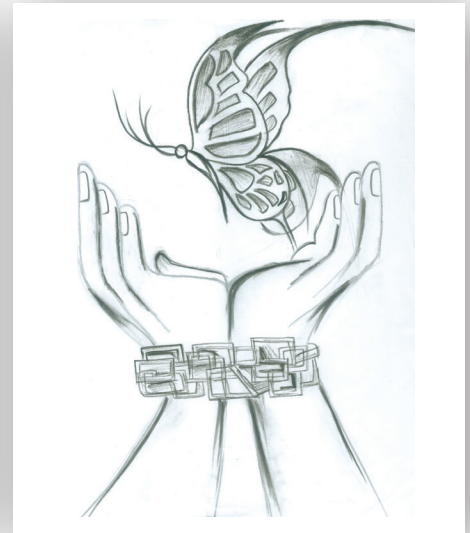
Neelam P Chaurasiya
 SYJC Arts B - 159

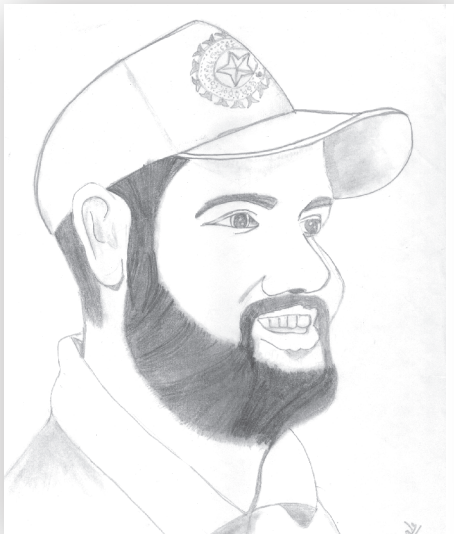
Natekar Devashree Sanjay
SYJC Arts A 90

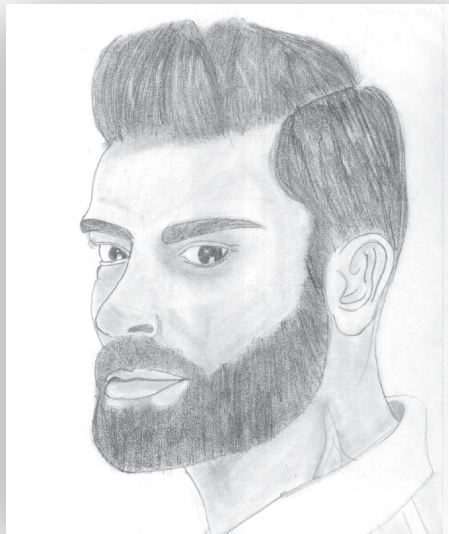
Natekar Devashree Sanjay
SYJC Arts A 90

Chhadva Disha Kumar
SYJC Com G 939

Harsh Mukesh Rewale
FYJC Sci. B - 172

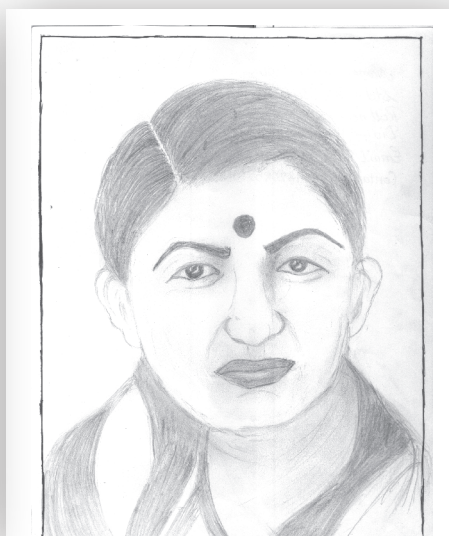
Harsh Mukesh Rewale
FYJC Sci. B - 172

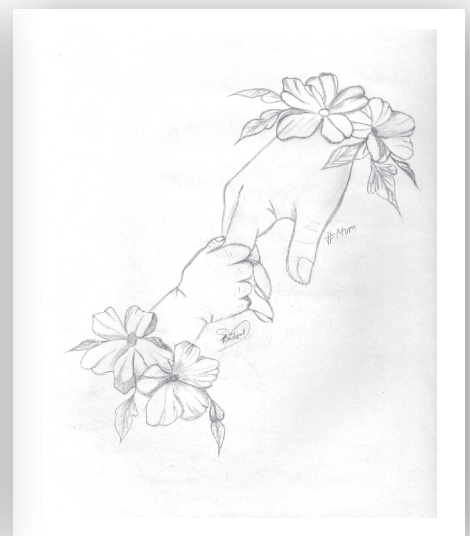
Tushar Arun Gupta
SYJC Com B 173

Vijeta Singha
SYJC Scie B 184

Vijeta Singha
SYJC Scie B 184

Shaikh Firdous
FYJC Sci B 176